

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Burak MEYDANCI

BURSA – 2017

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK
TİCARET HUKUKU BİLİM DALI**

ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Burak MEYDANCI

701381021

Danışman

Doç. Dr. Zekeriyya ARI

BURSA – 2017

T. C. ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

ÖZEL HUKUK Anabilim/Ana sanat Dalı,
TİCARET HUKUKU Bilim Dalı'nda 701.38.10.21 numaralı
BURAK MEYDANCI'NIN'nın hazırladığı
" Anonim Şirketlerde Kor Poyı Dağıtım"
" konulu (Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta ~~Yeterlik~~
Tezi/Çalışması) ile ilgili tez savunma sınavı, 31./01/2017 günü 11⁰⁰ - 13⁰⁰ saatleri arasında
yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının
..... (başarılı/başarısız) olduğuna (oybirliği/oy çokluğu)
ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu
Başkanı)

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doc. Dr. Leberiya AKI
LAM

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Yr. Doç. Dr. Orhan KURU

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doc. Dr. Halil AKER

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

31./01/2017

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI” adlı çalışmanın bilimsel araştırma, yazma ve etik kurallarına uygun olarak tarafımdan yazıldığına ve tezde yapılan bütün alıntıların kaynaklarının usulüne uygun olarak gösterildiğine, tezimde intihal ürünü cümle veya paragraflar bulunmadığına şerefim üzerine yemin ederim.

Adı Soyadı: Burak MEYDANCI

Öğrenci No: 701381021

Anabilim Dalı: ÖZEL HUKUK

Programı: TİCARET HUKUKU

Statüsü: Yüksek Lisans

T. C. ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU**

**ULUDAG UNIVERSITESI
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 31.01.2017

Tez Başlığı / Konusu: ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 127 sayfalık kısmına ilişkin,tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %10'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: Burak MEYDANCI
Öğrenci No: 701381021
Anabilim Dalı: Özel Hukuk
Programı: Ticaret Hukuku
Statüsü: Yüksek Lisans

Danışman
Doç. Dr. Zekeriyya ARI

Zekeriyya ARI

Burak Meydancı

T. C. ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
THESIS/DISSERTATION ORIGINALITY REPORT

ULUDAG UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCE INSTITUTE
TO THE DEPARTMENT OF PRIVATE LAW

Tarih: 31.01.2017

Thesis Title / Topic: Distribution of Profit Margin At Joint Stock Company

According to the originality report obtained by myself using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options started below on .../.../..... for total of 127 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 10%.

Filtering Options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes excluded
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Uludag University Social Science Institute Guidelines of Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Surname: Burak MEYDANCI
Student No.: 701381021
Department: Private Law
Program: Commercial Law
Status: Masters

Doc. Dr. Zekeriya ARI
ZAM

Burak Meydanci

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	: Burak MEYDANCI
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	: Özel Hukuk
Bilim Dalı	: Ticaret Hukuku
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XII + 127
Mezuniyet Tarihi	: 31/01/ 2017
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Zekeriyya ARI

ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI DAĞITIMI

Anonim şirket kanunen yasaklanmamış her türlü amaç için kurulabilir ve faaliyette bulunabilirler. Şirketin ekonomik olmayan amaçla hareket etmesi ise mümkün değildir. Ekonomik amaçla hareket etme gerekliliği şirketin kâr elde etmesi gerektiği anlamına gelmez. Şirketin kâr elde etmek amacıyla hareket etmesi yeterlidir. Kâr elde etmenin yanında kâr dağıtmak da şirketin vazgeçilemez amaçlarındanadır.

Ortaklara, net dönem kârı ve serbest yedek akçelerden esas sermayeye ödedikleri tutarla orantılı yapılan ödemeye kâr payı dağıtımını denir. Dağıtılan tutara ise kâr payı denir. Kâr payının dağıtılabilmesi için kâr elde edilmesi mutlak bir şart değildir. Şirket kâr etmediği dönemlerde genel kurul tarafından uygun görülmesi şartıyla serbest yedek akçelerden kâr payı dağıtılabilir.

Kâr payının dağıtılmasında eşit işlem ilkesine ve menfaat dengesine uygun hareket edilmesi gerekir. Pay sahibinin en önemli mali hakkı olan kâr payı hakkı hem pay sahibi için hem de şirket için oldukça önem arz eder.

Anahtar Sözcükler: Kâr payı, Pay Sahibi, Yedek Akçe, Şirket Kârı, Kâr Dağıtım

ABSTRACT

Name and Surname : Burak MEYDANCI
University : Uludağ University
Institution : Social Science Institution
Field : Private Law
Branch : Commercial Law
Degree Awarded : Master
Page Number : XII + 127
Degree Date : 31/01/2017
Supervisor : Doç.Dr. Zekeriyya ARI

DISTRIBUTION OF PROFIT MARGIN AT JOINT STOCK COMPANY

Joint stock companies can be established and operate in every uninhibited economical goal. Company can not function with an uneconomical goal. But obligation of economical goal does not mean that company should always make a profit. It is enough for company just to act for reaching profit. Beside from making profit, distribution of profit is companies one of the inalienable purposes.

Distribution of profit margin can made by both net profit for the year and free reserves. It is not mandatory to make profit for distrubuting profit share. Profit share can be distributed by only free reserves themselves when the company couldn't make profit.

In the phase of distribution of profit margin company have to act according to principle of equal treatment and balance of interest. Because of being one of the most important economic rights, distribution has utmost important for both company and share holder.

Keywords: Profit Share, Share Holder, Reserve Fund, Profit of Company, Distribution of Profit Margin

İÇİNDEKİLER

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU	ii
YEMİN METNİ.....	iii
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PAY SAHİBİNE DAĞITILACAK KAR PAYININ BELİRLENMESİ VE ÖDENMESİ

I. ANONİM ŞİRKETTE KÂR.....	3
II. ANONİM ŞİRKETLERDE BİLANÇO	5
A. VERGİ BİLANÇOSU VE TİCARİ BİLANÇO	8
B. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ VE ONAYLANMASI	10
III. KÂR PAYI KAVRAMI.....	12
A. GENEL OLARAK	12
B. MÜKTESEP HAK OLARAK KÂR PAYI.....	13
1. Genel Olarak Müktesep Hak	13
2. 6762 Sayılı TTK Bakımından Müktesep Hak ve Kâr Payı	14

3. 6102 sayılı TTK Açısından Kâr Payının Müktesep Hak Niteliği.....	16
4. SerPK Açısından Kâr Payı Hakkının Müktesep Hak Niteliği.....	20
B. KÂR PAYININ VAZGEÇİLMEZ HAK NİTELİĞİ.....	21
C. KÂR PAYININ ŞARTA BAĞLI ALACAK HAKKI NİTELİĞİ.....	22
IV. KÂR PAYININ KAYNAKLARI.....	23
A. NET DÖNEM KÂRI	24
B. SERBEST YEDEK AKÇELER.....	25
V. DAĞITILABİLİR KÂR.....	27
VI. PAY SAHİPLİĞİ VE KÂRA KATILIM.....	28
VII. KÂR PAYININ DAĞITIMI	31
A. KÂR PAYI DAĞITIM KARARI	31
1. Kâr Payı Dağıtımında Yetkili Mercii	31
2. Genel Kurulun Kâr Payı Dağıtım Yetkisinin Sınırları	33
B. KÂR DAĞITIM KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ.....	34
C. KÂR DAĞITIM KARARININ İPTALİ SONRASI YENİ KÂR DAĞITIM KARARI	38
D. BİRİNCİ KÂR DAĞITIMI.....	43
E. KÂRIN MUACCELLİYETİ VE DAĞITIMI	45
F. KÂRDAN YARARLANMANIN BAŞLANGIÇ TARİHİ	46
VIII. SerPK'YA TABİ ANONİM ŞİRKETLER BAKIMINDAN KÂR PAYI DAĞITIMI.....	47
A. KÂR DAĞITIM POLİTİKASI.....	48
B. BİRİNCİ KÂR PAYI DAĞITIMI.....	50
C. SerPK'YA TABİ ŞİRKETLERDE KÂRIN TAM VEYA TAKSİTLE DAĞITIMI.....	51
IX. KÂR PAYININ ŞEKLİ	53
X. İKİNCİ KÂR PAYI DAĞITIMI.....	55

XI. KÂR PAYININ ZAMANAŞIMINA UĞRAMASI	57
XII. KÂR PAYININ İADESİ	59
A. GENEL OLARAK	59
B. KÂR PAYININ İADESİNİN ŞARTLARI	59
1. Kâr Payının Dağıtılması	59
2. Dağıtılan Kâr Payının Haksız Olması	60
3. Kâr Payının Kötüniyetli Olarak Alımı.....	61
4. Kar Payının İade Edilmesi Davası.....	62
C. HAKSIZ VE KÖTÜNİYETLİ KÂR PAYININ İADE EDİLMESİ İLE GENEL KURUL KARARININ BUTLANI İLİŞKİSİ	63

İKİNCİ BÖLÜM

PAY SAHİBİNE KAR PAYI DAĞITILMASINI ETKİLEYEN UNSURLAR

I. KÂR PAYI AVANSI	65
A. GENEL OLARAK.....	65
B. TTK'YA TABİ ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI	66
1. Kâr Payı Avansı Dağıtım Şartları	66
a. Kârın Elde Edilmiş Olması.....	66
b. Genel Kurul Kararı.....	68
2. Kâr Payı Avansının Belirlenmesi ve Hesaplanması	70
3. Kâr Payı Avansı Ödemeleri	71
4. Kâr Payı Avansı Dağıtımında Yönetim Kuruluna Ait Görevler	73
C. SERPK'YA TABİ ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI	73
1. Kâr Payı Avansı Dağıtım Şartları	74

a. Payların Borsada İşlem Görmesi	75
b. Esas Sözleşme Hükümü ve Genel Kurul Kararı	75
c. Yönetim Kurulu Kararı.....	76
d. Önceki Dönemde Ödenmiş Kâr Payı Avanslarının Mahsup Edilmesi .	77
2. Kâr Payı Avansı Hesaplanması	78
3. Kâr Payı Avansının Dağıtımı	78
4. Sorumluluk	79
5. Kâr Payı Avansı Dağıtım Kararının İptali.....	81
II. YEDEK AKÇELER.....	82
A. GENEL OLARAK YEDEK AKÇELER	82
B. YEDEK AKÇE BENZERİ KAVRAMLAR.....	83
1. Karşılıklar	83
2. Amortismanlar	85
C. YEDEK AKÇELERİN SINIFLANDIRILMASI.....	86
1. Kanuni Yedek Akçe.....	86
a. Genel Olarak Kanuni Yedek Akçeler	86
b. Kanuni Yedek Akçelerin Kaynakları	87
c. Kanuni Yedek Akçelerin Ayrımı.....	88
<i>(1). Birinci Kanuni Yedek Akçe Ayrımı</i>	<i>88</i>
<i>(2). İkinci Kanuni Yedek Akçe Ayrımı</i>	<i>89</i>
2. Şirketin İktisap Etmiş Olduğu Pay Senetleri İçin Ayrılan Yedek Akçeler	92
3. İhtiyari Yedek Akçeler (Şirketin İsteği ile Ayrıldığı Yedek Akçeler).....	93
a. Esas Sözleşme Gereği Ayrılabilen İhtiyari Yedek Akçeler	93
b. Genel Kurul Kararıyla Ayrılabilen İsteğe Bağlı Yedek Akçeler	94
4. Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi.....	96

D. YEDEK AKÇELERİN KULLANIMI.....	98
1. Kanuni Yedek Akçelerin Kullanımı	98
2. İhtiyari Yedek Akçelerin Kullanılması.....	100
III. İMTİYAZLI PAYLAR	100
A. KÂRDA İMTİYAZLI PAYLAR.....	102
B. KÂRDA İMTİYAZ ŞEKİLLERİ.....	102
IV. PAY SAHİBİ DIŞINDA KÂRA KATILACAK KİŞİLER.....	105
A. İNTİFA SENEDİ SAHİPLERİ	105
1. Genel Olarak İntifa Senetleri	105
2. Kurucu İntifa Senetleri	107
a. Kurucular	107
b. Genel Olarak Kurucu İntifa Senetleri.....	108
c. Kurucu İntifa Senetlerinin Sağladığı Haklar	111
3. Adi İntifa Senetleri	116
4. Katılma İntifa Senetleri	116
B. YÖNETİM KURULU ÜYELERİ.....	118
1. Kazanç Payı	118
2. Kazanç Payının Şartları	119
a. Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması	119
b. Net Kâr	119
c. Kanuni Yedek Akçelerin Ayrılması ve Pay Sahiplerine Kâr Paylarının Dağıtılması	120
3. Kazanç Payının Oranı	120
4. Kazanç Payının Talep Hakkı	121
C. DİĞER MENFAAT SAHİPLERİ.....	122
SONUÇ.....	123

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a.g.e.	Adı Geçen Eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
B.	Baskı
Batider	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
E.	Esas No
eBK	818 sayılı Borçlar Kanunu
eSerPK	2449 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
eTTK	6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
HAAŞ	Halka Açık Anonim Şirket
H.D.	Hukuk Dairesi
İBK	İsviçre Borçlar Kanunu
İÜHFM	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	Karar Numarası
KİS	Katılma İntifa Senedi
KP Tebliği	Kâr Payı Tebliği (II-19)
KPA Tebliğ	Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ
m.	Madde
s.	Sayfa
Sa.	Sayı
SerPK	6352 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
TMS	Türk Muhasebe Standartları
TTK	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve diğerleri
VUK	213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Anonim şirketler, pay sahiplerinin şirkete sermaye taahhüt etmesi ve ödemesiyle kurulur. Yatırımcı ödediği sermaye tutarında şirkete katılır ve pay sahibi halini alır. Pay sahibinin şirkete ödediği sermayenin karşılığı olarak en önemli beklentilerinden birisi kâr payı elde etmektir. Kâr payı, pay sahibinin en önemli mali haklarından biridir. Ortak bu hak sayesinde kâra katılır ve kâr payı sahibi olur.

Ekonomik amaçla kurulan anonim şirketler faaliyetleri süresince bu amaçtan vazgeçemezler. Şirket var olduğu süre boyunca kâr elde etme ve elde ettiği kâr payını dağıtma amacıyla hareket etmelidir. Her zaman kâr edilemese de kâr amacıyla faaliyet bulunmak şirket için bir zorunluluktur.

Şirket elde etmiş olduğu kârı, şirket bünyesinde tutarak otofinansman amacıyla kullanabileceği gibi pay sahiplerine ve diğer menfaat sahiplerine kâr payı dağıtmak amacıyla da kullanılabilir. Kâr şirket bünyesinde tutularak şirketin devamlılığına yönelik güven artırılabilir, ilerde gerçekleştirilecek zararlara karşı önlem alınabilir, yapılacak büyük çapta yatırımlar şirket bünyesinde finanse edilebilir. Fakat elde edilen kârın tamamının şirket bünyesinde tutularak kâr payı dağıtılmaması durumunda pay sahiplerinin yatırımlarının sonuçsuz kalması sebebiyle şirketten uzaklaşması, şirkete piyasa ve pay sahipleri tarafından duyulan güvenin azalması gibi sonuçlarla da karşılaşılabilir. Elde edilen kârın tamamının dağıtılması halinde ise otofinansman imkanı tamamen ortadan kalkacağı için şirketin esas sermayesini kaybetmesine ve mahvına sebep olunabilir. Bu sebeple kâr payı dağıtımında dikkatli davranılarak menfaat grupları arasında dengenin kurulması büyük önem taşır.

TTK'da kanun koyucu, kârın kullanımını ve kâr payı dağıtımını taraf menfaatlerine zarar vermeden, dengeli bir şekilde düzenlemeye çalışmıştır. Buna göre, kâr dağıtımının kaynakları, hangi durumlarda kâr payı dağıtılabileceği, kârın ne miktarda ve ne şekilde şirket bünyesinde kalabileceği gibi konular TTK'da öngörülmüştür.

HAAŞ'ler de kârın dağıtımını sermaye piyasasının yapısı itibariyle SerPK ve KP Tebliği'nde ayrıca düzenlenmiştir. Bu sebeple HAAŞ'lerde kâr payı TTK'da olduğundan farklıdır.

Çalışmada öncelikli olarak kâr payının açıklanabilmesi için gerekli olan bilanço, kâr, pay sahipliği gibi konular hakkında bilgiler verilmiştir. Böylece birçok kavramla

ilişkili olan kâr dağıtımının temel kavramlarının anlaşılması sağlanmak istenmiştir. Kâr payı dağıtımı ile ilgili temel kavramların açıklanmasından kâr kavramı açıklanarak kâr payının nitelenmesine geçilmiştir.

Kâr payı kavramı genel olarak tanımlanmakla birlikte hukuki olarak nitelendirilmek istenmiştir. Özellikle eTTK döneminden beri tartışılmakta olan kâr payı hakkının müktesep hak niteliği ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Kâr payı kavramı açıklandıktan ve hukuki olarak nitelendirildikten sonra ise kâr payının kaynakları irdelenmiştir. Kâra katılmak ile pay sahipliği arasındaki ilişki açıklanarak kâr payının dağıtımına geçilmiştir. Kâr payının kim tarafından nasıl dağıtılacağı, pay sahiplerinin kârdan hangi tarihlerde ve neye göre yararlanabileceği gibi konular da burada açıklanmıştır.

HAAŞ'ler için kâr payı dağıtımı SERPK'da ayrı bir şekilde düzenlendiği için HAAŞ'lerde kâr payı dağıtımındaki ayrık durumlar ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise pay sahibin kâr payını kısıtlayan unsurlara değinilmiştir. Buna göre kâr payı avansı, yedek akçeler, imtiyazlı pay sahipliği, intifa hakları, kazanç payları ve kârdan yararlanacak diğer menfaat türleri ile kârdan ne şekilde yararlandıkları belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PAY SAHİBİNE DAĞITILACAK KAR PAYININ BELİRLENMESİ VE ÖDENMESİ

I. ANONİM ŞİRKETTE KÂR

Anonim şirketler kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilirler (TTK m. 331). Anonim şirketin ekonomik olmayan bir amaçla kurulması veya faaliyette bulunması ise mümkün değildir. Ancak şirketin kâr elde etme amacıyla hareket etme zorunluluğu, şirketin her faaliyetinde kâr elde etmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Daha açık bir ifade ile şirket amacının kâr elde etmek olması yeterli olup, şirketin sürekli kâr elde etmesi gerekmemektedir. Bazı hallerde şirketin faaliyet sonucu kâr elde edememesi, hatta zarar etmesi mümkündür.¹

Anonim şirketin ekonomik amaçtan vazgeçmesi mümkün olmadığı gibi bir süreliğine de olsa bu amaçtan sapılması ya da bu amacın ertelenmesi de mümkün değildir. Ekonomik amaç dolayısıyla anonim şirket, kâr elde etme amacına yönelik olmayan bir dernek, bir sendika vb. gibi hareket edemeyecek, bu şekilde faaliyette bulunamayacaktır. Ancak her ne olursa olsun şirket ekonomik amacını yerine getirmek için bulunduğu faaliyetlerde dürüst ve ahlaklı bir iş adamı gibi hareket etmek zorundadır.²

Şirketin ekonomik amaca yönelik olması, şirketin kâr elde etmeyi amaçlaması yanında elde ettiği kârı dağıtma amacıyla hareket etmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Öyle ki pay sahiplerini kuruluş aşamasından itibaren şirkete çeken temel sebep kâr payı elde etmektir.³

Kâr elde etme amacının zorunluluğu kâr kavramının tanımlanmasını gerekli kılmaktadır. Bilgin'e göre kâr, belirli bir dönem içerisinde şirketin faaliyetleri sonucu

¹ Ünal Tekinalp, Reha Poroy, Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13. B., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 229.

² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *a.e.*, s. 624.

³ Sami Karahan, *Anonim Şirketlerde Tasfiye*, İstanbul, Mimoza Yayınları, 1998, s. 227; Yavuz Akbulak, "Anonim Şirketler Bakımından Avans Kâr Payı Dağıtımının Esasları", *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 288, 2012, s. 154.

elde etmiş bulunduğu mal varlığına yönelik fazlalaşmalardır.⁴ *Erdamar*'a göre ise kâr, şirketin belirli bir dönem içerisinde, çeşitli şekillerde elde etmiş olduğu, gelirlerden(şirketin satışları, üretimi, faiz gelirleri vb.), şirketin giderlerinin çıkarılması sonucu elde kalan pozitif nitelikteki değerdir.⁵ *Birsel*'e göre ise kâr kavramı şirketler ve ortaklar için farklı anlamlar ifade etmektedir. Şirketler açısından kâr, ilgili hesap dönemi içerisinde şirketin yapmış olduğu faaliyetlerin sonucu olarak ve yine ilgili hesap dönemine ilişkin kâr ve zarar hesap tablosunun kâr bakiyesi vermesi durumunda gerek kanun, gerekse esas sözleşme hükümleri dahilinde ortaklara dağıtılmaya tahsis edilmiş bulunan, şirket bilançosuna ise pasif olarak kaydedilmiş bulunan değerdir. Pay sahipleri açısından ise kâr mal varlığına eklenecek nitelikteki maddi kazançtır.⁶

Kâr amacıyla faaliyette bulunmak, şirket için kanuni bir zorunluluk olmanın yanında şirketin varlığını devam ettirebilmesi, değişen ve gelişen piyasa şartlarına ayak uydurabilmesi, kendisini yenileyebilmesi, devamlılığını güvence altına alabilmesi, sürekli büyüyen ve ilerleyen piyasalarda büyüüp gelişebilmesi için de büyük bir önem arz etmektedir. Açıkça kabul edileceği üzere kâr ve gelir elde etmeyen ya da edemeyen bir şirketin varlığını uzun süre devam ettirmesi pek mümkün değildir. Ayrıca şirketin kâr elde etmiş olması yalnızca şirketi, şirket ortaklarını ve şirketle ilgili diğer kimseleri etkilemeyecek olup, farklı girişimci ve yatırımcıları da etkileyecek ve cesaretlendirecektir. O halde şirketin kâr elde etmesi kendi menfaat ve çıkarları için yararlı olacağı gibi başkalarının menfaatleri için de yararlı olabilir. Ancak unutulmaması gerekir ki bunun zıttı durumlarla da karşılaşılabilir. Aynı piyasa içerisinde rakip olan diğer şirketlerin menfaatlerinin çatışması olası bir durumdur. Hatta öyle ki, ayrı bir kişiliğe sahip bulunan şirketin menfaatleri ile ilgili şirket ortaklarının menfaatleri dahi farklı olabilir.⁷ Çünkü pay sahipleri şirketlere yatırım yaparken çeşitli beklentilerle bu yatırımlarını gerçekleştirmektedirler. Menfaatler arasındaki çeşitlilik şirket ortaklarının menfaatlerinin dahi birbirinden farklı olmasına sebep olabilir.

Pay sahiplerinin şirkete yapmış oldukları yatırımlara ilişkin temel beklentileri kâr payı elde etmektir. Ancak pay sahiplerinin bu beklentilerinin gerçekleşebilmesi için en

⁴ Bilgin Yüksel, *Anonim Ortaklıklarda Kar Dağıtımı ve Kara Katılan Kişiler*, Ankara, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No: 189, 1982, s. 13.

⁵ Cengiz Erdamar, *Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımı ve Vergilendirilmesi*, İstanbul, Ekonomi ve Bilimsel Yayınlar, İstanbul, 1982, s. 8.

⁶ Mahmut Tevfik Birsel, *Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı C. I*, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası, 1971, s. 18-19.

⁷ Birsel, a.g.e., s. 20.

önemli şart şirketin kâr elde etmiş olmasıdır. Şirketin kâr elde edememesi halinde istisnai şartlar dışında kâr payı dağıtılması mümkün olmaz. Bu durumda kâr elde etme amacıyla şirkete yatırım yapmış bulunan pay sahipleri ellerinde bulunan hisseleri satarak şirketten ayrılabilirler ve hatta pay sahiplerinin en az $\frac{3}{4}$ 'ünün alacağı karar ile şirketin sona ermesine karar verebilirler(TTK m. 529/1-d; TTK m. 421/2, 3). Ayrıca özellikle halka açık ve hisseleri borsada işlem gören şirketlerde kâr elde edilememesi halinde şirket hisseleri değer kaybedebilir. Bu durum ise hem şirketin hem de pay sahiplerinin zarar görmesine sebep olur.

II. ANONİM ŞİRKETLERDE BİLANÇO

Anonim şirketler yıllık kazançlarını ve zararlarını belirlemek amacıyla kanuna uygun bir şekilde muhasebe sistemi kurmak zorundadır. Şirket gelir ve giderleri bilanço üzerinden hesaplanır.⁸ Bilanço belirli bir dönem içerisinde şirket varlıkları ve kaynaklarının durumu hakkında bilgi veren tablodur.

Bilanço genel bir kavramdır. Şirketlerde açılış bilançosu, tasfiye bilançosu, ara bilanço, yıllık bilanço gibi birbirlerinde farklı amaçlara hizmet eden bilanço türleri bulunmaktadır. Bu bilanço türleri arasında kâr payı için en önemli olanı ise yıllık bilançodur.⁹ Nitekim anonim şirketlerde kâr payı dağıtımında kârın hesaplamasının TTK m. 508 uyarınca hazırlanmış bulunan yıllık bilanço üzerinden gerçekleştirilmesi gerekir. O halde şirketin finansal durumunu gösterir bir tablo niteliğindeki bilanço yalnızca bir bilgi edinme aracı değildir. Şirket kârının hesaplanması ve dağıtılması da bilanço üzerinden yapılır.

Anonim şirketlerde faaliyet döneminin sona ermesini takiben üç ay içerisinde olağan genel kurul toplantısının gerçekleştirilmesi bir zorunluluktur(TTK m. 409/1). Olağan genel kurul toplantısından en az onbeş gün önce ise ilgili tablolarla birlikte bilançonun şirketin merkez ve şubelerinde incelenmeye açık olacak şekilde bulundurulması gerekir. Bu şekilde ilan edilmiş bulunan bilanço ve diğer tablolar bir yıl süre ile ilgili yerlerde asılı bulunmalıdır(TTK m. 437/1). O halde anonim şirketlerde yılda en az bir defa bilanço düzenlenmesi bir gerekliliktir. Ancak bilanço yılsonunda yapılmış

⁸ Turgut S. Erem, *Ticaret Hukuku Prensipleri C. II Ticaret Şirketleri*, 7. B., Nihad Sayâr Yayın ve Yardım Vakfı Yayınevi İşletmesi Yayınları No. 308/535, İstanbul, 1979, s. 320.

⁹ Ünal Tekinalp, *Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri*, Fakülteler Matbaası, 2. Bası, İstanbul, 1979, s. 57.

bulunan envantere dayalı olarak hazırlanmak zorundadır. Bilançoyu hazırlama görevi ise şirket yönetim kuruluna aittir (TTK 514).¹⁰

Bilançoya kavramının TTK m. 73 kapsamında “*Türkiye Muhasebe Standartlarında aksi öngörülmemişse bilançoda, duran ve dönen varlıklar, özkaynaklar, borçlar ve dönem ayırıcı hesaplar ayrı kalemler olarak gösterilir ve yeterli ayrıntıya inilerek şemalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi TTK m. 73 de bilanço tanımlanmamış bunun yerine bilançonun aktif ve pasiflerden oluşması gerektiği ifade edilmiştir. Bilançoda bulunması gerekli bazı kalemler de ayrıca hükümde belirtilmiştir. Her ne kadar bilançoya ilişkin ayrıntılı bilgi verilmek istense de hüküm tek başına bilanço şemasının için yeterli değildir. TTK kapsamında bilançonun şemasına ilişkin başka bir hüküm de yoktur. Bilançonun hazırlanmasında, TTK m. 73’de öngörüldüğü üzere TMS’den yararlanılması gerekir.¹¹ TMS uyarınca şemalandırılacak olan bilanço TTK m. 73 hükmü dolayısıyla yeterli ayrıntıyı içerecek şekilde düzenlenmelidir.

Bilançoda bulunan envanter kalemlerinin aktif ve pasif şeklinde gösterilmesi gerekmesinin yanı sıra, bilançodaki aktif ve pasifler arasında bir dengenin bulunması gerekir. Bilançonun aktif kısmında şirketin mevcut bulunan varlıkları ile alacakları bulunmakta olup, bilançonun pasif kısmında ise şirketin borçları bulunmaktadır.¹² Fakat bilançonun bu şekilde hazırlanması onun kendiliğinden dengeye ulaşması için yeterli değildir. Aktif ve pasifler bilançoda düzenlendikten sonra bilançoda aktif tablosunda bulunan değerlerin toplamı, pasif tablosunda bulunan değerlerin toplamından az ise ilgili dönemde zarar söz konusudur. Bu durumda hesaplanan zarar aktif tablosuna eklenerek bilanço dengelenir. Aksine aktif tablosundaki değerler toplamının pasif değerler toplamından fazla olması durumunda ise kâr söz konusudur. Hesaplanan kâr pasif tablosuna eklenerek bilançoda denge sağlanır.¹³

Bilançoda taşınmazlar, yapılar, makinalar, taşıtlar ve araçlar, alet edevatlar, mobilyalar, devamlı surette kullanılan tesisler, sahip bulunan imtiyazlar, haklar, özel şekilde imalat ve üretim usulleri, ruhsatlar, markalar, marka benzeri sair kıymetler gibi

¹⁰ Zekeriyya Arı, *Karahan, Şirketler Hukuku*, 2.B., Konya, Mimoza, 2013, s. 449; Bağımsız denetim zorunluluğu bulunan şirketlerde bilanço bağımsız denetçiler tarafından incelenecek ve de ilgili denetçiler tarafından bir rapor hazırlanacaktır.

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Finansal Tabloların Sunuluşu Standartı http://kgk.gov.tr/contents/files/tms_seti/tmstfrs2011ktp/TMS_1.pdf

¹² Erdem, *Prensipler*, s. 323-327.

¹³ Yaşar Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988, s. 78.

kalemler bulunmaktadır. Bilançoda bulunan kalemler aslında şirketin yatırımsal mal varlıklarıdır.¹⁴

Bilanço hazırlanırken ilgili kalemlerin bilançoda bulunması ve bilançoda dengenin sağlanması dışında dikkat edilmesi gerekli bir diğer husus ise bilanço hazırlanırken bir hesap döneminin diğer bir hesap döneminden bağımsız olmasıdır. Kâr hangi hesap döneminde meydana gelmiş ise kaydı dönemin hesabına yapılır. Mal satılmadıkça fiili olarak kâr gerçekleşmeyeceğinden, malın değeri bilançoda maliyet değeri¹⁵ olarak gösterilmelidir. İlgili malların değerleri bilançoda rayiç bedel¹⁶ üzerinden gösterilemez.¹⁷ Ancak malın değerinin belirli bir süre sonrasında kullanıma ve aşınma sebebiyle azalacağı unutulmamalıdır. Aşınma durumunda maliyet değerinden uygun ve belirli bir miktar indirilerek, bilançoya kaydının düşülmesi gerekir. Aksine bir tutum bilançonun doğruluğu ve açıklığı prensibine aykırı¹⁸ olmakla birlikte şirket mal varlıklarının bilançoda olduğundan daha değerli görünmesine sebep olur.

Önemli bir diğer husus ise yapılan işlem sonucunda miktarın belirlenememesi halinde ne yapılacağıdır. Bu durumda ilk olarak genel ilkedен ayrılmaksızın işlemin meydana gelmiş olduğu dönem bilançosunda ilgili karşılığın bilançoda ayrılması gerekir. Her ne kadar karşılık daha sonraki tarih ve dönemlerde kesinleşecek olsa da işlem, yapılmış bulunduğu tarihe ait olan dönem bilançosuna kaydedilmiş olmalıdır.¹⁹ Örneğin 2015 yılı içerisinde gerçekleştirilmiş bulunan bir alım işleminde vade 2017 yılı içerisindeki bir tarih olarak belirlenmiş ise meydana gelmiş bulunan borç miktarı kesin olarak tespit edilememiş olsa dahi 2015 yılına ilişkin bilançoda gösterilir. 2017 veya 2016 yılına ait bilançoda ise ilgili borç gösterilmez.

Bilançonun doğru ve hukuka uygun olarak hazırlanması da büyük önem arz etmektedir. Bilançoda meydana gelecek yanlışlıklar ve gerçeğe aykırılıklar pay sahibinin elde edeceği kâr payı miktarını azaltabilir. Örneğin satış sonrasında faturanın kesilmemiş olması veya faturanın kesilmiş olmasına rağmen bu bedelin faturada gerçek bedelinden daha düşük gösterilmesi ya da gerçekte olmayan giderlerin gider olarak gösterilmesi gibi durumlarla şirket kazancı gizlenmiş olacaktır. Bu tip gerçeğe aykırı kayıtlar sonucunda

¹⁴ Bilgin, a.g.e., s. 56.

¹⁵ “Maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilimum giderlerin toplamını ifade eder (VUK m. 262).”

¹⁶ “Rayiç bedel, bir iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir (VUK m. 266).”

¹⁷ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 93.

¹⁸ Bilgin, a.g.e., s. 57.

¹⁹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 93.

yönetim kurulu şirketin elde ettiği gerçek kârı saklayabilir. Özellikle az sayıda pay sahibinin bulunduğu halka kapalı şirketlerde, gerçek kâr hukuka aykırı olarak gizlendikten sonra yönetimi elinde bulduran kimseler bu tutarları oluşturacakları fonlar vasıtasıyla genel kurul dışında kendi aralarında bölüşebilirler.²⁰

A. VERGİ BİLANÇOSU VE TİCARİ BİLANÇO

Yıllık bilanço, bilançonun bir çeşidi olmakla beraber kendi içerisinde de vergi bilançosu ve ticari bilanço olmak üzere ikiye ayrılır. İki farklı yıllık bilanço bulunması bunların farklı amaçlara sahip olmasına dayanır. Ticari bilanço şirketin yıl içerisindeki işlemlerinin sonucuna yönelik olarak düzenlenirken, vergi bilançosu şirketin vergilerine yönelik olarak düzenlenen bilançodur²¹.

Yönetim kurulu tarafından düzenlen, vergi bilançosunun üzerine inşa edildiği, vergi bilançosundan farklı olarak düzenleyene daha fazla serbestinin tanınmış olduğu yıllık bilanço türüne ise ticari bilanço denir.²² Yönetim kurulunca hazırlanmış olan ticari bilançoda yer alan kâr aslında şirketin vergi ödemeleri öncesinde sahip olduğu brüt kârdır. Brüt kârdan ödenecek zorunlu vergilerin düşülmesi gerekir.

Zorunlu vergilerin brüt şirket kârından düşülmesi sonucunda elde edilen tutar şirketin net kârını oluşturur. Net kârın belirlenmesi sonrasında verginin tahakkuk ettirilebilmesi için VUK'a uygun bir bilançonun oluşturulması gerekir.²³ VUK'a uygun olarak hazırlanan bu bilanço vergi bilançosu denir.

Hazırlanan vergi bilançosunun VUK'a tabi olması nedeniyle ticari bilançodan farklı değerlendirme ilkelerine tabidir. Vergi bilançosu VUK'ta belirlenmiş değerlendirme ilkelerine, ticari bilanço ise TTK kapsamında belirlenmiş bulunan değerlendirme ilkelerine tabidir.²⁴ Vergi bilançosunun hazırlanmasında ticari bilanço esas alınır. Ticari bilanço gerekli değişikliklerle VUK'a uygun hale getirilir ve değişiklik sonrası vergi bilançosu ortaya çıkar.²⁵

²⁰ Ahmet Türk, "Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları", *İhsan Tarakçıoğlu'na Armağan Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.II, S. 1-2, Ankara, 1999, s. 106.

²¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 61.

²² Tekinalp, *Bilanço*, s. 64.

²³ Oğuz İmregün, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı(Temettü) Hakkı", *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*, Beta Yayınları, İstanbul, 2002, s. 417.

²⁴ Kenan Bulutoğlu, *Türk Vergi Sistemi*, Batu Türkeli Yayıncılık, 8. B., İstanbul, 2004, s. 298.

²⁵ Tekinalp, *Bilanço*, s. 62.

Vergi bilançosu yalnızca şirketin vergi hukuku açısından mali yükümlülüklerini belirlemek amacıyla kullanılır. Ticari bilanço ise şirketin ilgili dönem sonundaki hesap durumunu belirlemek amacıyla kullanılır.²⁶

Ticari bilanço sonuç açıklama bilançosudur. Vergi bilançosunun sonuç açıklamaya yönelik bir niteliği bulunmaz. Bunun yerine vergi matrahının tespiti yönelik bir tablo niteliği bulunur²⁷.

Vergi bilançosunun özellikleri onun kârın hesaplanmasında kullanılmasına engel olur. Kârın hesaplanması ticari bilançoya göre yapılır. Kârın hesaplanması ve kâr payı dağıtımının herhangi bir şekilde vergi bilançosu üzerinden gerçekleşmesi durumunda kâr dağıtım kararının iptali mümkündür²⁸.

Vergi bilançosu ile ticari bilançonun kıyaslanmasında vergiden müstesna kazanç ve iratlara da dikkat etmek gerekir. Vergi hukuku bazı kazanç ve iratları vergiden muaf tutmuştur. Bunun sonucunda ilgili tutarlar vergi bilançosunda bulunmaz ve vergi bilançosundaki kâra dahil olmaz. Ticari bilanço kapsamında ise ilgili kazanç ve iratlar bulunur ve işletme kârına dahil olur. Eklemek gerekir ki TTK kapsamında sermaye şirketlerinde işletmeye ilişkin giderlerin tamamı hasılatтан indirilir. Vergi hukuku kapsamında işletmeye ilişkin giderler kısmen de olsa hasılatтан indirilemezler²⁹.

TTK kapsamında şirketin yönetim kurulu kararı sonrasında hayır derneklerine ve diğer gerçek ile tüzel kişilere yapmış oldukları yardımların ve bağışların tamamı gider olarak gösterilebilir. Vergi hukuku açısından ilgili tutarların gider olarak kabul edilmesi ancak bazı şartların gerçekleşmesiyle mümkün olur. Vergi cezaları, para cezaları, gecikme zamları ve gecikme faizleri, faiz ve kar payları, vergiden muaf menkul kıymetlerin faizi ve ikramiyelerine isabet eden giderler, ticari kazancın elde edilmesi ve idamesi ile ilgili olmayan genel giderler, gider kabul edilmeyen vergiler, belgesi sağlanamayan giderler de vergi bilançosu ile ticari bilanço bakımından farklı değerlendirilir³⁰.

Amortismanların ayrılması aşamasında da vergi bilançosu ile ticari bilanço arasında farklılıklar bulunmaktadır.³¹ Amortisman maliyet değerinin hesaplanmasında

²⁶ Erdem Ateşagaoglu, *Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı*, XII Levha, İstanbul, 2012, s. 49.

²⁷ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 625.

²⁸ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 625.

²⁹ Erimez Rüşti, *a.g.e.*, s. 93.

³⁰ Erimez Rüşti, *a.g.e.*, s. 93-96.

³¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 66.

VUK hangi masrafların amortismanına ait masraf olarak ayrılabilceği ve hangilerinin ayrılamayacağını kesin bir şekilde düzenlemiştir. Ancak ticari bilanço açısından böyle bir kesinlik söz konusu değildir. Her ne kadar ticari bilançoda amortismanlara ilişkin olarak VUK hükümlerinde belirtilen şekilde düzenleme yapılabileceği belirtilmiş olsa da bu bir zorunluluk oluşturmaz.³²

Vergi ve ticari bilanço arasında çok sayıda fark bulunmasına rağmen, temel ilkeler açısından iki bilanço da benzer niteliktedir. Nitekim her iki tabloda da ortada bir bilanço bulunmaktadır. Her iki bilanço da her ne şekilde hazırlanmış olursa olsun genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve “TMS 1 Finansal Tablolarının Sunuluşu” standart hükümlerine uygun olmak zorundadırlar.³³ Ayrıca vergi bilançosunun ticari bilanço esas alınarak düzenlenmiş olması ticari bilanço ile vergi bilançosunun temel ilkeler açısından birbirine benzemesine sebep olur.

Vergi bilançosunun ticari bilanço esas alması ve ticari bilançonun üzerinde yapılan değişikliklerle meydana geleceği, yalnızca vergilendirilecek tutarın belirlenmesine yönelik olması sebepleriyle bağımsız bir bilanço olarak kabul edilemeyeceği doktrinde dile getirilmiştir.³⁴ Bu görüşe göre şirket öncelikle ticari bilanço düzenlemekte ardından vergiye tabi kazancın belirlenmesi amacıyla ticari bilançolar üzerinde değişiklik yapılarak vergi bilançosunu hazırlamaktadır. O halde vergi bilançosu ayrı bir bilanço değildir. Olsa olsa ticari bilanço üzerinden hazırlanan ve vergilendirilebilecek olan kârın belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan bir belgedir. İfadede bilanço lafının kullanılması alışa gelmişlikten kaynaklanmaktadır.³⁵

B. BİLANÇONUN DÜZENLENMESİ VE ONAYLANMASI

Bilançonun hazırlanması anonim şirketlerde yönetim kurulunun görevlerindedir. Hazırlanacak olan bilançonun TTK m. 508 ve 514 vd. hükümleri ile TTK m. 64 vd. hükümleri uyarınca “sonuç açıklama” ilkesine uygun bir şekilde hazırlanmış olması

³² Bilgin, *a.g.e.*, s. 57.

³³ Nalan Akdoğan, Tenker Nejat, *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, 12. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, 2007, s. 73.

³⁴ Rüştü Erimez, *Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler*, 2. Baskı, İstanbul, Ercivan Matbaası, 1976, s. 90; Erdemateşaoğlu, *Kâr payı*, s. 50; Cem Tekin, “Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Gelir Vergisi Mükelleflerine Ait Ticari Kârdan Mali Kâra Ulaşmak İçin Yapılan Hesaplamayı Gösterir Bildirim”, *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 162, 2002, s. 106..

³⁵ Erimez, Rüştü, *a.g.e.*, s. 90.

gerekmektedir. ³⁶ Yönetim kurulu bu görevini bilanço gününü³⁷ izleyen ilk üç ay içerisinde yerine getirmek zorundadır(TTK m. 514). Hazırlanmış bulunan bilanço olağan genel kurul toplantısından en az 15 gün önce şirket merkezi ve şubelerinde ilan edilmek zorundadır. İlanların ilgili yerlerde takip eden bir yıl süresince pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık şekilde bulundurulması gerekir(TTK m. 437/1). Yönetim kurulunun ilan yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi yönetim kurulu üyelerinin müteselsil sorumluluğuna sebep olur.³⁸

İlan edilmiş olan bilanço anonim şirketin kâr payının dağıtımında kilit rol oynayacak olup, kâr payının dağıtımına karar verilebilmesi için bilançonun genel kurul tarafından onaylanmış olması gerekir. Genel kurulun bilanço onaylayıp onaylamamaya yönelik yetkisi kesindir. Bilançonun hazırlanması sonucu genel kurul bu yöndeki yetkisini bilanço onaylayarak kabul etme veya gerektiğinde reddetme yönünde kullanabileceği gibi bilançoda değişiklikler yapılması yönünde de kullanabilir. Şüphesiz ki genel kurul bu yöndeki yetkisini kullanırken yasa hükümleri ile varsa esas sözleşmenin konuya ilişkin hükümlerine uymakla yükümlüdür.³⁹

Yönetim kurulunca hazırlanmış olan şirket bilançosunun ortaklığa ilişkin olarak gerçek ve doğru bilgiler içermemesi, kanuna ve varsa esas sözleşmenin bilançoya ilişkin hükümlerine aykırı olarak düzenlenmiş olması⁴⁰, genel kurulca pay sahiplerinin bilançoya ilişkin bilgi alma ve inceleme haklarının doğrudan veya dolaylı bir şekilde engellenmesi veya engellemeye yönelik kararlar alınmış bulunması durumlarında, genel kurulun kâr dağıtım kararı iptal edilebilir.⁴¹

Kâr dağıtımına esas alınacak kârın hesaplanabilmesi için öncelikli olarak bilançonun hukuka uygun bir şekilde genel kurula sunulması, ardından genel kurul tarafından ilgili bilançonun onaylanması gerekir. Bilanço yapılmadan veya genel kurul onaylamadan kâr dağıtımına yönelik, esas kârın hesaplanmasına yönelik veya kârın dağıtımına yönelik bir kararın alınması mümkün değildir.⁴² Ancak bilançonun hukuka

³⁶ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 625.

³⁷ Her Hesap dönemi sonunda envanter ve bilançonun kaydının yapıldığı güne bilanço günü denilmektedir.(VUK m. 185)

³⁸ Arslan Kaya, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara,2001, s. 342.

³⁹ İmregün, *Kâr Payı*, s. 416.

⁴⁰ Bilgin, *a.g.e.*, s. 62.

⁴¹ Arslan Kaya, *Bilgi Alma Hakkı*, s. 336.

⁴² Bilgin, *a.g.e.*, s. 62.

uygun şekilde onaylanmış olması halinde genel kurul kâr payı dağıtımına esas olan kârı belirleyebilecek ve kârın dağıtımına karar verebilecek hale gelecektir. Bilançonun genel kurul tarafından onaylanmasına çoğunluk oylarınca karar verilir. TTK m. 420'e göre, sermayenin en az onda birine sahip olan (halka açık şirketlerde bu oran yirmide biridir) pay sahiplerinin istemi üzerine bilançonun onaylanmasına ilişkin oturum, toplantı başkanı tarafından bir ay sonraya bırakılır. Toplantı başkanının talebi reddetmesi mümkün değildir.

Bilançonun onaylanmasının ertelenmiş olduğu durumlarda genel kurulca diğer konulara ilişkin kararların alınmasında aslen bir sakınca yoktur. Ancak alınacak olan karar eğer bilançonun onaylanmasıyla ilişkili bir karar ise bu durumda karar sonuca bağlanamaz.⁴³ Bunun doğal bir sonucu olarak bilanço kavramı ile bağlantılı olan kâr dağıtım kararı da bilançonun onaylanmasının ertelenmesi durumunda bir sonuçlandırılmaz.⁴⁴ Bilanço ile bağlantılı kararlar ancak ertelenmiş bilanço görüşmesinden sonra verilebilir.

III. KÂR PAYI KAVRAMI

A. GENEL OLARAK

Anonim şirkette pay sahipleri kanun ve esas sözleşme hükümlerine uygun şekilde alınmış genel kurul kararıyla net dönem kârına katılma hakkına sahip olur.(TTK m. 507/1). Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa, net dönem kârına katılım, ortakların sermaye payına yapmış oldukları ödemelerle orantılı olarak gerçekleşir(TTK m. 508/1)

Kâr payı kavramı sermaye piyasalarına ilişkin olarak Kâr Payı Tebliği (II-19.1) m. 3/1-c ile tanımlanmıştır. Bu hükme göre kâr payı “*Genel kurulca belirlenen politika çevresinde hesap dönemi itibarıyla net dönem kârı ve kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklar üzerinden ortaklara ve kara katılan diğer kişilere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar*”.dır.

Kâr payı dağıtımında farklı menfaat grubu karşı karşıya gelir. Bunlardan ilki şirketin kendi menfaatidir. Şirket elde etmiş olduğu kârı ve sahip bulunduğu yedek akçeleri kâr payı adı altında pay sahiplerine dağıtmayıp kendi içerisinde muhafaza ederek,

⁴³ Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler C. I, 2. B.*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1959, s. 227.

⁴⁴ Tekinalp, “Ünal, Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi”, *İÜHFİM*, C. 42, S. 1-4, İstanbul, 1976, s.237 ;Ersin Çamoğlu, ”Azınlığın Bilanço Ertelemesi ve Gündem”, *Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp'e Armağan*, İstanbul, 2003, s 289, 290.

ileride karşılaşılabilecek olumsuzluklara karşı önlem alabilir, şirketin devamlılığını güvence altına alabilir, şirketi geliştirebilir ve genişletebilir. Basitçe şirket kâr payı dağıtmayarak, kredi almaksızın ekonomik kaynak oluşturabilir. İkincisi şirkete ekonomik amaçlarla ortak olan pay sahipleridir. Pay sahiplerinin şirket sermayesine katılmadaki en temel beklentileri kâr payı elde etmedir. Üçüncüsü ise şirket yöneticileridir.⁴⁵ Üç ana menfaat grubuna ek olarak şirket alacaklıları ve şirket çalışanları kâr payı dağıtımından etkilenen menfaat gruplarıdır.

Kâr payı dağıtımını birden fazla menfaat grubunu ilgilendirdiği için kâr payına ilişkin değerlendirmelerin tüm menfaat grupları göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmesi gerekir.

B. MÜKTESEP HAK OLARAK KÂR PAYI

1. Genel Olarak Müktesep Hak

TTK kapsamında pay sahiplerinin hak ve menfaatlerini çoğunluk karşısında koruyan birçok hak bulunur. Bu haklardan birisi de müktesep haktır^{46, 47}.

Müktesep haklar bir hukuk öznesinin mal varlığına girer ve malikinin rızası olmaksızın üzerinde tasarruf edilemez.⁴⁸ Müktesep hak ile küçük pay sahiplerinin bir kısım hakları koruma altına alınır. Pay sahiplerinin kendi rızaları olmaksızın da bu haklar ellerinden alınamaz.⁴⁹

Bir hakka müktesep hak niteliğini veren o hakkın içeriği değil ancak ve ancak bu hakkın iktisap şeklidir.⁵⁰ Buna rağmen anonim şirketler hukuku açısından meselenin değerlendirilmesi çoğunlukla hakkın iktisap şekline ilişkin olmayıp, hakkın niteliği ve pay sahibi bakımından sahip oldukları öneme ilişkindir.⁵¹ Oysa içeriğin müktesep hak açısından rol oynaması ancak kamu düzeni açısından söz konusu olur.⁵²

⁴⁵ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 127.

⁴⁶ Müktesep hak kavramı bugünkü uygulamada bir şirketler hukuku konusu olarak ele alınmış olmakla birlikte önceleri Fransa'da sözleşmeyle tanınan ve sahibinin rızasıyla vazgeçilemeyen tüm hakları tanımlamak için kullanılmıştır (Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 237).

⁴⁷ Arslan Kaya, "Müktesep Haklar", *40. Yılında Türk Ticaret Kanunu*, Beta, İstanbul, 1997, s. 146.

⁴⁸ Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, 4. B., Yasa Yayınları, İstanbul, 1989 s. 327.; Arslanlı Halil, *A.Ş. C.I*, s. 237; Kaya, *Müktesep Haklar*, s. 147.

⁴⁹ Sıtkı Akyazan, "Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. VIII, S. 2, Ankara, 1975, s. 37.

⁵⁰ Oğuz İmregün, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasındaki Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1962, s. 108.

⁵¹ Nuri Erdem, "6102 Sayılı "Yeni" TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin "Müktesep"(Kazanılmış) Hakları", *Regesta*, C.2, S. 1, s. 32.

⁵² İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s.327.

Müktesep haklar mutlak ve nisbi müktesep haklar olmak üzere ikiye ayrılır. Pay sahibinin iradesine aykırı olarak sınırlandırılmayan müktesep haklara mutlak müktesep hak denir. Genel hükümlere göre korunan ve şirket menfaatlerine göre sınırlandırılabilen müktesep haklara ise nisbi müktesep hak denir.⁵³

Müktesep hak eTTK ve TTK'da farklı şekillerde yer aldığından dolayı ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

2. 6762 Sayılı TTK Bakımından Müktesep Hak ve Kâr Payı

Müktesep hak hukukumuzda TTK öncesinde de kullanılan bir kavramdır. eTTK döneminde eTTK m. 385 hükmü ile düzenlenmiştir. eTTK m. 385, kavramı TTK'da düzenleyen TTK m. 452'e oranla daha ayrıntılı ve önemli derecede farklı bir hükümdür. İki hüküm arasındaki farklılık doktrindeki eleştiriler, yargı kararları ve İBK'da yapılan 1991 yılı değişikliğine dayanmaktadır.⁵⁴ Müktesep hak kavramının ve kâr payının müktesep hak niteliğinin anlaşılabilmesi için eTTK m. 385 hükmünün incelenmesi gerekir.

Müktesep hak eTTK m. 385'e göre;

"...Şu kadar ki; münferit pay sahiplerinin bu sıfatla haiz oldukları müktesep haklarda rızaları olmaksızın hiçbir değişiklik yapılamaz.

Müktesep haklar; kanun veya esas mukavele hükümlerine göre umumi heyet ve idare meclisi kararlarına tabi olmıyan yahut umumi heyetin toplantılarına iştirak hakkından doğan ve hususiyle azalık, rey kullanmak, iptal davası açmak, kar payı almak ve tasfiye neticesine iştirak etmek gibi haklardır".

eTTK m. 385'e göre müktesep haklar üzerlerinde hiçbir değişiklik yapılamayan haklar olarak tanımlanmıştır. Kâr payı hakkı, azalık hakları, oy kullanma hakkı, iptal davası açma hakkı ve tasfiye sonucuna katılma hakkı müktesep hak kabul edilmiştir.⁵⁵

eTTK m. 385 kapsamında kâr payı hakkının müktesep hak niteliğinin, hakkın tamamına ilişkin mi olduğu, yoksa sınırlandırılabilir ölçüde hakkın bir kısmına ilişkin mi olduğu açık değildir. Açıklık bulunmamasına rağmen kâr payı hakkının sınırlandırılabilir bir

⁵³ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1551; Erdem, *Müktesep Hak*, s. 32,33 ; Tekinalp, *Bilanço*, s. 439.

⁵⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 96.

⁵⁵ Erdem'e göre eTTK m. 385/2 hükmünde müktesep hak olarak sayılmış bulunan haklardan bazıları sahibinin rızası ile dahi ortadan kaldırılamaz niteliktedir. Bu haklar vazgeçilmez haklardır. Müktesep haklara ilişkin tadadi sayım hatalıdır. (Erdem, *Müktesep Hak*, s. 31, 36.)

müktesep hak olduğunun kabulü gerekir.⁵⁶ Ancak sınırlamanın hangi ölçüyle, hangi kriterlere göre ve hangi oranda gerçekleştirileceği konusunda ise açıklık bulunmaktadır.⁵⁷

Kâr payının müktesep hak niteliği eTTK bakımından doktrinde çeşitli görüşlerin ileri sürülmesine neden olmuştur. *Karayalçın*'a göre kâr payı hakkı müktesep haklardandır. Hakkın özüne dokunulmadan ve iyiniyet kurallarına uygun olarak sınırlanabilir.⁵⁸ *İmregün*'e göre de kâr payı müktesep haktır. Ancak müktesep hakkın şartlarını taşımamaktadır. Çünkü müktesep haklar önceden feragat edilebilen haklar olup, kâr payı hakkından feragat edilemez.⁵⁹ *Tekinalp*'e göre ise kâr payı özüne dokunulmamak şartıyla sınırlanabilen nisbi müktesep haktır.⁶⁰

Yargıtay kâr payının müktesep hak olduğu görüşündedir. Fakat müktesep hakkın kısıtlanıp kısıtlanamayacağına ilişkin çelişkili kararları bulunmaktadır. Aşağıda belirtilmiş Yargıtay kararlarından ilk ikisi müktesep hakkın kısıtlanabileceği yönündeyken üçüncü karar kısıtlanamayacağı yönündedir.

İlk karara göre şirketin devamlı gelişimi ve olabildiğince istikrarlı kâr payı dağıtma amacıyla yedek akçe ayrılarak kâr payının kısıtlanması mümkündür. İstikrarlı kâr payı dağıtma ve şirketin sürekli gelişmesini sağlamak amacıyla yedek akçe ayrılması kâr payı hakkının müktesep hak niteliğini ihlal etmez.⁶¹

İkinci karara göre ise eTTK m. 385 kapsamında sayılmış bulunan hakların hepsinin mutlak müktesep hak olarak kabulü mümkün değildir. Müktesep hakların ihlalinden bahsedilebilmesi için kâr payı hakkının tamamen kısıtlanması ve hakkın özüne bir müdahalede bulunulması gerekir. Diğer bir deyişle eTTK m. 469/2'ye uygun bir şekilde özüne dokunulmadan kâr payı hakkı kısıtlanabilir.⁶²

Üçüncü karara göre 9 yıl boyunca kâr payı dağıtılmaması hukuka aykırıdır. Kâr payı hakkı müktesep haklardandır. Bu ise şirketin kâr payı dağıtmasını gerekli kılar. Her ne kadar olağanüstü bazı durumlarda kâr payı dağıtılmaması mümkün olsa da bu hal ortaklığın karşılaştığı her zorlukta kâr dağıtmasını engelleyici şekilde kullanılamaz.

⁵⁶ Arslanlı, *A.Ş. I*, s. 198; Sami Karahan, *Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması*, İstanbul, Kazancı Kitap Ticaret AŞ, 1991, s. 34.

⁵⁷ Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 34; Hayri Bozgeyik, "Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı", *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C.XX, Sayı:3, Ankara, 2000, s. 124.

⁵⁸ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 132.

⁵⁹ İmregün, *Kâr Payı*, s. 427,428.

⁶⁰ Tekinalp, *Bilanço*, s. 438, 439.

⁶¹ 11. HD. T. 21.05.1981, E. 1981/2804, K 1981/2507, (Kazancı)

⁶² HGK T. 11.10.1978, E. 1977/11-1013, K. 1977/824 (Kazancı).

Sonuç olarak da olayda kâr payı dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının kanuna aykırı olduğu yönündeki yerel mahkeme kararı onanmıştır.⁶³

Yargıtay kararlarında kâr payı hakkı herhangi bir tereddüde yer bırakılmaksızın müktesep hak kabul edilmiştir. Kâr payı hakkı mutlak bir müktesep hak olmayıp sınırlanabilir nisbi müktesep haktır.⁶⁴

Kâr payı hakkının sınırlanması tam bir çerçeveye oturtulmamıştır. Kâr payı hakkının sınırlandırılmasında genel olarak eTTK m. 469/2 hükmü esas alınmıştır. Kâr payının uzun süre dağıtılmaması veya hakkın özüne⁶⁵ müdahale edecek derecede sınırlanması hukuka aykırı kabul edilmiştir.⁶⁶

3. 6102 sayılı TTK Açısından Kâr Payının Müktesep Hak Niteliği

Müktesep hak, TTK m. 452’de eTTK m. 385 hükmünden farklı düzenlenmiştir. TTK m. 452 hükmüne göre;

“Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; müktesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.”

Hüküm asıl olarak esas sözleşmenin genel kurul tarafından değiştirilebilmesini düzenlemiştir. Müktesep haklar ve vazgeçilmez haklar ise bu durumun istisnaları olarak sayılmıştır.⁶⁷

Kanun koyucu TTK m. 452’de müktesep hakkı tanımlamadığı gibi konuya ilişkin eTTK’da olduğundan farklı olarak örnek verme yolunu tercih etmemiştir. Müktesep hakların çeşitli derece ve nitelikte olabileceklerine işaret etmiştir.⁶⁸

Müktesep hak kavramının TTK’da kullanılmasına ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Görüşlerden bazıları kavramın kullanımını destekler bazı görüşler ise kavramın TTK’da kullanılmaması gerektiğini savunmaktadır.

⁶³ 11. HD. E. T. 7.4.1983, 1983/1687, K. 1983/1790 (Kazancı).

⁶⁴ 11. HD. E. 2005/10060, K. 2006/13738 T. 21.12.2006 (Kazancı).

⁶⁵ Hakkın özü kavramına ilişkin tam bir tanım bulunmamaktadır. Kâr payının dağıtılması gerektiğinden az miktarda dağıtılması hakkın özüne müdahale edildiği anlamına gelir. Hakkın özü her olay için ayrı değerlendirilir.

⁶⁶ 11. HD. T. 7.4.1983, E. 1983/1687 K. 1983/1790 (Kazancı) ; 11. HD. E. 2010/13427 K. 2012/4691, T. 26.3.2012 (Kazancı) ; 11 HD. T.10.2.2005, E. 2004/2649, K. 2005/990, (Kazancı)

⁶⁷ Aksine müktesep hak kavramının kullanılmaması gerektiğine ilişkin olarak bkz. İmregün, *Kâr Payı*, s. 427; İmregün, *Menfaat İhtilafı*, s. 124.

⁶⁸ Gerekçe TTK m. 452.

Pulaşlı'ya göre pek çok hukuk sisteminde mutlak müktesep hak kavramından uzaklaşmaktadır. Müktesep hak yerine vazgeçilemez hak kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler dolayısıyla TTK'da müktesep hak kavramının kullanılmasının artık bir gereği bulunmamaktadır.⁶⁹

Erdem'e göre ise kavramın İBK'dan çıkartılmış olması TTK'da kullanılmasına engel teşkil etmez. eTTK'dan bu yana süren tüm tartışmalara rağmen azınlık haklarını korumak amacıyla kavram halen kullanılmaktadır. eTTK'da hükmün tatadi sayımı hatalıdır. TTK ile hatalı sayım terk edilmiştir.⁷⁰

Kanunun gerekçesi müktesep hak kavramının kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Gerekçede kavramın bu tür haklara kanunun çeşitli hükümlerinde yer verilmesi ve esas sözleşmeyle müktesep hak oluşturulabilmesi sebebiyle korunduğu belirtilmiştir. Ayrıca kavram İBK'dan kaldırılmış olsa da, İsviçre uygulamasında varlığını devam ettirmektedir. Bu sebeple Türkiye uygulaması ile İsviçre uygulaması arasında bir fark bulunmamaktadır.⁷¹ Gerçekten İsviçre öğretisinde bazı yazarlar, İBK'dan kavram çıkarılmış olsa da uygulamada müktesep hak kavramının devam ettiği belirtmektedirler.⁷²

Tekinalp'e göre müktesep hak kavramının kullanılması yerindedir. Yazar'a göre İBK 706-b'deki "pay sahibinden izni olmadan alınamayan" ve "pay sahibinin vazgeçemeyeceği" şeklindeki ifadeler ile müktesep ve vazgeçilemez haklar ifade edilmektedir. İsviçre hukukunda müktesep hak kavramı halen kullanılmaktadır.⁷³

Yanlı'ya göre İBK'daki değişikliklerle amaçlanan açık ve anlaşılır olmayan ve yanlış anlaşılmaya yol açan hükümden kurtulmaktır. Hukuki durumu değiştirme düşüncesi yoktur. Sonuç olarak kavram öğretilde kullanılmaya devam etmektedir.⁷⁴ Kavramın İsviçre hukukunda kullanımından vazgeçilmiş olsaydı dahi bu durum tek başına TTK'dan müktesep hak kavramının çıkarılması için yeterli olmazdı.⁷⁵

⁶⁹ Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. II, 2. B., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, s. 1554.

⁷⁰ Erdem, *Müktesep Hak*, s. 42.

⁷¹ Gerekçe TTK m. 452.

⁷² Meier-Hayoz/ Forstmoser, § 16, N. 209 vd.; P. Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, Zürich 2009, § 16, N. 109 vd.; aynı yönde, Hartmann/ Martig, *Schweizerisches Aktienrecht: Ein Überblick für die Praxis*, Zürich, 2003, s. 38. (Naklen Erdem, a.g.e, s. 39,40).

⁷³ Tekinalp Ünal, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek kişilik Ortaklığın Esasları*, 2. B., İstanbul, Vedat, 2011, s. 195,196.

⁷⁴ Yanlı Veliye, "Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LV, Sayı:4, İstanbul, 1997, s. 203.

⁷⁵ Erdem, *Müktesep Hak*, s. 41.

Sonuç olarak müktesep hak kavramı TTK'da düzenlenmiş olup, uygulamada halen kullanılmakta ve kavramla ilgili tartışmalar devam etmektedir.

TTK m. 452 düzenlemesinde müktesep hak kavramı ve kâr payının müktesep hak niteliğine ilişkin belirsizlik bulunmaktadır. TTK m. 452 kapsamında kâr payı hakkının müktesep hak niteliğini etkileyen en önemli değişiklik kanunun örnekleme yoluyla belirleme yönteminden vazgeçmesidir. Böylece kâr payı hakkı, kanunda doğrudan sayılan bir müktesep hak olmaktan çıkmıştır. Ancak kanun koyucunun müktesep hak gibi karmaşık bir kavrama ilişkin hiçbir açıklayıcı ifadede bulunmaması eleştiriye açıktır. Kanun koyucu müktesep hakların sahibinin rızası olmaksızın değiştirilemeyeceğine ilişkin bir hüküm dahi koymamıştır. Kanun koyucunun bu hususta ki susmasının bilinçli mi yoksa bilinçsiz mi olduğu bilinmemektedir.⁷⁶

Tekinalp'e göre, TTK'da kâr payı hakkı, eTTK'ya ilişkin düşüncelerinden farklı olarak⁷⁷, müktesep hak olmanın dışında vazgeçilmez haktır. Şirketin kâr elde etmek ve elde ettiği kârı paylaşmak zorunluluğu kâr payının vazgeçilmez hak niteliğinden gelmektedir.⁷⁸

Kaya'ya göre⁷⁹, kâr payının özü itibariyle müktesep hak kabul edilmesi mümkün değildir. Kâr payı hakkı özüne dokunulmamak şartıyla, yasa veya sözleşme hükümleri ile sınırlandırılabilir. Kâr payı hakkının bu özellikleri müktesep hakkın karakteriyle uyumsuzdur. Kâr payının müktesep hak karakteri genel kurulun kâr dağıtımına karar vermesiyle ortaya çıkar. Kâr dağıtım kararının alınmasından sonra kâr payı hakkı, pay sahipliği sıfatından ayrılır ve alacak hakkına dönüşür. Kâr payı hakkının alacak hakkına dönüşmesinden sonra genel kurul alacak olduğu kararlarla kâr payı üzerinde tasarrufta bulunamaz. Genel kurulun kâr dağıtımına karar vermesiyle ortaya çıkan kâr payı hakkı müktesep haktır. Gerçekten de bir hakka müktesep hak niteliği veren onun içeriği değil elde edilme biçimidir.⁸⁰

Moroğlu'na göre müktesep haklardan her zaman ve sürekli olarak feragat edilebildiği halde kâr payı hakkından esas sözleşme hükmü veya genel kurulun alacak olduğu bir karar ile önceden veya sürekli olarak feragat edilebilmesi mümkün değildir.

⁷⁶ Erdem, *a.e.*, s. 37.

⁷⁷ Tekinalp'e göre eTTK döneminde kâr payı hakkı sınırlı müktesep haktır bkz. Tekinalp, *Bilanço*, s. 439.

⁷⁸ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 623,624.

⁷⁹ Yazar görüşünü eTTK döneminde ifade etmiştir. Konuyu düzenleyen hükmün değişmiş olmasına rağmen görüş günümüz için de geçerlidir bkz. Kaya, *Müktesep Haklar*, s. 149,150.

⁸⁰ Kaya, *Müktesep Haklar*, s. 149,150.

Kâr payı hakkı kanun hükümleriyle korunan kanuni bir pay sahipliği hakkıdır. Ayrıca kâr payı hakkının gerçek olmayan bir şekilde mükteşep hak kabul edilmesi, kâr payı hakkına ayrı ve ek bir koruma da sağlamaz. Mükteşep hak kavramının kanundan tamamen kaldırılması durumunda dahi herhangi bir hukuki boşluk meydana gelmez.⁸¹

Pulaşlı'ya göre, kâr payı hakkı şirket açısından mutlak mükteşep haktır. Çünkü bu hak ancak kuruluşta düzenlenen esas sözleşme hükmüyle veya daha sonra pay sahiplerinin esas sözleşmede oybirliği ile yapacakları bir değişiklik ile mümkün olabilir.⁸² Pay sahibi açınsındansa kâr payı hakkı, sınırlandırılabilirdiği ve azaltılabilirdiği için, “*güçsüz nisbi mükteşep bir hak*”tır. Kâr payı hakkının, şirket amacından doğan, vazgeçilmez hak yönü de bulunmaktadır.⁸³

Erdem'e göre kâr payı hakkı istisnai olarak sınırlandırılabilen ancak tamamen ortadan kaldırılamayan bir haktır. Nisbi mükteşep haklar ise somut ve özel durumlar içerisinde pay sahipleri, şirket ve şirket alacaklıları menfaatine sınırlandırılabilir. Bu yönüyle kâr payı hakkı nisbi mükteşep haktır.⁸⁴

Mutlak mükteşep haklar; sahibinin rızası olmaksızın kısıtlanamayan ve ortadan kaldırılamayan haklardır. Kâr payı hakkı ise, mutlak mükteşep haklardan farklı olarak, sahibinin rızası olmaksızın kısıtlanabilen bir haktır. Bu yönüyle kâr payı hakkı mutlak mükteşep hak değildir.

Nisbi mükteşep haklar; hakkın özüne dokunulmadan ve sahibinin rızasına gerek olmadan sınırlandırılabilen haklardır. Bu yönden kâr payı hakkının nisbi mükteşep hak olarak kabulü mümkündür. Yargıtay'ın da kararlarında kâr payı hakkının nisbi mükteşep hak kabul etmiştir.⁸⁵

Kâr payı tartışmalı da olsa nisbi mükteşep haktır. Fakat ister mükteşep hak olarak nitelendirilsin ister nitelendirilmesin, kâr payı hakkı gerek genel kurulun aldığı karar ile gerek esas sözleşme hükümleri ile sınırlandırılabilir. Sınırlanmanın hakkın özünü etkilemeyecek nitelikte olması gerekir. Hakkın özü kavramı ise her olay için kendi içerisinde ve iyiniyet kuralları çerçevesinde değerlendirilmelidir.

⁸¹ Erdoğan Moroğlu, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 6. B., İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012, s. 200, 201.

⁸² Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1413.

⁸³ Pulaşlı, *a.e.*, s. 1404,1405.

⁸⁴ Erdem, *Müktesep Hak*, s. 32.

⁸⁵ 11. HD. T. 21.12.2006, E. 2005/10060, K. 2006/13738, (Kazancı); 11. HD. T. 16.12.2015, E. 2015/5189, K. 2015/13545 (Kazancı); 11. HD. T 25.02.2014, E. 2012/13234, K. 2014/3514 (Kazancı).

4. SerPK Açısından Kâr Payı Hakkının Müktesep Hak Niteliği

Kâr payı hakkı sermaye piyasalarına ilişkin olarak SerPK m. 19'da düzenlenmiştir. Hükme göre halka açık ortaklıklarda kâr payı, genel kurul tarafından kâr dağıtım politikasına ve ilgili mevzuat hükümlerine göre belirlenir. SPK, şirketi veya sektörü dikkate alarak kar dağıtımına ilişkin farklı esaslar getirebilir.⁸⁶ SPK anılan hükme dayanarak Kâr Payı Tebliği'ni kabul etmiştir. KP Tebliği kâr payı dağıtımını daha detaylı olarak anlatmış ve payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerde kâr payı dağıtımını özel bir şekilde düzenlemiştir. Payları borsada işlem görmeyen şirketler kâr paylarını SerPK'nın ve KP Tebliğinin konuya ilişkin genel hükümlerine ve KP Tebliği'nin payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lere ilişkin özel hükümlerine göre dağıtırlar. Payları borsada işlem gören HAAŞ'ler ise yalnızca SerPK ve KP Tebliği'nin genel hükümlerine göre kâr payı dağıtırlar.

SerPK'da kâr payı hakkı ve kâr payı hakkının müktesep hak niteliği TTK'dan farklı düzenlenmiştir. Bu farklılardan biri, kâr payı ayrımına ilişkin sıradır. Çünkü SerPK'ya göre kanunen ayrılması gerekli yedek akçelerden sonra kâr payının ayrılması gerekir (SerPK m. 19/2). İsteğe bağlı yedek akçelerin ayrılması ise kâr payı ayrıldıktan sonra mümkün olur. TTK m. 523/1 hükmüne göre esas sözleşmede öngörülmüş olan isteğe bağlı yedek akçeler ayrılmadıkça kâr payının belirlenmesi ve ayrılması mümkün değildir. SerPK kâr payına, isteğe bağlı yedek akçeler karşısında öncelik tanımıştır. Bu sebeple SerPK'ya tabi anonim şirketlerde, pay sahiplerinin kâr payı hakları esas sözleşmede sınırlandırılmayacağı gibi genel kurul tarafından da sınırlandırılmaz.⁸⁷ Yani SerPK açısından kâr payı hakkının müktesep hak niteliği, TTK'ya oranla daha güçlüdür. Çünkü TTK kapsamında isteğe bağlı yedek akçeler, kâr payını kısıtlayıcı bir niteliğe sahipken, SerPK kapsamında böyle bir durum söz konusu değildir.

SerPK'nın m. 19/2'e göre kâr payı, SerPK'da yeni kullanılmaya başlanan ve genel kurul tarafından daha önceden belirlenen kâr payı dağıtım politikasına göre dağıtılır. Böylece genel kurul kâr dağıtımından çok önce kâr payı dağıtım politikasıyla pay sahiplerinin kâr payı hakkını kısıtlayabilir. Hüküm genel kurula kâr payı hakkının pay

⁸⁶ Yavuz Akbulak, "Sermaye Piyasası Kanunu Tasarısı ile Halka Açık Anonim Şirketlere Getirilen Yeni Esaslar", *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 86, S.6, İstanbul, 2012, s. 277.

⁸⁷ Salih Canözü, *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması*, İstanbul, Seçkin, 2015, s. 38.

sahibi rızası olmaksızın kısıtlama yetkisi verdiği için kâr payı hakkının müktesep hak niteliği ile bağdaşmaz.⁸⁸

KP Tebliğ “*Paylan Borsada İşlem Görmeyen Ortaklıklara İlişkin Özel Hükümler*” başlıklı m. 7/1’e göre payları borsada işlem görmeyen HAAŞ’lerde kâr payı dağıtım oranı, bağış eklenmiş net dağıtılabılır dönem kârının yüzde yirmisinden az olamaz. Şirket pay sahiplerinin kâr payı haklarının belirli bir oranda kısıtlanması bu hükümlerle engellenir. Hüküm payları borsada işlem görmeyen HAAŞ’lere özgü olduğundan sadece ilgili şirketlerdeki kâr payının müktesep hak niteliğini güçlendirir.

Sonuç olarak SerPK kapsamında, kâr payı hakkının müktesep hak niteliği, TTK’ya oranla daha güçlüdür. Halka açık olmakla birlikte payları borsada işlem görmeyen şirketlerde kâr payının müktesep hak niteliği ise halka açık olup payları borsada işlem gören şirketlerinkine oranla daha güçlüdür.

B. KÂR PAYININ VAZGEÇİLMEZ HAK NİTELİĞİ

Kanun tarafından tanınan, pay sahibini çoğunluğa karşı koruyan, pay sahibinin isteğiyle dahi ortadan kaldırılamayan, belirli bir sermaye miktarına gerek olmaksızın her pay sahibine tanınan haklara vazgeçilmez haklar denir.⁸⁹ Vazgeçilmez haklardan hiçbir şekilde feragat edilmesi mümkün değildir. Ancak pay sahibi istememesi durumunda hakkı kullanmayabilir.⁹⁰

Vazgeçilemez haklar TTK m. 452’de müktesep haklarla birlikte genel kurulun esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirmesinin istisnası olarak düzenlenmiştir. Bu sebeple, vazgeçilmez haklarla esas sözleşme birbiriyle bağlantılı olduğu gibi, anonim şirketin genel yapısı ve genel kurul kararlarının butlanı ile de bağlantılıdır.⁹¹

Vazgeçilmez haklar pay sahiplerinin haklarını koruduğu için büyük bir öneme sahip olmakla birlikte şirketin kurumsal yapısının korunması için de önem arz eder.⁹²

Anonim şirketler, diğer ticari şirketler gibi, ekonomik fayda elde etmek ve elde etmiş olduğu faydayı dağıtmak amacıyla kurulurlar. Ekonomik amaç anonim şirketlerde

⁸⁸ eSerPK m. 15/1’e göre, kâr payı dağıtım oranının şirket esas sözleşmesinde düzenlenmesi gerekiyordu. Böylece genel kurulun pay sahibinin izni olmaksızın kâr payını kısıtlanması engellenmekteydi. eSerPK m. 15/1 hükmü, kâr payının müktesep hak niteliğine, SerPK m. 19/2 hükmüne oranla daha uygundur.

⁸⁹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 613.

⁹⁰ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1553.

⁹¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 614.

⁹² Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, 11. Bası, İstanbul, Beta, 2016, s. 307; Erdem, *Müktesep Hak*, s. 3.

sürekli. Dolayısıyla ekonomik amaçtan pay sahiplerinin rızasıyla dahi vazgeçilemez. Bu hal, kâr payı hakkının vazgeçilemez hak niteliğinin göstergesidir.⁹³ Kâr payı hakkının vazgeçilemez haklardan olduğunun bir diğer göstergesiye, her ne kadar sınırlandırılması mümkün olsa da haktan feragat edilememesidir. Kâr payı hakkı belirtilen açılardan vazgeçilmez haktır.⁹⁴

C. KÂR PAYININ ŞARTA BAĞLI ALACAK HAKKI NİTELİĞİ

Kâr payının pay sahipleri tarafından istenebilmesi için genel kurul tarafından kârın dağıtılmasına yönelik bir karar alınması gerekir. Genel kurulun kârın dağıtılması yönündeki kararı olmaksızın kâr payının şirket ortaklarınca talep edilebilmesi mümkün değildir. Karar alındıktan sonra kâr payı hakkı ortaklığa karşı ileri sürülebilecek bir alacak hakkına dönüşür.⁹⁵ Bu yönüyle kâr payı hakkı, şarta bağlı bir alacak hakkı niteliğindedir.⁹⁶

Genel kurulun aldığı kararın mutlak şekilde kâr dağıtımına yönelik olması gerekir. Ayrı bir kâr dağıtım kararı alınması yerine yalnızca bilançonun onaylanmasına ilişkin karar alınması, kâr payı hakkının ileri sürülebilen alacak hakkına dönüşmesi için yeterli değildir. Bilanço onaylandıktan sonra kâr payının dağıtılması konusunda ayrıca karar verilmesi gerekir.⁹⁷

Genel kurul kârın dağıtılmasına ilişkin kararı, olağan karar yeter sayısı ve olağan toplantı sayısı ile verebilir. Genel kurul, ortaklık kârının ne oranda dağıtılacağını ve ihtiyari yedek akçe ile başkaca akçelerin miktarını, kanuna ve esas sözleşme hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla kararlaştırır.⁹⁸

Genel kurulun vereceği kâr dağıtım kararı ancak ilgili döneme ilişkin olabilir. Genel kurulun kâr üzerindeki tasarruf hakkı o yıla aittir, ileriye dönük olarak kullanılamaz⁹⁹.

⁹³ Tekinalp, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 624; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1404; Yanlı, *Payın Tamamen Devri*, s. 210.

⁹⁴ Yanlı, *Payın Tamamen Devri*, s.210, 211.

⁹⁵ Bilgin, *a.g.e.*, s. 37.

⁹⁶ Arslanlı, *A.Ş. C.I*, s.198; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1415.

⁹⁷ Arslanlı, *A.Ş. C.I*, s. 202.

⁹⁸ İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s. 293.

⁹⁹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s., 630.

Kâr payı genel kurulun kararı sonrası alacak hakkına dönüşür ve pay sahipliği ile alacak arasındaki bağlantı ortadan kalkar. Kâr payına ilişkin meydana gelen alacak hakkı başkasına devredilebilir veya takibe konu edilebilir¹⁰⁰.

Genel kurul kâr dağıtım kararı verdikten sonra alacağı kararlarla kâr payı oranını düşüremez, kâr payını ortadan kaldıramaz ve kâr payı üzerinde tasarrufta bulunamaz. Genel kurulun kararı sonrası kâr payı alacak hakkına dönüşür ve pay sahipliği ile alacak arasındaki bağlantı ortadan kalkar. Genel kurulun kâr dağıtım kararı sonrası kâr payı üzerinde tasarrufta bulunması, şirketin herhangi bir borcu üzerinde tasarrufta bulunması gibi değerlendirilir¹⁰¹.

Genel kurulun kâr dağıtımına yönelik kararı sonrası mahkemenin genel kurul kararını iptal etmesi durumunda ise kâr dağıtım kararı ortadan kalkar. Mahkemenin verdiği iptal kararıyla genel kurulun kâr dağıtım kararı ortadan kalkacağından alacak hakkı da ortadan kalkar¹⁰². Bu durumda kâr payı hakkının tekrardan alacak hakkına dönüşebilmesi için tekrar bir kâr dağıtım kararı alınması gerekir.

IV. KÂR PAYININ KAYNAKLARI

Anonim şirketlerde kâr payı, TTK m. 509 hükmüne binaen, ancak net dönem kârından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilir. Hükümle, kâr payı dağıtımında şirket esas sermayesi korunmak istenmiştir. Zaten TTK m. 509 hükmü, esas sermayeyi koruyan başlıca hükümlerden biridir. Kanunda belirtildiğinin aksine başka kaynaklardan kâr payı dağıtılması; şirketin malvarlığından, şirketin sermayesinden ya da harcama yeri belirlenmiş bulunan şirket kanuni yedek akçesinden dağıtım yapılmış olduğu anlamına gelir. Bu durum sermayenin korunması ilkesine aykırıdır.¹⁰³ Başka bir ifade ile şirketin kâr payı dağıtılabilmesi için, esas sermayeden fazla miktarda mal varlığına sahip olması gerekir.¹⁰⁴ Şirket ancak esas sermayeyi aşan fazlalığı kâr payı olarak dağıtılabilir.

¹⁰⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *a.e.*, s. 471.

¹⁰¹ Ünal Tekinalp, Reha Poroy, Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku*, 2. B., İstanbul, 1982, s. 471.

¹⁰² Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 202; Bilgin, *a.g.e.*, s. 38.

¹⁰³ Ünal Tekinalp, "Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi", *Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan C. II*, 1. B., İstanbul, Oniki Levha, 2010, s. 1688.

¹⁰⁴ Bilgin, *a.g.e.*, s. 81.

TTK m. 509 hükmü ile sermayenin korunması ilkesine uygun bir şekilde şirket esas sermayesinin kâr payı olarak dağıtılmasının önüne geçilmiştir. Böylece sermayenin pay sahiplerine iadesi önlenmiştir.

A. NET DÖNEM KÂRI

Kanun koyucu eTTK’da kâr payı dağıtım kaynaklarından biri olarak safi kârı göstermiştir. Ancak TTK’da safi kâr kavramından vazgeçerek “*net dönem kârı*” kavramını kullanmıştır.

“*Net dönem kârı*” TTK açısından yeni bir kavramdır. İlk olarak kar payı hakkının düzenlenmiş olduğu TTK m. 507 hükmünde “*Her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına, payı oranında katılma hakkını haizdir*” şeklinde geçmektedir. Hükme göre pay sahipleri, kâra net dönem kârı üzerinden katılırlar. TTK n. 507’ nin gerekçesinde net dönem kârına ilişkin açıklamalar verilmiştir. Gerekçeye göre; kanun koyucu, TTK kapsamında mülga kanunda kullanılmış olan “safi kazanç” ibaresi yerine “net dönem kârı” ibaresini kullanmıştır. Kavramsal değişiklik “*kazanç*” ibaresinin bir şirketler ve bilanço hukuku terimi olmayıp bir vergi hukuku terimi olmasına dayanmaktadır. TTK’da ayrıca “*kazanç payı*” terimi, yönetim kurulu üyelerinin kârdan aldıkları payı ifade etmek için kullanılmıştır. “*net dönem kârı*” TMS’de kullanıla gelmekle birlikte, TTK’da yeni kullanılan bir kavramdır.¹⁰⁵

Kanun koyucu bütünlüğü bozmadan TTK m. 509’da kâr payının kaynağı olarak “*net dönem kârı*” terimini kullanmıştır. Mülga kanun döneminde “*kâr*” terimi yalnızca “*safi*” olarak tanımlanmıştır. İlgili dönemde “*safi*” sözcüğü yeterince açıklayıcı değildi ve “*kâr*” kavramına ilişkin başka bir tanım gerekmekteydi. İfade edilenin *dönem kârı* mı yoksa bilançoda önceki yıldan aktarılmış bulunan kârı da içeren *bilanço kârı* mı olduğu açık değildi. Kanun kapsamında ek bir tanımlama bulunmaması meseleyi çözümsüz hale getirmekteydi. Kanun koyucu bu tartışmaları ortadan kaldıracak nitelikte olan “*dönem kârı*” terimini bu sebeplerle TTK’ya dahil edilmiştir.¹⁰⁶ Böylece kanunda kâr ile ifade edilmek istenenin şirket bilançosunda geçen yıldan aktarılmış olan kârı da içeren “*bilanço kârı*” olmadığı açık bir şekilde belirtilmiştir.¹⁰⁷ Ayrıca kavrama “*net*” sözcüğü

¹⁰⁵ Gerekçe TTK m. 507.

¹⁰⁶ Gerekçe TTK m. 509/2.

¹⁰⁷ Yanlı Veliye, “Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXX, S.1, Ankara, 2014, s. 7.

de eklenerek kavramın kanun ve uluslararası literatürle uyumlu olması sağlanmak istenmiştir. Ancak ifade edilmek istenenin vergi öncesi net dönem kârı mı yoksa vergi sonrası net dönem kârı mı olduğu hususu¹⁰⁸ bir şirketler hukuku konusu görülmeyerek kanun kapsamına dahil edilmemiştir.¹⁰⁹

Gerekçeden anlaşılacağı üzere, “*net dönem kârı*” kavramı mülga kanun döneminde kullanılmakta olan “*safi kâr*” kavramı yerine düzenlenmiştir.¹¹⁰ Kanun koyucu böylece mülga kanun dönemindeki “*safi kâr*” tartışmalarını sonlandırmayı amaçlamıştır. Kullanılan yeni kavrama ilişkin seçim yapılırken TMS’de bulunan bir kavram seçilerek TTK ile TMS arasında uyum sağlanmak istenmiştir.

Elde edilen yıllık kârdan; şirketin geçmiş dönem zararlarının, mali yükümlülüklerinin ve ver vergi yükümlülüklerinin düşülmesi sonucu elde edilen tutara net dönem kârı denir. TTK m. 508/2 hükmüne göre, şirketin yıllık kârı şirket bilançosuna göre belirlenir. TTK’da her ne kadar vergi ve mali yükümlülüklerin yıllık kârdan düşülmesine ilişkin bir hüküm bulunmasa da, net kârın vergi ve mali yükümlülükler düşülerek bulunması uygulama tarafından benimsenmiştir. Vergi ve mali yükümlülüklerin elde edilen kârdan düşülerek net dönem kârının bulunmasının, TTK m. 2 kapsamında bir ticari örf ve adet olduğu ifade edilebilir.¹¹¹

B. SERBEST YEDEK AKÇELER

TTK m.509/2 hükmüne göre kâr payının bir diğer kaynağı serbest yedek akçelerdir. eTTK m. 470’de kâr payının dağıtılabileceği bir kaynak olarak “bu gaye için ayrılan yedek akçeler” öngörülmüştü.

Kullanım alanlarına göre yedek akçeler, serbest ve bağlı yedek akçe olarak ikiye ayrılırlar. Serbest yedek akçeler özel kullanım amacı belirtilmemiş yedek akçelerdir. Bağlı yedek akçeler sadece belirlenmiş bulunan amaca yönelik kullanılabilen yedek akçelerdir.¹¹²

¹⁰⁸ Şirketin faaliyeti sonucu elde ettiği kâr gelir tablosunda net kâr olarak gösterilir. Bu net kâr ile ifade edilen şirketin hasılat toplamından, giderlerin düşülmesi sonucu elde edilen tutardır. Hesaplama sonucu elde edilen net kâr üzerinden devlet de pay alır. Şirketin gelir tablolarında net kâra ilişkin iki farklı terim kullanılmasının sebebi de budur. Gelir tablosundan vergi düşülmeden önceki net kâr için “vergiden önceki net kâr”, vergi düşüldükten sonraki net kâr içinse “vergiden sonraki net kâr” terimleri kullanılır kbz. Erimez, *a.g.e.*, s. 88.

¹⁰⁹ Gerekçe TTK m. 509/2.

¹¹⁰ Ateşgöğü, *a.g.e.*, s. 42.

¹¹¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 625.

¹¹² Akbulak, *Kâr Payı*, s. 175.

TTK m. 509/2 hükmüne göre hangi amaçla ayrıldığına bakılmaksızın tüm serbest yedek akçeler, kâr payı dağıtımını için kullanılabilir. TTK m. 509'un gerekçesine göre, genel kurulun kendi takdiri sonucunda ayırdığı (esas sözleşmede düzenlenmeksizin genel kurul kararı ile ayrılan) yedek akçeler de dahil olmak üzere tüm yedek akçeler uygulamada hangi amaçla ayrıldıkları belirlenmeksizin “amaçsız olarak” yedek akçe hesabına alınırlar. Kanun koyucunun tabir olarak serbest yedek akçe kullanmasının sebebi de budur.¹¹³ Ayrıca yanlış anlaşılmalara önüne geçmek amacıyla da kanunda yalnızca “*serbest yedek akçelerden*” ibaresi kullanılmıştır. Kâr payı, vergisi verilmekle birlikte, yeniden değerlendirme ve enflasyon düzenlemesi gibi serbest yedek akçe kaynaklı farklı fonlar kaynak alınarak da dağıtılabilir. Bu şekillerde yapılacak dağıtıma ilişkin kurallar yine tabi oldukları mevzuatlarda öngörülmüş olduğundan kanunda ayrıca zikredilmemiştir.¹¹⁴ Böylece TTK’da, kâr payı dağıtılacak kaynaklar artırılarak¹¹⁵ kâr payı dağıtımını desteklenmek istenmiştir.

Esas sözleşmeye göre, belirli bir amaca tahsis edilmeksizin doğrudan serbest yedek akçe ayrılabilir.¹¹⁶ Başlangıçta serbest yedek akçe olarak ayrılmamış olmasına rağmen esas sermayenin yarısını aşan miktardaki kanuni yedek akçeler serbest yedek akçeye dönüşürler.¹¹⁷ Meydana geliş şekilleri farklı olmasına rağmen belirli bir amaca tahsis edilmeksizin ayrılan yedek akçeler ile kanuni yedek akçe olarak ayrılıp sonradan serbest yedek akçeye dönüşenler yedek akçeler, aynı harcama hükümlerine tabidir. Herhangi bir amaca tahsis edilmemeleri ve harcama yerlerinin gösterilmemesi dolayısıyla serbest yedek akçeler ortaklıkça istenildiği şekilde harcanabilir.¹¹⁸

Kanuni yedek akçe esas sermayenin yarısını aşması durumunda agionun, kâr payı dağıtımını için kullanılıp kullanılmayacağı serbest yedek akçelere ilişkin, özellikle İsviçre hukuku bağlamında tartışılmış, önemli bir meseledir. İBK kapsamında pay sahibi şirkete pay karşılığı ödemiş olduğu bedeli şirketten geri isteyemez. Fakat primli pay alımında elde edilen tutarın kanuni yedek akçe olarak ayrılması ve kanuni yedek akçenin sermayenin yarısını aşan kısmının kâr payı dağıtımını amacıyla kullanılması durumunda prim pay sahibine iade edilmiş olur. Bu uygulama İBK kapsamındaki iade yasağına

¹¹³ Yanlı Veliye, *Kâr Payı*, s. 7, dnp. 7.

¹¹⁴ Gerekçe TTK m. 509 ayrıca bkz. Yanlı, *Kâr Payı*, s.7,8, dnp. 8.

¹¹⁵ Yanlı Veliye, *Kâr Payı*, s. 7.

¹¹⁶ Yanlı Veliye, *Kâr Payı*, s. 8.

¹¹⁷ Tekinalp, *Bilanço*, s. 405; Soner Altaş, *Sermaye Şirketlerinde, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda, Kooperatiflerde Yedek Akçe Ayrımı ve Kullanımı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 149.

¹¹⁸ Tekinalp, *Bilanço*, s. 407.

aykırıdır. Karşı görüşe göre prim, ayrılan diğer tutarlardan farklı ele alınmalıdır. İade yasağı diğer tutarlar için de söz konusudur. Kanuni yedek akçenin esas sermayenin yarısını aşması durumunda, primin kâr payı olarak dağıtılması mümkündür.¹¹⁹

Sorunun TTK kapsamında incelenmesi İBK’da olduğundan farklıdır. Çünkü TTK m.480/3 hükmüne göre “*pay sahipleri sermaye olarak şirkete verdiklerini geri isteyemezler*”. İBK’ya göre pay sahibinin şirkete pay bedeli olarak verdiği tutarı geri istemesi yasaktır. TTK m.480 kapsamında iade edilemeyecek bedel, sermaye olarak yapılan ödemelerdir. TTK’da İBK’da olduğunun aksine, pay bedelinin iadesine ilişkin bir düzenleme yoktur. Prim ödemesi ile ödemeyi yapan kişi payın nominal değerinin üzerinde bir tutar öder. Bu tutarın bir kısmı pay bedelinin karşılığı olarak şirkete ödenir. Şirkete ödenen bu bedel payın nominal değeri olup şirket sermayesini oluşturur. Kalan kısım olan paylar için ödenmiş primler ise çeşitli kesintilere maruz kaldıktan sonra genel kanuni yedek akçeye eklenir. Yedek akçenin sermayenin yarısını aşması halinde, içinde primlerin de yer aldığı aşkın tutarın kâr payı dağıtımında kullanılması sermayenin iadesi yasağına aykırılık teşkil etmez.¹²⁰ TTK m. 480/3 kapsamında, sermayenin iadesi yasağının dar bir şekilde yorumlanması gerekir. Hükümde asıl korunmak istenen doğrudan doğruya taahhüt edilmiş bulunan sermaye tutarıdır. Hüküm yalnızca bu TL tutarını koruma altına alır.¹²¹ O halde şirkete ödenen primler pay nominal bedelinin parçası olmadığı için sermayeye dahil olmaz ve kâr payı dağıtımında primlerden ayrılan serbest yedek akçelerin kullanılması sermayenin iadesi yasağına aykırılık teşkil etmez.¹²²

V. DAĞITILABİLİR KÂR

Pay sahiplerine kâr payı dağıtımı, dağıtılabilir kârdan yapılır.¹²³ Dağıtılabilir kâr şirketin gelişme potansiyeline etki etmeksizin Kâr payı ödemesinde bulunabildiği aktif artış tutarını ifade eder.¹²⁴ Bu nedenle şirket kârı, net dönem kârı kavramından farklı bir anlama sahiptir.

Dağıtılabilir kârın tespit edilebilmesi için öncelikle dönem kârından veya şirketin serbest yedek akçelerinden ilgili kanuni ve ihtiyari ayrımların yapılması gerekir. Daha

¹¹⁹ Yanlı, *Kâr Payı*, s. 13.

¹²⁰ Yanlı, *Kâr Payı*, s. 13,14.

¹²¹ Tekinalp, *Sermayenin Korunması*, s. 1689

¹²² Yanlı, *Kâr Payı*, s. 14.

¹²³ Eteşaoğlu, *a.g.e.*, s. 89.

¹²⁴ Erimez, *a.g.e.*, s. 36.

sonra eğer varsa geçmiş dönem zararları da düşülerek dağıtılabılır kâr payı bulunur.¹²⁵ Şirket aktifler toplamı; şirketin borç, sermaye ve kanuni yedek akçe toplamından fazla olmadığı sürece şirket kâr dağıtamaz.¹²⁶

Dağıtılabılır kârın gerçek olması gerekir. Şirket kasasında kâr bulunması dağıtılabılır kârın var olduğu anlamına gelmez. Dağıtılabılır kâr, hem hukuk hem de muhasebe bakımından var olmalıdır.¹²⁷ Gerçek dağıtılabılır kâr ancak değerlendirme ilkelerine uyularak tespit edilebilir. Değerleme ilkelerine uyulmaması durumunda gerçek olmayan bir kâr miktarı bulunabilir.¹²⁸

Gerçek olmayan dağıtılabılır kâra dayalı dağıtım kararından yönetim kurulu sorumludur.¹²⁹ Ancak genel kurulun kâr dağıtımını yönünde karar vermemesi durumunda pay sahiplerinin doğrudan doğruya maruz kaldıkları bir zarar oluşmadığından tazminat talebinde bulunulamaz.¹³⁰

VI. PAY SAHİPLİĞİ VE KÂRA KATILIM

Mali haklar; mal varlığından kaynaklanan ve değeri para ile ölçülebilen haklardır.¹³¹ Mali hakların temelini mülkiyet hakkı oluşturur.¹³² Pay sahiplerini şirkette tutan en güçlü bağ da mali haklardır.¹³³ Kâr payı hakkı da mali haklardandır.

Mali haklar, oransallık ilkesi kapsamında kullanılabilen haklardır.¹³⁴ Oransallık ilkesine göre hakkın kullanımında temel alınan husus, pay sahibinin sermayeye katılım oranıdır. Pay sahibi sermayeye hangi oranda katılmışsa hakka o oranda sahip olur.¹³⁵

Genel kurulun kâr payı dağıtımını pay sahibinin sermaye için şirkete yapmış olduğu ödemeleri dikkate alarak yapılması gerekir (TTK m. 508/I).¹³⁶ Şirket kâr payını

¹²⁵ Yanlı, *Kâr Payı*, s. 8.

¹²⁶ Bilgin, *a.g.e.*, s. 84.

¹²⁷ Pulaşlı, TTK Şerhi C. II, s. 1407.

¹²⁸ Bilgin, *a.g.e.*, s. 82.

¹²⁹ 11. HD. 10.11.1992 E. 850 K. 10521 (Gönen Eriş, *Anonim Şirketler Hukuku, Ankara, Seçkin, 1995, s. 302,303*).

¹³⁰ 11. HD. 20.1.1994 E. 1139/K.191 (Eriş, *A.Ş.*, 306-307)

¹³¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 615; Aslı E. Gürbüz Usluel, *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016, s. 90.*

¹³² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 615.

¹³³ Bozgeyik, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 636.

¹³⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 89; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s.1403.

¹³⁵ Tekinalp, Poroy/Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 626; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1269.

¹³⁶ TTK düzenlemesi ile eTTK düzenlemesi konumuz açısından aynı doğrultudadır. eTTK'ya ilişkin görüşler geçerliliğini korumaktadır. Bu sebeple meselenin incelenmesinde eskiye ilişkin görüşlere de yer verilecek ve tartışılacaktır.

dağıtırken ödenmiş sermayeyi dikkate alır ve ödenmiş sermayeye göre dağıtım yapar. Sermaye taahhüdünü kısmen yerine getirmiş olan pay sahibi, kâr payından yaptığı ödeme nispetinde yararlanabilir.¹³⁷ Ancak esas sözleşmede aksine bir düzenleme bulunmadıkça primli paylar kâr payı hesabına dâhil edilmez.¹³⁸ Çünkü kâr payı hesabında esas olan sermaye payı için yapılmış ödemelerdir (TTK m. 508/I). Primli paylarda prim sermayeye eklenmez.

Kâr payının ödenmiş sermaye üzerinden dağıtılması, alınan kâr dağıtım kararının eşit işlem ilkesine uygun olmasını sağlar. Sermaye taahhüdünü tamamen yerine getiren pay sahipleri ile kısmen yerine getiren pay sahipleri ayrılarak eşit işlem ilkesine uygun hareket edilir.¹³⁹ Böylece eşit şartlardaki pay sahipleri farklı işlemlere tabi tutulmamış olur.¹⁴⁰ Çünkü önemli olan eşit şartlardaki pay sahiplerinin eşit muameleye tabi olmasıdır.¹⁴¹

Kâr payının dağıtılmasında eşit işlem ilkesine uyulması gerekir. İlkenin uygulanması bakımından doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre, kâr payı dağıtımının eşitlik ilkesine aykırı düzenlenebilir. Kâr payının eşitlik ilkesine göre dağıtılması emredici mahiyette olmadığından kâr payı dağıtımında pay esas alınmak şartıyla eşit işlem ilkesine aykırı farklı yöntemlerin kabul edilmesinde sakınca yoktur. Ancak bu imkân taahhüt edilen tüm payların itibari değerleri ödeninceye kadar geçerlidir. Şirkete taahhüt edilmiş pay bedellerinin tamamının ödenmesi veya taahhüdün ödenmesi için gerekli sürenin geçmesiyle¹⁴² pay esas alınmak şartıyla eşit işlem ilkesine aykırı kâr dağıtımını yapma imkanı ortadan kalkar.¹⁴³

İkinci görüşe göre, kâr payı dağıtımının sermaye için şirkete yapılan ödemelere göre yapılacağına ilişkin TTK m. 508/1 hükmü emredici mahiyette olmadığından esas

¹³⁷ Karahan, Bozgeyik, *Şirketler Hukuku*, s. 638.

¹³⁸ Tekinalp, Poroy Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627; Şükrü Yıldız, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi*, Ankara, Seçkin, 2004, s. 142.

¹³⁹ Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 140,141.

¹⁴⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 620; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 207.

¹⁴¹ Necla Akdağ Güney, “*Anonim Şirketler Eşitlik İlkesi*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVIII, Sa. 3-4, 2014, s. 132.

¹⁴² TTK m. 334/1'e göre “*Nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmibeşi tescilden önce, gerisi de şirketin tescilini izleyen yirmidört ay içinde ödenir.*”. Yıldız'ın eserinin yayımlandığı döneme ilişkin olarak da durum; Bakanlık Tebliğine göre, taahhüt edilen sermayenin ¼'ünün şirketin tescilinden itibaren üç ay geriye kalan kısmınınsa üç yıl içinde şirkete ödenmesi şeklindedir.

¹⁴³ Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 141.

sözleşmeyle farklı kâr dağıtım yöntemleri tesis edilebilir.¹⁴⁴ Ancak esas sözleşme ile getirilen hükmün eşit işlem ilkesini ihlal etmeyecek nitelikte olması gerekir. Örneğin; kâr dağıtımında, payların itibari değerlerinin esas alınacağı şeklinde bir esas sözleşme hükmü getirilebilir. Bu halde dahi dağıtımda eşit işlem ilkesinin ihlal edilip edilmediği dikkatlice incelenmelidir.¹⁴⁵ Çünkü bazı pay sahipleri karara karşı olumsuz oy kullanmış olmalarına ve sermaye taahhütlerini yerine getirmiş olmalarına rağmen kâr payı hakları sınırlamaya uğrayacaktır. Bu durum eşit işlem ilkesini ihlal ettiği gibi¹⁴⁶ kâr payının müktesep hak niteliğine de aykırıdır. Eşit işlem ilkesinin bütün işlemlerde ve şirketin bütün organları tarafından göz önünde bulundurulması gerekir.¹⁴⁷

Kâr payının eşit işlem ilkesini ihlal edilecek şekilde dağıtılması mümkün değildir. Kâr dağıtımının esas sözleşmeyle düzenlenmesi durumunda dahi esas sözleşme hükmü eşit işlem ilkesine aykırı olamaz. Yıldız'ın iddia ettiği şekilde payların bedellerinin tamamı ödeninceye kadar pay esas alınmak şartıyla eşit işlem ilkesine aykırı hareket edilmesi de mümkün değildir.

Esas sözleşme hükmü, eşit işlem ilkesine uygun olması durumunda geçerlidir. Esas sözleşmedeki düzenlemeyle pay sahibine bir hak ve statü sağlanır. Kâr payı dağıtımının bu hak ve statüye göre yapılması gerekir. Esas sözleşmeye aykırı ancak kanuna uygun şekilde dağıtımın yapılmış olması durumunda da eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olur. Çünkü dağıtım esas sözleşmenin tanıdığı statü ve hak ihlal edilerek yapılmıştır.¹⁴⁸

Kâr payı dağıtımında eşit işlem ilkesinin bazı istisnaları bulunmaktadır. Bunlar; esas sözleşme uyarınca çeşitli pay türlerine belirli imtiyazlar ya da özel haklar tanınması ve mevzuattaki özel düzenlemelerdir.¹⁴⁹ Sayılan istisnalar dışında pay sahiplerinin eşit işlem ilkesinden genel veya ileriye dönük olarak feragat etmesi mümkün değildir. Ancak pay sahipleri, belirli olaylarla sınırlı kalmak şartıyla, eşit işlem ilkesinin uygulanmamasına rıza gösterebilirler.¹⁵⁰

¹⁴⁴ Tekinalp Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627; Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 130; Birsnel, *Kâr Kavramı*, s. 21; Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 141; Usluel, *Kâr Payı*, s. 56; Raif Karasu, *Anonim Şirkette Emredici Hükmümler İlkesi*, 2. B., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 39.

¹⁴⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627; Usluel, *Kâr Payı*, s. 56.

¹⁴⁶ Canözü, *Kâr Payı*, s. 112.

¹⁴⁷ Şehirali Çelik, Kirca Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku C. I*, s. 137; Karasu, *Emredici Hükmümler*, s. 39.

¹⁴⁸ Domaniç, Şerh C. II, s. 1520; Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 141.

¹⁴⁹ Karahan Bozgeyik, *Şirketler Hukuku*, s. 638,639; Güney, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 123; Usluel, *Kâr Payı*, s. 57.

¹⁵⁰ Cafer Eminoğlu, "Anonim Şirkette Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, S.1, 2015, s. 84.

TTK m. 391'e göre yönetim kurul kararlarının eşit işlem ilkesine aykırı olması butlan sonucunu doğurur. Fakat eşit işlem ilkesine aykırılık TTK m. 447'de genel kurul kararlarının butlan sebebi olarak sayılmamıştır.¹⁵¹ TTK m. 447'de sayılmamasına rağmen eşit işlem ilkesine aykırı genel kurul kararlarının anonim şirketin temel yapısını bozan kararlardan sayılarak butlan yaptırımına tabi tutulabilir.¹⁵² O halde genel kurulun eşit işlem ilkesine aykırı karar vermesinin butlanla sonuçlanacağını kabul etmek mümkündür.¹⁵³

Eşit işlem ilkesine aykırı genel kurul kararları kanuna aykırılık sebebiyle iptal yaptırımına da tabi tutulabilir. Yani eşit işlem ilkesine aykırı genel kurul kararının yaptırımı her zaman butlan olmayabilir. Çünkü eşit işlem ilkesine aykırılık yalnızca yönetim kurulunu ilgilendirmez; birçok farklı kişiyi ilgilendirebilir. Olayın özelliklerinin butlanı haklı göstermediği durumlarda ilgili genel kurul kararının iptali¹⁵⁴ talep edilebilir.¹⁵⁵

VII. KÂR PAYININ DAĞITIMI

A. KÂR PAYI DAĞITIM KARARI

1. Kâr Payı Dağıtımında Yetkili Mercii

Kâr payı dağıtımına karar verme yetkisi şirket genel kuruluna aittir. Genel kurul bu yetkisini devredemez (TTK m. 408/2-d). Genel kurulun kâr dağıtım kararı verebilmesi için yönetim kurulunun kâr dağıtım teklifi hazırlaması ve teklifi genel kurula sunması gerekir (TTK 437/1). Yönetim kurulu, kâr payı dağıtım teklifini, genel kurul toplantısından en az 15 gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde pay sahiplerinin incelemesi için hazır bulundurmalıdır(TTK 437/1). Genel kurul kâr dağıtımına ilişkin kararını; kendisine sunulmuş olan mali belgeleri, hesapları, mali tabloları ve kâr dağıtım teklifini dikkate alarak verir.¹⁵⁶

¹⁵¹ Hükmün eleştirisi için bkz. Coşgun, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 355; Eminoğlu, *a.g.e.*, s. 86.

¹⁵² Coşgun, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 355.

¹⁵³ Tekinalp, Poroy Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 621; Usluel, *Kâr Payı*, s. 58.

¹⁵⁴ Doktrinde bir görüşe göre, eşit işlem ilkesine sürekli olarak aykırılık içeren genel kurul kararlarına butlan, yalnızca belirli pay sahiplerine yönelik ve geçici bir aykırılık içeren genel kurul kararlarına iptal yaptırımının uygulanması gerekir bkz Moroğlu, *Hükümsülük*, s. 206,207; Şehirli Çelik, Kırcı, Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku C. I*, s. 151.

¹⁵⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 621; Coşgun, Karahan, s. 355; Usluel, *Kâr Payı*, s. 58.

¹⁵⁶ Ateşgaoğlu, *a.g.e.*, s. 79.

Genel kurul kâr payı dağıtım kararı verirken yönetim kurulunun önerisiyle bağlı değildir.¹⁵⁷ Genel kurul, kâr payının dağıtılıp dağıtılmayacağı, eğer dağıtılacak ise hangi oranda kâr payı dağıtılacağına ilişkin olarak kâr dağıtımına karar verme yetkisini serbestçe kullanabilir. Yetkiyi kullanırken kendisi kâr payı oranı belirleyebileceği gibi kâr payı dağıtım teklifini kabul ederek de bu oranı belirleyebilir.¹⁵⁸ Oranı belirleyen genel kurul kâr payı dağıtabilmesi için ayrıca kâr dağıtım kararı alması gerekir. Bu durumun tek istisnası yönetim kurulunun kâr dağıtım tekfinin kabulüdür. Yönetim kurulunun teklifinin kabul edilmesi halinde ayrıca kâr dağıtım kararı alınmasına gerek kalmaksızın kâr dağıtım kararı verilmiş kabul edilir.¹⁵⁹

SerPK kapsamındaki şirketler için ise kâr payı dağıtım kararı TTK'dan biraz daha farklıdır. SerPK'ya tabi şirketlerde genel kurul, kâr dağıtım kararı verirken kendisi tarafından daha önce belirlenen kâr dağıtım politikasıyla bağlıdır (SerPK m. 19/1). Kâr dağıtım politikası SerPK için yeni bir kavramdır. Kâr dağıtım politikası SerPK'da tanımlanmamış ancak kâr dağıtım politikasının içermesi gereken hususlar sayılmıştır. Kâr dağıtım politikası kâr payı dağıtılıp dağıtılmayacağını, dağıtılacak ise ortaklar ve kâra katılacak diğer kişiler için belirlenmiş olan kâr payı dağıtım oranını, kâr payının ödenme şeklini, en geç kararın alınmış olduğu genel kurul toplantısından başlayıp ilgili hesap dönemi sonuna kadar olmak şartıyla kâr payının ödenme zamanını, kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılmayacağını ve eğer kâr payı avansı dağıtılacak ise bu konunun esaslarını içermesi gerekir (KP Tebliğ m. 4/2). Bu hususları içeren kâr dağıtım politikası kamuya açıklanır. Kamuya açıklanan politika, mevcut ve potansiyel pay sahipleri için kâr payı dağıtım taahhüdü haline gelir.¹⁶⁰

Bu nedenle genel kurul, kendi hazırlamış olduğu politika ile bağlıdır. Genel kurul kâr dağıtım politikasından makul sebeplerde sapılabilir.¹⁶¹

¹⁵⁷ İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s. 294.

¹⁵⁸ Bilgili, Demirkapı, *Şirketler Hukuku*, s. 294.

¹⁵⁹ Bilgin, *a.g.e.*, s. 65.

¹⁶⁰ Ali İhsan Karacan, Esra Erişir Karacan, *Halka Açık Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı*, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016, s. 192.

¹⁶¹ Karacan, Erişir Karacan, *Kâr payı*, s. 192.

Genel kurul, kârın dağıtılmasına yönünde karar verdikten sonra, kâr payının dağıtım yöntemi ve zamanını belirleme yetkisini yönetim kuruluna¹⁶² devredebilir.¹⁶³ Yönetim kurulu; devredilen yetkiyi, kâr dağıtım kararını değiştirici veya sonraki hesap dönemlerine erteleyici şekilde kullanamaz. Yönetim kurulu kendiliğinden kâr dağıtımının nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceğine karar veremez. Yönetim kurulunun yetkisi genel kurulun kâr dağıtım kararına uygun şekilde kâr payını dağıtmaya yöneliktir.¹⁶⁴

2. Genel Kurulun Kâr Payı Dağıtım Yetkisinin Sınırları

Genel kurul, kâr dağıtım kararı verirken bir takım sınırlar söz konusudur. Bunlardan ilki kanunun hükümleridir. Şirket kâr dağıtım kararı verirken TTK ve ilgili özel kanun hükümleriyle bağlıdır.¹⁶⁵

Genel kurulun tabi olduğu sınırlamalardan bir diğeri, esas sözleşme hükümleridir. Esas sözleşmede öngörülen hükümler, pay sahipleri için kazanılmış bir hak niteliğine kavuşur. Genel kurul karar alırken söz konusu esas sözleşme hükümlerine uygun hareket etmelidir. Aksi takdirde genel kurul kararının iptali gündeme gelebilir (TTK m. 445/1).

Esas sözleşmenin düzenlenmesinde genel kurul mutlak bir serbestiye sahip değildir.¹⁶⁶ Esas sözleşmenin ilk defa düzenlenmesinde kurucular, değiştirilmesinde ise genel kurul, kanunun emredici hükümlerine ve kâr payının niteliğine¹⁶⁷ uygun hareket etmelidir.

Genel kurulun esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde, kanundaki hükümlere uygun olarak hareket etmesi gerekir. Esas sözleşmede özel bir hüküm bulunmadıkça genel kurul kâr payı dağıtımındaki serbestisini kullanamaz.¹⁶⁸ Ancak esas

¹⁶² eSerPK döneminde 07.08.1996 tarihli Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik m. 15/1-i'ye göre, kâr payı dağıtım tarihini belirleme yetkisi genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştı. 28.11.2012 tarihli Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'te ise böyle bir yasak bulunmamaktadır. Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik'in eleştirisi ve yönetmeliğe rağmen yetkinin devredilebileceğine ilişkin bkz. Kayar, *Kâr Payı*, s. 466.

¹⁶³ Oğuz Kürşat Ünal, *Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Asil Yayın Dağıtım*, 2005, s. 300; İsmail Kayar, "Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO'larda Kâr Dağıtımı", *Ünal Tekinalp'e Armağan*, C. I, İstanbul, 2003, s. 466; Canöz, *Kâr Payı*, s. 92.

¹⁶⁴ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1408; 11. HD. T. 24.05.2011 E 14123/K.5738(Gönen Eriş, *Ticari İşletme ve Şirketler C. III*, 2. B., Ankara, Seçkin, 2014, s. 2674, 2675.)

¹⁶⁵ Bilgin, *a.g.e.*, s. 66.

¹⁶⁶ Bilgin, *a.g.e.*, s. 69.

¹⁶⁷ Birsnel, *Kâr Kavramı*, s. 137.

¹⁶⁸ Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s.145.

sözleşmede, genel kurulun kanunun emredici hükümlerine aykırı şekilde kâr payı dağıtmasını sağlayacak nitelikte hüküm öngörülemez.¹⁶⁹

Genel kurul isterse, sınırlı da olsa kanun ve esas sözleşmede öngörülen dışında yedek akçe ayırarak kâr payı dağıtımını etkileyebilir.¹⁷⁰ TTK m. 523'e göre genel kurul, kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş olanlar dışında yedek akçe ayırarak dağıtılacak toplam kâr payını değiştirebilir. Ancak TTK m. 523/1'e göre genel kurul kararıyla yedek akçe ayrımı ancak birinci kâr payı dağıtıldıktan sonra yapılabilir. Bu sayede genel kurul kararıyla ayrılan yedek akçeler kâr payı dağıtılmasını engelleyemez.¹⁷¹ Ayrıca genel kurul esas sözleşmeden farklı olarak şirketin işçileri için yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere bilanço kârından yedek akçe ayırabilir (TTK m. 523/3). Bu şekillerde ayrılan yedek akçelerle, genel kurul, kanun ve esas sözleşmede yer alan hükümlerin dışında yedek akçe ayırabilir¹⁷² ve şirket kârına müdahalede bulunabilir.

Genel kurulun kâr dağıtımını kararına ilişkin bir diğer kısıtlama üçüncü kişilerin şirket kârı üzerinde sahip olduğu haklardır. Şirket üçüncü kişilerle yapacağı sözleşmeyle menfaat elde ederken, üçüncü kişiler bazı haklara sahip olur. Böylece üçüncü kişi kâr payı üzerinde hak sahibi olur ve genel kurulun kâr dağıtım kararı üçüncü kişinin hakkıyla sınırlanır. Esas sözleşmede konuya ilişkin hüküm bulunmaması durumunda üçüncü kişilerle bu nitelikte sözleşme yapılamaz.¹⁷³

B. KÂR DAĞITIM KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

TTK'da genel kurul kararlarının butlanı ve iptali düzenlenmiş olmasına rağmen yokluğuna ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat genel kurul kararlarının yokluğuna ilişkin hüküm bulunmaması bu kararlar için yokluk yaptırımının uygulanamayacağı anlamına gelmez. Genel kurul kararları gerekli şartlara uymaması durumunda yokluk, butlan veya iptal edilebilirlik yaptırımlarından birisine tabi olabilir.¹⁷⁴

¹⁶⁹ Yanlı Veliye, *Kâr Dağıtımı*, s. 28.

¹⁷⁰ Erimez, *a.g.e.*, s. 143.

¹⁷¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 33.

¹⁷² Usluel, *Kâr Payı*, s. 30.

¹⁷³ Bilgin, *a.g.e.*, s. 73.

¹⁷⁴ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 23; Hasan Pulaşlı, "Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013, s.895.

TTK'da yokluk yaptırımının hangi durumlarda ve neye göre uygulanacağına ilişkin hüküm bulunmaması sebebiyle genel kurul kararlarının yokluğuna genel hükümler ve doktrindeki görüşler çerçevesinde karar verilir.¹⁷⁵ Bu sebeple genel kurul kararlarının yokluğu ayrıca incelenmeyecek olup genel kurul kararlarının butlanı ve özellikle genel kurul kararlarının iptali inceleme konusu yapılacaktır.

Genel kurul kararlarının butlanı TTK m. 447'de düzenlenmiştir. Kanun bazı durumlarda genel kurul kararlarının batıl olduğunu belirterek, genel kurul kararlarının butlanına ilişkin tadadi sayım yapmıştır.¹⁷⁶ TTK m. 447'de sayılı hakları ortadan kaldıran ya da sınırlayan, şirket yapısını bozan ve sermayenin korunması ilkesine aykırı olan genel kurul kararları batıldır.¹⁷⁷ Genel kurul kararlarının butlanına ilişkin hükümlerin uygulanmasında, hukuk güvenliği ilkesi dolayısıyla, çok dikkatli davranmak gerekir. Özellikle genel kurul kararının yıllar sonra batıl olduğunun ileri sürülmesi hukuk güvenliği ilkesi açısından büyük bir sorundur.¹⁷⁸ Genel kurul kararının alınmasından yıllar sonra ortaya çıkan bir butlan iddiası hem pay sahipleri için hem de şirket alacaklıları için büyük bir tehdittir. Mahkeme tarafından verilecek butlan kararıyla genel kurul kararı geçmişe dönük olarak birçok kişiyi etkiler.¹⁷⁹ Ayrıca kanunda doğrudan sayılan hakların ihlali dışında genel kurul kararlarının butlanına ilişkin karar, butlanın ikinciliği ilkesi¹⁸⁰ dikkate alınarak verilmelidir. Böylece butlan kararı, genel kurul kararının iptalinin yeterli ve tatmin edici sonuç vermediği durumlarda kullanılır.¹⁸¹

Batıl genel kurul kararları, kararın alındığı tarihten itibaren hüküm ifade etmez. Genel kurul kararının üzerinde belirli bir sürenin geçmesiyle batıl olan karar hukuka uygun hale gelmez. Batıl nitelikteki genel kurul kararları ticaret siciline tescil edilseler bile hukuka uygun hale gelmezler.¹⁸²

TTK m. 447/1-c'ye göre, kâr dağıtım kararının, şirket temel yapısını bozan veya sermayenin korunmasına aykırı kararları batıl kabul edilir.¹⁸³ Sermayenin korunması

¹⁷⁵ Pulaşlı, *Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı*, s. 891.

¹⁷⁶ Ünal Tekinalp, "Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Saygı Sempozyumu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2013/2, s. 16.

¹⁷⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 71; Pulaşlı, *Sakatlık ve Müeyyidesi*, s. 896, 897.

¹⁷⁸ Pulaşlı, *Sakatlık ve Müeyyide*, s. 896, 897.

¹⁷⁹ Gerekçe TTK m. 447.

¹⁸⁰ Gerekçe TTK m. 447.

¹⁸¹ Pulaşlı, *Sakatlık ve Müeyyide*, s. 896.

¹⁸² Alman ve İsviçre Hukukunda sicile tescil edilen genel kurul kararlarının hukuka uygun hale gelmesine yönelik olarak bkz. Pulaşlı, *Sakatlık ve Müeyyide*, s. 898.

¹⁸³ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 207.

ilkesi ile kâr payı dağıtımını arasında yakın ilişkin dikkate alındığında genel kurul kararlarının butlanına sıklıkla başvurulabilecektir. TTK’da kâra ilişkin birçok emredici hüküm de sermayenin korunması ilkesine hizmet etmektedir. Örneğin kâr dağıtım kararının genel kurulun devredilemez yetkilerinden sayılması, kanuni yedek akçe ayrılmaksızın kâr dağıtım kararı alınması, şirket kâr etmediği halde bilançoda gösterilen gerçek dışı kazançla kâr payı dağıtılması durumlarında genel kurul kararları batıldır.¹⁸⁴

Genel kurul kararlarının iptali TTK m. 445’de düzenlenmiştir. TTK m. 445’e göre “*kanun ve esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içerisinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde*” iptal talebinde bulunulabilir. İptali istenen genel kurul kararı her ne kadar şekil ve öz bakımından sakat olsa da, mahkeme hükmü kesinleşene kadar genel kurul kararı geçerliliğini devam ettirir.¹⁸⁵

İptali talep edilen karar, kârın dağıtılmamasına ilişkin olabileceği gibi kârın dağıtılmasına ilişkin de olabilir. Çünkü kârın hiç dağıtılmaması kararında olduğu gibi kârın dağıtılması kararında da kötüye kullanma ve hukuka aykırılık bulunabilir.¹⁸⁶ Genel kurulun kâr dağıtımına ilişkin hiçbir karar almaması durumunda ise olmayan kararın dava edilmesi mümkün değildir. Olumlu ya da olumsuz bir karar alınmış olması gerekir.

Genel kurul kararının iptali çok farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bu nedenle her bir olayın kendi içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Örneğin kâr elde etmemiş bir anonim şirketin kâr dağıtım kararı alması ve kâr payı dağıtması iptali gereken bir genel kurul kararı gibi görünür. Oysa kâr payı dağıtımına karar verilebilmesi için şirketin net dönem karının veya serbest yedek akçelerinin bulunması gerekli ve yeterlidir.¹⁸⁷ Kâr payı hakkı kâr elde edilmesinden bağımsız bir haktır. Şirket hesap dönemini zararla kapatsa da yedek akçelerden şirket zararları karşılandıktan sonra şirket bünyesindeki serbest yedek akçeler kâr dağıtımını için kullanılabilir.¹⁸⁸ O halde örnekteki şirkette kâr edilmemiş olmasına rağmen; kâr payı dağıtılmış olması genel kurul kararının doğrudan iptaline sebep olmaz. Kâr payı dağıtım kararının iptal edilebilmesi için kanuna, şirket esas

¹⁸⁴ Tekinalp, *Sermayenin Korunması*, s. 1683 vd.; Usluel, *Kâr Payı*, s. 72,73; Ömer Korkut, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı*, Adana, 2012, s. 127 vd.

¹⁸⁵ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 24.

¹⁸⁶ Erem Turgut S., “Anonim Şirketlerde Kâr Tevzii Dolayısıyla Pratikte Karşılaşılan Bazı Meseleler”, *Banka Ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C. V, s. 2, Ankara, 1969, s. 180.

¹⁸⁷ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 130.

¹⁸⁸ Yanlı, *Kâr Dağıtımı*, s. 8.

sözleşmesine ya da dürüstlük kurallarına tamamen veya kısmen aykırı olması gerekir.¹⁸⁹ Kâr dağıtım kararının iptalinde eşit işlem ilkesine özellikle dikkat edilmelidir.¹⁹⁰

Mahkemenin genel kurul kararının iptaline ilişkin karar verebilmesi için bilirkişiye başvurması gerekmektedir.¹⁹¹ Yargıtay da genel kurulun kâr dağıtım kararın değerlendirilebilmesi için bilirkişi raporunun gerekliliğini kabul eder. Bilirkişi raporu olmaksızın hüküm kurulması bozma sebebidir.¹⁹² Mahkemenin bilirkişi raporunu dikkate alması gerekir.

Kâr payının haklı bir neden olmadan dağıtılmaması veya yetersiz miktarda dağıtılması halinde azınlık pay sahibi, buna dayanarak iptal davası açabileceği gibi şirketin haklı nedenle feshi davası da açabilir.¹⁹³ Her iki davanın da açılabilmesi için kâr dağıtmamaya veya yetersiz miktarda kâr dağıtmaya yönelik uygulamanın en azından 3-4 yıl sürmesi gerekir.¹⁹⁴

Azınlığın önceki dönemlerde açmış olduğu kâr dağıtım kararının iptaline yönelik davaları kazanmış olması, kâr payının dağıtılmaması sebebiyle açılacak haklı nedenle fesih davasını olumlu etkiler. Önceki dönemlere ilişkin iptal davası açılmaması veya açılan davaların kaybedilmiş olması tek başına anonim ortaklığın haklı nedenle feshi

¹⁸⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 184.

¹⁹⁰ Arslanlı, *A.Ş. I*, s. 198; Hamdi Yasaman, *Menkul Kıymetler Borsası Hukuku*, İstanbul, 1992, s. 189; Bilgin, *a.g.e.*, s. 50.

¹⁹¹ Sami Karahan, “Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?”, *Regesta*, C.3 S.1, 2013, s. 19.

¹⁹² “*Dava, anonim şirket olağan genel kurul kararlarının iptali istemine ilişkin olup, davalı şirketin 25.06.2013 tarihli genel kurulunun 7. maddesinde " 2010, 2011, 2012 yıllarına ait karların kanuni zorunluluklar dışında kalan kısmının yedek akçede tutulması hususu" oyçokluğuyla kabul edilmiştir. Bu oylamada red oyu kullanan ve muhalefet şerhi düşülmesini isteyen davacılar ise, karın yedek akçede tutulmasını kabul etmediklerini, %50sinin dağıtılmasını istediklerini beyan etmişlerdir. Genel kurulun iptali istenen maddesinde karın yalnız kanuni zorunlu olan kısmının dışındaki ihtiyari olan kısmının dağıtılmasına gerek görülmeyerek yedek akçeye ayrılmasına karar verilmiştir. Ortaklığın hiç kar payı dağıtmaması yasaya aykırı olup, karın ihtiyari nitelikteki kısmının dağıtılmaması ise müktesep hakkın ihlali sayılamaz. Mahkemece mecburi temettü dışında kalan kısım için kar dağıtım kararı alınmayarak yedek akçeye ayrılmasının yasaya, ana sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı olup olmadığı, kar dağıtımının şirket sermayesinin düşmesi sonucunu doğurup doğurmayacağı, kanunda öngörülen %5 kar payı dışında kalan kısmın ortaklığın devamlı gelişmesi ve düzenli kar payı dağıtılmasının temini bakımından uygun ve yararlı olup olmadığı ve kalan kısım yedek akçeye ayrılmasının afaki iyiniyet kurallarına uygun olup olmadığı bilirkişi incelemesi yapılarak değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, genel kurul kararının yanlış yorumlanarak davanın reddine karar verilmesi doğru olmaması bozmayı gerektirmiştir.*” 11. HD. T. 5.11.2014, E. 2014/9365, K. 2014/1636 (Kazancı)

¹⁹³ Halit Aker, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sone Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Batider*, C. XXXII, Sa. 1, s. 114.

¹⁹⁴ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 3. B., İstanbul, Vedat, 2013, s. 503; Nomer, *TTK m. 531 Üzerine Düşünceler*, s. 427.

davasının reddine sebep olmaz.¹⁹⁵ Ancak şunu belirtmek gerekir: “*duruma uygun düşen ve kabul edilebilir çözüm*” çerçevesinde kâr payı dağıtılmaması sebebiyle şirketin feshine karar verilmesi istisnai haller dışında çok da mümkün değildir.¹⁹⁶

C. KÂR DAĞITIM KARARININ İPTALİ SONRASI YENİ KÂR DAĞITIM KARARI

Mahkeme tarafından verilen iptal kararı ile genel kurul kararı ortadan kalkar. Genel kurulun kâr dağıtımına ilişkin kararının ortadan kalkmasıyla; şarta bağlı alacak olan kâr payı hakkı da ortadan kalkar ve pay sahipleri kâr payı talep edemez.¹⁹⁷

Genel kurul kararının iptali sonrası kâr payı dağıtılabilmesi için tekrar kâr dağıtım kararı alınması gerekir. Hangi mercilerin iptal kararı sonrası kâr dağıtım kararı alabileceğine ilişkin iki farklı görüş bulunmaktadır.

İlk görüşe göre; mahkemenin alacak olduğu iptal kararı ile yargılama aşaması sona erer. Kâr payı dağıtılabilmesi için genel kurulun tekrar toplanarak kâr payının dağıtımını yönünde karar alması gerekir.¹⁹⁸ Kâr dağıtımına karar verme yetkisi kesin olarak genel kurula aittir (TTK m. 409/2-d). Kâr dağıtım yetkisinin genel kurula verilmesine ilişkin TTK m. 409/2-c hükmü emredici şekilde düzenlenmiştir. Bu neden mahkemenin kâr payı dağıtım kararı vermesi mümkün değildir.¹⁹⁹ Mahkemenin yetki alanı dışına çıkarak kâr payı dağıtımına karar vermesi iptal davası ile güdülen amaca ve davanın işlevine aykırıdır.²⁰⁰

İkinci görüşe göre ise; mahkeme gerektiğinde iptal kararı²⁰¹ sonrası kârın dağıtılmasına da karar verme yetkisine sahiptir.²⁰² Genel kurulun kâr üzerindeki dağıtım

¹⁹⁵ Füsün Nomer Ertan, ”Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası –TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-“, *İÜHFİM*, C. LXXIII, Sa. 1, s. 428.

¹⁹⁶ Haker *Haklı Nedenle Fesih*, s. 114.

¹⁹⁷ Arslanlı, Anonim Şirketler I, s. 202; Bilgin, Anonim Ortaklıklarda Kâr, s. 38.

¹⁹⁸ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 136; Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s.282; Kayar, *Kâr Dağıtımı*, 469;; 11. HD. T. 11.05.1995, E. 1994/264, K. 1994/ 4336 (Batıder, C. XVII, S.3, 1994,s. 178-180).

¹⁹⁹ Kayar, *Kâr Dağıtımı*, s 469.

²⁰⁰ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 282.

²⁰¹ *Aker’e ve Nomer’e göre kâr payı dağıtılmaması sebebiyle açılacak olan haklı nedenle fesih davasında mahkemenin, şirketin feshine karar vermek yerine kâr payının dağıtılmasına karar vermesi mümkündür. Bkz. Aker, Haklı Sebep Fesih*, s. 114; Nomer, *TTK m. 531 Üzerine Düşünceler*, s. 432,433.

²⁰² Halil Arslanlı, Hayri Domaniç, *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması C.III*, İstanbul,1989, s.454; Halil Arslanlı, *Ticaret Kanunu Şerhi, 2. Kitap, 7. Fasıl: Limited Şirketler, 2. Kısım*, İstanbul 1963, s.339, 341, 344;; Bilgin, a.g.e., s.42 ; Mahmut Tefvik Birsnel, *15. Yıl Sempozyumu*, SPK Yayını No: 119,1998, s. 89; Usluel, *Kâr Payı*, s. 76; Aker, *Haklı Sebep Fesih*, s. 114; Nomer, *TTK m. 531 Üzerine Düşünceler*, s. 432,433.

yetkisi kanunla sınırlanmıştır. TTK uyarınca genel kurul kararını iptal eden mahkeme, daha sonra kârın tespit edilmesine ve dağıtılmasına karar verebilir. Aksi halde iptal davalarının silsile halinde devam etme tehlikesi bulunmaktadır.²⁰³

Yargıtay'ın genel kurulun iptal kararı sonrası, yerel mahkemenin kâr dağıtım kararı almasının mümkün olmadığı yönünde kararları²⁰⁴ bulunduğu gibi, yerel mahkemenin iptal kararı sonrası kâr payı dağıtımına karar verebileceği yönünde kararları²⁰⁵ da bulunmaktadır. Ancak Yargıtay'ın kararları çoğunlukla mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr dağıtmayacağı yönündedir. Aşağıda ilk önce Yargıtay'ın mahkemenin kâr dağıtımını yönünde karar veremeyeceğine ilişkin kararlarına değinilecek, sonrasında ise mahkeme kararı ile kâr dağıtılabileceği yönündeki kararları ele alınacaktır.

Yargıtay'a göre, mahkeme gerekli şartların bulunduğu kanaat getirmesi durumunda iptal kararı vererek yargılamayı sonuçlandırır. İptal kararı sonrası genel kurul yerine geçerek tekrardan kâr dağıtım kararı alması ise mümkün değildir.²⁰⁶ İptal kararı

²⁰³ Karahan, *Mahkemenin İptali*, s.22.

²⁰⁴ 11. HD. T. 11.10.2004, E. 558/K. 9611 (Eriş, C. III, s.2749), 11. HD. 08.03.2012 E. 10281, K. 3488 (Eriş, C. III, s.3013); 11. HD. T. 13.11.1980, E. 80/4969, K. 80/5245 (Kazancı);

²⁰⁵ 11. HD. T. 8.4.1986, E.1986/1195, K.1986/2033 (Kazancı)

²⁰⁶ 11. HD. T. 11.10.2004, E.2004/558, K. 2004/9611 (Kazancı); 11. HD. 09.12.2015, E. 2015/5932, K. 2015/13257 (Kazancı); 11. HD. T. 08.03.2012, E. 10281, K. 3488 (Eriş, C. III, s.3013).

“Davacılar vekili, müvekkillerinin de ortağı olduğu davalı şirketin yönetim kurulu üyesi olan diğer davalıların şirketi ve ortaklarını zarara uğrattıklarını, ayrıca davacılara 2010 ve 2011 yıllarına dair olarak dağıtılması gereken karın da dağıtılmadığını ileri sürerek, şimdilik 10.000 TL alacağın davalı şirketten tahsiline, 10.000 TL zararın ise davalı yönetim kurulu üyelerinden tahsili ile şirkete verilmesine karar verilmesini talep ve dava etmiş, 27.9.2013 tarihli islah dilekçesi ile istemini artırmıştır.

Davalılar vekili, davacıların ortaklık sıfatları kalmadığını, kısmi dava açılmayacağını, şirketin zarara uğratıldığı iddiasının gerçeği yansıtmadığını, kar payı dağıtım yetkisinin genel kurula ait bir yetki olduğunu savunarak, davanın usul ve esas yönünden reddini istemiştir.

Mahkemeye, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna göre, şirket genel kurulunun 8.4.2011 tarihli toplantısında 6111 Sayılı Kanunla ilgili şirketi ilgilendiren konulardan faydalanmak üzere yönetim kurulunun yetkilendirildiği, şirket yönetim kurulunun bu yetkiye istinaden aldığı 10.4.2011 tarihli kararı ile, bilançonun aktifinde şirketin kuruluşundan 31.12.2010 tarihine kadar yer alan geçmiş yıllardan kalma 635.143 TL'lik batak alacağın 6111 Sayılı Kanundan yararlanılarak aktif bilanço değerinin gerçek kayıtlara uygun hale getirilmesine karar verildiği, bu karara istinaden yapılan muhasebe işlemleri sonucunda şirketin 2011 yılını 376.276,43 TL zararla kapattığı, yönetim kurulunun söz konusu işleminin, 6111 Sayılı Kanun'un 11. maddesine aykırı olduğu, zira kaydi düzeltme yapılacak değerlerin ilgili kanun hükmünde sınırlı bir şekilde sayıldığı, düzeltmeye tabi olacak alacağın ise yalnızca ortaklardan olan alacaklar olduğu, 635.143 TL'lik alacağın kimden olduğunun dosya kapsamından anlaşılamadığı, fakat ortakların sermaye taahhütlerini tamamen yerine getirdiği hususu göz önüne alındığında, düzeltmeye tabi tutulan 635.143 TL'lik alacağın ortaklardan olmadığını anlaşıldığı, bundan dolayı yönetim kurulunun ortaklardan olmayan bu alacağı düzeltmeye tabi tuttuğu işleminin kanuna aykırı olduğu, davalı yönetim kurulu üyelerinin söz konusu 654.197,29 TL'lik şirket zararından sorumlu oldukları, davacıların şirket ortağı oldukları hususunun kesinleşen karar ile sabit olduğu, şirketin 2011 yılı kârının 258.294,14 TL olarak hesaplandığı, 2010 yılı şirket kârının dağıtılmamasına dair genel kurulca karar alındığı, bu sebeple 2010 yılı kâr payı talebinin kabul edilemeyeceği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Kararı, davalılar vekili temyiz etmiştir.

sonrası kâr payı dağıtılabilmesi için genel kurulun toplanması ve kâr dağıtım kararı alması gerekir. Böyle bir karar olmaksızın mahkeme doğrudan kâr payı belirleyerek dağıtım yapılmasına hükmedemez.²⁰⁷

Buna karşılık Yargıtay'ın az sayıda da olsa mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr dağıtım kararı verebileceği yönünde kararları bulunmaktadır. Karar limited şirkete ilişkin olarak verilmiş olmakla birlikte mahkemenin kâr dağıtım kararı verebileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr payı dağıtması yönündeki Yargıtay kararlarına az rastlanması nedeniyle iki karara da yer verilecektir.

Yargıtay ilk kararında;

“Kural olarak bir sermaye şirketi türü olan limited şirkete TTK.nun 533'üncü maddesi uyarınca bu şirketin sağlayacağı kazançtan yararlanmak amacı ile ortak olunur. Yine ilke olarak bu tür şirketlerde ortağın kâr payı alacağı, ortaklar kurulunun TTK.nun 539/4'üncü maddesi gereğince kâr dağıtım kararıyla muacceliyet kazanır. Ancak, şirket ana sözleşmesinde aksine hüküm yoksa, şirket ortaklar kurulu TTK.nun bu konudaki düzenlemeleri ile bağlı olup, tahakkuk eden kazanç üzerinde dilediği gibi tasarruf yetkisine sahip değildir. Ortaklar kurulu bilançoya göre ortaya çıkan kazancı dağıtmaktan keyfi bir şekilde, diğer bir deyişle hot be hot sarfınazar edemez. Türk Ticaret

1-)Dava, davalı yönetim kurulu üyelerinin şirkete vermiş olduğu zararın tahsili ile şirkete verilmesi, 2010 ve 2011 yıllarına dair kâr payının davalı şirketten tahsili istemine dair olup, mahkemece benimsenen bilirkişi kurulu raporu doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

Oysa, davalı şirketin 8.4.2011 tarihli genel kurulunda 6111 Sayılı yasadan şirketin yararlanması çerçevesinde şirketi ilgilendiren konularda yönetim kuruluna yetki verilmiş, şirket yönetim kurulu ise 8.4.2011 tarihli kendisine verilen yetkiye istinaden almış olduğu 10.4.2011 tarihli karar ile bilançonun aktifinde şirketin kuruluşundan 31.12.2010 tarihine kadar yer alan geçmiş yıllardan kalma 635.143,00 TL batak alacağın anılan yasadan yararlanılarak aktif bilanço değerinin gerçek kayıtlara uygun hale getirilmesine karar verilmiş, bu işlem çerçevesinde vergi ödemesi yapılmış olup, 6111 Sayılı Kanun'un işletmelerin aktifinde yer aldığı halde gerçekte mevcut olmayan emtialar, kasa mevcudu ve ortaklardan alacakları için yararlanılabileceğinin açık olması karşısında, davalı yönetim kurulu üyelerinin anılan yasa hükmünden yararlanmak amacıyla yapmış oldukları düzeltme işleminden dolayı şirketi gerçek anlamda ne şekilde zarara uğrattıkları denetlenebilir bir şekilde değerlendirilmeden üstelik davalı yönetim kurulu üyeleri vekilinin bu yönden hükme esas bilirkişi raporuna karşı ciddi, sonuca etkili ve esaslı itirazları karşılansadan yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın bu sebeple bozulması gerekmiştir.

2-)Öte yandan, mahkemece, 2011 yılına dair olarak davacıların kar payı isteminin kabulüne karar verilmiş ise de, bir anonim şirketin kar dağıtımını yapabilmesi için kanun ve esas sözleşmeye uygun olarak kural olarak kar dağıtılması yönünde bir karar alınması gerektiği kuşkusuzdur. Bu bağlamda mahkemece genel kurulun yerine geçmek suretiyle üstelik 2011 yılına dair genel kurulun yargılama sırasında yapıldığı da gözardı edilerek yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, kararın bu sebeple de bozulması gerekmiştir.

3-)Bozma neden ve şekline göre davalılar vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir.” 11. HD. T. 07.04.2016, E. 2015/7917 K. 2016/3828 (Kazancı)

²⁰⁷ 11. HD. T. 06.04.2001, E.431/K.2884 (Eriş, C. III, s. 3115).

Kanunu hükümlerine aykırı olan kararlar iptal ettirilebileceği gibi, şirketçe kâr dağıtmama konusunda haklı bir nedene dayanmayan direnme halinde ortaklar, kazancın kanun hükümleri gereğince tespit ve dağıtılmasını da talep ve dava edebilirler. (Bkz. Ord. Prof. Dr. Halil Aslanlı-Prof. Dr. Hayri Domaniç, Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması, İst. 1989 C.III. Sah.454.) Bu nedenle somut olayda da davalı şirketin kuruluşundan beri kâr payı dağıtmadığı, bu konuda ortaklar arasında uyuşmazlık çıktığı ve davalı şirketin direngen hale geldiği anlaşıldığından, davacı ortağın kâr payının tespit ve tahsilini mahkemeden isteme hakkı olduğunun kabulü gerekir. “²⁰⁸.

Bu kararda Yargıtay kuruluştan itibaren kâr payı dağıtmaktan kaçınan şirketin kâr payının belirlenmesi ve dağıtılmasına bilirkişilerce düzenlenecek rapor doğrultusunda mahkemenin karar verebileceğini kabul etmiştir.

Yargıtay’ın, mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr payı dağıtımına karar verebilmesine yönelik ikinci kararında:

“Ticaret şirketlerinin amacı kar elde etmek ve bu karı ortakları arasında taksim etmektir. Gerekli yasal ve mecburi yedek akçeler ile kanun ve anasözleşme hükümlerince ayrılması gerekli diğer paralar safi kardan ayrıldıktan sonra kar payı dağıtılabilir (TTK. md. 469/1). Limited şirketlere ilişkin TTK.'nun 533/1 inci maddesi "Şirket mukavelesinde aksine hüküm bulunmadıkça ortakları, sermaye koyma borçlarını yerine getirdikleri nisbette, yıllık bilançoya göre, elde edilmiş olan safi kardan pay alırlar." demek suretiyle bu hususu açık bir şekilde dile getirmiş bulunmaktadır. Bu husus şöyle de ifade edilebilir: kural, karın dağıtılmasıdır. Karın dağıtılmaması veya az dağıtılması gerektiği takdirde ancak bu yönde bir genel kurul kararına ihtiyaç vardır. Yani kuralın dışına çıkmak için genel kurul kararı gereklidir. TTK 360/1, 369/1, b.2, 539/4 üncü maddeleri hükümlerinin bu şekilde anlamak gerekir; dağıtılması gereken karın, başka bir şekilde kullanılması teklif edildiği takdirde, bu kullanım şeklinin kabulü için genel kurul kararı lüzumludur. Ancak böyle hiçbir teklif yok iken, bilanço çıkarılmış ve dağıtılacak kar belirlenmiş iken bu kararın dağıtılması için aynan kural şu şekilde ifade olunabilir: Aksine genel kurulca bir karar alınmadıkça, kar payının ortaklara dağıtılması gerekir. TTK.'nun 533 üncü maddesi anasözleşmede aksine hüküm yoksa kar payının dağıtılacağı hükmünü taşımaktadır. Davalı şirket, anasözleşmenin 13 üncü maddesi aksine bir hüküm taşımadığı gibi bilakis fevkalade yedek akçe ayrılması vs. için genel kurul kararı

²⁰⁸ 11. HD. T. 16.5.2003, E. 2002/13209, K. 2003/5053 (Kazancı).

aramaktadır. Böyle bir karar alınmadıkçe kar paylarının yine de dağıtılması gerekmektedir. Bu kuralın tabii sonucu olarak, genel kurulca aksine alınmış karar iptal edilince veya bu karar geçersiz olunca, aynı genel kurulun yeniden toplanıp başka bir teklifte yeni bir karar alması esasen zaman itibariyle imkansız olduğundan ve ortada aksine alınmış bir kararın mevcudiyetinden artık söz edilemeyeceğinden bu durumda mevcut kar payları kendiliğinden dağıtılabilir hale gelmiş olur.”^{209 210}

Diğer yandan birçok Yargıtay kararında davacılar mahkemeden yalnızca kararın iptalini talep etmişler fakat kâr payının dağıtılmasına yönelik talepte bulunmamışlardır. Yargıtay da bu tür davalarda iptal kararına yönelik hüküm vermekle yetinmiş ve kârın dağıtılması yönünde karar vermemiştir.²¹¹

209

²¹⁰ Karar oy birliği ile değil oy çokluğu ile alınmış olup karşı oy yazısında mahkemenin genel kurul veya ortaklar kurulu yerine geçerek karar almasının yanlışlığı belirtilmiştir. Karşı oy yazısı şu şekildedir; “Anonim ortaklığın bilanço ve yedek akçe hakkındaki hükümleri, limited ortaklıklar hakkında da uygulanır (TTK. 534). Anonim ortaklığın adi genel kurul gündeminde; "ortaklığın bilanço ve kar ve zarar hesabını ve kazancının dağıtılması hakkındaki tekliflerin tasdiki veya değiştirilecek şekilde kabul yahut reddi" hususunun gösterilmesi zorunludur (TTK. 369/II, b.2). Bu maddelere göre, limited ortaklıklarda adi genel kurulun her yıl toplanması ve bu toplantıda o yılın bilançosu ile kar ve zarar hesabının çıkarılması ve dağıtılacak kar payı hakkında karar alması gerekir. Eğer ortaklık kar dağıtımı için herhangi bir karar almamış ise, ortaklık yöneticileri pay sahiplerine kar dağıtamazlar. Ortaklığın kar dağıtılmamasına veya çok az kar dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararının mahkemece iptali üzerine, ortaklık yöneticilerinin kendiliğinden bu karı dağıtma zorunluğu doğmamaktadır. Kar dağıtımı için ortaklık genel kurulunun yeniden ve özellikle olağanüstü toplantı yaparak kar dağıtımı yönünde bir karar alması gerekir (Halil Arslanlı. Ticaret Kanunu Şerhi, Limited Şirketler, 2. kısım, Ortakların Hak ve Borçları, İstanbul 1963 s. 331 vd; Yaşar Karaayalçın. Ticaret Hukuku, II, Şirketler Hukuku, 2. bası Ankara 1973, s. 372 vd; Oğuz İmregün, Anonim Ortaklıklar, 3. bası, İstanbul 1974 s. 233 vd. Reha Poroy/ Ünal Tekinalp / Ersin Çamoğlu. Ortaklıklar Hukuku C.I, İstanbul 1975, s. 463 vd. ile C.II, İstanbul 1976, s. 274 vd. Hayri Domaniç, Anonim Şirketler, İstanbul 1979, s. 824 vd. İsmail Doğanay, Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. II, 2. bası, Ankara 1981, s. 1144).

Limited ortaklığın kar dağıtmama veya uygun oranda kar dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının iptali için dava açıldıktan sonra bu davanın kabulü ile mahkeme kararının kesinleşmesi üzerine, ortaklık genel kurulu yeniden toplanarak ortaklığın karına göre uygun bir oranda kar dağıtmadığı takdirde, ortağın başvuracağı yasal yollar vardır. Yoksa, ortaklığın kar dağıtmama veya çok az kar dağıtılması kararının mahkemece iptali ile ortakların kar istemek, yani karı alacak olarak istemek hakları doğmamaktadır. Türk Ticaret Kanununun sistemi gereği karın dağıtılmasına karar vermek ortaklık genel kurulunun yetkisi içindedir. Aksi halde, hem bu sistemin genel kurallarına aykırı bir sonuç ortaya çıkar ve hem de ortaklığın parasal durumu gözden uzak tutularak ortaklığın geleceği tehlikeli bir duruma girer. Ancak kuralın dışında kalan çok özel haller söz konusu olduğu takdirde kar için alacak davası düşünülebilir. Fakat somut olayda böyle bir durum yoktur. Ayrıca karın dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının iptali talebi ile birlikte karın bir alacak olarak istenmesi gibi kademeli, yani genel kurul kararının iptali ile karın tahsili biçiminde yeni bir dava türüne olanak sağlanmış olur. Böyle bir kabul ise, tüm ortaklıklar için şimdiden takdiri olanaksız boyutlar ve tehlikeli sonuçlar ortaya çıkarabilir. Kaldı ki, ortaklık sözleşmesinin 13 ve 14 üncü maddeleri ortaklık genel kurulu kararı olmadan, ortaklık karının dağıtımına izin verdiği biçimde yorumlanamaz.”; 11. HD. T. 8.4.1986, E.1986/1195, K.1986/2033 (Kazancı).

²¹¹ 11. HD. T. 19.4.2016, E. 2015/9011, K.2016/4353; 11. HD T. 17.3.2016, E. 2015/6354, K. 2016/3021; 11. HD. T. 26.11.2015, E. 2015/3209, K. 2015/12618; 11. HD. T. 3.11.2015, E. 2014/16299 K. 2015/11460 (Kazancı).

Sonuç olarak iptal kararı sonrasında mahkeme tarafından kâr payının belirlenmesine ve dağıtılmasına yönelik karar verilemeyeceği yönündeki ilk görüş yerinde ve kanuna uygundur. Yargıtay kararları da son dönemlerde mahkemenin genel kurul yerine geçerek kâr dağıtımına karar veremeyeceğini açıkça ifade etmiştir. Yine de insanı merkeze alan²¹² ikinci görüşü göz ardı etmemek gerekir. Çünkü ilk görüşün kabulü azınlığı mağdur edeceği gibi, tekrar tekrar iptal davası açılmasına sebebiyet verebilir²¹³. Ancak sırf hakkaniyeti sağlayacağı düşünülerek yargıçlara genel kurul yerine geçerek kâr dağıtım yetkisi verilmesi yerinde değildir.

D. BİRİNCİ KÂR DAĞITIMI

Şirkete ödenen sermaye tutarının karşılığı olarak pay sahiplerine, yüzde beş oranına kadar ödenen kâr payına birinci kâr payı (birinci kâr dağıtımı) denir.²¹⁴

Birinci kâr dağıtımı TTK m. 519/2-c’de “*Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu*” şeklinde düzenlenmiştir. Dağıtılacak kâr payının yüzde beş sınırının üzerinde belirlenmesi durumunda önce yüzde beş oranında kâr payı ödenmesi, sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak tutarın yüzde onunun genel kanuni yedek akçeye ayrılması ve son olarak ikinci kâr payı dağıtımının gerçekleştirilmesi gerekir.

Doktrinde bir görüşe göre yüzde beş oranında kâr payı dağıtmak TTK m. 519/2-c hükmü ile zorunluluk haline gelmiştir. Şirket, her yıl yüzde beşten aşağı olmamak üzere kâr payı dağıtmak zorundadır.²¹⁵ Yazara göre, şirket hem her yıl kâr dağıtımını yapmakla hem de birinci kâr payını yüzde beş oranında dağıtmakla yükümlüdür. Kâr dağıtılmaması durumunda pay sahibi kâr payından yoksun kalır. Kâr payı dağıtılmamasına veya net dönem kârına kıyasla az miktarda kâr payı dağıtılmasına yönelik genel kurul kararları batıldır.²¹⁶

Karşıt görüşe göre yüzde beş oranında kâr payı dağıtımının zorunlu olduğuna yönelik iddia TTK m. 519/2-c hükmünün ifadesine dayanmaktadır. eTTK m. 466/2-4’de “%5 kâr payı ayrıldıktan sonra” şeklinde düzenlenen hüküm; TTK m 519/2-c’de ise “yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra” şeklinde değiştirilmiştir. Kanun koyucu

²¹² Karahan, *Mahkeme İptal*, s. 24.

²¹³ İlk görüşün eleştirisi için bkz. Karahan, *Mahkeme İptal*, s. 22-26.

²¹⁴ Birsnel, *Kâr Kavramı*, s. 140.

²¹⁵ Tekinalp, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 623; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 292.

²¹⁶ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 306.

“ayrıldıktan” ifadesi yerine “ödedikten” ifadesini kullanılarak, eski ifadenin meydana getirdiği yorum farklılıklarını engellemek istemiştir.²¹⁷ Hükümde, ikinci yedek akçenin ayrılabilmesi için pay sahiplerine %5 oranında kâr payı ödemesinin yapılması gerektiği ifade edilmiştir.²¹⁸ Kanun koyucu hükmün temel prensibini değiştirerek zorunlu bir kâr payı dağıtım oranı belirlemeyi amaç edinmemiştir.²¹⁹ Ayrıca TTK m.519 hükmü kâr dağıtımının düzenlenmesini sağlamaya yönelik olmayıp yedek akçe yükümlülüğünü düzenlemeye yöneliktir.²²⁰ Yargıtay’ın konuya ilişkin eTTK dönemi kararları da kâr payı dağıtım zorunluluğu bulunmadığı yönündedir.²²¹ TTK dönemine ilişkin Yargıtay kararları da aynı doğrultuda olacaktır.

Hâkim görüş, anonim şirketlerde her yıl yüzde beş oranında kâr dağıtılmasının zorunlu olmadığı yönündeki görüştür.²²² Genel kurul, kanun ve esas sözleşme hükümlerine aykırı olmamak şartıyla kâr dağıtım oranını serbestçe kararlaştırabilir. Birinci kâr payının yüzde beş oranından daha düşük bir oranda belirlenmesi mümkündür.

Yüzde beş oranını aşan miktarda kâr payı dağıtılmak istenmesi halinde, yüzde beşlik birinci kâr payının pay sahiplerine ödenmesi gerekir.²²³ Yüzde beş oranında birinci kâr payı ödeme zorunluluğu sadece ikinci yedek akçe ayrılmasını gerektiren hallerde mevcuttur. İkinci yedek akçenin ayrılmaması durumunda yüzde beş oranında birinci kâr payı ödemesi zorunlu değildir.²²⁴

Birinci kâr payına yönelik yüzde beş oranında sınır belirlenmiş olmakla beraber bunun hangi tutarın yüzde beşine ait olduğu açık değildir. Konuya ilişkin eTTK ile TTK’da yer alan hükümlerin birbirine benzemesi nedeniyle sorunun eTTK’daki gibi çözülmesi gerekir.²²⁵ Kâr payı, pay sahibi tarafından şirkete ödenen sermayeye göre belirlendiği için birinci kâr dağıtımında sınır, ödenmiş sermayenin yüzde beşi olarak

²¹⁷ Yanlı, *Kâr Payı*, s. 19.

²¹⁸ Yanlı, *Kâr Payı*, s. 19; Usluel, *Kâr Payı*, s. 94.

²¹⁹ Gereğe TTK m. 519.

²²⁰ Yanlı, *Kâr Payı Dağıtım*, s. 20.

²²¹ 11. HD. T.16.02.2015, E. 2014/16681, K. 2015/2045 (Kazancı); 11. HD. T.15.11.1976, E.3795, K. 4917 (Eriş, *Şirketler C. III, s. 3050,3051*); 11. HD. 14.10.1982 E. 3556/K. 3887 (Eriş, *Şirketler C.III, s.3081-3082*).

²²² Bozgeyik, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 641; Mustafa Çeker, *Ticaret Hukuku*, 6. Bası, Karahan, 2013, s. 383; Yanlı, *Kâr Payı Dağıtım*, s. 20; Usluel, *Kâr Payı*, s. 95; Canöz, *Kâr Payı*, s. 113.

²²³ Yanlı Veliye, *Kâr Dağıtım*, s.20,21.

²²⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 94.

²²⁵ Yanlı, *Kâr Payı Dağıtım*, s. 11.

kabul edilir.²²⁶ Bu çözüm, kazanç paylarının verilmesini, ödenmiş sermayenin yüzde beşi oranında kâr payı dağıtılması şartına bağlayan TTK m. 511 hükmü ile uyumludur.²²⁷

Bir diğer mesele ise kurucu menfaatlerine ilişkin hükümdür. TTK m. 348/1'e göre kurucu menfaatleri dağıtılabılır kârdan, TTK m. 519/1'e göre yedek akçeler ve pay sahiplerine yönelik yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalan tutarın en fazla yüzde onu miktarınca ödenebilir. TTK m. 348/1'de her ne kadar “*ayrıldıktan sonra*” ifadesi kullanılmış olsa da ifade edilmek istenen birinci kâr payının *ödenmesinden* sonra kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı dağıtımı yapılmasıdır.²²⁸ Meselenin bu şekilde çözülmesi hem TTK m. 519 ile TTK m. 348/1'in uyumlu olmasını sağlayacak hem de kanunun amacına daha uygun olacaktır. Kurucular dışındaki intifa senedi sahipleri için de aynı durum geçerlidir.²²⁹

E. KÂRIN MUACCELLİYETİ VE DAĞITIMI

Genel kurulun kâr payı dağıtılması için kârın dağıtımı yönünde karar alması gerekir. Genel kurul tarafından alınan kâr dağıtım kararı yenilik doğurucu niteliktedir. Şirket alınan kararlar borçlu hale gelir ve kâr payı hakkı alacak hakkına dönüşür.²³⁰ Fakat kâr payı hakkının talep edilebilmesi için alacak hakkına dönüşmesinin yanı sıra muaccel hale gelmesi gerekir.²³¹ Kâr payının alacak hakkına dönüşmesi ve muaccel hale gelmesi birbirinden farklı olarak ele alınmalıdır.

Genel kurulun kâr dağıtımı yönünde aldığı kararlar kâr payı hakkı, o anda kendiliğinden alacak hakkına dönüşür. Kâr payının muaccel hale gelmesi ise genel kurul kararına bağlı olarak farklı zamanlarda olur.

İlk olarak; genel kurulun kararında ödeme tarihinin belirlenmesi durumunda kâr payı, kararda belirlenen tarihte muaccel hale gelir.²³² Böylece kâr payının muaccel hale

²²⁶ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 128.; Birsnel, *Kâr Kavramı*, s. 55 vd., Tekinalp, *Bilanço*, s. 318;.

²²⁷ Canöz, *Kâr Payı*, s. 115.

²²⁸ Abuzer Kendigelen, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXV, Haziran, Sa. 2, 2009, s. 63 vd.; Yanlı, Anonim Şirketlerde *Kâr Dağıtımı*, s. 22; Ali Paşlı, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması(III) YTK Kitap 2- Kısım 4- Bölüm 1 “Kuruluşun Hükümleri””, *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C XXVIII, 2012, Sayı 3, s. 214 vd.

²²⁹ Yanlı, *Kâr Dağıtımı*, s. 22.

²³⁰ Arslanlı, *AŞ. I*, s. 212; Bozgeyik, *Kâr Payı*, s. 121; 11. HD. 09.10.1990 E.7693/K.6367(Fahiman Tekil, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1993, s. 283).

²³¹ 11. HD. 10.06.1999 E. 2311/K.3872 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3046); 11. HD. 27.10.1988 E.1772/K.6175(Gönen Eriş, *Şirketler C.III*, s. 3031.)

²³² Pulaşlı, *Şerh C. II* s. 1416, 1417.

gelmesi ve kâr payı alma hakkının alacak hakkına dönüşmesi farklı tarihlerde gerçekleşir.²³³

İkinci olarak genel kurulun kâr dağıtım kararında herhangi bir ödeme tarihinin belirlenmemesi halinde; kâr payı hakkı, genel kurul kararıyla aynı tarihte alacak hakkına dönüşür ve muaccel hale gelir.²³⁴

Üçüncü olarak; genel kurulun kâr dağıtım tarihini daha sonra kararlaştıracağıının öngörülmesi halinde, genel kurul ileri bir tarihte toplanarak ödeme tarihini belirler. Genel kurul ödeme tarihini daha sonra kararlaştıracağını belirtmesine rağmen hesap dönemi sonuna kadar bu tarihi kararlaştırmazsa kâr payı hakkı hesap döneminin son günü muaccel olur.²³⁵ Böylece hesap yılının bağımsızlığı ilkesine de uyulmuş olur.²³⁶

Kâr dağıtım tarihini belirleme yetkisi, genel kurulun devredilemez yetkilerinden olmaması sebebiyle yönetim kuruluna devredilebilir.²³⁷ Yönetim kurulu şirketin finansal durumu açısından en bilgili organ olduğu için kâr payı ödemesinde uygun zamanı genel kurula oranla doğru bir şekilde belirleyebilir.²³⁸

Genel kurul, ödeme zamanını belirleme yetkisini yönetim kuruluna devretmesi halinde yönetim kurulu toplanarak uygun bir ödeme tarihi belirler. Ancak genel kurulun ödeme tarihine ilişkin yetkisini devretmesine rağmen yönetim kurulu ödeme tarihi belirlemezse kâr payı hakkı hesap döneminin son günü muaccel olur.²³⁹

F. KÂRDAN YARARLANMANIN BAŞLANGIÇ TARİHİ

Pay sahibinin hangi tarihlerden itibaren kâr payından yararlanabileceği, şirketin esas sermaye artırmayla ortaya çıkan yeni payların kâr dağıtımına ne zaman katılacağı ve paya yeni sahip olan kimselerin kâr payından ne zamandan itibaren yararlanmaya başlayacakları konuları üzerinde durulması gerekir.

TTK'da kâr dağıtımından hangi tarihte yararlanmaya başlanacağına ilişkin hüküm bulunmaması nedeniyle doktrinde bazı yazarlar kârdan yararlanma başlangıç tarihinin

²³³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 191.

²³⁴ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 630.

²³⁵ Yasaman, *Borsa Hukuku*, s.192; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1418; Helvacı, *Komiser Yönetmeliği*, 27. dnp. 58; Bozgeyik, *Kâr dağıtımı*, s. 144, Usluel, *Kâr Payı*, s. 193.

²³⁶ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1418.

²³⁷ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 630; Ünal, *Sermaye Piyasası*, s. 300; Bozgeyik, *Kâr Payı*, s. 144; Kayar, *Kâr Dağıtımı*, s. 466; Usluel, *Kâr Payı*, s. 193.

²³⁸ Kayar, *Kâr Dağıtımı*, s. 470; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1416.

²³⁹ Yasaman, *Borsa Hukuku*, s.192; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1418; Helvacı, *Komiser Yönetmeliği*, s.27, dn. 58;; Bozgeyik, *Kâr dağıtımı*, s. 144, Usluel, *Kâr Payı*, s. 193.

başlangıcına ilişkin sorunun “*Kıst-el-yevm*” kuralı ile çözülmesini önermektedir.²⁴⁰ “*Kıst-el-yevm*” aslen “*çalışılmayan günler için maaş ödenmez*” anlamına gelir.²⁴¹ Kuralın kâr payına uyarlanması durumunda²⁴²; pay sahibi kâr payına sermaye taahhüdünü şirkete ödediği tarihten itibaren hak kazanır.²⁴³ Payı sonradan veya sermaye artırımını ile edinen ortağın kâr payı, pay bedelinin şirkete ödendiği tarihten başlayarak hesap dönemi sonuna kadar geçen sürenin, hesap yılının toplam süresine bölünmesi ile hesaplanır.²⁴⁴ Esas sözleşme ile kâr payından yararlanma tarihine yönelik “*Kıst-el yevm*” kuralında farklı kurallar getirilebilir.²⁴⁵

SerPK’da kârdan yararlanma tarihi başlangıcının özel şekilde düzenlenmesi, borsaya kotalı şirketler için ayrıca önemlidir. “*Kıst-el yevm*” kuralının SerPK’da uygulanması, paylara farklı kâr payı ödenmesine sebep olurdu. Bu halde ise paylar borsada değişik fiyattan işlem görürdü ve piyasada etkin fiyat oluşturulamazdı.²⁴⁶

Kanun koyucu HAAŞ’lere ilişkin olarak SerPK m. 19/3 hükmünü öngörmüştür. SerPK m. 19/3’e göre HAAŞ’ler, kâr payını dağıtım tarihindeki tüm paylara, payların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate almaksızın eşit olarak dağıtılmalıdır. SerPK m. 19/3 hükmünün emredici nitelikte olması nedeniyle esas sözleşme ile kâr payından yararlanmaya dair başka bir yöntemin belirlenmesi mümkün değildir. Hükmün herhangi bir istisnası da bulunmamaktadır.²⁴⁷

VIII. SerPK’YA TABİ ANONİM ŞİRKETLER BAKIMINDAN KÂR PAYI DAĞITIMI

Kanun koyucu sermaye piyasalarında kâr payı dağıtımını SerPK m. 19 ve m.20 hükümleri ile Kâr Payı Tebliği II-19.1 ve Kâr Payı Dağıtım Rehberi ile düzenlemiştir.

²⁴⁰ Zühtü Aytaç, “Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı”, *Sermaye Piyasası Kurulu 15. Yıl Sempozyumu Yayın No:119*, 1998, s. 48., Usluel, *Kâr Payı*, s. 156 ; Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627.

²⁴¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 156.

²⁴² *Tekinalp*’e göre “*Kıst-el-yevm*” kuralı TTK’da düzenlenmemesi sebebiyle ancak esas sözleşmede hüküm bulunması halinde kullanılabilir bkz. Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627.

²⁴³ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627; Aytaç, *Kâr Dağıtımı*, s. 48., Usluel, *Kâr Payı*, s. 156.

²⁴⁴ İmregün, *Kâr Payı*, s. 432.

²⁴⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 627.

²⁴⁶ Manavgat, *HAAO*, s. 509.

²⁴⁷ Karacan’a göre SerPK m. 19/3 hükmü TTK hükümlerine de hukukun temel ilkelerine de aykırıdır. Kâr payı paya bağlı bir hak olup paydan doğar. SerPK m. 19/3 hükmü payın bulunmadığı dönemlere ilişkin kârdan pay almasına sebep olur. Bu durum açık bir şekilde kâr payı hakkının kısıtlanması anlamına gelir bkz. Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 211.

A. KÂR DAĞITIM POLİTİKASI

Halka açık anonim şirketler kâr payı dağıtırken mevzuata, esas sözleşme hükümlerine ve genel kurul tarafından belirlenen kâr dağıtım politikasına uymak zorundadır.²⁴⁸

eSerPK m. 15 hükmü, birinci kâr payı dağıtım oranının SPK tarafından belirlenecek asgari orandan aşağı olmayacak şekilde esas sözleşmede düzenlenmesini zorunlu kılıyordu. SerPK m. 19/1 hükmüyle bu zorunluluk kalkmıştır. SerPK m. 19/1'e göre genel kurul, kâr payını kâr dağıtım politikasına uygun dağıtır. Böylece genel kurul, kâr dağıtımında şirketin finansal yapısı ve yatırım planına göre serbestçe hareket edebilir.²⁴⁹ Ancak SPK, genel kurulun kâr dağıtımında serbestçe karar verme yetkisini kötüye kullanmasını engellemek ve piyasa ihtiyaçlarına uygun karar almasını sağlamak amacıyla, sektör veya şirket temel alınarak farklı esaslar getirebilir.²⁵⁰

Kâr dağıtım politikasında hâkim pay sahipleri ile azınlık pay sahipleri arasında ciddi bir menfaat çatışması bulunur. Bu nedenle genel kurul, kâr dağıtım politikasını menfaat dengelerini gözetererek belirlemelidir.²⁵¹

KP Tebliğ m. 4/3 uyarınca genel kurul, kâr dağıtım kararını yönetim kurulu tarafından sunulan taslak veya öneriye bağlı olarak belirlemelidir.²⁵²

SerPK m. 19/1 emredici mahiyette olması nedeniyle esas sözleşmede hüküm bulunmasa dahi genel kurul, kâr dağıtım politikası belirlemek zorundadır.²⁵³

Kâr dağıtım politikasının kabulü ya da değiştirilmesi için özel bir toplantı ve karar yeter sayısı öngörülmemiştir. Genel kurul, olağan toplantı ve karar nisabı ile kâr dağıtım politikasını düzenleyebilir ve yayımlayabilir.²⁵⁴

SerPK dışında kâr dağıtım politikasının düzenlendiği KP Tebliği m. 4/2'ye göre kâr payı politikasında kâr payının dağıtılıp dağıtılmayacağı; eğer kâr payı dağıtılacaksa

²⁴⁸ Usluel, *Kâr Payı*, s. 222.

²⁴⁹ 6362 Sayılı SerPK m. 19 gerekçesi.

²⁵⁰ 6362 Sayılı SerPK m. 19 gerekçesi.

²⁵¹ Manavgat, *HAAO*, s. 498,499.

²⁵² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 628.

²⁵³ Karacan'a göre, kâr dağıtım politikası SerPK ve diğer ikincil düzenlemeler uyarınca "orta vadede belirleyici ve üstün bir misyon"a sahiptir. Bu sebeple kâr dağıtımının sözleşmede uzun ve ayrıntılı şekilde düzenlenmesine gerek yoktur. Esas sözleşmede; "Dönem kârının dağıtımına, kârdan yedek akçe ayrılmasına, kimlere hangi miktar ve oranda kâr dağıtılacağına, karar verilen kârın dağıtım biçim ve zamanına Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu ile ilgili diğer mevzuat hükümleri çerçevesinde ve genel kurul tarafından kabul edilmiş olan "kâr dağıtım politikası" ilke ve kurallarına uygun olarak Genel Kurul tarafından karar verilir" şeklinde düzenlenmiş bir hüküm yeterlidir bkz. Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 219.

²⁵⁴ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 218; Usluel, *Kâr Payı*, s. 224,

ortaklarla kâra katılacak olan diğer kimselere ödemeleri için belirlenen kâr payı oranının, kâr payının ödenme şeklinin, kâr payının ödenme zamanının ve hesap dönemi içerisinde kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılmayacağı ile dağıtılacaksa buna ilişkin esasların bulunması gerekir. Şirketin “yatırım-kâr dağıtım-finans dengesi”ne ilişkin kurallar kâr payı dağıtım politikasında bulunmak zorunda değildir.²⁵⁵

KP Tebliği m. 4/2’de kâr dağıtım politikasının içermesi gereken unsurlar sayılmışsa da uygulamada BIST-30 şirketlerine ait kâr dağıtım politikaları bu unsurları taşımamaktadır. Bu şirketlerin yayınladığı kâr dağıtım politikaları; yalnızca esas sözleşmeye ve şirket genel kurul kararlarına yapılan atıflardan oluşmaktadır.²⁵⁶

Kâr dağıtım politikasının geçerlilik süresi yoktur. KP Tebliğ m. 4/3’e göre kâr dağıtım politikasının değiştirilebilmesi mümkündür. Değişikliğe ilişkin yönetim kurulu kararının ve değişikliğin gerekçesinin kamuya açıklanması gerekir. Açıklama SPK’nın özel durumlara ilişkin kamu açıklaması hükümlerine uygun olmalıdır (KP Tebliği m.4/3). Yönetim kurulu tarafından açıklanan kâr dağıtım politikası değişikliği kararı, haklı bir sebebe dayanmalı ve objektif olmalıdır.²⁵⁷ Kamuya yapılan duyurunun ardından genel kurul toplanarak değişikliğe ilişkin karar vermelidir.²⁵⁸ Kâr dağıtım politikası değiştirilinceye kadar geçerliliğini korur.²⁵⁹

Kâr dağıtım politikası SerPK ve KP Tebliğine ek olarak SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri’nde de düzenlenmiştir. SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri 1.6.2’ye göre “*Kâr dağıtım politikası yatırımcıların şirketi gelecek dönemlerde elde edeceği karın dağıtım usul ve esaslarını öngörebilmesine imkan verecek açıklıkta bilgileri içerir.*”. O halde kâr dağıtım politikasının öngörülebilir olması ancak ayrıntıya girmemesi gerekir.²⁶⁰ SPK Kurumsal Yönetim İlkeleri 1.6.4.’e göre ise, kâr dağıtım politikasının pay sahipleri ile şirket menfaati arasında bir denge kurması gerekir.

Genel kurulun, kâr dağıtım politikasına uygun olmayan kâr dağıtım kararı alması halinde, söz konusu karar mahkeme tarafından iptal edilebilir. Ancak genel kurul haklı sebebe dayanarak kâr payı dağıtım politikasına aykırı karar verebilir. Ayrıca yönetim

²⁵⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 628.

²⁵⁶ Karacan/Erşir Karacan, *a.g.e.*, s. 218.

²⁵⁷ Manavgat Çağlar, *HAAO*, s. 502.

²⁵⁸ Usluel, *Kâr Payı*, s. 224.

²⁵⁹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 628.

²⁶⁰ Manavgat, *HAAO*, s. 501

kurulu üyelerinin kâr dağıtım politikasına uymamaları halinde yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ortaya çıkabilir.²⁶¹

B. BİRİNCİ KÂR PAYI DAĞITIMI

Genel kurul kâr dağıtım politikasına bağlı kalmak şartıyla kâr payı dağıtıp dağıtmayacağını, dağıtacaksa bunun hangi oranda olacağını serbestçe belirleme yetkisine sahiptir (SerPK m. 19/1). eSerPK m. 15’de birinci kâr payı dağıtım oranının esas sözleşmede öngörülmesi zorunluluğu düzenlenmişti. SerPK m. 19/1 hükmü ile bu zorunluluk²⁶² ortadan kalkmıştır.²⁶³

SerPK m. 19/2 hükmünde geçen “*kanunen ayrılması gereken yedek akçeler ve esas sözleşmede pay sahipleri için belirlenen kâr payı ayrılmadıkça*” ifadesi HAAŞ’lerin birinci kâr payı oranını esas sözleşmede düzenleme zorunluluğunun devam ettiği yönünde bir kanı oluşturmaktadır. Bu uyumsuzluk SerPK m. 19/2 hükmünün yanlış ifade edilmesinden kaynaklanmaktadır.²⁶⁴ SerPK m. 19/2’den şirketin esas sözleşmede birinci kâr dağıtım oranını belirlemesi gerektiği anlaşılmamalıdır. SerPK m. 19’un gerekçesine göre kanun koyucu kâr dağıtımında şirkete hareket alanı bırakarak kendi finansal yapısı ve piyasa şartlarına göre karar alabilmesini amaçlamıştır. Esas sözleşmede kâr payı oranını gösterme zorunluluğunun devam ettiğine ilişkin düşünce kanunun amacına aykırıdır. Kanun yalnızca esas sözleşmede konuya ilişkin hüküm bulunması durumunda yapılması gerekeni belirtmektedir.

Şirket, TTK’da ayırması gerekli yedek akçeler ile varsa şirket esas sözleşmesinde veya kâr dağıtım politikasında belirlenmiş kâr payı, pay sahiplerine ödenmedikçe başka yedek akçe ayrılmasına, sonraki yıla kâr aktarılmasına ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, ortaklık çalışanlarına, pay sahibi dışındaki kişilere kârdan pay dağıtılmasına karar veremez (SerPK m.19/2, KP Tebliği m. 5/3).

SerPK’ya tabi şirketlerde imtiyazlı pay sahiplerine, intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, ortaklık çalışanlarına ve de pay sahibi dışındaki kişilere kârdan

²⁶¹ Manavgat, *a.e.*, s. 502; Usluel, *Kâr Payı*, s. 224.

²⁶² Tekinalp’e göre SerPK’da kâr payı dağıtılması için bir zorunluluk bulunmamaktadır. Zorunluluk TTK m. 519/II-b,c’ye dayanmaktadır. Tebliğ’de kâr dağıtım politikası hükmü bulunmasının sebebi; esas sözleşmede kâr dağıtımına ilişkin hüküm bulunmaması durumunda meselenin açıklığa kavuşturulmasıdır. Esas sözleşme, kâr dağıtım politikasına kıyasla kâr dağıtımında öncelikli olarak değerlendirilir bkz. Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 628.

²⁶³ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 223; Usluel, *Kâr Payı*, s. 222.

²⁶⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 223.

pay ayrılabilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekir (KP Tebliği m. 5/4). Aksi halde bu kişilere kârdan pay dağıtılamaz. Esas sözleşmede hüküm bulunmasına rağmen dağıtılacak kâr payı oranı belirlenmemişse; genel kurul, bu kişilere imtiyazdan kaynaklananlar hariç, pay sahiplerine dağıtılacak kâr payının dörtte birinden fazlasının dağıtılmasına karar veremez (KP Tebliği m. 5/4). Katılma intifa senedi sahiplerine kârdan pay verilmesi hali ile tahvil sahiplerine kârdan pay verilmesi haline ilişkin SPK kararlarından doğan haklar saklıdır.(KP Tebliği m.5/5).

Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerde kâr payı dağıtımı KP Tebliği m. 7'de belirtildiği şekilde yapılır. Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerin kâr payı dağıtım oranı, bağışlar eklenmiş net dağıtılabilir dönem kârının yüzde yirmisinden az olamaz (KP Tebliğ m. 7/1). Şirket yüzde yirmilik oranın üzerinde kâr payı dağıtabilir.²⁶⁵ Fakat bu hüküm şirketin her yıl kâr payı dağıtması gerektiği şeklinde değerlendirilemez. Çünkü KP Tebliğ m.7/3'e göre

“Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar, bu maddenin birinci fıkrasına göre hesaplanan kâr payı tutarının genel kurula sunulacak son yıllık finansal tablolara göre sermayenin yüzde beşinden daha düşük olması veya söz konusu finansal tablolara göre net dağıtılabilir dönem kârının 100.000 TL'nin altında olması durumunda, ilgili hesap dönemi için kâr payı dağıtmayabilir.”

KP Tebliğ m. 7/3'te belirtilen istisnai hallerden birinin meydana gelmesi halinde payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'ler kâr payı dağıtma zorunluluğundan kurtulur.²⁶⁶ Şirketin kâr dağıtmama kararı alması halinde, SPK'nın Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliğ Seri:VIII, No:39 çerçevesinde kâr payı dağıtmama kararının kamuya duyurulmasını gerektirir (KP Tebliği m. 7/3). Döneminde dağıtılmayan kâr payı, sonraki dönemlerde yapılacak hesaplamalarında kâr payı kalemi olarak dikkate alınır (KP Tebliği m. 7/4).

C. SerPK'YA TABİ ŞİRKETLERDE KÂRIN TAM VEYA TAKSİTLE DAĞITIMI

HAAŞ'lerde kâr payı, genel kurul tarafından tam olarak dağıtabileceği gibi taksitler halinde de dağıtılabilir. Ancak kâr payını taksitle ödeme olanağı yalnızca payları

²⁶⁵ Usluel, *Kâr Payı*, s. 226.

²⁶⁶ İlgili istisnai koşulların Tebliğ'de düzenlenmesinin eleştirisi için bkz. Usluel, *Kâr Payı*, s. 226.

borsada işlem gören şirketler için tanınmıştır. Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'ler kâr paylarını tam ve nakden dağıtmak zorundadır (KP Tebliği m. 7/2).

Kâr payının taksitle ödenmesi pay sahipleri için en temel haklardan olan kâr payı hakkını zedeleyebilecek niteliktedir. Taksitle kâr payı dağıtımının, özellikle hâkim tarafından, azınlık pay sahipleri için uygun olmayan taksitlendirmelerle yapılması şirketi ve azınlık pay sahiplerini olumsuz etkiler. Böyle bir uygulama sermaye piyasasının SerPK m.1'de belirtildiği şekilde gelişmesine engel olur.²⁶⁷ Kâr payı hakkını zedeleyebilecek derecede önemli olan taksitle ödemenin²⁶⁸ varlığı bile doğru değilken²⁶⁹, tebliğ ile düzenlenmesi yanlıştır.²⁷⁰

Taksit sayısı ve taksit ödenme tarihleri, genel kurul tarafından ya da genel kurulun açıkça yetkilendirmesi halinde yönetim kurulu tarafından belirlenir. (KP Tebliğ m. 5/2-a).

Taksit ödeme zamanına ilişkin yetkinin yönetim kuruluna devredilmesi durumunda yönetim kurulu bu yetkiyi genel kurul takip eden on beş gün içinde kullanmalı ve belirlediği ödenme zamanlarını özel durumların kamuya açıklanmasına ilişkin düzenlemeler çerçevesinde kamuya duyurmalıdır (KP Tebliğ m. 5/2-b).

Taksit ödemeleri HAAŞ'lerde kâr payı ödemesine ilişkin genel kurala uygun bir şekilde, ödeme tarihinde mevcut bulunan payların tamamına, ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit bir şekilde yapılır (KP Tebliğ m. 5/2-c). Pay sahibi dışında kârdan pay alacak kişilere yapılacak ödemelerin de pay sahiplerine yapılan taksitli ödemeler ile orantılı bir şekilde, aynı usul ve esaslar çerçevesinde ödenmesi gerekir (KP Tebliğ m. 5/2-d).

HAAŞ'lerde taksit sayıları ve taksit ödenme sürelerine ilişkin bir sınırlandırma getirilmemiştir.²⁷¹ KP Tebliği'ne göre kar payı dağıtım işlemlerine, en geç dağıtım kararı verilmiş bulunan genel kurul toplantısının yapıldığı hesap dönemi sonu itibariyle başlanmalıdır. Taksitle kâr payı ödemesinin ilk taksitinin genel kurul olağan toplantısının yapıldığı hesap dönemi sonunda ödenmesi yeterlidir.²⁷² Son takside ilişkin bir sınırlama

²⁶⁷ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 629; Usluel, *Kâr Payı*, s. 228.

²⁶⁸ Manavgat'a göre kâr payının taksitle ödenmesi nakit olarak kâr payı dağıtılabilmemesinin itici gücünü oluşturur ve olumlu bir durumdur bkz. Manavgat, *HAAO*, s. 503.

²⁶⁹ Karacan/ Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 212.

²⁷⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 629.

²⁷¹ Manavgat, *HAAO*, s. 508.

²⁷² Usluel, *Kâr Payı*, s. 228, Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Dağıtım*, s. 213.

bulunmamaktadır. KP Tebliği'nde başlangıç için bir tarih öngörülmüş olmakla birlikte ödemenin tamamlanmasına ilişkin bir tarih belirtilmemiştir.²⁷³

Kâr payının süre sınırı olmadan taksitle dağıtılabilmesi, kâr dağıtımında süre sınırı koymayı amaçlayan KP Tebliği'ne uygun değildir.²⁷⁴ Ayrıca taksitle ödemenin neden olduğu olumsuzluklar, taksitle ödemede süre sınırı getirilmemesiyle daha da artacaktır.²⁷⁵ Bu sebeplerle kâr payı ödemesine hesap dönemi içerisinde başlanmasının yeterli ve gerekli olması yerine, amaçsal yorum yaparak son taksitin hesap dönemi sonunda ödenmesinin gerekli olduğu sonucuna varılmalıdır.²⁷⁶

IX. KÂR PAYININ ŞEKLİ

Kâr payının ödenmesi sayesinde pay sahipleri daha önceleri şirkete ait olması sebebiyle dokunamadıkları aktiflere ulaşırlar.²⁷⁷ Anonim şirketlerde asıl olan bu ödemenin nakit biçimde gerçekleştirilmesidir.²⁷⁸ Fakat nakit ödeme, şirketten nakit çıkışı anlamına geldiği için iyi bir finansal planlama gerektirir.²⁷⁹

Kâr payının nakit ödenmesi durumunda şirket aktiflerinde bir azalma, pay sahiplerinin aktiflerinde ise bir artma meydana gelir. Ancak pay sahiplerinin aktifinde meydana gelen bu artış her zaman gerçek olmayabilir. Kâr payının nakit olarak dağıtılması ile şirket hisselerinin değeri azalabilir.²⁸⁰

TTK'da kâr payının nakit olarak ödenmesi yönünde emredici bir hüküm bulunmadığı gibi kâr payının nakit dışı bir değerle ödenmesini yasaklayan bir hüküm de bulunmamaktadır. Doktrinde *Usluel*'e göre TTK'da hüküm bulunmaması nedeniyle kâr payı nakit dışı bir değerle de dağıtılabılır.²⁸¹ Ancak hâkim görüşe göre TTK'da kâr payı nakit olarak ödenmelidir.²⁸² Keza Yargıtay da kâr payının nakit dışında dağıtımını kabul etmemiştir.²⁸³

²⁷³ Karacan, Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 213.

²⁷⁴ Manavgat, *HAAO*, s. 508.

²⁷⁵ Usluel, *Kâr Payı*, s. 228.

²⁷⁶ Usluel, *Kâr Payı*, s. 228, Manavgat, *HAAO*, s. 508.

²⁷⁷ Erem, *Kâr Tevzi*, s. 183.

²⁷⁸ Karacan, Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 215.

²⁷⁹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 229.

²⁸⁰ Erem, *a.e.*, s. 183.

²⁸¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 49.

²⁸² Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 290; Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 134, Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 127.

²⁸³ 11. HD. T. 30.03.2001, E. 2000/11053, K. 2001/2622."... kârın yedek akçeye eklenmesinin mümkün olduğu, yedek akçe biriken bu bedellerin sonradan ana sermayeye eklenerek ortaklara bedelsiz hisse senedi olarak verilmesinin kâr payı dağıtılması anlamına gelmeyeceği...."(Batider , C. XXI Sa. 4, s. 114).

SerPK'ya tabi olmakla beraber payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerde kâr payı nakden ödemek zorundadır (KP Tebliği m. 7/2). Bu şirketlerde kâr payı, tam ve nakit olarak, ibraz edilecek olan kâr payı kuponu karşılığında ödenir.

Payları borsada işlem gören HAAŞ'lerde kâr payının nakit olarak dağıtılması yönünde bir zorunluluk bulunmamaktadır.²⁸⁴ SerPK m. 19/4'e göre kâr payı nakit dışında bedelsiz hisse senedi olarak dağıtılabilir. SPK tarafından yayınlanan Pay Tebliği (VII-128.1) m. 16'ya göre de kâr payının pay senedi olarak dağıtılması mümkündür. Kâr payının pay senedi olarak dağıtılması şirketin elde ettiği kârın belirli bir kısmını şirketin esas sermayesine ekleyerek sermaye artırımında bulunması anlamına gelmektedir. Artan sermaye miktarındaki pay senedi, şirketin mevcut pay sahiplerine payları oranında bedelsiz şekilde dağıtılır.²⁸⁵ Bu durum kâr payının pay senedi olarak ödenmesi ya da hisse kâr dağıtımı²⁸⁶ olarak adlandırılabilir.

Payları borsada işlem gören HAAŞ'lerde genel kurul alacağı kararla kâr payını ister tamamen nakit veya pay senedi olarak isterse kısmen nakit kısmen pay senedi olarak dağıtılabilir. Kâr payının kısmen dağıtıldıktan sonra kalanının şirket bünyesinde tutulması ya da kâr payının hiç dağıtılmayarak şirket bünyesinde tutulması da mümkündür.²⁸⁷

Kâr payının hisse senedi olarak dağıtılmasında genel kurulun aldığı kararla birlikte kâr payı nakden ödemedi farklı olarak pay sahipleri için alacak hakkına dönüşmez. Kâr payı, alacak hakkına dönüşmeden doğrudan sermayeye eklenir. Böylece kâr payının hisse senedi olarak dağıtılmasına karşı çıkan ve genel kurulda karşı yönde oy kullanan pay sahiplerinin alacak hakları, zorla ellerinden alınmaz. Çünkü bu durumda alacak hakkı hiç doğmaz.

Kâr dağıtımının pay senedi ile yapılması esas sermaye artırımına dayandığı için zorunlu bir esas sermaye artırımı olduğu iddia edilebilir. Fakat bu şekildeki kâr dağıtımında esas sermaye, pay sahibi yeni pay almaya zorlanmadan, artırıldığı için zorunlu bir esas sermaye artırımı olarak değerlendirilemez. Ayrıca kâr dağıtımının pay senedi ile yapılması bir esas sermaye artırma yöntemi de değildir.²⁸⁸

²⁸⁴ Erem'e göre anonim şirketlerde kâr payı dağıtımı beş çeşit olarak gerçekleştirilebilir. Bunlar nakit olarak kâr payının dağıtımı, hisse senedi olarak kâr payı dağıtımı (Stock Dividend), bono olarak kâr payının dağıtımı (Scrip Dividend), aynı olarak kâr payının dağıtımı ve intifa senedi olarak kâr payının dağıtımıdır bkz. Erem, *Kâr Tevzi.*, s. 183,184.

²⁸⁵ Erem, *Kâr Tevzi.*, s. 183, Usluel, *Kâr Payı*, s. 230.

²⁸⁶ Manavgat, *HAAO*, s. 504.

²⁸⁷ Bozgeyik, *Kâr Dağıtımı*, s. 141; Karacan/Erişir Karacan, *a.e.*, s. 215.

²⁸⁸ Manavgat, *HAAO*, s. 506; Usluel, *Kâr Payı*, s. 230.

Kâr payı dağıtımının pay bedeli şeklinde yapılabilmesi imkânı kâr payı rehberi C/10 hükmü²⁸⁹ dolayısıyla hem birinci kâr payı dağıtımını için hem de ikinci kâr payı dağıtımını için geçerlidir.²⁹⁰ SPK gerekli görmesi durumunda kâr payının nakit olarak ödenmesini zorunlu hale getirebilir.

Kâr payının pay senedi olarak dağıtımını artırım tarihinde mevcut olan paylara karşılık yapılacaktır (SerPK m. 19/4). Bu kural kâr payının, dağıtım tarihinde payların ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın eşit bir şekilde dağıtılacağı kuralının, kâr payının pay senedi olarak dağıtılmasına uygulanmasıdır.²⁹¹ O halde SerPK m. 19/3 ile SerPK m. 19/4 hükümleri tutarlı şekilde düzenlenmiştir.

Kâr payı ödemesinin pay senedi ile yapılmasının nakit kâr dağıtımına göre bazı avantajları vardır. İlk avantaj; şirket nakitten tasarruf eder ve esas sermayesini de artırır. Bu durum özellikle gelişme aşamasında bulunan şirketler için büyük öneme sahiptir.²⁹² Pay senediyle kâr payı dağıtımını sermayeye eklenmesi sonucunu doğuracağı için şirket yapmak istediği yatırımları daha rahat bir şekilde kendisi finanse edebilecektir. Ayrıca bu şekildeki sermaye artırımını ile şirket sermayesini temsil eden pay sayısı da artacağından, şirket pay senetlerinin aşırı fiyatlanması önleyecek ve şirket paylarının işlem hacmi ile yatırım yapılabilirliğini olumlu şekilde değiştirecektir.²⁹³ Başka bir açıdan şirket, esas sermayesini artıracığı için şirket alacaklılarının haklarını korumaya yardımcı olur.²⁹⁴

İkinci avantajı ise; elde edilen kazancın daha az vergilenmesidir. Çünkü hisse kâr dağıtımında gerçek kişi pay sahiplerinin beyanda bulunması ve gelir vergisi beyannamesi vererek vergi ödemesi gerekmez.²⁹⁵

X. İKİNCİ KÂR PAYI DAĞITIMI

Genel kurul tarafından kanuni yedek akçe ayrıldıktan, birinci kâr payı ödendikten ve kârdan pay alacak diğer kişilere dağıtılacak tutarın yüzde onu kanuni yedek akçeye eklendikten sonra ikinci kâr payı dağıtılabilir (TTK m. 519). İkinci kâr payının

²⁸⁹ SPK Kâr Payı Rehberi C/10 “ Hesaplamalar sonucunda bulunan birinci kâr payı tutarının ne kadarının nakit, ne kadarının ise pay olarak dağıtılacağı ” şeklindeki hükmü gereği birinci kâr payının da nakit dışında hisse senedi olarak ödenmesi mümkündür.

²⁹⁰ Usluel, *Kâr Payı*, s. 49.

²⁹¹ Karacan, Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 216.

²⁹² Erem Turgut S., *Kâr Tevzi*, s. 183.

²⁹³ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 10.

²⁹⁴ Manavgat, HAAO, s. 505.

²⁹⁵ Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı*, 2. B., İstanbul, Vedat, 2003, s. 239.

dağıtılabilmesi için şirket esas sözleşmesinde ya da kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararında yüzde beşten fazla oranda kâr payı dağıtılacağı belirtilmesi gerekir. Aksi takdirde ikinci kâr payı dağıtılamaz.²⁹⁶

İkinci kâr payı dağıtımını birinciden farklı olarak müktesep hak niteliği taşımaz.²⁹⁷ Yargıtay'a göre de ikinci kâr payı dağıtımını müktesep hak niteliğinde değildir.²⁹⁸ Müktesep hak niteliğinde olmamasına rağmen, genel kurul iyiniyet kurallarına aykırı şekilde ikinci kâr payı dağıtımından kaçınamaz.²⁹⁹

Genel kurul ikinci kâr payı dağıtılmasına iyiniyet kurallarına uygun olmak şartıyla serbestçe karar verebilir.³⁰⁰ İkinci kâr payına ilişkin dağıtılacak tutar dürüstlük ve iyiniyet kurallarına uygun olmak şartıyla dağıtılmayıp, olağanüstü yedek akçeye de dönüştürebilir.³⁰¹ Uygulamada keyfiliğin önüne geçmek isteyen şirketler ikinci kâr payı dağıtımını esas sözleşmede zorunlu olarak düzenlemektedir.³⁰²

TTK'ya göre müktesep hak kabul edilmeyen ikinci kâr payı dağıtımının esas sözleşmede düzenlenmesi halinde, esas sözleşme hükümleri ortaklar için müktesep hak niteliği taşıması nedeniyle ikinci kâr payı hakkı da müktesep hak sayılacaktır.³⁰³ Ancak esas sözleşmede düzenlenen ikinci kâr payı hakkının azaltılmasına yönelik bir değişiklik kâr payının müktesep hak niteliğini etkilemeyecektir. Müktesep hak niteliğinin ihlal edildiğinin kabulü için esas sözleşmede belirlenen kâr payının en azından yüzde beş oranından daha düşük olması gerekir.³⁰⁴ Yani esas sözleşmede yapılacak değişiklikle ikinci kâr payı dağıtım oranı, müktesep hak niteliği ihlal edilmeden azaltılabilir.

İkinci kâr payı dağıtımını SerPK'da ayrıca düzenlenmemiştir. Bu sebeple SerPK'ya tabi şirketler ikinci kâr payı dağıtımını TTK'ya uygun olarak gerçekleştirirler. HAAŞ'lerde birinci kâr payı dağıtımını yüzde beş oranına kadar SerPK ve KP Tebliği hükümlerine göre, artan tutara ilişkin ikinci kâr dağıtımını ise TTK hükümlerine göre yapılıdır.

²⁹⁶ Kayar, *Kâr Dağıtım*, s. 477.

²⁹⁷ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 134; Kayar, *Kâr Dağıtım*, s. 478; Canözü, *a.g.e.*, s. 121; Ateşgaoğlu, *a.g.e.*, s. 96.

²⁹⁸ 11. HD. T. 07.10.1986, E. 1986/4161, K. 1986/5036 (Kazancı), 11. HD. T.9.2.1982, E. 1982/487, K. 1982/479(Kazancı)

²⁹⁹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 134;

³⁰⁰ Ateşgaoğlu, *a.g.e.*, s. 96.

³⁰¹ Canözü, *Kâr Payı*, s. 121.;

³⁰² Ozan Uslu, *Kâr Dağıtım*, E-Yaklaşım Dergisi, Mart, 2007.

³⁰³ İmregün, *Anonim Şirketler*, s. 293.

³⁰⁴ 11. HD. T. 20.5.1986, E. 2968, K. 3024 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3048)

XI. KÂR PAYININ ZAMANAŞIMINA UĞRAMASI

Pay sahibinin kâr payı alacağına ilişkin olarak TTK'da özel bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Bu sebeple kâr payı alacağı BK m. 147 hükmüne tabi olacaktır. TBK m. 147/4'e göre "Bir ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinden doğan ve ortakların birbirleri veya kendileri ile ortaklık arasındaki; bir ortaklığın müdürleri, temsilcileri, denetçileri ile ortaklık ve ortaklar arasındaki" alacaklar için zaman aşımı beş yıldır. Pay sahibi, kâr payı hakkını beş yıl içerisinde talep etmelidir.³⁰⁵

Kâr payının beş yıl içerisinde istenmesi gerektiği aksi halde zamanaşımına uğrayacağı Yargıtay tarafından da kabul edilmiştir.³⁰⁶ Zamanaşımının hangi tarihten itibaren işlemeye başlayacağına ilişkinse farklı kararlar bulunmaktadır.

Yargıtay'ın bir kararında kâr payına ilişkin zamanaşımı süresinin başlangıcının belirlenmesi bakımından genel kurulun kâr dağıtım karar tarihini dikkate almıştır.³⁰⁷ Böylece beş yıllık zamanaşımı, genel kurulun kâr dağıtım yönünde aldığı karardan itibaren yürümeye başlar. Diğer bir Yargıtay kararında ise kâr payı zamanaşımı, kârın muaccel hale geldiği tarihten başlamıştır.³⁰⁸ Doktrindeki hâkim görüşe göre ise kâr payında zamanaşımı kâr payının muaccel hale geldiği tarihten itibaren başlar.³⁰⁹

Kâr payının zamanaşımına uğramasına ilişkin 12.06.1933 tarihli ve 2308 sayılı Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun yalnızca dört maddeden oluşmasına rağmen büyük önem arz etmektedir. Bu kanunun ilk maddesine göre, zamanaşımına uğrayan kâr payı alacağı şirket bünyesinde tutulamaz. Zamanaşımına uğrayan tutarın yönetim kurulu tarafından üç ay içerisinde hazineye devredilmesi gerekir. Aksi takdirde şirket cezai olarak bu tutarın üç katına kadar tazminatı, devretmediği bedelle birlikte ödemeye mahkûm edilebilir.

2308 sayılı Kanun günümüz açısından eleştiriye açıktır. Dönemin gerekleri açısından mazur görülebilmesi mümkün olsa da, kanun günümüz açısından anayasa

³⁰⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 631; Pulaşlı, *Şerh C. II.*, s. 1418, Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku*, s. 290; Usluel, *Kâr Payı*, s. 194.

³⁰⁶ Yargıtay kararı 1994 tarihli olup o döneme ilişkin olarak BK m. 147 hükmünün kârşılığı eBK m. 126 hükmüdür. eBK m. 126 hükmünde de şirketle ortak arasında açılmış davalar 5 yıllık zamanaşımına bağlanmıştır.

³⁰⁷ 11. HD. 2.10.1992, E. 5033/K.9419 (Eriş, *Anonim Şirketler*, s.786-787).

³⁰⁸ 11. HD. 10.11.1994, E. 4615/K. 8376 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3015).

³⁰⁹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 631; Abuzer Kendigelen, Halil M Çonkar, "Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme", *Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan İÜHFEM*, C. 71, S. 2, 2013, s. 220; Usluel, *Kâr Payı*, s. 194; Canözü, *a.g.e.*, s. 106.

hukuku ve özel hukuk ilkelerine aykırıdır.³¹⁰ 1965 tarihli bir uyuşmazlık sonucunda kanunun iptali için anayasa mahkemesine başvurulmuştur. Ancak Anayasa Mahkemesi; kanunun iptaline ilişkin talebi kanun koyucunun anayasa ilkelerine bağlı kalmak şartıyla her türlü kanunu düzenleyebileceği, hükmün iddia edilenin aksine mülkiyet hakkına ve hukukun genel esaslarına aykırı olmadığı gibi sebeplerle reddetmiştir.³¹¹

2308 s. Kanun'un Anayasa'ya aykırı olmadığı yönündeki Anayasa Mahkemesi kararına rağmen, Kanunun varlığı halen eleştirilmektedir.³¹² Sonuç olarak 2308 sayılı Kanun işlevini tamamlamış ve günümüz hukuk ilkelerine tamamen aykırı bir görünümündedir.

HAAŞ'ler için kâr payı zamanaşımı, KP Tebliği'nde düzenlenmiştir. KP Tebliği m. 12'ye göre; pay sahiplerinin kâra katılmaya yönelik zamanaşımı 2308 sayılı Şirketlerin Müruru Zamana Uğrayan Kupon Tahvilat ve Hisse Senedi Bedellerinin Hazineye İntikali Hakkında Kanun uyarınca, kâr payının dağıtım tarihinden itibaren 5 yıldır.

³¹⁰ Kendigelen, Çonkar, *a.g.e.*, s. 223.

³¹¹ İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülmekte olan bir davada 2308 s. kanunun Anayasanın 36. maddesine aykırı olduğu iddiasıyla 2308 s. kanunun iptalini anayasa mahkemesinden talep edilmiştir. İstanbul 4. Asliye Ticaret Mahkemesi 2308 s. kanunun iptaline ilişkin olarak "2308 sayılı kanunda zaman aşımına uğrayan kişi haklarının Devlete geçmesinin kabul edildiğini, zamanaşımı hükümlerinin normal olarak banka ile hak sahibi kişiler arasında uygulanması gerektiğini, devletin medeni hukuk alanında kişiler arasındaki ilişkilere müdahalesinin Anayasa düzeni içinde yapılmasının zorunlu olduğunu, Anayasa'nın 36. Maddesine göre mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacı ile sınırlanabileceğini, bir mal edinme düşünülmüş veya bir vergi amacı güdülmüş ise farklı formalitelerin ve ayrı hükümlerin öngörülmesinin doğal olduğunu, kaldı ki kanuna uymayan şirketlerin vermeğe mecbur oldukları paraları üç misli tazminatla ödemeye mahkûm edilmelerinin adalete aykırı olduğu" sebebiyle Anayasa Mahkemesinde 2308 s. Kanunun iptalini talep etmiştir.

Anayasa mahkemesi ise 2308 sayılı Kanunun 1. maddesi dolayısıyla hükmün zamanaşımına dayanmakta olduğunu, zamanaşımı sebebiyle ilgili kimselerin haklarının devlete verildiğini, düşürücü zamanaşımında genel kuralın alacakların borçluya bırakılması şeklinde olmasına rağmen düzenleme kapsamında bu tutarın devlete bırakılmasının, zamanaşımı müessesesinin düzenlenmesinde kanun koyucunun bu durumu değiştirmeye kadir olmasına dayandığını belirtmiştir. İlgili Kanun mahkeme tarafından mülkiyet hakkına veya hukukun genel kavramlarına aykırı görülmemiştir. Ayrıca zamanaşımına uğrayan kâr payı aslen şirketin zimmetinde bulunan bedellere ilişkin olduğundan ve şirketin bu bedeller üzerinde mülkiyet hakkı bulunmadığından ilgili kanunun mülkiyet hakkına dokunmasının da mümkün olmadığı belirtilmiştir. Kazanılmış hak açısından ise ilgili menfaat ve bedeller kanun uyarınca devlete doğrudan intikal ettiğinden şirketçe kazanılmış bir hak hiç doğmamış olarak değerlendirilmiş. Doğmamış bir hakkın geri alınması durumunda ise kazanılmış hakkın zedelenemeyeceği ifade edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi 2308 s. Kanunun 2. maddesini de anayasaya aykırılık yönünden incelemiştir. Fakat 2308 s. Kanun m. 2'yi de anayasaya aykırı bulmamıştır. Kanunun iptali talebi ise oybirliği ile reddedilmiştir. (Anayasa Mahkemesi T. 18.02.1965, E. 1964/47, K. 1965/8 KT <http://kararlaryeni.anayasa.gov.tr/Karar/Content/0a873cf8-7208-4572-b371-18ed082770a1?excludeGerekce=False&wordsOnly=False>).

³¹² Kendigelen, Çonkar, *a.g.e.*, s. 207 vd.

XII. KÂR PAYININ İADESİ

A. GENEL OLARAK

Şirketin kâr payını haksız yere dağıtması halinde, kâr payını kötüniyetle elde eden pay sahipleri aldıkları tutarı geri vermekle yükümlüdür. Kâr payının iade edilmesine ilişkin yükümlülük TTK m. 512/1’de düzenlenmiştir. TTK m. 512 hükmü, İBK m. 678 esas alınarak düzenlenmiştir. TTK m. 512/1-2 ile İBK m. 678/1-4 neredeyse tamamen aynıdır.³¹³

TTK m. 512 hükmü haksız yere kâr payı alan pay sahipleri için düzenlenmiş olmasına rağmen intifa senedi sahiplerine, kuruculara ve kâra katılan diğer kimselere yönelik olarak da iade yükümlülüğünden bahsetmek mümkündür.³¹⁴

TTK m. 512 hükmü yönetim kurulu üyelerinin kazanç paylarına ilişkin de uygulanabilecek olmakla birlikte, TTK m. 513/1’e göre “Şirketin iflası halinde, *yönetim kurulu üyeleri şirket alacaklılarına karşı, iflas açılmasından önceki son üç yıl içinde kazanç payı veya başka bir ad altında hizmetlerine karşılık olarak aldıkları ve fakat uygun ücreti aşan ve bilanço uygun bir ücret miktarına göre tedbirli bir tarzda düzenlenmiş olsaydı ödenmemesi gereken paraları geri vermekle yükümlüdürler.*”. Yönetim kurulu üyelerine yönelik iflas halindeki iade yükümlülüğü yalnızca sebepsiz zenginleşme hükümlerince istenmesi mümkün paralar içindir (TTK m. 513/2). Sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre istenemeyen tutarlar, TTK m. 513’e göre de istenemez. Şirketin iflası söz konusu değilse TTK m. 512 hükmü uygulanabilir.³¹⁵

HAAŞ’lerde kâr payının iadesine yönelik düzenleme bulunmaması nedeniyle kâr payının iadesi genel hükümlere göre yapılır.³¹⁶

B. KÂR PAYININ İADESİNİN ŞARTLARI

1. Kâr Payının Dağıtılması

Kâr payının iadesi için ödemenin pay sahibine yapılması gerekir; ödeme yapılmadan yalnızca dağıtım kararına bianen kâr payının iadesi talep edilemez. Kârdan pay alacak kişiye ait olan ve aktif olarak kullanılan hesaba, kâr payı tutarı iletilmedikçe

³¹³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 195.

³¹⁴ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1419; Ömer Teoman, *Anonim Ortaklıkta İntifa Senetleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Kitaevi, 1978, s. 242; Usluel, *Kâr Payı*, s. 195.

³¹⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.

³¹⁶ Karaca, Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 246.

ödeme yapılmış kabul edilmez.³¹⁷ Şirket defterinde pay sahibine ilişkin bir hesap açarak alacak kaydedilmesi, ödemenin yapıldığı anlamına gelmez.³¹⁸ Kâr payı dağıtımındaki haksızlığın, kâr payı ödenmeden tespit edilmesi halinde kâr payının iadesi yerine genel kurul kararının iptali hükümlerine başvurulmalıdır.³¹⁹

2. Dağıtılan Kâr Payının Haksız Olması

Kâr payının şirket mali yapısına uygun olarak genel kurul tarafından dağıtımına karar verilmesi gerekir. Fakat şirket yöneticilerinin ortaklığı olduğundan daha başarılı göstermek istemesi,³²⁰ kâr dağıtımında genel kurul kararı olmaması³²¹, kâr dağıtımına temel teşkil eden bilançonun kanun veya esas sözleşmeye aykırı nitelikte olması³²², kanuni yedek akçeler ayrılmaksızın kâr dağıtımının gerçekleştirilmesi³²³ gibi sebeplerle kâr payı, haksız olarak dağıtılabılır. Geri verme yükümlülüğüne sebep olacak nitelikte bir haksız kâr dağıtımından söz edilebilmesi için kâr payının olması gerekenden fazla dağıtılması gerekmektedir.³²⁴ Kâr payının gerektiğinden az dağıtılması halinde kâr payını iade yükümlülüğünden bahsedilemez.³²⁵

Kanuni şartlar (genel kurul kararı bulunması, kanuni yedek akçelerin ayrılmış olması gibi) yerine getirilmeden kâr payının dağıtılması durumunda kâr payının haksız yere dağıtıldığının tespiti kolayca yapılabilir. Haksızlığın, kârın belirlenmesi ve dağıtılmasında kullanılan finansal tablolara ilişkin bir yanlışlığa veya yanılmaya dayanması durumunda pay sahipleri tarafından haksızlığın tespit ve ispatı çok da kolay olmaz. Örneğin yılsonu finansal tablolarının muhasebe ilke ve kurallarına uygun olmaması veya bu tabloların gerçeği yansıtmamaları halinde yapılan dağıtımlarda kâr payı, doğru şekilde belirlenemez ve haksız kâr payına dönüşür.³²⁶ Kanuna aykırılık

³¹⁷ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.

³¹⁸ Karacan, Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 253.

³¹⁹ İsviçre Federal Mahkemesi ATF 92 II, sh. 243, JdT 1968 I, s. 251 (21.6.1966) kararına göre de “*kârın bilançoda bazı kâr payı sahipleri zararına olarak doğru şekilde gösterilmemiş veya dağıtım şeklinin kanun veya esas mukaveleye aykırı bulunmuş olması durumunda GK’ca verilmiş bilançonun onaylanması kararı iptal edilebilir niteliktedir*” (Tekil, *Anonim Şirketler*, s. 281).

³²⁰ Bilgin, *a.g.e.*, s. 93.

³²¹ 11. HD. T. 27.10.1988, E. 1772/K. 6175 (Eriş, *Şirketler C.III*, s. 3378).

³²² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632; 11. HD. 21.10.1993, E. 5245, K.6646 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3016)

³²³ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 197.

³²⁴ Ateşaoğlu, *a.g.e.*, s. 241.

³²⁵ Usluel, *Kâr Payı*, s. 198.

³²⁶ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 247.

dışında kâr payının esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak dağıtılması durumunda da haksız kâr dağıtımından bahsetmek gerekir.³²⁷

3. Kâr Payının Kötüniyetli Olarak Alımı

Kâr payının geri verilmesi talebinde bulunulabilmesi için kâr payının haksız olarak dağıtılması yanında ilgili kişilerin dağıtımın haksızlığını bilerek veya bilebilecek durumdayken kâr payını edinmesi gerekir.³²⁸

Kâr payının iadesi için kâr payının kötüniyetli olarak alınması bir gereklilik olmakla birlikte ispat yükünün kimde olduğu açık değildir. İyiniyete ilişkin MK m. 3/1 ve ispata ilişkin MK m. 6 hükümlerine göre, kâr payının iadesinde ispat yükü³²⁹ kötüniyet iddiasında bulunan anonim şirkettir.³³⁰ Pay sahibinin kötüniyet'i şirket tarafından ispatlanmadığı takdirde pay sahiplerinin geri verme yükümlülüğü oluşmaz.³³¹ Haksız kâr payı dağıtımında pay sahiplerinin iyiniyeti karinedir. Fakat kâr payı dağıtımında normal pay sahiplerinden farklı olarak düzenleyici otorite konumunda bulunan yönetim kurulu üyeleri ve şirket hâkim ortakları ile “küçük-kapalı” anonim şirketlerde, meydana gelen gelişmelerden daha kolay bir şekilde haberdar olabildikleri için, pay sahipleri hakkında iyiniyetin yokluğu karinedir.³³² O halde hâkim pay sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ve “kapalı-küçük” anonim şirketlerde pay sahipleri için ispat yükü şirkette değildir; diğer pay sahiplerinden farklı olarak bu kişiler iyiniyetlerini kendileri ispatlamalıdır.³³³

HAAŞ'leri ispat yükümlülüğü yönünden ayrı değerlendirmek gerekir. Çünkü HAAŞ'ler kamuyu aydınlatma yükümlülükleri dolayısıyla halka açık olmayan şirketlere oranla daha şeffaftır. Bu durum, normal pay sahiplerinin dahi haksız kâr payı dağıtımını kolay bir şekilde kavrayabilmelerine veya kavrayabilecek durumda bulunmalarına neden olur.³³⁴ Bu sebeple HAAŞ'lerde iyiniyetin ispatında şirketin şeffaflığı da değerlendirilmelidir.

³²⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 198.

³²⁸ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632; Oğuz İmregün, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, 10. B., İstanbul, Filiz Kitap Evi, 1993, s. 396; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1419.

³²⁹ Tekinalp'e göre kâr payının haksız dağıtılması yönünde oy kullanan pay sahipleri kötüniyetlidir bkz. Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.

³³⁰ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1419; Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3030 ; Karacan/Erişir, *Kâr Payı*, s. 255; Usluel, *Kâr Payı*, s. 199. ; Canözü, 144.;

³³¹ Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3030.

³³² Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 255; Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 631.

³³³ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 199, Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 255; Usluel, *Kâr Payı*, s. 199.

³³⁴ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 252.

Genel kurulun kâr dağıtım kararına yönelik iptal davası açılmışsa iptal kararı öncesinde kâr payını elde eden kişilerin iyiniyeti mahkemenin iptal kararıyla kendiliğinden ortadan kalkar. Kâr payını iptal kararından önce elde eden pay sahipleri iyiniyetli de olsalar geri vermekle yükümlü kabul edilirler.³³⁵

4. Kar Payının İade Edilmesi Davası

Kâr payının iadesi için dava aşamasında haksız dağıtım ve pay sahibinin kötünietinin ispatı gerekir. Mahkeme şartların oluşması halinde kâr payının iadesine karar verir.

Doktrinde iade davasının açılabilmesi için ayrıca haksız kâr dağıtım kararının mahkeme tarafından iptal edilmesi gerektiği savunulmuştur. Bu görüşe göre, iptal talebinin reddedilmesi halinde iade davası açılmaz.³³⁶ Karşı görüşe göre, genel kurul kararının iptal edilmesi ile kâr payının iade edilmesi arasında bağlantı bulunmamaktadır. Genel kurul kararı iptal edilmeksizin kâr payının iadesinin dava edilmesi mümkündür.³³⁷

Kâr payının iadesi davası, anonim şirket adına yönetim kurulu tarafından açılmalıdır. Tasfiye aşamasında tasfiye memurları ve iflas halinde ise iflas idaresi tarafından da kâr payının iadesi davası açılabilir. Şirket alacaklılarının dava hakkı bulunmamaktadır. Fakat iflas idaresi isterse dava hakkını, alacaklılara devredebilir.³³⁸

İade davasında davalı taraf, dağıtılan haksız kâr payını kötünietle alan pay sahipleridir. Kâr payı dağıtımının kuponla tahsil edilmesi durumunda dava kupon hamiline karşı açılır.³³⁹ Kanunun iade ile yükümlü olarak yalnızca pay sahiplerini göstermesine rağmen intifa senedi sahiplerine, kuruculara ve kâra katılan diğer kişilere karşı kâr payının iadesi dava açılması mümkündür.³⁴⁰

TTK m. 512/2'ye göre, kâr payının iadesi davasında zamanaşımı paranın alındığı tarihten itibaren beş yıldır. Fakat iade davasının açılabilmesi için genel kurul kararının iptalinin şart olup olmadığı yönünde farklı görüşler bulunmaktadır. Kâr payının iadesi için genel kurul kararının iptalinin şart olduğunu öne süren görüşe göre; iptal davası için

³³⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.

³³⁶ Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 204, 205; Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632; Bilgin, *a.g.e.*, s. 95, 96; Bozgeyik, *Kâr Payı*, s. 145.

³³⁷ İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s. 301; Usluel, *Kâr Payı*, s. 203; Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 253; Canöz, *Kâr Payı*, 143

³³⁸ Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 205.

³³⁹ Arslanlı, *A.Ş. C. I*, s. 205.

³⁴⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 633; Bozgeyik, *Kâr Payı*, s. 145.

gerekli üç aylık süresinin geçirilmesi iade davasının açılmamasına sebep olur, bu hallerde beş yıllık zamanaşımı süresinin önemi bulunmaz. İptal davası için gerekli üç aylık süre geçirildikten sonra kâr payının iadesi davası açılmaz.³⁴¹ İade davasının açılabilmesi için genel kurul kararının iptal edilmesi gerekmediğini savunan karşı görüşe göre ise; genel kurul kararının iptali talebi için geçerli üç aylık süre ile haksız ve kâr payının iadesine ilişkin beş yıllık süre birbirlerinden bağımsızdır. Bu sebeple kâr payının kötüniyetle alınmasından itibaren beş yıl geçmedikçe bu dava açılabilir. Beş yıllık sürenin aşılması durumunda ise her ne kadar kâr haksız ve pay sahibi kötüniyetli olsa da kâr payının iadesi dava edilemez.³⁴²

TTK m. 512'ye göre kâr payının tamamının mı yoksa yalnızca haksız kısmının mı iade edileceği noktasında bir açıklık bulunmamaktadır. Kanun hükmünün lafzından; kötüniyetle elde edilmiş bulunan kâr payının tamamının iade edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.³⁴³ Ancak hakkaniyete uygun olan, her ne kadar uygulamada sıkıntılar çıkarabilecek olsa da; dağıtılan kâr payının, yalnızca kanun ve esas sözleşmeye göre haksız olan kısmının iade edilmesi gereklidir.³⁴⁴

Kâr payını iade edecek pay sahibi, faiz ödemekle de yükümlüdür.³⁴⁵

C. HAKSIZ VE KÖTÜNİYETLİ KÂR PAYININ İADE EDİLMESİ İLE GENEL KURUL KARARININ BUTLANI İLİŞKİSİ

Kâr payının iadesine sebep olan haksız kâr payı dağıtımını sermayenin korunması ilkesi açısından da önem arz etmektedir.³⁴⁶ O halde kâr payının haksız olarak dağıtılması durumunda genel kurul tarafından alınan kâr dağıtım kararının TTK 447/1-c dolayısıyla butlanına mı karar verilecektir? Yoksa TTK m. 512 dolayısıyla kâr payının haksız olarak dağıtılması ve pay sahipleri tarafından kötüniyetli alınması sebebiyle kârın iadesine mi karar verilecektir?³⁴⁷

Tekinalp'e göre TTK m. 447/1-c ile TTK m. 512'nin uygulama alanı daraltılmıştır. TTK m. 512 hükmünün uygulama alanını "*haksız yere*" ifadesi belirler.

³⁴¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 633

³⁴² İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s. 301, Usluel, *Kâr Payı*, s. 203, Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 253; Canöz, *Kâr Payı*, 143.

³⁴³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 202.

³⁴⁴ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 254.

³⁴⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 632.

³⁴⁶ Usluel, *Kâr Payı*, s. 201.

³⁴⁷ Tekinalp, *Sermayenin Korunması İlkesi*, s. 1698.

TTK m. 512 yalnızca bir muhasebe standardında değişiklik yapılması ya da ilgili standardın farklı yorumlanmasından doğan haksız kâr dağıtımına uygulanabilir. Bunun dışındaki hallerde TTK m. 447/1-c hükmünün uygulanması gerekir.³⁴⁸

Karşıt görüşte olan *Usluel*'e göre ise kâr payını iade yükümlülüğünün şartları belirli olup haksız dağıtımın gerçekleştirilmiş olması ve kötüniyetli olarak kâr payının alınması sonucunda iade yükümlülüğü doğar. Bu şartlardan ikisinin birlikte gerçekleştiği durumlarda kâr payının iadesi yoluna gidilmelidir. Her haksız kâr dağıtımında genel kurul kararının butlanına gidilmesi hem şirketin işleyişini yavaşlatır, hem de özellikle küçük pay sahiplerinin haklarına ilişkin etkili bir koruma sağlamaz.³⁴⁹

Her haksız kâr dağıtımı durumunda TTK m. 447 kapsamında butlan yoluna başvurulmasının, gerek şirket için gerekse pay sahipleri için olumsuz sonuçlar doğurabilmesi mümkün olmakla birlikte ilgili hüküm gereği bu yolun kullanılmasında sınırlandırıcı bir hüküm bulunmamaktadır.³⁵⁰ Haksız olarak kâr payı dağıtıldığı durumda TTK m. 512 şartları oluşsa dahi davacının, TTK m. 447 hükmüne dayanması mümkündür. Hatta sahte bilançonun varlığı halinde diğer şartlar bulunsa dahi kâr payının iadesi yoluna gidilmemeli; TTK m. 447/1-c hükmünün uygulanması yoluna gidilmelidir.³⁵¹

³⁴⁸ Tekinalp, *Sermayenin Korunması İlkesi*, s. 1698,1699.

³⁴⁹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 201.

³⁵⁰ Usluel, *a.e.*, s. 201,202.

³⁵¹ Tekinalp, *Sermayenin Korunması İlkesi*, s. 1699.

İKİNCİ BÖLÜM

PAY SAHİBİNE KAR PAYI DAĞITILMASINI ETKİLEYEN UNSURLAR

I. KÂR PAYI AVANSI

A. GENEL OLARAK

Pay sahiplerine hesap döneminin sonunda dağıtılacak kâr payından mahsup edilmek üzere yapılan erken ödemelere kâr payı avansı denir.³⁵² Kâr payı avansı ödemesi ile şirket hisseleri sabit faiz getirisi olan yatırım araçları karşısında çekici hale gelir, hisselerle karşı ilgi ve talep artar. Pay sahibine, yatırdığı sermaye taahhüt tutarının karşılığını yılsonundan daha kısa bir süre içerisinde alabilme imkânı sağlanır.³⁵³

Kâr payı avansı eTTK’da düzenlenmemiştir. Fakat esas sözleşmede kâr payı avansına ilişkin hüküm bulunması veya genel kurulun kâr payına mahsuben avans dağıtılması yönünde yönetim kuruluna yetki vermesi hallerinde eTTK döneminde de şirketin yönetim kurulu vasıtasıyla kâr payı avansı dağıtması mümkündür.³⁵⁴

Kâr payı avansı, halka açık olmayan şirketler için ilk defa TTK ile düzenlenmiştir. TTK m. 509/3 ile TTK’ya tabi anonim şirketlerin kâr payı avansı dağıtılması mümkün hale gelmiştir.³⁵⁵ TTK m. 509/3’e göre, kâr payı avansı dağıtımını Sanayi ve Ticaret Bakanlığı³⁵⁶ tarafından düzenlenecek tebliğe göre yapılır.

TTK m. 509/3’e uygun şekilde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından “Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ” yayımlanmıştır.³⁵⁷ Tebliğ, TTK’ya tabi anonim,

³⁵² Karahan/Bozgeyik, *Şirketler Hukuku*, s. 644.

³⁵³ Ali Murat Sevi, “Avans Kâr Payı Dağıtım”, *Legal Mali Hukuk Dergisi No.32*, 2007, s. 1908.

³⁵⁴ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 137,138.

³⁵⁵ Soner Altaş, “Anonim Şirketlerde Kâr Payı Avansının Dağıtım, İadesi ve Mahsubu”, *Mali Çözüm Dergisi*, Kasım-Aralık 2014, Sa. 126, s. 83.

³⁵⁶ TTK m. 519/3’de kâr payı avansı tebliğini yayımlayacak merci olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı düzenlenmiş olmasına rağmen Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Geçici m. 2/5’in “*Sanayi ve Ticaret Bakanlığına yapılmış olan atflar Gümrük ve Ticaret Bakanlığına yapılmış sayılır*” hükmü dolayısıyla Kâr Payı Avansı Tebliğ Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yerine kurulan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından düzenlenmiştir.

³⁵⁷ KPA Tebliği asıl olarak TTK m. 509/3 hükmüne binaen yayımlanmış olmakla beraber TTK m. 565/II ve TTK m. 644/I-b hükümleri dolayısıyla gerek sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler için gerekse

limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde kâr payı avansı dağıtımını düzenler.

HAAŞ'lerde kâr payı avansı eSerPK m. 15/3'de ve Sermaye Piyasası Kanuna Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: IV No: 27)'de düzenlenmişti. Kavram geçmişte kullanıldığı gibi günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir.

HAAŞ'lerde kâr payı avansı SerPK m. 20'de düzenlenmiştir ve SerPK m. 20/3 hükmü gereği, kâr payı avansı uygulamasına yönelik usul ve esasların düzenlenmesi ise SPK'ya bırakılmıştır. SPK ise kâr payı avansının uygulanmasına yönelik KP Tebliği'ni yayınlamıştır.

SerPK m. 20 hükmü kâr payı avansını TTK m. 509/3'e kıyasla ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. KP Tebliği ise kâr payı avansını SerPK m. 20'e uygun şekilde düzenler.

B. TTK'YA TABİ ANONİM ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI

Halka açık olmayan anonim şirketlerde kâr payı avansı dağıtımını TTK m. 509/3 hükmü ile mümkün hale getirilmiştir. TTK m. 509/3'de kâr payı avansına ilişkin açıklamalara geçmeden önce belirtmek gerekir ki, TTK'ya tabi şirketlerde kâr payı avansı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığın tarafından yayınlanan Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkında Tebliğ uyarınca dağıtılır.

KPA Tebliği m. 4/1-c'ye göre kâr payı avansı; "*Kâr payından mahsup edilmek üzere ara dönem finansal tablolara göre oluşan kârlar üzerinden bu Tebliğ hükümlerine göre hesaplanan tutarı*" ifade eder. KPA Tebliğ m. 5'de belirtilen şartların gerçekleşmesiyle şirket kâr payı avansı dağıtılabilir.

1. Kâr Payı Avansı Dağıtım Şartları

Kâr payı dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için KPA Tebliğ m. 5'de sayılan şartlar gerçekleşmelidir. Şartlar oluşmadan kâr payı avansı dağıtımını, haksız dağıtım olarak değerlendirilir.

a. Kârın Elde Edilmiş Olması

KPA Tebliğ m. 5 uyarınca kâr payı avansı dağıtılabilmesi için "*kâr payı avansı dağıtılacak hesap döneminde hazırlanan üç, altı ve dokuz aylık ara dönem finansal*

limited şirketler için de uygulanacaktır; Ekrem Öncü, "Yeni TTK ve Kurumlar Vergisi Bakımından Tüm Yönleriyle Kâr Payı Avansı Dağıtımını", *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 288, s. 132.

tablolarına göre kâr edilmiş olması” şarttır. Kâr elde etme, kâr payı avansı için doğrudan bir şart olduğu için şirketin ilgili finansal dönem tablolarına göre kâr elde edememiş olması kâr payı avansının dağıtılamamasına sebep olur. Kâr payı avansı dağıtılabilmesi için önemli olan “üç, altı veya dokuz aylık ara dönem”lerde kâr edilmesidir.

Ara hesap döneminde kâr edilmesine rağmen hesap yılı sonunda kâr edilip edilememesi farklı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olur. Şirketin ara dönemde kâr etmesi ve ek olarak hesap dönemi sonucunda da yıl içerisinde dağıtılmış bulunan kâr payı avansını karşılayacak miktarda net dönem kârı etmesi halinde şirketin gerçekleştirdiği kâr payı avansı etkilenmez, kâr payı avansına ilişkin bir sorunla karşılaşmaz.³⁵⁸

Şirketin ara dönemde kâr etmesine rağmen hesap yılı sonunda zarar etmesi, kâr edememesi veya net dönem kârı tutarının dağıtılmış bulunan kâr payı avansı tutarını karşılayacak miktarda bulunmaması halleri KPA Tebliği’nde kâr payı avansının iadesine ilişkin özel sonuçlara bağlanmıştır.

KPA Tebliği’nde kâr payı avansının iadesine ilişkin ilk özel sonuç; ara dönemde kâr elde edilmiş olmasına rağmen ilgili hesap dönemi sonunda şirketin kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem kârı elde edememesinde ortaya çıkar. KPA Tebliğ m. 6/1-a’ya göre, hesap yılı sonunda elde edilen net dönem kârının dağıtılan kâr payı avansını karşılayacak miktarda olmaması halinde net dönem kârını aşan miktardaki dağıtılmış kâr payı avansı eğer varsa şirketin bir önceki yıla ait bilançosundaki serbest yedek akçelerden mahsup edilir. Serbest yedek akçeleri, dağıtılan kâr payı avanslarını karşılayamazsa; ortaklar kendilerine ödenen fazla kâr payı tutarını, yönetim kurulunun ihtarı üzerine şirkete iade eder.

KPA Tebliği’ndeki ikinci özel sonuç, kâr payı avansı dağıtılması ve şirketin hesap yılı sonunda zarar etmesine bağlanmıştır. Bu durumda şirketin önceki yıla ait bilançosundaki yedek akçeler ile serbest yedek akçeler, hesap yılında oluşan zararın mahsubu için kullanılır. Yedek akçelerden şirket zararı karşılanamaz ise dönem içerisinde ortaklara dağıtılan kâr payı avansının tamamı, yönetim organının ihtarı üzerine şirkete iade edilir (KPA Tebliğ m. 6/1-b). Kanuni yedek akçeler ve serbest yedek akçeler ile yıl sonu zararı karşılanır ve geriye serbest yedek akçe kalır ise kâr payı avanslarının tamamının iade edilmesi gerekmez; yalnızca kalan bakiye serbest yedek akçe tutarı,

³⁵⁸ Yanlı Veliye, “Kâr Payı Avansı Dağıtım Hakkındaki Düzenleme”, *Türk Ticaret Kanunu’na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu*, 2014, s. 19.

dağıtılan kâr payı avanslarından indirilir. İndirim işlemi sonucunda dağıtılan kâr payı avansı, bakiye serbest yedek akçe tutarını aşar ise aşan kısım yönetim kurulunun ihtarı ile şirkete iade edilir (Tebliğ m. 6/1-b). Fakat şirket bünyesinde kalan serbest akçe tutarı dağıtılan kâr payı avansını karşılar ise avansların iadesine gerek kalmaz. Dağıtılan kâr payı avansları, hesap dönemi sonundaki kâr payı yerine sayılır.³⁵⁹

b. Genel Kurul Kararı

Kâr payı avansı dağıtılabilmemesinin, KPA Tebliğ m 5’de düzenlenen şartlarından birisi, kâr payı avansı dağıtımına ilişkin genel kurul kararıdır. Kâr payı avansı dağıtımına karar verme yetkisi doğrudan KPA Tebliği’ne dayandığı için genel kurul kararı olmadan kâr payı avansının dağıtılması mümkün değildir.

Kâr payı avansının dağıtımını kararına ilişkin yapılacak olan genel kurul toplantısı KPA Tebliğ m. 6/2’de ifade edildiği gibi; *“Anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde, genel kurulca bu yönde karar alınabilmesi için sermayenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin toplantıda hazır olması, bu nisabın toplantı süresince korunması ve toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğunun kâr payı avansı dağıtılması yönünde kullanılmış olması”* durumunda mümkündür.³⁶⁰ KPA Tebliği m. 6/2 hükmü TTK m. 418 ile uyum içerisindedir.

İlk toplantı nisabı belirli olmakla birlikte KPA Tebliğ’inde ikinci toplantı nisabına ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Konuya ilişkin iki görüş ileri sürülmektedir. Birinci görüşe göre; KPA Tebliği, TTK m. 418 düzenlemesini tamamen kabul etmektedir. Bu sebeple ilk toplantıda gerekli nisap elde edilemez ise ikinci toplantı TTK m. 418/1 hükmüne uygun olarak nisap aranmaksızın gerçekleştirilmelidir. İlk yorum normlar hiyerarşisine dayanır. Normalar hiyerarşisi uyarınca Tebliğ hükümleri TTK hükümlerinin üzerinde olamayacağı gibi, bu Tebliğ kapsamındaki hükümlerin TTK hükümlerine aykırı olması da söz konusu olamaz.³⁶¹

İkinci görüşe göre; pay sahipleri için önem arz eden kâr payı avansının kararlaştırılabilmesi için en azından sermayenin dörtte birini oluşturan pay sahiplerinin

³⁵⁹ Yanlı Veliye, *Kâr Payı Avansı*, s. 20,21.

³⁶⁰ KPA Tebliğ kâr payı avansı dağıtımına karar vermede limited şirketleri, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerden ayırmıştır. Limited şirketlerin kâr payı avansı dağıtabilmesi için genel kurul toplantısında temsil edilen oyların salt çoğunluğunun kâr payı avansı dağıtılması yönünde kullanılması gerekir (KPA Tebliğ m. 6/2).

³⁶¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 119.

genel kurul toplantısında hazır bulunması gerekir.³⁶² Aksi takdirde şirketin yıl sonunda dağıtılan kâr payı avansını karşılayacak tutarda net dönem kârı elde edememesi halinde yalnızca az miktarda sermaye sahibin oyuyla, pay sahiplerine yapılan ödemelerin bir kısmı veya tamamının geri ödenmesi gibi ağır bir sonuç ortaya çıkar.³⁶³

Kâr payı avansı genel kurul toplantı nisabına ilişkin belirtilen iki görüşten ilkinin kabulü daha yerinde olur. Birinci yorum normlar hiyerarşisine daha uygundur. Ayrıca kanun tüm hallerde pay sahibini korumak zorunda değildir. Ağır sonuçlar doğurabilecek durumlarda, pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaya ilgi göstermesi beklenebilir.

Kâr payı avansı dağıtım kararının alınması ile ilgili nisaba ilişkin olarak esas sözleşmeyle kanunda öngörülenden daha ağır birinci ve ikinci toplantı nisaplarının belirlenmesi mümkündür.³⁶⁴

Kâr payı avansı dağıtımında genel kurul kararına ilişkin sorunlarda birisi, her dağıtım için ayrı toplantı ve karar alınmasının gerekip gerekmediğidir. Kâr payı avansı yıl içerisinde üç, altı ve dokuz aylık finansal tablolara göre kâr edilmesi halinde dağıtılır. Şirket kâr payı avansı dağıtmak için her ara dönem finansal tabloları sonrasında ayrı ayrı genel kurul kararı almak zorunda mıdır, yoksa şirketin hesap dönemi sonunda almış olduğu tek bir genel kurul kararı yeterli midir?³⁶⁵ Genel kurulun alacağı tek kararla tekrar toplanmaya gerek kalmaksızın yalnızca finansal tabloların durumuna göre hesap yılı içerisinde birden fazla kâr payı avansı dağıtması, muhakkak ki kâr payı avansını pratik hale getirir.³⁶⁶ Fakat her genel kurul toplantıları birbirinden bağımsız niteliktedir. KPA Tebliği'nde de genel kurulun yalnızca ilgili dönemlere ilişkin karar vermesi öngörülmektedir. İlk toplantıda alınacak bir kararla diğer aylara ilişkin karar alınması doğru değildir. Kâr payı avansının dağıtılabilmesi için genel kurulun her ara dönemde toplanarak tekrar karar alması gerekir.³⁶⁷ Ayrıca piyasa şartların değişmesi halinde döne başında alınan kararlar farklı zamanlarda kâr payı avansı dağıtılması, ekonomik olarak da kötü sonuçlar doğurabilir.³⁶⁸

³⁶² Yanlı Veliye, *Kâr Payı Avansı*, s. 22.

³⁶³ Yanlı Veliye, *Kâr Payı Avansı*, s. 22.

³⁶⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 119.

³⁶⁵ Ömer Teoman, "Tartışmalar", *Ticaret Kanununa İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu*, 2014, s. 73..

³⁶⁶ Usluel, *Kâr Payı*, s. 117.

³⁶⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 120; Yanlı, *Kâr Payı Avansı Tartışmalar*, s. 74.

³⁶⁸ Yanlı, *Kâr Payı Avansı Tartışmalar*, s. 75,76.

Kâr payı avansı dağıtım yetkisinin devredilerek, yönetim kurulunun alınan tek bir genel kurul kararıyla kâr payı avansı dağıtmasının sağlanması da mümkün değildir.³⁶⁹

KPA Tebliği'nde açıkça ifade edildiği gibi, kâr payı avansı dağıtılabilmesi için genel kurul tarafından karar alınması gerekir. Fakat esas sözleşmede öngörülecek bir hükümle, genel kurul kararı olmadan kâr payı avansı dağıtması mümkün olacak mıdır?³⁷⁰ Bu sorunun cevabına ilişkin dikkat edilecek husus genel kurulun kâr payı avansı dağıtılmasına karar vermede sahip olduğu yetkinin niteliğidir. Bilindiği gibi, genel kurulun kâr payı dağıtım yetkisi münhasır ve kesin bir yetkidir. Kâr payı dağıtımına karar verme yetkisi genel kurul tarafından yönetim kuruluna dahi devredilemez. Kâr payı dağıtımına benzer şekilde kâr payı avansı dağıtımında da karar verme yetkisi münhasıran anonim şirket genel kuruluna aittir. O halde esas sözleşmede aksine bir düzenleme bulunsa dahi genel kurul kararı olmaksızın kâr payı avansının dağıtılması mümkün değildir.³⁷¹

2. Kâr Payı Avansının Belirlenmesi ve Hesaplanması

Kâr payı avansının belirlenebilmesi için bazı tutarların ara dönem kârından indirilmesi gerekir. KPA Tebliğ m. 7/1'e göre kâr payı avansının tespitinde varsa şirketin geçmiş yıllar zararlarının tamamı, vergiler, fon ve mali karşılıklar, kanun ve şirket esas sözleşmesi dolayısıyla ayrılması gerekli olan yedek akçeler, varsa imtiyazlı pay sahipleri ile intifa senedi sahipleri ve bu kişiler dışında kâra katılan diğer kişiler için ayrılması gerekli tutar ara dönem kârından indirilmelidir.

KPA Tebliği m. 7/1'de kâr payı avansının hesabında düşülecek değerler için kâra katılan diğer kişiler için ayrılacak tutar ifadesi kullanılmıştır. Kâr payına ilişkin olarak diğer kişiler kavramı TTK'da kâr payı alma hakkına sahip olan kurucular, intifa senedi sahipleri, şirket yöneticileri, denetçiler, şirket personeli, müstahdem, işçiler ve tahvil sahiplerini içerdiği için³⁷² KPA Tebliğ m. 7/1'deki ifade de bu şekilde anlaşılmalıdır.

Yönetim kurulu üyelerinin kazanç paylarına ise burada ayrıca değinmek gerekir. TTK m. 511'de belirtildiği üzere kazanç payları yedek akçe için gerekli ayrımlar yapıldıktan ve pay sahiplerine sermayenin yüzde beşi ya da esas sözleşmede belirtilen daha yüksek orandaki kâr payı dağıtıldıktan sonra verilebilir. Birinci kâr payı, pay

³⁶⁹ Yanlı, *a.e.*, *Tartışmalar*, s. 74,75.

³⁷⁰ Teoman, *Tartışmalar*, s. 73.

³⁷¹ Yanlı, *Tartışmalar*, s. 75; Usluel, *Kâr Payı*, s. 18.

³⁷² İmregün, *Kâr Payı*, s. 419,426.

sahiplerine ödenmeden kazanç payı ödemesi yapılamaması ve kazanç payı tutarının hesaplanması geriye kalan tutardan yapılacağı için kâr payı avansının hesaplanmasında yönetim kurulu üyelerine dağıtılacak kazanç payı dikkate alınmaz. KPA Tebliği m. 7/1’de yönetim kurulu üyeleri dahil edilmeden yalnızca “*kâra katılan diğer kimseler*” kavramı kullanılması da kâr payı avansının, dağıtılacak kazanç payı tutarı ara dönem finansal tablolarından düşülmeden hesaplanması gerektiği düşüncesini destekler.³⁷³

Kâr payı avansı tutarının hesaplanmasında ilgili hesap yılına ilişkin ara dönem veya dönemler kâr payı avanslarının, dağıtılacak kâr payı avansından indirilerek hesaplanması gerekir (KPA Tebliği m. 7/2). Ödenmiş önceki dönem kâr payı avansları indirilmeden tekrar kâr payı avansı ödenmesi mümkün değildir.³⁷⁴

KPA Tebliği’nde sayılan tutarlar ara dönem kârından indirildikten sonra kalan tutarın yarısına kadar kâr payı avansı dağıtılabilir (KPA Tebliği m. 7/2).

3. Kâr Payı Avansı Ödemeleri

Kâr payı avansı ödemeleri KPA Tebliği’nde doğrudan düzenlenen konulardan biridir. KPA Tebliği m. 8/1’e göre kâr payı avansı ödemeleri, kâr payına benzer şekilde ortaklara payları oranında ödenir. Ödemeler pay sahiplerinin dağıtım tarihinde sahip oldukları pay miktarına göre belirlenir (KPA Tebliği m. 8/1).³⁷⁵

Kâr payı avansının dağıtım tarihi itibarıyla pay sahiplerine payları oranında ödenmesi kuralı, kâr payının pay sahipleri tarafından sermaye karşılığı şirkete yapılan ödemeler oranında dağıtılacağına ilişkin TTK m. 508 hükmüyle paraleldir.³⁷⁶ Ancak ilgili hükümlerin uyuşması gerekli değildir. Çünkü kâr payı avansı, kâr payından farklı olarak ön ödeme niteliği taşır, şirketin hesap yılı sonunda kâr edememesi ve yedek akçelerden zararın karşılanamaması halinde kâr payı avansının iadesi talep edilebilir. Bu sebeple KPA Tebliği m. 8/1 ile TTK m. 508 hükmünün farklı düzenlenmesi; KPA Tebliği ile TTK’nın çatıştığı anlamına gelmez.³⁷⁷

³⁷³ Yanlı, *Kâr Payı Avansı*, s. 25; Usluel, *Kâr Payı*, s. 112.

³⁷⁴ Yanlı, *Kâr Payı Avansı*, s. 26.

³⁷⁵ Yanlı’ya göre KPA Tebliği m. 8/4 hükmü ile eSerPK m. 14/a ve “Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortaklıkların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkındaki Tebliği” m. 14/3 hükmü ile aynıdır. Böylece HAAŞ’ler ile halka açık olmayan anonim şirketlerdeki kâr payı avansı uyumlu hale getirilmiştir. Ancak bu durum SerPK’ya tabi olmayan şirketler için yerinde değildir. Çünkü bu şirketlerde kâr payının hesaplanma ve dağıtılma esasları farklıdır bkz Yanlı, *Kâr Payı Avansı*, s. 28.

³⁷⁶ Yanlı, *Kâr Payı Avansı*, s. 77.

³⁷⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 116.

Kâr payı avansı dağıtılırken varsa kârdan imtiyazlı paylar dikkate alınmaz (KPA Tebliğ m.8/2). KPA Tebliği hükümleri kâr payının ortaklara payları oranında dağıtılacağını belirten TTK m. 507/1 hükmüyle uyumludur.

Kâr payı avansı, yalnızca pay sahiplerine dağıtılır. Pay sahibi dışındaki intifa hakkı sahipleri, şirket ortağı olmayan yönetim kurulu üyeleri ile ortak olmamasına rağmen kâra katılan diğer kimseler kâr payı avansına katılmaz (KPA Tebliğ m. 8/2). Kâr payı avansının tek muhatabı şirketin ortaklarıdır.³⁷⁸

KPA Tebliğ m. 8/3'e göre, kâr payı avansı alacak olan pay sahibinin sermaye taahhüdü dışında şirkete borçlu olması halinde ilgili borç dağıtılacak kâr payı avansından mahsup edilir. Kâr payı avansının mahsup edilmesi aşamasında ortağın şirkete karşı olan borcunun muaccel olup olmamasına yönelik herhangi bir açıklık bulunmaması sebebiyle pay sahibi, borcu muaccel olsa da olmasa da kâr payı avansı mahsup edilebilir.³⁷⁹

Muaccel olmayan borcun, kâr payı avansından mahsup edilmesi TBK hükümlerine aykırıdır. TBK m. 139/1 uyarınca takas için iki kişinin birbirine karşı muaccel para veya özdeş edimler borçlu olması gerekir. Taraflardan birinin borcunun müaccel olması halinde takas yapılamaz.³⁸⁰ O halde KPA Tebliği'nin TBK'ya uyması için pay sahibinin muaccel olmayan borcunun kâr payı avansından mahsup edilememesi gerekir.

KPA Tebliğ m. 8/3'e göre, pay sahibi sermaye koyma borcunu yerine getirmemiş olsa dahi kâr payı avansı alabilir; sermaye taahhüdü dışındaki borçlar ise kâr payı avansından mahsup edilir. TTK m. 358 'e göre ise, pay sahipleri sermaye taahhüdünden doğan vadesi gelmiş borçlarını ifa etmedikçe şirkete borçlanamazlar. O halde KPA Tebliği m. 8/3, TTK m. 358 hükmüne aykırıdır. Ancak pay sahibinin üçüncü kişi sıfatıyla şirkete borçlanması halinde KPA Tebliği m. 8/3, TTK m. 358'e uygundur.³⁸¹

Kâr payı ödemesine ilişkin diğer bir konu ise hesap dönemi içerisinde kâr payı avansı dağıtıldıktan sonra şirketin esas sermaye artırımına gitmesi ve artırım sonrasında tekrardan aynı hesap dönemi içerisinde kâr payı avansı dağıtmak istemesidir. KPA Tebliğ m. 8/4'e göre, kâr payı avansı dağıtımından sonra sermaye artırımı yapılması ve sonra

³⁷⁸ Kâr payı avansının yalnızca ortaklara ödenecek olması KPA Tebliği'ni TTK'dan ayırır. TTK'da şirketin elde ettiği kârdan şirket genel kurulunda kâr bulunmasına rağmen kâr dağıtmama kararı alınması durumunda dahi kurucu intifa senedi sahibi kimselerin esas sözleşme dolayısıyla kâr payı alması mümkündür bkz. Usluel, *Kâr Payı*, s. 114..

³⁷⁹ Yanlı Veliye, *Kâr Payı Avansı*, s. 27.

³⁸⁰ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. B., Ankara, Yetkin, 2015, s. 1274.

³⁸¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 114.

tekrardan kâr payı avansı dağıtılması halinde yeni ortaklara öncelik tanınmalıdır. Yeni ortaklara tanınan öncelik eski ve yeni ortakların hesap dönemi içerisinde aldıkları toplam kâr payı avansı tutarı eşitleninceye kadar devam eder. Elde edilen kâr payı avansları eşitlendikten sonra kâr payı avansı şirketin tüm ortaklarına payları oranında ödenir (KPA Tebliğ m. 8/4 a,b,c).

4. Kâr Payı Avansı Dağıtımında Yönetim Kuruluna Ait Görevler

Kâr payı dağıtımında şirketin yönetim kuruluna bazı görevler verilmiştir. Bu görevler KPA Tebliği m. 9'da özel olarak düzenlenmiştir.³⁸²

KPA Tebliğ m. 9/1-a'ya göre, genel kurul tarafından kâr payı avansının dağıtılmasına karar verilmesi sonrası gerçekleştirilecek ilk görev; yönetim kurulunun kâr pay avansı dağıtım raporu hazırlanmasıdır. Hazırlanacak rapor, kâr payı avansının dağıtımında temel alınan ara dönem finansal tablosunun dürüst resim ilkesine uygun olarak hazırlandığını ve dağıtılacak kâr payı avansının KPA Tebliğ m. 7'ye uygun olarak hesaplandığını belirtmelidir (KPA Tebliğ m. 9/1-a). Böylece kâr payı avansı dağıtımını için yapılan hesaplamaların doğruluğu, tutarlılığı ve kâr payı avansı dağıtılması için gerekli olan diğer şartların yerine getirilmiş olduğu güvence altına alınmak istenmiştir.

KPA m. 9/1-a'da raporun hazırlanması sonrasında raporda tespit edilen kâr payı avansının ortaklara ödenmesine yönelik karar alınması gereklidir. Alınan kararda, kâr payı avansı ödemelerinin usulü belirlenir. Kâr payı avansı bu kararda belirlenen usule göre dağıtılır (KPA Tebliğ m.9/1-b). Kâr payı avansı en geç kararı izleyen 6 hafta içerisinde ilgililere ödenmelidir (KPA Tebliğ m. 9/1-c).

Kâr payı avansının iadesini gerektiren durumların varlığı halinde ilgili tutarların iade işlemleri, yönetim kurulu tarafından yerine getirilecektir (KPA Tebliğ m.9/3).

C. SerPK'ya TABİ ŞİRKETLERDE KÂR PAYI AVANSI

HAAŞ'lerde kâr payı avansı dağıtımını genel olarak SerPK m. 20'de düzenlenmiştir. SerPK m. 20 hükmü ile birlikte, söz konusu hükmün uygulanması bakımından KP Tebliği hükümlerinin de dikkate alınması gerekir.

³⁸² TPA Tebliği'ne göre, kâr payı avansının dağıtılmasına karar verme yetkisi TTK m. 409/2-d hükmü ile de uyumluluk arz etmektedir. Ancak ilgili durum SerPK'ya tabi olan şirketlere oranla ise farklılık içerir. SerPK m. 20/2 kapsamında bu kanuna tabi şirketlerde kâr payı avansının dağıtımına ilişkin karar verme yetkisi şirketin yönetim kurulu üyelerine tanınmıştır.

HAAŞ'lerde TTK'nın ve KPA Tebliği'nin uygulanıp uygulanmayacağı hususu ise doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, SerPK m. 2/2 hükmü dolayısıyla SerPK ve KP Tebliği'nde hüküm bulunmayan durumlarda TTK ve dolayısıyla KPA Tebliği'nin HAAŞ'lere uygulanması mümkündür.³⁸³

Hâkim olan diğer görüşe göre, KPA Tebliği'nin SerPK m. 2/2 hükmü nedeniyle halka açık şirketlere uygulanması mümkün değildir. Çünkü KPA Tebliği'nin düzenlenmesini içeren TTK m. 509/3'te yer alan "Kâr payı avansı, *Sermaye Piyasası Kanununa tabi olmayan şirketlerde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bir tebliği ile düzenlenir.*" ifadesine göre; SerPK'ya tabi şirketler ile SerPK'ya tabi olmayan şirketlerdeki kâr payı avansı dağıtımını birbirinden ayrılmaktadır. KPA Tebliği'nin amacı, SerPK'ya tabi olmayan şirketlerde kâr payı avansı dağıtımının düzenlenmesidir. Esasında kanun koyucu, kâr payı avansı dağıtımında halka açık olmayan şirketler ile halka açık şirketleri birbirinden farklı değerlendirerek; ayrı hükümlere tabi tutmak istemiştir. SerPK'ya tabi şirketlere ilişkin kâr payı avansı meselelerinde Bakanlıkça çıkarılmış bulunan KPA Tebliğ hükümlerine gidilmesi mümkün değildir.³⁸⁴

SerPK'da düzenlenmemiş konularda KPA Tebliği uygulanamamasına rağmen konuya ilişkin TTK hükümlerinin uygulanması her zaman mümkündür.³⁸⁵ TTK ile SerPK sistematığı birbirine uygun olmalıdır.³⁸⁶

1. Kâr Payı Avansı Dağıtım Şartları

Kâr payı avansının dağıtımı için halka açık olmayan şirketlerde olduğu gibi HAAŞ'ler için de bazı şartların varlığı aranmaktadır. Kâr payı avansının dağıtılabilmesi için gerekli şartlar SerPK m. 20'da ve KP Tebliği'nde düzenlenmiştir.

Kâr payı avansı HAAŞ'lerde yalnızca payları borsada işlem gören şirketlere, esas sözleşmede hüküm bulunması, genel kurul kararı, yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtılması yönünde karar alması ve önceki dönem ödenmiş kâr payı avanslarının mahsup edilmesi şartlarıyla dağıtılır.

³⁸³ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, 278.

³⁸⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 256.

³⁸⁵ TTK hükümlerinin halka açık anonim şirketlere uygulanmasına yönelik olarak ayrıntılı olarak bkz. Çağlar Manavgat, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Halka Açık Anonim Ortaklıklara Uygulanması ve Sınırlar*, *İÜHF*, C. LXXI, S.2, 2013, ss. 287-298

³⁸⁶ Erdoğan Moroğlu, "Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu", *Sermaye Piyasası Kurulu 15. Yıl Sempozyumu*, Ankara, 1998, s. 17.

a. Payların Borsada İşlem Görmesi

KP Tebliği m. 9/1'e göre kâr payı avansı, yalnızca payları borsada işlem gören HAAŞ'lerde dağıtılabılır. Halka açık olmakla beraber payları borsada işlem görmeyen şirketler bu kapsamda ilgili ara dönem finansal tablolarında kâr elde etmiş olsalar ve diğer şartları sağlamış olsalar dahi KP Tebliğ m. 9/1'deki ifade nedeniyle kâr payı avansı dağıtamayacaklardır.

KPA Tebliği, KP Tebliği'nden farklı olarak tüm anonim şirketlerde kâr payı dağıtılmasını öngörmüştür. Fakat KPA Tebliği HAAŞ'lere uygulanamayacağı için payları borsada işlem görmeyen şirketlerin TTK ve KPA Tebliği'ne göre kâr payı avansı dağıtabileceği iddiasında bulunulamaz.³⁸⁷

b. Esas Sözleşme Hükümü ve Genel Kurul Kararı

eSerPK'da kâr payı avansının dağıtılabılması için esas sözleşmede hüküm bulunması gerekirdi. eSerPK m. 15/4'e göre, kâr payı avansının dağıtılabılması için şirket esas sözleşmesinde özel düzenleme bulunması gerekmektedir.³⁸⁸ Yeni SerPK'da ve KP Tebliği'nde böyle bir hüküm öngörülmemiştir. eSerPK'daki kâr payı avansı dağıtılabılması için şirket esas sözleşmesinde kâr payı dağıtımına yönelik hüküm bulunması şartı ise aynen devam etmektedir. KP Tebliğ m. 9/2'ye göre kâr payı avansı dağıtılabılması için şirket esas sözleşmesinde bir hüküm bulunması gerekir.

Payları borsada işlem gören şirketlerde genel kurul esas sözleşmelerinde hüküm bulunmak kaydıyla kâr payı avansı dağıtımına ilişkin karar verebilir. Genel kurul tarafından alınan karar, yalnızca yönetim kuruluna o yıl kâr payı avansı dağıtımına yetkisi içermelidir (KP Tebliğ m. 9/2). Aksi takdirde genel kurul tarafından doğrudan kâr payı avansı dağıtılamaz.

Genel kurul tarafından verilecek yetki devir kararının nisabına ilişkin özel bir hüküm ise bulunmamaktadır. SerPK m. 29/3'e göre şirket merkezinin yurt dışına çıkarılması ile bilanço zararlarına yükümlülük eklenmesi dışındaki meselelerde genel kurul toplantılarına TTK m. 418'in uygulanması gerekir. O halde genel kurulun kâr payı avansına ilişkin yetki devri "*sermayenin en az dörtte birini karşıl原因 payların sahiplerinin veya temsilcilerinin varlığıyla*" gerçekleştirilir (TTK m. 418/1). Toplantının geçerli olabilmesi için toplantı nisabının, ilgili toplantı boyunca öngörülen nisabın altına

³⁸⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 256.

³⁸⁸ Oğuz Kürşat, *Sermaye Piyasası*, s.58.

düşmemesi gereklidir. Kararlar toplantıya katılan ortakların oy çokluğu ile verilir (TTK m. 418/2).

Genel kurulun yetki devrine ilişkin toplantısında “...*ilgili hesap dönemi sonunda yeterli kâr oluşmaması ve zarar oluşması durumlarında, dağıtılacak kâr payı avansının söz konusu hesap dönemine ilişkin yıllık finansal durum tablosunda yer alan kâr dağıtımına konu olabilecek kaynaklardan mahsup edileceği hususunun da karara bağlanması gereklidir*”(KP Tebliğ m. 9/2).

c. Yönetim Kurulu Kararı

Kâr payı avansı dağıtımının gerçekleştirilebilmesi için esas sözleşmede hüküm bulunması ve genel kurulun karar alması gerekmektedir birlikte bu şartlar dağıtımın gerçekleştirilebilmesi için yeterli değildir. Avans dağıtımının gerçekleşmesi için yönetim kurulu tarafından da kâr payı avansının dağıtılmasına yönelik karar alınması gerekir (KP Tebliğ m. 9/3).

Genel kurul tarafından yönetim kuruluna verilen yetki, kâr payı avansı dağıtılması için bir zorunluluk oluşturmamaktadır. Yönetim kurulu şirketin içinde bulunduğu ekonomik durum, piyasa şartları ve rakip şirket davranışları gibi konuları göz önünde bulundurarak; kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılamayacağına karar verme serbestisine sahiptir³⁸⁹. Kâr payı avansının dağıtılması için uygun ortam oluşmasına rağmen kâr payı avansı dağıtımından kaçınılması durumunda yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğabilir³⁹⁰. Genel kurulun yetki devrine ilişkin kararında kâr payı avansı dağıtılmasını özel olarak zorunlu tutması halinde, yönetim kurulu kâr payının dağıtılmasına karar vermelidir.³⁹¹

Yönetim kurulu tarafından alınan kâr payı avansının dağıtılması veya dağıtılmaması yönündeki karar, en geç şirketin ara dönem finansal tablolarının kamuya açıklandığı tarihte kamuya duyurulmalıdır (KP Tebliğ m. 9/3). Bu duyuru SPK tarafından belirlenen kâr payı avansı dağıtım tablosu ile birlikte Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Tebliği'ne göre yapılır (KP Tebliğ m. 8/1).

³⁸⁹ Karacan/ Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 280.

³⁹⁰ Usluel, *Kâr Payı*, s. 258.

³⁹¹ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 280.

d. Önceki Dönemde Ödenmiş Kâr Payı Avanslarının Mahsup Edilmesi

Kâr payı avansının dağıtımına karar verilebilmesi ve dağıtımın yapılması için bazı tutarların dağıtılacak tutardan mahsup edilmesi gereklidir. Bu tutarların nelerden ibaret olduğu SerPK ve KP Tebliği'nde açıklanmıştır.

Kâr payı avansından mahsup edilecek ilk tutar, önceki hesap döneminde ödenen kâr payı avansıdır.³⁹² Şirketin kâr payı avansı dağıtabilmesi için daha önceki hesap dönemlerinde ödenen kâr pay avanslarının mahsup edilmiş olması gerekmektedir (SerPK m. 20/1, KP Tebliğ m. 10/4). Önceki dönem kâr payı avansının mahsup edilmemiş olması halinde kâr payı avansı ve kâr payı dağıtımı hakkında karar verilemez (SerPK m. 20/1).

Önceki hesap döneminde ödenen kâr payı avansı dışında mahsup edilecek ikinci tutar, şirketin aynı yıl içerisinde dağıttığı kâr payı avanslarıdır. SerPK m. 20/1'e göre, kâr payı avansının dağıtılabilmesi için "*önceki dönemde ödenen kâr payı avansları*"nın mahsup edilmesi gerekir. SerPK m. 20/1 hükmü ile kanun koyucunun yalnızca önceki hesap yılı kâr paylarının mahsup edilmesini sağlama amacı bulunmamaktadır. Aynı hesap yılında dağıtılan önceki kâr payı avansları da anılan hüküm gereği mahsup edilmelidir.³⁹³ Ayrıca bu durum KP Tebliği m. 10/3 ile de pekiştirilmiştir. KP Tebliğ m. 10/3'e göre aynı hesap dönemi içerisinde birden fazla kâr payı avansı dağıtılması halinde sonraki kâr payı avansından, önceki dönem kâr payı avansı mahsup edilir. Kâr payı avanslarının ara dönemlerde azalarak ödenmesi halinde, mahsup edilemeyeceği için yeniden dağıtım yapılmaz.³⁹⁴

Kâr payı avansı dağıtımında öncelikle mahsup edilecek kâr payı tutarının belirlenmesi ve dağıtımına karar verilmesi, sonrasında ise dağıtılacak olan tutardan gerekli tutarın mahsup edilmesi gerekir. Bunun yerine dağıtımın kâr payı avansları mahsup edildikten sonra, kalan tutar üzerinden kâr payı avansı hesaplanarak yapılması SerPK hükümlerine aykırıdır³⁹⁵.

SerPK'da kâr payı avansının iadesi düzenlenmemiştir. Kâr payı avansında iade konusu yalnızca KPA Tebliğ'ine tabi şirketler için söz konusudur³⁹⁶.

³⁹² Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1426.

³⁹³ Karacan, Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 284.

³⁹⁴ Karacan, Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 284.

³⁹⁵ Karacan, Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 285.

³⁹⁶ HAAŞ'lerde kâr payı avansının iade edilebileceğine yönelik bkz. Oğuz Kürşat Ünal, *Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, Ankara, Nobel, 1999, s. 58 ; Karacan, Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 285.

2. Kâr Payı Avansının Hesaplanması

Kâr payı avansı, ara dönem finansal raporlarına göre elde edilen kârdan pay sahiplerine dağıtılır (KP Tebliğ m. 9/1). Bu sebeple kâr payı avansının hesaplanması, ara dönem finansal tabloları üzerinden yapılır. Ara dönem finansal tabloları şirketin üç, altı ve dokuz aylık dönemlerine ilişkin hazırlanan mali tablolardır. Kâr payı avansı, her döneme özgü olarak bu tablolar üzerinden hesaplanır.³⁹⁷

Kâr payı avansının tespitinde şirketin ilgili ara dönemde elde ettiği tüm kâr, kâr payı avansı olarak dağıtılamaz. Kâr payı avansının hesaplanması için net ara dönem kârının tespit edilmesi gereklidir. Net ara dönem kârının tespitinden sonra kâr payı avansının hesaplanmasına başlanabilir. Hesaplama sonucunda dağıtılacak kâr payı avansı, şirketin ayırmak zorunda olduğu yedek akçeler ile geçmiş yıllara ait şirket zararları düşüldükten sonra kalan tutarın yarısını geçemez (KP Tebliği m. 10/1). Böylece SPK, KP Tebliği m. 10/1 ile kâr payı avansı dağıtımında şirket için bir üst limit getirilmiştir. Üst limit hesaplandıktan sonra yönetim kurulu uygun gördüğü miktarın dağıtılmasına veya hiç dağıtım yapılmamasına karar verebilir.³⁹⁸

KP Tebliği'nde kâr payı avansı dağıtımına ilişkin öngörülen bir diğer sınırlama ise; bir hesap dönemi içerisinde dağıtılan kâr payı avansı tutarları toplamının, şirketin bir önceki yıla ait net dönem kârının yarısından ya da ara dönem finansal tablolarında bulunan net dönem kârı hariç olmak üzere kâr dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynak tutarlarından³⁹⁹ düşük miktarda olanı aşmaması durumudur (KP Tebliğ m. 9/2-a,b).

Aynı hesap dönemi içerisinde birden fazla kâr payı avansı dağıtılması halinde, dağıtılan tutar sonraki ara dönem veya ara dönemlerde dağıtılacak olan kâr payı avansının hesaplanmasında; önceki yıla ait net dönem kârının yarısı ve diğer kaynaklara ilişkin üst limit tutarından indirilir (KP Tebliğ m. 9/3).

3. Kâr Payı Avansının Dağıtımı

Kâr payı avansı dağıtımında görevli organ genel kurul tarafından yetkilendirilen yönetim kuruldur. Yönetim kurulu, genel kurul tarafından verilmiş yetkiye binaen şirketin kâr payı avansı dağıtımına karar verebilecektir. Yönetim kurulu tarafından alınan

³⁹⁷ Pulaşı, *Şerh C: II*, s. 1427.

³⁹⁸ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Payı*, s. 280.

³⁹⁹ Net dönem kârı dışında kalan ve kâr dağıtımına konu edilebilen tutar şu şekilde formüle edilebilir: “(Geçmiş Yıl Kârları + Serbest Yedekler) – (Birikmiş Geçmiş Yıl Zararları + Ayrılması Gereken Kanuni Yedek Akçeler+ Kârdan Ödenecek Vergi Karşılıkları)” bkz. Karacan/Erişir Karacan, *a.e.*, s. 282.

dağıtım kararı, en geç ara dönem finansal tablolarının kamuya açıklanma tarihinde duyurulmak zorundadır (KP Tebliğ m. 9/3). Kararla birlikte kâr payı avansı, şirket paylarının tümüne, dağıtım tarihi dikkate alınarak eşit bir şekilde ödenir.⁴⁰⁰ Payın ihraç ve iktisap tarihlerinin kâr payı avansı dağıtımında bir önemi yoktur.

Kâr payı avansı, yalnızca dağıtım tarihinde paylara sahip olan ortaklara dağıtılır. Ortaklar sahip oldukları pay oranında bu haktan yararlanır. Paylara ilişkin imtiyazlar ise kâr payı avansı dağıtımında dikkate alınmaz (KP Tebliğ m. 9/4).

Kâr payı avansının bedelsiz pay şeklinde veya başka bir şekilde dağıtılması mümkün değildir. Kâr payı avansı KP Tebliği m. 9/1'e göre, nakden ödenir. Nakit dışında farklı bir şekilde kâr payı avansı dağıtımı, kâr payı avansının yapısına da uygun değildir. Çünkü dağıtılan kâr payı avanslarının belirli durumlarda mahsup edilmesi veya iade edilmesi gerekebilir. Kâr payı avansının yapısına en uygun olanı, kâr payı avansının nakit olarak ödenmesidir.⁴⁰¹

Kâr payı avansının tek seferde ödenmesi gerekir (KP Tebliği m. 9/1); kâr payı avansı eşit aralıklarla da olsa taksitle ödenemez. Taksitle ödeme yasağı payları borsada işlem gören HAAŞ'lerde kâr payı avansını, kâr payından ayıran başlıca özelliklerdendir.

4. Sorumluluk

HAAŞ'lerde kâr payı avansında sorumluluk, özel olarak dağıtımında son kararı veren yönetim kuruluna ve denetçilere yüklenmiştir. Kâr payı avansına yönelik düzenlenmiş olmakla birlikte kâr payı dağıtımı için özel bir sorumluluk düzenlemesi bulunmamaktadır.

SerPK m. 20/2'ye göre, kâr payı avansı dağıtımında *“Kusurlarına ve durumun gereklerine göre zararlar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde yönetim kurulu üyeleri ve hazırladıkları raporlarla sınırlı olarak bağımsız denetimi yapanlar, ara dönem finansal tablolarının gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmamasından veya mevzuat ile muhasebe ilke ve kurallarına uygun olarak düzenlenmemiş olması nedeniyle dağıtılan kâr payı avansının doğru olmamasından doğan zararlar için ortaklığa, pay sahiplerine, ortak alacaklılarına ve ayrıca doğrudan doğruya olmak üzere kâr payı avansının kararlaştırıldığı veya ödendiği hesap dönemi içinde pay iktisap etmiş bulunan kişilere*

⁴⁰⁰ Halka açık ortaklardaki bu durum halka açık olmayan şirketlerdeki kâr payı avansı dağıtımı ile uyusmaktadır (KPA Tebliğ m. 8/1). İlgili durum halka açık şirketlerde kâr payı dağıtımına da uygundur (KP Tebliğ m. 5/1).

⁴⁰¹ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 286.

karşı sorumludur.”. İkincil düzenleme olan KP Tebliğ m. 9/5 ile de kâr payı avansının hesaplanması ve dağıtılmasından kaynaklanan sorumluluk, yönetim kurulu üyelerine ve bağımsız denetçilere yüklenmiştir.⁴⁰²

Kanun koyucu HAAŞ’lerde sorumluluğu, iki ayrı süjeye yüklemiştir. Bunlar yönetim kurulu üyeleri ile bağımsız denetimi yapan kişi ya da şirketlerdir. Gerek yönetim kurulu üyeleri gerekse bağımsız denetim yapan kişi ya da şirketlerin sorumluluğunun ortaya çıkabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir.

Bunlardan ilki, kâr payı avansı dağıtımının zarara neden olmasıdır. Zarar bulunmaksızın yönetim kurulu üyelerinin ya da denetim yapanların sorumluluğu ortaya çıkmaz.

Yönetim kurulu üyeleri ya da denetçilerin sorumluluğu için ikinci şart ise, anılan kişilerin kusurlu olmasıdır. Diğer bir ifade ile zararın kusur ya da durumun gereklerinden dolayı şahsen yüklenebilmesidir. HAAŞ’lerde kâr payı avansı dağıtımında şahsi sorumluluk sistemi benimsenmiştir. Yönetim kurulunun ve denetçilerin tamamına hep birlikte sorumluluk yüklenemez, her kişi zarardan yalnızca şahsen sorumlu olabilir.⁴⁰³

Zararın meydana gelmesinde kusur bulunmaması veya meselenin şahsen kendilerine yüklenememesi halinde yönetim kurulu üyeleri veya bağımsız denetçilerin sorumluluğuna gidilemez. Örneğin, kâr payı avansının dağıtılmasında yönetim kurulu üyesinin olumsuz oy kullanmasına rağmen kâr payı avansının dağıtılmasında bir zarar meydana gelir ise, olumsuz oy kullanan yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna başvurulamayacaktır.⁴⁰⁴

Sorumluluğun yüklenmesinde, yönetim kurulu üyelerine ilişkin özel bir sebep bulunmaz. Bağımsız denetçilerin sorumluluğu ise yalnızca hazırladıkları raporlara yönelik öne sürülebilir. Raporla kâr payı avansı dağıtımından doğan zarar arasında illiyet bağı bulunmaması halinde denetçilerin sorumluluğuna gidilemez.

Sorumluluğun sınırları ise SerPK m. 20/2 hükmünde düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üyeleri ile denetçiler; kâr payı avansı dağıtımı dolayısıyla meydana gelen zararlardan; şirkete, pay sahiplerine, şirketten alacaklı olan üçüncü kişiler ile kâr payı

⁴⁰² Bağımsız denetçinin sorumluluğuna ilişkin bkz. Metin Topçuoğlu, *Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Bağımsız Denetçi ve Sorumluluğu*, 2. B., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.

⁴⁰³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 264.

⁴⁰⁴ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 287.

avansı dağıtımının kararlaştırıldığı veya ödendiği dönem içerisinde pay iktisap etmiş bulunan kişilere karşı sorumludur (SerPK m. 20/2).

Yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin sorumluluğunda sınır, kâr payı avansının hukuka aykırı dağıtılmasıdır. Bu kişiler meydana gelen zararın yalnızca “*kâr payı avansının doğru olmamasından doğan*” kısmından sorumlu olabilir (SerPK m. 20/2). Zarar kavramı, kâr payı avansının dağıtımı sebebiyle şirketin maruz kaldığı faiz kaybı ve alternatif maliyetleri de içerir.⁴⁰⁵

5. Kâr Payı Avansı Dağıtım Kararının İptali

SerPK m. 20/2’de düzenlenen sorumluluk hallerinden birinin gerçekleşmesi durumunda pay sahipleri yönetim kurulunun kâr payı avansı dağıtımına ilişkin kararın ilanından itibaren 30 gün içerisinde iptal davası açabilirler (SerPK m. 20/2). İptal davası ortaklık merkezinin bulunduğu yer ticaret mahkemesinde açılır (SerPK m. 18/6).

SerPK m. 18/6’nın, genel kurul kararlarının iptali hükümlerine atıf yapması sebebiyle, yönetim kurulu kararının iptali davasının açılabilmesi için kâr payı avansı dağıtımının kanuna, esas sözleşmeye ya da dürüstlük kurallarından birisine aykırı olması gerekir.⁴⁰⁶ Kâr payı avansı dağıtım kararının geçersizliğine ilişkin bir iptal davası açılabileceği gibi kâr payı avansının ödenmesi ve bu sebeple zarar meydana gelmesi halinde uğranılan zararın tazmini de talep edilebilecektir.⁴⁰⁷

SerPK m. 18/6’a göre iptal davasını yalnızca yönetim kurulu üyeleri ve “*hakları ihlal edilen*” pay sahipleri açabilir. Diğer pay sahipleri, yönetim kurulu kararının iptalini SerPK m. 18/6 çerçevesinde talep edemez. HAAŞ’lerde paylar yıl içerisinde birden fazla el değiştirebildiği için iptal davasının, hakları ihlal edilen pay sahipleri tarafından açılabilmesi SerPK’nın genel yapısına uygundur.⁴⁰⁸ Ayrıca bu sayede, iptal davası açma hakkının payı elinde bulunduran ortaklar tarafından kötüniyetli olarak kullanılmasının önüne geçilir.⁴⁰⁹

Genel hükümlere dayanılarak da genel hükümlere başvurulması mümkündür.⁴¹⁰ SerPK m. 20/2 ve m. 18/6 hükümleri bu genel hükümlerin uygulanmasına engel teşkil

⁴⁰⁵ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 287.

⁴⁰⁶ Usluel, *Kâr Payı*, s. 265.

⁴⁰⁷ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 288.

⁴⁰⁸ Usluel, *Kâr Payı*, s. 265.

⁴⁰⁹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 213.

⁴¹⁰ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 288.

etmez. Alınan kararının içerik veya usul bakımından hukuka aykırı olması durumunda ilgili kararın yokluğu veya butlanına yönelik dava veya defi yoluna gidilebilecektir.⁴¹¹

Yönetim kurulu kararının iptaline ilişkin dava, TTK'daki genel kurul kararlarının iptalinin, yönetim kurulu kararlarına uygulanmasıdır. O halde yönetim kurulunun kararına TTK m. 451 hükmünün uygulanması da mümkündür. TTK m. 451'e göre, davacılar kötünietli olarak açılan iptal davası sebebiyle şirketin uğrayacağı zarardan müteselsilen sorumlu olur.

II. YEDEK AKÇELER

A. GENEL OLARAK YEDEK AKÇELER

Kanunda doğrudan tanımlanmamakla birlikte genel olarak; şirketin ticari hayatın rizikolarına ve gelecekte doğabilecek tehlikelere hazır olmak amacıyla kârdan ayırdığı tutara yedek akçe denir.⁴¹² Kavram TTK m. 519 vd.'da ayrıntılı şekilde düzenlenmiştir.

TTK'da bir tanımlı bulunmamakla birlikte yedek akçe kavramı doktrinde birbirinden farklı şekillerde tanımlanmıştır; *Karayalçın*'a göre, yedek akçeler dönem kârından ayrılan ve işletme içinde tutulan kısımdır.⁴¹³ *Bilgin*'e göre ise yedek akçeler, çoğunluğu itibariyle ortaklığın güçlendirilmesi amacıyla ayrılan kârdır. *Arslanlı*'ya göre ise ilerde meydana gelecek beklenen veya beklenmeyen zararları ve masrafları karşılamak, işletmenin idamesini ve gelişimini sağlamak, şirketin istikrarlı şekilde kâr payı dağıtmasına yardımcı olmak amaçlarıyla şirket kârından ayrılan kıymetlere yedek akçe denir.⁴¹⁴ *Birsel*'e göre ise yedek akçeler, esas sermayede bir değişiklik yapmadan meydana gelen artışlardır.⁴¹⁵ Doktrinde en çok tercih edilen tanıma göre; şirket öz kaynaklarının değişken kısmını oluşturan ve esas sermayeyi aşan net aktiflere yedek akçe denir.⁴¹⁶ Şirket öz sermayesinin sabit unsurunu ise esas sermaye oluşturur.⁴¹⁷

⁴¹¹ Moroğlu, *Hükümsüzlük*, s. 192; H. Güzin Üçışık, "Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı Konusunda Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirilmesi", *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, C. 3, S. 5, 2011 s. 57 vd.; Korkut Özkorkurt, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali*, Ankara 1996, s. 128.

⁴¹² Bilgin, *a.g.e.*, s. 146.

⁴¹³ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 112.

⁴¹⁴ Arslanlı, *AŞ. C. IV-V*, s. 69.

⁴¹⁵ Birsel, *Kâr Kavramı*, s. 54.

⁴¹⁶ Pulaşlı, *Şerh C.II*, s. 1891; Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 511; Türk, *Gizli Yedek Akçeler*, s. 174; Altaş, *Yedek Akçe*, s. 1.

⁴¹⁷ Ahmet Türk, "Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.IV, Sa. 2, s. 174.

Yedek akçelerin üç ana fonksiyonu bulunmaktadır:

- Yedek akçelerin sahip oldukları fonksiyonlardan ilki, sermayeyi korumadır. Şirketler meydana gelebilecek zararlara karşı rizikonun masrafa çevrilmesi yoluyla; daha basit ifadeyle sigorta yolu ile korunabilirler. Fakat her türlü tehlike ve zararı karşılayamıyor oluşu, rizikonun masraf yoluyla karşılanmasının üretim olanaklarıyla sınırlı olması gibi sebeplerle sigorta, sermayeyi korumada her zaman kullanılabilen bir yöntem değildir. Yedek akçeler sigorta tarafından karşılanmayan kısımlar bakımından da sermayeyi koruma fonksiyonunu yerine getirirler.

- Yedek akçelerin ikinci ana fonksiyonu sermayeyi kuvvetlendirmedir. Bu fonksiyon finansmana ilişkindir. Şirket, ayırdığı yedek akçe ile şirketin otofinansmanını sağlar ve piyasadan bağımsız hareket edebilir.

- Yedek akçelerin sonuncu fonksiyonu ise kâr dağıtımının düzenli olmasını temin etmektir. Ayrılan yedek akçeler sayesinde şirketin sürekli ve düzenli bir şekilde kâr dağıtılması sağlanır.⁴¹⁸

Yedek akçeler, genelde şirket bilançosunda bu ad altında gösterilirler. Fakat her ne kadar bilançoda farklı isimlerle kaydedilmiş olsa da öz kaynak karakterli olarak gösterilen karşılıklar ve aktarılan kârlar da yedek akçe olarak kabul edilir.⁴¹⁹

B. YEDEK AKÇE BENZERİ KAVRAMLAR

1. Karşılıklar

TTK m. 75'e göre, gerçekleşmesi şüpheli yükümlülük ve askıdaki işlemlerden doğabilecek muhtemel kayıplar için karşılık ayrılabilir. TTK m. 75'in gerekçesine göre, *“Karşılıklar bilanço hukukunun en ünlü kalemlerinden biri olup, şüpheli borçlardan, askıdaki işlemlerden, gelecekte yerine getirilecek borçlardan doğması olası kayıplar için ayrılan, amaç hükmü belirli yedek akçelerdir”*.⁴²⁰

Kanun gerekçesinde açıkça görülebileceği gibi karşılıklar kanun koyucunun gözünde yedek akçe konumundadır. Fakat karşılıklar temel olarak yedek akçe konumunda bulunsalar da amaç ve sarf açısından yedek akçelerden ayrılırlar. Karşılığın ayrılmasına sebep olan olayın gerçekleşmeyeceğinin kesinleşmesi halinde ayrılan tutar serbest kalır. Karşılıkların yedek akçe olarak kabulü ancak serbest kaldıktan sonra

⁴¹⁸ Bilgin, a.g.e, s. 148,149.

⁴¹⁹ Türk , *Gizli Yedek*, s. 173,174.

⁴²⁰ M. 75 Kanun Gerekçesi.

mümkün olur. Serbest kalan karşılıklar, yedek akçeye dönüşür.⁴²¹ O halde karşılıkları yedek akçelerden ayıran en önemli özellikleri sebeple bağlı olmalarıdır. Yedek akçeler bakımından ise bu şekilde bir amaç ile bağlılık ve sarf şekli bulunmamaktadır. Benzerliklerine rağmen karşılıklar her ne kadar temel de yedek bir yedek akçe konumunda görünseler dahi, aslen yedek akçelerden farklı bir kavram konumundadırlar. Karşılığın bir yedek akçe olarak kabulü ancak ilgili karşılığın serbest kalması sonucunda yedek akçeye dönüşmesi ile mümkün hale gelecektir.⁴²²

Karşılıkların yedek akçelerden ayrılan bir diğer özelliği ise karşılığın her türlü zarar durumunda ayrılamamasıdır. Karşılıklar, yedek akçelerden farklı olarak, yalnızca gerçekleşmesi şüpheli yükümlülükler ve askıdaki işlemlerden doğması muhtemel kayıplar için ayrılabilir. Şirket şüpheli yükümlülük ya da askıda bulunan bir işlem olmadan karşılık ayıramaz.⁴²³ Örneğin, şirket bilançosundaki aktif kalemlerde meydana gelen değer değişimlere bağlı zararlar, hukuki ihtilaflara bağlı zararlar, vadeli borsa işlemlerinden doğan zararlar, müşterilere verilmiş olan güvenceler, sigorta edilebilir kapsamındaki riskler, kambiyo zararları ve çeşitli cezalara yönelik olarak karşılık ayrılabilir.⁴²⁴

Anonim şirkette karşılık ayrılması bir mükellefiyettir. Doğmuş ve doğması beklenen borçların, kefalet ve garanti taahhütlerinden doğan mükellefiyetlerin ve üçüncü kişiler lehine ayrılan rehinlerin ödenmesi aslen ayrılan karşılıklarla yapılır. Karşılık ayrılmaması halinde ödeme, şirketin kendi mal varlığından yapılır, bu durum ise hesap dönemlerinin bağımsızlığı ile basiret ilkelerine zarar verir. Ayrıca karşılık ayırmayan şirket; borç ödemek için kullanması gereken şirket kârını, farklı amaçlar ile kullanarak şirket mal varlığını azaltır. Anonim şirketlerde karşılık ayrılması, bu sebeplerle bir yükümlülük olarak ele alınmalıdır.⁴²⁵

Karşılığın yıllık kâr ve yıl içerisinde kârı azaltıcı gider olarak tesis edilen tutarlar olmak üzere iki kaynağı vardır.⁴²⁶ Yani karşılık ayrılabilmesi için şirketin o dönem içerisinde kâr elde etmesi zorunlu değildir.

⁴²¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 250; Altaş, *Yedek Akçe*, s. 7,8.

⁴²² Altaş, *Yedek Akçe*, s. 7,8.

⁴²³ Altaş, *Yedek Akçe*, s. 7.

⁴²⁴ Yavuz Akbulak, "Yeni TTK Işığında Anonim Şirketlerde Yedek Akçeler", *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 283, Nisan 2012, s. 107.

⁴²⁵ Karayalçın, *Bilanço Hukuku*, s. 58.

⁴²⁶ Akbulak, *Yeni TTK Işığında*, s. 107.

Karşılıklar şirket kârı ile doğrudan ilgili olmadığı için vergi hukuku açısından gider olarak kabul edilirler.⁴²⁷ Yedek akçelerse vergi hukuku bakımından gider kabul edilemezler.⁴²⁸

2. Amortismanlar

Amortismanlar şirketin sahip olduğu duran varlıklara ilişkin değer düzeltmesidir. Şirket varlık değerini, öngörülen kullanım süresine bölerek amortismanını hesaplar. Hesaplama sonucunda varlığın masraf olarak değeri, kullanım yıllarına her yıl için ayrı ayrı gider olarak dağıtılır. Duran varlık, kullanım süresi sone erdiğinde ayrılan giderlerle kendisini amorti eder.⁴²⁹

Yedek akçeler şirketin elde ettiği kârdan öz sermayenin bir parçası olarak ayrılır; amortismanlar ise işletmede kullanılan sabit değerler kayıtların telafisine için ayrılır.⁴³⁰

Şirket, ayıracakları amortismanları bilançoya doğrudan veya dolaylı olarak kaydedebilir. O yıla ait indirim yapılması sonrası indirilen bedelin bilanço aktifine yazılması doğrudan doğruya amortisman olarak adlandırılırken; aktif değer olduğu gibi tabloya yazılması ve buna ek olarak amortisman bedellerinin pasife ayrı şekilde yazılması ise dolayısıyla amortisman olarak adlandırılır.⁴³¹ Yani dolaylı veya doğrudan olarak ayrılmasına bağlı olarak amortismanlar bilançonun aktif bölümünde de pasif bölümünde de bulunabilirler. Yedek akçeler ise bilançonun yalnızca pasif bölümünde yer alabilir.

Amortismanlar, esas sermayenin mal varlığını aşmadıkları için yedek akçe olarak kabul edilemeyeceklerdir.⁴³² Ayrıca belirtmek gerekir ki amortisman ayrılma biçimlerine göre bilançonun pasifinde veya aktifinde yer alabilirler. Ancak yedek akçeler ancak bilançonun pasif bölümünde yer alabilirler.⁴³³

Ayrılan amortisman değeri, yedek akçenin tersine, vergi bilançosu açısından gider olarak kabul edilir.⁴³⁴

Amortismanın ayrılması şirketin elde ettiği dönem kârının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Amortisman ayrılmaması halinde bedel şirket aktiflerinden

⁴²⁷ Karayalçın, *Bilanço Hukuku*, s. 58,59.

⁴²⁸ Tekinalp, *Bilanço*, s. 255.

⁴²⁹ Akbulak, a.g.e., s. 108.

⁴³⁰ Erimez Rüştü, a.g.e., s. 450.

⁴³¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 263.

⁴³² Tekinalp, a.e., s. 263.

⁴³³ Erimez Rüştü, a.g.e., s. 450.

⁴³⁴ Karayalçın, *Bilanço Hukuku*, s. 50.

düşülmeyeceği veya bilançoda pasif olarak gösterilmeyeceği için şirketin dönem kârı, bilançoda aslında olandan fazla görünecektir. Olduğundan daha kârlı görünen şirket ise dağıttığı kâr payı ile esas sermayesini kaybedebilecektir.⁴³⁵

C. YEDEK AKÇELERİN SINIFLANDIRILMASI

Yedek akçeler ayrılmalarının öngöröldüğü kaynak açısından, kanuni, esas sözleşmeye dayanan ve genel kurul kararına bağlanan yedek akçe; ayrılış amaçları açısından, serbest ve bağlı yedek akçe; bilanço ayrılma şekli açısından ise açık veya gizli⁴³⁶ yedek akçe olarak sınıflandırılabilir.⁴³⁷

1. Kanuni Yedek Akçe

a. Genel Olarak Kanuni Yedek Akçeler

Kanuni yedek akçeler ayrılması TTK tarafından doğrudan düzenlenen yedek akçelerdir. Kanuni yedek akçelerin ayrılması TTK m. 519’de düzenlemiş olup, eTTTK m. 466 hükmü ile aynı içeriktedir.

TTK m. 519 hükmü emredici niteliktedir. Bu sebeple yıllık kârın yüzde beşi ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar şirketin kanuni yedek akçe ayırması zorunludur.⁴³⁸

Kanuni yedek akçe asıl olarak şirket menfaatleri korumak istese de, üçüncü kişi menfaatlerinin korunmasına da hizmet eder.⁴³⁹ Kanuni yedek akçenin ayrılması ile şirket esas sermayesi ve dolayısıyla üçüncü kişiler de korunmuş olur.

Kanuni yedek akçenin etki alanı; esas sermaye ve üçüncü kişi menfaatleri ile sınırlı olmayıp, TTK m. 523/1 dolayısıyla kâr payı alacak pay sahiplerini de içine alır. Şirket tarafından gerekli tutarda kanuni yedek akçeyi ayrılmadıkça pay sahiplerine kâr payı dağıtılamaz.

Kanuni yedek akçenin ayrılması aşamasında sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar kârdan yapılan ayrıma birinci ayırım, pay sahiplerine kâr payı ödendikten sonra yapılan kanuni yedek akçe ayırımına ise; ikinci ayırım denilmektedir.⁴⁴⁰

⁴³⁵ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 90.

⁴³⁶ TMS’ye göre şirket bilançosunun şeffaf ve güvenilir olması bir gerektir. Bilançoda şirket durumunun dürüst ve aslına uygun şekilde belirtilmesi gerekir. Bu sebeplerle günümüz uygulamasında gizli yedek akçe ayrılması mümkün değildir bkz. Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, s. 305; Pulaşı, *Şerh C. II*, s. 1907;.

⁴³⁷ Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 511.

⁴³⁸ Usluel, *Kâr Payı*, s. 20; Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 512; Canözü, *a.g.e.*, s. 69.

⁴³⁹ Ateşağaoğlu, *a.g.e.*, s. 57.

⁴⁴⁰ Tekinalp, *Bilanço*, s. 287.

Anonim şirketin yapacağı ikinci ayrıma ilişkin TTK m. 519/2-c hükmü, başlıca amacı başka işletmelere katılmaktan ibaret olan holding şirketlerine uygulanamaz (TTK m. 519/4).

b. Kanuni Yedek Akçelerin Kaynakları

TTK m. 519/1'e göre şirket, elde ettiği yıllık kârın yüzde beşini yedek akçe olarak ayırmak zorundadır. Kanuni yedek akçenin kaynağını şirketin o yılki bilanço kârı yani net dönem kârı oluşturur. Geçmiş yıllardan aktarılan kârlar ise kanuni yedek akçe ayırmak için kullanılamaz.⁴⁴¹

Kanuni yedek akçenin ayrılmasında şirketin ticari kârı kullanılır; mâli kârdan ise yedek akçe ayrılamaz. Yani yedek akçelerinin kaynağı yalnızca şirketin ticari net dönem kârıdır.⁴⁴²

Kanuni yedek akçe ayırma zorunluluğu, esas sermayenin yüzde yirmilik kısmıyla sınırlıdır. Ayrılan kanuni yedek akçe toplamının esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşması halinde zorunluluk ortadan kalkar. Fakat istisnai hüküm sebebiyle ödenmiş esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşılsa dahi:

“a) Yeni payların çıkarılması dolayısıyla sağlanan primin, çıkarılma giderleri, itfa karşılıkları ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış bulunan kısmı,

b) Iskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenmiş olan tutardan, bunların yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderlerinin düşülmesinden sonra kalan kısmı”(TTK m. 519/2-a,b) anonim şirketin kanuni yedek akçelerine eklenecektir. TTK m. 519/2'e göre, ayrılan kanuni yedek akçelerin kaynağı, şirketin olağan faaliyetleri sonucu elde etmiş bulunduğu kâr değildir, şirketin kanunda sayılan işlemlerden dolayı elde ettiği tutardır.

TTK m. 519/2-a,b hükmü gereği ayrı bir kanuni yedek akçe ayrılmamakta sadece ayrılan yedek akçeye ekleme yapılmaktadır.⁴⁴³ Kanun koyucu TTK m. 519/2'de “*eklenir*” ifadesini kullanarak farklı bir ayırım yapılmadığına işaret etmiştir.

TTK m. 519/2-c'ye göre, esas sermayenin yüzde yirmisine kadar şirket kârından kanuni yedek akçe ayrılması zorunludur. Ayrılan yedek akçe miktarının esas sermayenin yüzde yirmisini aşması anılan zorunluluğu ortadan kaldırır. Yıllık kârdan kanuni yedek

⁴⁴¹ Pulaşlı, *Şerh. C.II*, s. 1899.

⁴⁴² Altaş, *Yedek Akçe*, s. 8.

⁴⁴³ Tekinalp, *Bilanço*, s. 287.

akçe ayrıldıktan ve pay sahiplerine kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak diğer kişilere ödemede bulunulmak isteniyorsa; ödenmek istenen tutarın yüzde onunun ayrılarak yedek akçeye eklenmesi gerekir. TTK m. 519/2-c uyarınca ayrılan kanuni yedek akçe, birinci kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak tutardan ayrılır. Kanun ifadesi “*ödendikten*” şeklinde kaleme alındığı için ayırma yeterli olmayıp, birinci kâr payının esas sermayenin yüzde beşi oranında ödenmesi gerekir.⁴⁴⁴

c. Kanuni Yedek Akçelerin Ayrımı

(1). Birinci Kanuni Yedek Akçe Ayrımı

Anonim şirket kârından yüzde beş oranında yapılan birinci ayırımın yapılması için yıl sonu bilançosunda kâr bulunması ve ayrılan yedek akçelerin yüzde yirmilik sınıra ulaşmamış olması yeterlidir. Ayrılan kanuni yedek akçenin esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşması halinde ise yüzde beş oranında yedek akçe ayrılması zorunluluğu ortadan kalkar. Fakat çeşitli sebeplerle kanuni yedek akçe miktarının, esas sermayenin yüzde yirmisinin altına düşmesi şirketin tekrardan birinci kanuni yedek akçe ayırmasına sebep olur.⁴⁴⁵ O halde yüzde yirmi sınırına ulaşılması her ne kadar şirketin birinci ayırım zorunluluğunu ortadan kaldırırsa da burada şarta bağlı bir devamlılık halinden söz etmek gerekecektir. Şartın gerçekleşmesi, şirket için birinci ayırım zorunluluğunun tekrardan doğmasına sebep olur.⁴⁴⁶

Birinci kanuni yedek akçe ayırma zorunluluğunun sınırını oluşturan yüzde yirmilik oran, ödenen esas sermaye dikkate alınarak hesap edilir. Başka bir söyleyişle; yüzde yirmilik sınırın tespitinde pay sahiplerinin taahhüt ettikleri fakat henüz ödemedikleri sermaye tutarları dikkate alınmayacaktır.⁴⁴⁷ Sermayenin azaldığı veya arttığı hallerde de kanuni yedek akçe ayırma sınırı tekrar hesaplanmalıdır.⁴⁴⁸

⁴⁴⁴ Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 513, dn.3.

⁴⁴⁵ Erimez Rüştü, *a.g.e.*, s. 283.

⁴⁴⁶ Tekinalp, *Bilanço*, s. 302.

⁴⁴⁷ Arslanlıya göre ödenmiş sermayeden kasıt, şirkete ödenen tutar ile ödenmesi şirketçe talep edilmiş bulunan tutarın toplamıdır; “*mesela şirketin esas sermayesi 1.000.000 lira olup bunun 250.000 lirası ödenmiş ve 250.00 lirası için pay sahipleri tediyeye dâvet olunmuşsa, birinci tahsis 500.000 lira üzerinden hesaplanır ve 100.000 liraya baliğ olmakla ayırma mükellefiyeti donar*”. Arslanlı, *Anonim Şirketler IV-V*, Fakülteler Matbaası, 1961, s. 90.

⁴⁴⁸ Tekinalp, *a.e.*, s. 302.

Kâr payı dağıtımı(TTK m. 508) ile kanuni yedek akçe ayırımında esas sermayeye mahsuben ödenen tutarının dikkate alınması kanun maddelerinin uyumu açısından olumludur.⁴⁴⁹

(2). İkinci Kanuni Yedek Akçe Ayırımı

Birinci ayırım dışında, yüzde yirmilik sınırın aşılması halinde dahi ayrılması zorunlu ikinci kanuni yedek akçe, Kanunda düzenlenmiştir.⁴⁵⁰ TTK m. 519/2-c'ye göre ikinci kanuni yedek akçe; birinci ayırımın yapılması, pay sahiplerine yüzde beş kâr payının ödenmesi ve ardından kâr payı sahipleri ve diğer kimselere kâr payı dağıtılmasına karar verilmesi halinde zorunlu olarak ayrılır.⁴⁵¹

Anonim şirketin zarar etmesi veya kâr elde etmesine rağmen geçmiş yıl zararının mahsup edilmesi sonrası dağıtılacak kâr kalmaması birinci kanuni yedek akçe ayrılma zorunluluğunu ortadan kaldıracığı gibi ikinci kanuni yedek akçe ayrılması zorunluluğunu da ortadan kaldırır. Her iki yedek akçe ayırımının temelde şirketin elde ettiği kâra dayanması sebebiyle iki ayırımın yapılabilmesi için kârın varlığı şarttır.

Şirketin hesap yılında kâr edememesi halinde de birinci kanuni yedek akçe ayrılmadığı gibi ikinci yedek akçe ayrılamaz. Fakat yedek akçe tutarının ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaştığı şirketlerde birinci ayırım yapılmadan ikinci ayırımın yapılıp yapılamayacağı tartışmalıdır.

Bir görüşe göre, ikinci ayırımı da kapsayan TTK m. 519/2 hükmü, ayrılan kanuni yedek akçe miktarı yüzde yirmiyi aşmış olsa dahi yedek akçeye eklenmesi zorunlu tutarları düzenlemektedir. TTK m. 519/2'ye göre, yüzde yirmilik sınır aşılsın ya da aşılmayın kanunda belirtilen tutarlar kanuni yedek akçeye eklenmelidir. Yani esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşılsa dahi TTK m. 519/2'da sayılan hallerle sınırlı kalmak kaydıyla kanuni yedek akçe ayrılmaya devam edilmelidir.⁴⁵² İlk ayırım kanuni yedek

⁴⁴⁹ Tekinalp'e göre kanunumuz düzenlemesinde TTK m. 508(eTTK m. 456) ile uyum sağlamayı amaçlamış olmakla birlikte TTK m. 508 ile TTK m. 519 hükümleri her ne kadar birbirleriyle ilintili olsalar da TTK m. 508 kapsamında kavram olarak şirkete yapılan ödemelerin temel alınmış olmasının farklı bir sebebi vardır. Nitekim TTK m. 508 düzenlemesinin sebebi kârın işleyen sermayeye verilmesini sağlayarak pay sahiplerinin eşit işleme tabi tutulmasıdır. Daha değişik bir ifadeyle TTK m. 508 de kanun koyucu kâr payının dağıtılmasında ölçü olarak ödenmiş sermayeyi kabul ederek hakkaniyetin emrini yerine getirmiştir. Kanuni yedek akçelerin ise ilgili düşüncelerden farklı bir yapısı vardır. Bu sebeple nasıl kredi için ödenmiş sermaye değil yalnızca esas sermaye dikkate alınıyorsa yedek akçeler için de esas sermayenin ölçü kabul edilmesi daha doğru olacaktır. Tekinalp, *Bilanço*, s. 302.

⁴⁵⁰ Ateşgözoğlu, *a.g.e.*, s. 63.

⁴⁵¹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 117.; Yanlı Veliye, *Kâr Payı*, s. 11.

⁴⁵² Yanlı, *Kâr Payı*, s. 11; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1900; Usluel, *Kâr Payı*, s. 24.

akçenin esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşması sebebiyle yapılamasa bile şirket ikinci ayrımı yapmak zorundadır.

Karşı görüşe göre, ikinci kanuni yedek akçe için birinci kanuni yedek akçenin ayrılması her zaman bir zorunluluktur. Bu durumun doğal sonucu olarak, yüzde yirmilik sınıra ulaşılması sebebiyle birinci ayrımın yapılamaması halinde ikinci ayrım için gerekli şartlar ortadan kalkar. Ayrılan kanuni yedek akçenin esas sermayenin yüzde yirmisini aşması hem birinci ayrımın hem de ikinci ayrımın yapılması zorunluluğunu ortadan kaldırır.⁴⁵³

Birinci ayrımın yapılmamasının, ikinci ayrıma yönelik zorunluluğu ortadan kaldıracığı yönündeki görüş eTTK m. 466/2(3) hükmüne dayanmaktadır. Bu hükme göre, “*Safi kardan, birinci fıkroda yazılı yedek akçeden başka pay sahipleri için %5 kar payı ayrıldıktan sonra, pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılması kararlaştırılmış olan kısmın onda biri;*” ikinci yedek akçe olarak ayrılır. Düzenlemedeki “*birinci fıkroda yazılı yedek akçeden başka*” şeklindeki ifade sebebiyle ikinci ayrım için birinci ayrımın yapılmasını gerektiği iddia edilmiştir.⁴⁵⁴

İkinci ayrımın yapılabilmesi için birinci ayrımın yapılması bir gerekliliktir; ancak kanun ifadesine göre ikinci ayrımın yapılması zorunluluğu sınırın aşılması halinde bile devam eder.⁴⁵⁵ Böylece kısır bir döngü oluşur. Çünkü bir yandan ikinci ayrımın yapılması için birinci ayrımın yapılmış olması gerekir; diğer yandan yüzde yirmi oranındaki sınırın aşılması durumunda dahi ikinci ayrımın yapılması şarttır.⁴⁵⁶

Meselenin çözümünde yüzde yirmilik sınıra ulaşılsa dahi, ikinci yedek akçenin ayrılması gerektiğine ilişkin ilk görüşün kabulü gerekecektir. TTK m. 519’un gerekçesine göre, kanun koyucu, eTTK m. 466’a ait temel düşünce ve uygulamayı değiştirme amacı olmadan benzer bir hüküm koymak istemiştir. TTK m. 519/2’de ikinci ayrım;

“Birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da;

... Pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu” şeklinde ifade edilmiştir. Düzenlemedeki “*birinci fıkradaki sınıra ulaşıldıktan sonra da*” ifadesi sınıra ulaşılmış olsa dahi pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra, kârdan pay alacak

⁴⁵³ Tekinalp, *Bilanço*, s. 311; *Canözü*, a.g.e., s. 81.

⁴⁵⁴ Tekinalp, *Bilanço*, s. 311.

⁴⁵⁵ Yüzde yirmilik sınırın aşılması halinde ikinci ayrımın yapılmasına yönelik ifade hem TTK hem de eTTK için geçerlidir.

⁴⁵⁶ Tekinalp, *Bilanço*, s. 311,312.

kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onunun ikinci kanuni yedek akçe olarak ayrılması zorunluluğunu ifade eder.⁴⁵⁷

İkinci ayırımın yapılabilmesi için gerekli şartlardan bir diğeri, yüzde beş oranında birinci kâr payının dağıtılmasıdır. Pay sahiplerine yüzde beşten aşağı bir oranda kâr payı dağıtılması veya hiç kâr payı ödenmemesi ikinci ayırım zorunluluğunu ortadan kaldırır.

İkinci kanuni yedek akçenin ayrılması için gerekli olan yüzde beşlik sınırın hangi tutarın yüzde beşi olduğu açık değildir. Fakat eTTK ile TTK arasında konunun düzenlenmesi açısından fark bulunmadığı için çözüm eTTK'da olduğu gibidir.⁴⁵⁸ Yani Kanunda yüzde beş ile ifade edilmek istenen, şirketin ödenmiş sermayelerinin yüzde beşidir.⁴⁵⁹

Ortaklık esas sözleşmesinde birinci kâr payının yüzde beşten fazla dağıtılacağı öngörülse de ikinci ayırım dikkate alınacak oran yüzde beştir. TTK, ikinci kanuni yedek akçenin ayrılmasında yüzde beşi anahtar olarak belirlemiştir. İkinci kanuni yedek akçe bu orana göre hesaplanır. TTK m. 519/2-c'nin emredici nitelikte olması sebebiyle yüzde beşlik oran arttırılamaz veya azaltılamaz. Kanunun emredici niteliği sadece ikinci ayırım tutarın hesaplanmasında geçerlidir. Şirketin pay sahiplerine yüzde beşten daha fazla bir oranda kâr payı dağıtması halinde dahi ikinci ayırım miktarı yüzde beş esas alınarak hesaplanır.⁴⁶⁰

İkinci kanuni yedek akçe de birinci yedek akçe gibi şirket kârından ayrılır. Ancak ikinci ayırım dikkate alınacak kâr yalnızca şirketin yıllık kârı değil, eğer varsa önceki yıldan aktarılan ve hatta serbest yedek akçelerden alınıp biriken kârdır.⁴⁶¹

İkinci kanuni yedek akçenin hesaplanmasında önemli bir husus ise ayrılacak olan yüzde onluk tutarın tespit edilmesidir. Konuya ilişkin iki farklı görüş bulunmaktadır. Görüşlere bağlı olarak ayrılacak yedek akçe miktarı değişmektedir.

İlk görüşe göre; elde edilmiş bulunan kârın 11'e bölünmesi, ikincisine göre ise; 10'a bölünmesi gerekmektedir. Bu görüş ayrılan yedek akçe ile dağıtım kararıyla tutarın oranı bire on olması gerektiğini savunur. Yani birinci ayırım yapıldıktan ve pay sahiplerine birinci kâr payı dağıtım yapıldıktan sonra kalan tutar 11'e bölünerek ikinci ayırım tutarı hesaplanmalıdır. Örneğin, 11.000 TL kâr dağıtılacak olması durumunda

⁴⁵⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 24.

⁴⁵⁸ Yanlı Veliye, *Kâr Payı*, s. 11.

⁴⁵⁹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 128; İmregün, *Kâr Payı*, s. 429; Birsnel, *a.g.e.*, s. 52.

⁴⁶⁰ Tekinalp, *Bilanço*, s. 318.

⁴⁶¹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 117; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1900.

dağıtılacak olan bu tutar 11'e bölünecek ve şirket bu tutarın 1.000 tl'sini ikinci kanuni yedek akçe olarak ayıracaktır. Kalan 10.000 TL ise dağıtılacaktır. Böylece ayrılan kanuni yedek akçe dağıtılacak kısmın onda birine eşit olacaktır.⁴⁶²

İkinci görüşe göre; kanunda kastedilmek istenen dağıtılacak kısmın ona bölünmesi ve yüzde onunun kanuni yedek akçe olarak ayrılması, kalanın ise dağıtılmasıdır.⁴⁶³ Örneğin, 11.000 TL dağıtılacak kâr bulunması halinde dağıtılacak kısmın onda biri olan 1.100 TL ikinci kanuni yedek akçe olarak ayrılacaktır. Kalan 9.900 tl ise kâr olarak dağıtılacaktır.

Tartışmaya sebep olan TTK m. 519/2-c hükmü "...kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplam tutarın yüzde onu..." şeklindedir. Burada ifade edilmek istenen herhangi bir tutarın %10'nun ayrılması yerine dağıtılacak tutar ile yedek akçeye ayrılacak olan tutarın birbirine oranının %10 şeklinde olmasıdır.⁴⁶⁴ Yani ayrılan kanuni yedek akçe ile dağıtılan kârın toplanması sonucunda 11 pay bulunmasıdır. Örneğin 11.000 TL kâr dağıtılacak olması durumunda 10.000 TL dağıtılır, 1.000 TL yedek akçeye ayrılır. Böylece kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak toplan tutarın yüzde onu yedek akçe olarak ayrılmış olur.

2. Şirketin İktisap Etmiş Olduğu Pay Senetleri İçin Ayrılan Yedek Akçeler

Şirketin kendi paylarını iktisabı TTK m. 379 ve devamında düzenlenmiş olup yedek akçeyi ilgilendirmektedir. Çünkü TTK m. 520/1'e göre, şirket kendi paylarını iktisap etmesi durumunda iktisap değerini karşılayacak miktarda yedek akçe ayırmak zorundadır.

Şirketin kendi paylarını iktisap etmesi halinde yedek akçe ayrılması esas sermayenin korunmasını amaçlar. Şirket yedek akçe ayırarak, iktisap edilen pay dolayısıyla ortaya çıkabilecek açıkları kapatabilir ve sermaye ile iktisap edilen pay arasında dengeyi sağlayabilir.⁴⁶⁵

Kendi payının iktisabı için ayrılan yedek akçeler, varlığını yalnızca şirketin bu payları elinde tuttuğu süre için korur. İktisapla ortaya çıkan yedek akçeler, şirketin anılan payları devretmesi ya da ortadan kaldırması halinde aynı tutarda çözülebilirler.⁴⁶⁶

⁴⁶² Arslanlı Halil, C. IV-V, s. 95; Tekinalp, *Bilanço*, s. 327.

⁴⁶³ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 118.

⁴⁶⁴ Tekinalp, *Bilanço*, s. 327,328.

⁴⁶⁵ Usluel, *Kâr Payı*, s. 28.

⁴⁶⁶ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1901; Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 514.

Şirketin kendi paylarını iktisabı için ayrılan yedek akçeler yalnızca bu paylar için ayrılmaları sebebiyle kâr dağıtımında kullanılamazlar.⁴⁶⁷

3. İhtiyari Yedek Akçeler (Şirketin İsteği ile Ayırdığı Yedek Akçeler)

Anonim şirketlerde, isteğe bağlı şekilde de yedek akçe ayrılması mümkündür. Şirketin kanuni bir zorunluluk olmadan kendi isteğiyle ayırdığı yedek akçelere ihtiyari yedek akçe denir. İhtiyari yedek akçeler, kanuni yedek akçeler dışında şirket tarafından ayrılan tüm yedek akçeleri kapsar.⁴⁶⁸

İhtiyari yedek akçe ayrılması konusunda şirkete geniş bir özgürlük tanınmıştır.⁴⁶⁹ Şirket, istediği oranda ihtiyari yedek akçe ayırabilecektir.

Kanun koyucu, isteğe bağlı yedek akçelerin ayrılmasında bir alt sınır getirmediği gibi herhangi bir üst sınır da getirmemiştir. Gerekli görülmesi halinde yüksek oranlarda yedek akçe ayırabilir. Yüksek oranda ayrılan yedek akçeler, pay sahiplerinin elde edeceği kâr payını azaltır.

İhtiyati yedek akçelerde üst sınır bulunmaması kötüniyetli olarak kullanılabilir. İhtiyari yedek akçelere sınırlama getirilerek hem pay sahiplerinin hem de şirketin menfaatine uygun hareket edilebilir.⁴⁷⁰

Kâr payının dağıtılabilmesi için şirketin kanuni yedek akçeleri ile esas sözleşmede öngörülmüş bulunan isteğe bağlı yedek akçeleri ayırmış olması gerekir. (TTK m. 523/1). O halde esas sözleşmede öngörülen ihtiyari yedek akçeler ayrılmadıkça kâr payı dağıtılamaz. Yani esas sözleşme uyarınca ayrılan ihtiyari yedek akçeler kâr payını azaltır.⁴⁷¹

İhtiyari yedek akçeler kendi aralarında, esas sözleşme gereği ayrılanlar ve genel kurul kararı ile ayrılanlar olmak üzere ikiye ayrılır.⁴⁷²

a. Esas Sözleşme Gereği Ayrılabilen İhtiyari Yedek Akçeler

Şirketin isteği ile ayırabileceği yedek akçelerden birisi TTK m. 521'de düzenlenen, esas sözleşme gereği ayrılan ihtiyari yedek akçelerdir. Şirket esas sözleşme

⁴⁶⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 28.

⁴⁶⁸ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 122.

⁴⁶⁹ İmregün Oğuz, *Kâr Payı*, s. 429.

⁴⁷⁰ İmregün Oğuz, *Anonim Ortaklıklar*, s. 295.

⁴⁷¹ Karayalçın, *a.e.*, s. 122.

⁴⁷² Tekinalp, *Bilanço*, s. 335.

gereği ayırdığı yedek akçelerle mali gücünü artırır⁴⁷³ ve pay sahiplerinin elde edeceği kâr payını azaltır.

İhtiyari yedek akçe şirket esas sözleşmesinde iki farklı şekilde düzenlenebilir. İlki; kanuni yedek akçe ayırmadaki yüzde beşine veya ödenen esas sermayenin yüzde yirmisine ilişkin oranların (TTK m. 519/1) artırılmasıdır. İkincisi ise; esas sözleşmedeki düzenleme ile TTK m. 519 dışında farklı bir yedek akçe ayrılmasıdır.

İlk şekilde ayrılan ihtiyari yedek akçeler zorunlu yedek akçe halini alır. Zorunluk esas sözleşmede yapılan değişiklikle ortadan kaldırılabilir.⁴⁷⁴ Bu yedek akçeler her ne kadar esas sözleşme ile düzenlenmiş ve esas sözleşme değişikliği ile geri alınabilecek olsalar da kanuni yedek akçe kabul edilirler.⁴⁷⁵ Fazlaya ilişkin kısım, kaynağını kanun yerine şirketin esas sözleşmesinden almasına rağmen anonim şirketin yedek akçeye ilişkin tasarrufları, kanuni yedek akçe hükümlerine tabi olur. Kanuni yedek akçe halini alan tutarlar, istenildiği gibi harcanamaz ve çözülemez. Esas sözleşmeyle ayrılan kanuni yedek akçeler, gelip geçici nitelikteki pay sahiplerinin aşırı kâr payı isteklerini sınırlandırılabilir. Böylece hem şirket hem de devamlı kâr payı sahiplerinin lehine hareket edilmiş olur.⁴⁷⁶

İkinci şekilde ihtiyari yedek akçe ayrılmasında ise genel kurula daha fazla serbesti tanınmıştır. Şirket için yarar sağlayıcı ve menfaatine uygun olmak şartıyla⁴⁷⁷ esas sözleşmede başkaca yedek akçe ayrılması öngörülebilir. Bu yedek akçenin belirli bir amaca özgülenmesi mümkündür.⁴⁷⁸

Herhangi bir amaca özgülenmeyen yedek akçeler şirket menfaatlerine uygun olmak ve şirkete yarar sağlamak şartlarıyla istenilen şekilde çözülebilir ve harcanabilir. Yedek akçenin belirli bir amaca özgülenmesi halinde ise çözüme ve harcanma ancak bu amaca uygun olarak yapılabilir.⁴⁷⁹

b. Genel Kurul Kararıyla Ayrılabilen İsteğe Bağlı Yedek Akçeler

Esas sözleşmede düzenlenmeksizin yalnızca genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılması mümkündür. TTK m. 523/2'e göre:

⁴⁷³ Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 515.

⁴⁷⁴ Tekinalp, *Bilanço*, s. 338.

⁴⁷⁵ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 122.

⁴⁷⁶ Tekinalp, *Bilanço*, s. 340.

⁴⁷⁷ Tekinalp, *a.e.*, s. 341.

⁴⁷⁸ Bilgin, *a.g.e.*, s. 159.

⁴⁷⁹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 341.

- Aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekmesi
- Bütün pay sahiplerinin menfaatleri dikkate alınmak kaydıyla şirket gelişimi ve olabildiği ölçüde kararlı kâr payı dağıtımını yönünden haklı görülmesi hallerinde genel kurulun aldığı kararlarla ihtiyari yedek akçe ayrılabilir.

Kanun koyucunun genel kurulun alacağı karar ile yedek akçe ayırabilmesine cevaz verdiği haller tahdidi olarak sayılmıştır. Kanun koyucu bu sayede hâkim pay sahiplerinin sürekli olarak yedek akçe ayırarak diğer pay sahiplerinin bu haktan mahrum bırakmalarını engellemek istemiştir.⁴⁸⁰ Fakat TTK m. 523/2 her ne kadar tahdidi bir sayım içerse de belirtilen durumlar çok geniş bir içeriğe sahiptir. Uygulamada şirketler kendilerini bu iki durumdan biri içerisinde rahatlıkla konumlandırarak istedikleri ihtiyari yedek akçeyi ayırabilirler.⁴⁸¹

Genel kurulun, yedek akçe ayrılmasına ilişkin kararının gerekçelendirilmesi zorunlu olmamakla birlikte iptal davası açılması halinde gerekçenin mahkemeye bildirilmesi gerekir.⁴⁸² İptal davasında şirketin sorumluluğu gerekçeyi somut delillere dayandırarak açıklamayı ve ispat etmeyi de içerir.⁴⁸³ Genel kurul tarafından ayrılan yedek akçe, bilirkişiler tarafından incelenmeden iptal davası sonuçlandırılmaz.⁴⁸⁴

Genel kurul kararında, ilerdeki yıllara etkili olacağı açıkça belirtilse de, yedek akçeler yalnızca içinde bulunulan dönem için ayrılabilir. Genel kurulun kararıyla ileriki yılların kârı üzerinde tasarrufta bulunması mümkün değildir. Örneğin; genel kurulun

⁴⁸⁰ Arı, Tekinalp, *Şirketler Hukuku*, s. 517.

⁴⁸¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 343.

⁴⁸² Tekinalp, *a.e.*, s. 343.

⁴⁸³ “*Karın olağanüstü yedek akçeye ayrılmasına ilişkin karar genel kurulda gerekçelendirilmemiş olsa bile, yargılama sırasında davalının bunu açıklayarak somut deliller ile ispat etmesi gerekmektedir. Ancak, davalı tarafça kar payının sürekli olarak dağıtılmamasını gerektirir durumun ne olduğu somut olarak açıklanmamıştır. Bu durumda, kar payının dağıtılmamasına ilişkin alınan genel kurul kararının yasa, anasözleşme ve özellikle iyiniyet kuralları ile bağdaştığını kabul etmek mümkün değildir.*” 11. H.D. T. 25.02.2014, E. 2012/13234, K. 2014/3514 (Kazancı).

⁴⁸⁴ “*Dava, şirket genel kurul kararlarının iptali istemiyle açılmıştır. İptali istenen genel kurulda, kar payının dağıtılmamasına ve yedek akçeye ayrılmasına karar verilmiştir. TTK'nun kar payının dağıtılmamasının haklı nedenler ile ilgili 469/2. madde hükmü koşullarının somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenmiş olup mahkemece bu koşulların oluşup oluşmadığı üzerinde durulmamış ve tartışılmamıştır. Bu koşulların tespit ve takdiri için içinde ekonomi alanında uzmanlığı bulunan bir bilirkişiden de görüş almak gerekmektedir. Oysa, hükmün dayandığı bilirkişi kurulu raporunda soyut değerlendirmenin ötesinde bir inceleme yapılmadığı açıktır. Bu durumda, mahkemece, şirketler hukuku ve ekonomi alanında uzmanlığı bulunan birer bilirkişinin de içinde bulunduğu üç kişilik başka bir bilirkişi kurulu oluşturularak, TTK'nın 469/2. madde hükmünde yazılı haklı nedenlerin somut olayda bulunup bulunmadığını tartışan, ayrıca davacı vekilinin rapora itirazları üzerinde de durup değerlendirme yapan, denetime elverişli bir bilirkişi raporu alınması sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, yetersiz bilirkişi görüşüne dayalı olarak eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamıştır.*” 11. H.D. T. 21.04.2005, E. 2004/7121 K. 200574042 (Kazancı).

2016 yılı yedek akçe ayırımına ilişkin almış olduğu karar, şirketin 2020 yılında elde ettiği kârâ uygulanamaz. 2020 yılının kârına ilişkin kararları, o yıl toplanan genel kurul verebilir.⁴⁸⁵

Genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılması, uygulamada kâr payı dağıtımını kısıtlamak amacıyla kullanılan yöntemlerden biri haline gelmiştir. Her ne kadar kâr edilmiş olsa da genel kurul tarafından alınacak kararlarla ayrılan yedek akçeler sebebiyle azınlığın kâr payı elde etmesini önleyebilmekte ve azınlık şirketten uzaklaştırabilmektedir. Genel kurul kararıyla ayrılan isteğe bağlı yedek akçelerin iyiniyet kurallarına uygun, kâr payının gereksiz biçimde azaltılmasını veya anonim şirkete karşı oluşan güven ve ilginin sarsılmasını sağlamayacak şekilde olması gerekir.⁴⁸⁶

Genel kurul kararıyla ayrılan ihtiyari yedek akçelerin şirketin mali yapısının güçlendirilmesi ve olabildiğince istikrarlı kâr payı dağıtılabilmesini sağlamaya yönelik olması gerektiği gibi ayırma yapılırken buna uygun davranılması gerekir.⁴⁸⁷

4. Çalışanlar ve İşçiler Lehine Yardım Akçesi

Kanun koyucu, işçi ve çalışanlar yararına yardım örgütleri kurulması amacıyla TTK m. 522/1’de özel bir yedek akçe hükmü öngörmüştür.⁴⁸⁸ TTK m. 522/1’e göre, esas sözleşmede düzenlenmek şartıyla şirket yöneticileri, çalışanları ve işçileri için yardım kuruluşları kurulması ve sürdürülmesi için ya da bu amacı taşıyan kamu tüzel kişilerine verilmek amacıyla yedek akçe ayrılması mümkündür.

Çalışanlar ve işçiler lehine şirket mal varlığından ayrılan yedek akçelerin aynı amaçtaki bir vakıf veya kooperatife verilmek için ayrılması gerekir (TTK m. 522/2). Kanun hükmü yalnızca vakıf ve kooperatif ifadelerinde bulunmuş olmasına rağmen

⁴⁸⁵ Tekinalp, *Bilanço*, s. 344.

⁴⁸⁶ “... kar payının gereksiz biçimde azaltılması ya da dağıtılmamasının anonim ortaklıklara karşı güven ve ilgiyi sarsabileceğinin ve kararın nesnel (afaki-objektif) iyiniyet kurallarına aykırı olmaması kuralının da özenle gözetilmesi gerekir.

Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak kar payı dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararının, ortaklığın sürekli gelişimi ve paydaşlara düzenli kar payı dağıtılmasına ilişkin genel kurul kararının, ortaklığın sürekli gelişimi ve paydaşlara düzenli kar payı dağıtımını amacına yönelik olup olmadığının belirlenmesi ve gerekirse bu doğrultuda uzman bilirkişilere de inceleme yaptırılarak buna göre değerlendirilmesi gerekir” 11. H.D. T. 14.10.1982, E. 1982/3556, K. 1982/3887 (Kazancı).

⁴⁸⁷ Ateşgaoğlu, *a.g.e.*, s. 71.

⁴⁸⁸ Arı, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 516.

kurulan örgütün hukuki yapısını dernek, hatta ticari şirketlerden herhangi birisi bile oluşturabilir.⁴⁸⁹

Şirket ile çalışanlar ve işçiler lehine yedek akçeler arasındaki ilişki ayrılmakla hem hukuken hem de fiilen ortadan kalkar. Ayrılan yedek akçeler sadece ilgili vakıf, kooperatif veya diğer tüzel kişilik tarafından kullanılabilir. Şirketin bu tutarları otofinansman amacıyla kullanması mümkün değildir.⁴⁹⁰

İşçi veya çalışanlar lehine kurulan vakıf senedinde, mal varlığının şirkete karşı yalnızca bir alacaktan ibaret olacağı öngörülebilir. Bu sayede vakıf şirketin ayıracağı yedek akçeler dışında da yardım toplayabilir. Örneğin; yönetici, çalışan veya işçilerden aidat alınması mümkündür. İş ilişkisinin sona ermesi durumunda aidat alınan kişilerin vakıf senedine dayalı olarak yapılan yedek akçe ayrımlardan yararlanamaması halinde bu kişilere en azından ödedikleri tutarın kanuni faiziyle geri verilmesi gerekir.(TTK m. 522/3).

Esas sözleşmede hüküm bulunmasa bile genel kurul kararı ile işçilerin yardım sandıkları ve diğer yardım örgütlerinin kurulması veya devam ettirilmesi amacıyla ya da diğer yardım ve hayır amaçlarıyla bilanço kârından yedek akçe ayrılması mümkündür (TTK m. 523/3). TTK m. 523/3 düzenlemesi, TTK m. 522'deki çalışanlar ve işçiler için ayrılan yardım akçesinden daha geniş niteliktedir. TTK m. 523/3'de yalnızca işçi ve çalışanların yardım kuruluşları değil diğer yardım kuruluşları için de yedek akçe ayrılabilmesinin mümkün kılınmıştır. Genel kurul, aldığı kararla yardım ve bağış için yedek akçe ayırabilecektir.⁴⁹¹ TTK m. 523/3 ile ayrılan yedek akçeler, işçileri ve çalışanları özel bir şekilde şirketin kârına katmaktadır; işçi ve çalışanlar doğrudan doğruya kârdan pay alabilecekleri gibi ayrılan yedek akçenin işçi ve çalışanların güvenlikleri ile sosyal refahlarının sağlanması amacıyla kullanılması da mümkündür.⁴⁹²

⁴⁸⁹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 346; Ünal Tekinalp, "İşçi ve Müstahdemler Yararına Yardım Akçeleri ve Yardım Vakıflar", *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C. IV, S. 3, 1968, s. 421; Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 147.

⁴⁹⁰ Karayalçın, *a.e.*, s. 123.

⁴⁹¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 363.

⁴⁹² Tekinalp, *İşçi ve Müstahdem*, s. 420.

D. YEDEK AKÇELERİN KULLANIMI

1. Kanuni Yedek Akçelerin Kullanımı

Kanun koyucu, kanuni yedek akçelerin ayrılmasını düzenlediği ve sınırladığı gibi kullanılmasını da sınırlamıştır. Kanuni yedek akçeler, TTK m. 519/3'e göre, çözülebilir ve harcanabilir.

Kanuni yedek akçelerin kullanımı iki farklı durum için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Bunlar; kanuni yedek akçe hesabının esas sermayenin yarısını aşması ve aşmamasıdır.

Kanuni yedek akçe hesabının esas sermayenin yarısını aşmadığı durumlarda kanuni yedek akçeler sadece:

- Zararların kapatılması
- İşlerin iyi gitmediği dönemlerde işletmenin idamesini sağlamak, işsizliği önlemek ve sonuçlarının hafifletilmesi amaçlarıyla kullanılabilirlerdir.⁴⁹³

Kanuni yedek akçenin esas sermayenin yarısını aşmadığı şirketlerde anılan haller dışında harcanması mümkün değildir. Aksi takdirde, yedek akçenin kullanılmasına ilişkin genel kurul kararı, kanunun emredici hükmüne aykırılık sebebiyle butlan yaptırımına maruz kalır.⁴⁹⁴

Kanun koyucu, TTK m. 519/3 düzenlemesi ile ortaklık alacaklıların haklarını güvence altına almak istemenin yanında bir mal varlığı değeri olarak kanuni yedek akçelerin esas sermayenin yarısına kadar olan kısmı da güvence altına almak istemiştir. Şirketin anılan kanuni yedek akçeler üzerinde serbestçe tasarruf etmesi ya da kâr payı dağıtımında kullanması bu sebeplerle mümkün değildir.⁴⁹⁵

HAAS'lerde yedek akçelerin çözülmesi ve harcanması TTK'ya benzemektedir. Fakat SPK emisyon primine ilişkin olarak özel hüküm içermektedir. SPK'nın 30.04.1997 tarih ve 13/626 sayılı kararı uyarınca *“TTK md. 466 f.2/hükmü uyarınca emisyon primlerinden elde edilen kazanç, kanuni yedek akçenin olağanüstü kaynakları arasında sayılmıştır. TTK md. 466/3 hükmü uyarınca, kanuni yedek akçe ve esas sözleşmede yer alan esas sermaye rakamının yarısını geçmedikçe, belirtilen amaçlar dışında hiçbir husus için kullanılamaz. Ancak emisyon primlerinin sermayeye dönüşmesi ve bedelsiz hisse senedlerini karşılık teşkil etmesi halinde, emisyon priminin sermaye sıfatını alarak şirket*

⁴⁹³ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 119.

⁴⁹⁴ Moroğlu, *Esas Sermaye*, s. 218.

⁴⁹⁵ Aydın Alihan “ Kanuni Yedek Akçelerin Tamamının İç Kaynaklardan Esas Sermaye Arttırımında Kullanılması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi*, C. XXX Sayı:2, Ankara, 2014, s. 83,84.

bünyesinde ve malvarlıkları arasında kalması nedeniyle, şirket malvarlığının azalmaması, sermayeye dönüşmeden önceki miktar ve seviyesini aynen muhafaza etmesi hususları dikkate alınarak, emisyon primlerinin, mevcut ortaklara bedelsiz hisse senedi karşılığı teşkil edecek şekilde sermayeye ilave edileceğine karar vermiştir.”⁴⁹⁶

TTK, esas sermayenin yarısını aşmayan zorunlu kanuni yedek akçelerin harcanmasında amaçsal şartlar getirirse de, yedek akçenin yatırım yerine ilişkin hüküm öngörmemiştir. Yani şirket amacına uygun olmak şartıyla yedek akçeyi harcayacağı yeri kendisi belirleyebilir.⁴⁹⁷ O halde şirket kullanım amacı bakımından yedek akçeyi belirtilen amaçlara uygun kullanabilecek olmakla birlikte tutarın amaca uygun herhangi bir yatırımda kullanılması mümkündür.

Genel kurul tarafından alınan amacına uygun kanuni yedek akçe çözüm kararı ile bu yedek akçeler çözülür ve harcanabilecek hale gelir. Harcama için genel kurul kararı gerekli olduğu gibi tek başına yeterlidir. Yedek akçenin harcanması için kanunda başka bir şart öngörülmemiştir.⁴⁹⁸

Kanuni yedek akçenin esas sermayenin yarısını aşması halinde fazlaya ilişkin kısım serbestçe kullanılabilir. Ödenen esas sermayenin yarısına kadar olan kanuni yedek akçe tutarı ise anonim şirket, personel, pay sahipleri ve üçüncü kişiler için teşkil ettiği garanti vasfını devam ettirir.⁴⁹⁹

Genel kurul, kanuni yedek akçenin ödenmiş esas sermayenin yarısını aşmayan kısmını TTK m. 519/3'e bağlı olarak harcayabilecek olup, ödenmiş esas sermayenin yarısını aşan fazlalık kısım için ise herhangi bir sınırlama olmaksızın yalnızca alınan genel kurul karar ile serbest yedek akçeye dönüştürüp harcayabilecektir.⁵⁰⁰

Kanuni yedek akçenin kullanımında dikkat edilmesi gerekli bir diğer husus ise; sıradır. Kanuni yedek akçeler, şirket ve üçüncü kişiler için güvence fonksiyonuna sahip olup kullanım sıraları belirlidir ve diğer yollar tüketilmeden kullanılmaları mümkün değildir. Örneğin; yılsonunda zararının kapatılması amacıyla doğrudan kanuni yedek akçeler kullanılamaz. İlk olarak, şirket serbest yedek akçelerini kullanarak zararı kapatmaya çalışmalıdır. Daha sonra zarar karşılanamıyorsa kanuni yedek akçeyi amacına

⁴⁹⁶ SPK Haftalık Bülten 1997/18 (28.4.1997-2.5.1997)

⁴⁹⁷ Önceki dönemlere yönelik olarak şirketin yedek akçelerini devlet tahviline yatıma zorunluluğuna ilişkin olarak bkz.Yaşar Karayalçın, "Mecburi Kanuni Yedek Akçeler ve Kullanılması", Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi, C.IV, S.3, 1968, s. 407-419.

⁴⁹⁸ Aydın, a.g.e., s. 84,85.

⁴⁹⁹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 119.

⁵⁰⁰ Aydın, a.g.e. , s. 82.

uygun çözülebilir. Aksi takdirde genel kurulun diğer olanaklar kullanılmadan kanuni yedek akçelerin kullanılmasına yönelik karar alması iptale tabidir.⁵⁰¹

2. İhtiyari Yedek Akçelerin Kullanılması

İhtiyari yedek akçelerin kullanılması, herhangi bir amaca bağlı olarak ya da amaçsız olarak ayrılmalarına göre farklılık gösterir.

Belirli bir amaca bağlı olmaksızın ayrılan yedek akçe üzerinde şirket tarafından serbestçe tasarrufta bulunulabilir. Şirket yedek akçeyi şirket yararına uygun olmak şartıyla istediği gibi harcayabilir.⁵⁰² Amaçla bağlı olmayan yedek akçenin çözülmesinde şirket yararı olabildiğince geniş yorumlanmalıdır. Şirket yararı kavramı değerlendirilirken şirketin yaşaması ve gelişmesi için gerekli olan çıkarlar yanında pay sahiplerinin birlikte menfaatlerinin de dikkate alınması gerekir.⁵⁰³

Bir amaca bağlı olarak ayrılan ihtiyari yedek akçeler ise yalnızca bu amaca uygun şekilde harcanabilir. Yedek akçelerin maksat hükmünde belirtilenden farklı bir amaç ile kullanılması halinde alınan karar, şartlar uyarınca yok hükmünde olabileceği gibi iptale tabi de olabilir.⁵⁰⁴

İşçi ve çalışanlar lehine ayrılan yedek akçelerin harcanması diğer yedek akçelerden farklıdır. İşçi ve çalışanlar lehine ayrılan yedek akçeleri harcama yetkisi şirket yerine, yedek akçenin devredildiği vakıf veya aynı amaçlı herhangi bir diğer tüzel kişidedir.⁵⁰⁵

III. İMTİYAZLI PAYLAR

Anonim şirketlere ilişkin tüm hüküm ve kurumlar ya pay üzerine inşa edilmiş ya da pay kavramı ile şekillenmiştir.⁵⁰⁶ Şirkete bağlı hak ve borçlar da paya bağlı olarak ortaya çıkar. Sahibine sağladığı pay sahipliği sıfatı ile pay, kendisinden doğan hak ve borçların da kaynağı statüsündedir.⁵⁰⁷ Paylar, değeri veya şirkete yapılan ödemenin miktarı boyutunda ortaklara bazı haklar sağlarlar.⁵⁰⁸

⁵⁰¹ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 119,120.

⁵⁰² Bilgin, *a.g.e.*, s. 162.

⁵⁰³ Bossard, s. 167; Naklen; Tekinalp, *Bilanço*, s. 407.

⁵⁰⁴ Tekinalp, *Bilanço*, s. 409.

⁵⁰⁵ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 123.

⁵⁰⁶ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 545.

⁵⁰⁷ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1272.

⁵⁰⁸ Yıldız, *Eşit İşlem İlkesi*, s. 70.

TTK m. 478'e göre bazı paylara imtiyaz tanınması mümkündür. Tanınan imtiyaz “*kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır*” (TTK m. 478/2). Sağlanan imtiyaz ile ortaklar, adî paylara kıyasla bazı haklardan daha fazla yararlanma imkânına kavuşur.⁵⁰⁹

mTTK m. 478/2'de sayılan imtiyazlar “*gibi haklarda*” ifadesinden anlaşılacağı gibi tadidi niteliktedir. Paylara, kanunda sayılanlar dışında mal varlıksal imtiyaz sağlanabilir.⁵¹⁰ Bunun tek istisnası olan oyda imtiyaz ise ayrı bir rejime tabidir.⁵¹¹ Genel kurula katılma, öneride bulunma, dava açma, inceleme, bilgi alma ve denetleme gibi haklarda ise paya imtiyaz sağlanamaz.⁵¹²

İmtiyazın sağlandığı paylara imtiyazlı paylar denir. İmtiyaz sağlanmasıyla paylar arası eşitlik ortadan kalkar. Fakat eşitliğin imtiyazlı paylar ile bozulması, eşitlik ilkesinin ihlali anlamına gelmez.⁵¹³ Çünkü paya tanınan imtiyaz, haklardan sermayeye katılım oranında yararlanılacağı öngören “*oransallık ilkesi*” ‘nin istisnasıdır. Tanınan imtiyazla ortak oransallık ilkesinden uzaklaşır.⁵¹⁴

SerPK'da da imtiyaza ilişkin bazı hükümler öngörülmüştür. HAAŞ'lerde, paya imtiyaz tanınması veya mevcut imtiyazın kapsam yahut konusunun değiştirilmesi, şirketin önemli nitelikteki işlemlerinden sayılmıştır (SerPK m. 23/1-ç). Şirket bünyesinde paylara sağlanan tüm imtiyazların şeffaf ve anlaşılır şekilde kamuya duyurulmaları gereği de HAAŞ'lerde imtiyaza ilişkin diğer bir düzenlemedir (SerPK m. 28/1).

Ticari hayat, şirket faaliyetlerinin zorunlu kıldığı haller, normal piyasa etkisi ve şartları dolayısıyla yaşanan haller istisna olmak üzere; hukuka ve kanuna uygun şekilde hazırlanan finansal tablolara göre beş yıl boyunca üst üste zarar eden HAAŞ'lerde pay sahiplerine oy hakkı ve yönetim kurulunda temsile yönelik tanınan imtiyazlar SPK kararı ile ortadan kaldırılabilir (SerPK m. 28/2). İmtiyazlı payların kamu kurum ya da kuruluşlarına ait olması ise SerPK m. 28/2'nin istisnasını oluşturur.

⁵⁰⁹ TTK m. 478/2 Kanun Gerekçesi.; Akbulak, *a.e.*, s. 75.

⁵¹⁰ Karahan, *Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması*, Konya, Kazancı, 1991, s. 53.

⁵¹¹ TTK m. 478/2 Kanun Gerekçesi.

⁵¹² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 564,565.

⁵¹³ Güney Necla Akdağ, “Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVIII, S.3-4, 2014, s. 123. Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 562.

⁵¹⁴ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1289.

A. KÂRDA İMTİYAZLI PAYLAR

TTK 478/2'da doğrudan ve ilk sayılan ve sahibine kâr dağıtımında üstünlük sağlayan paylar kârda imtiyazlıdır. Kârdan yararlanmada genel olarak paylar aynı kurallara tabidir. Ancak kâra yönelik olarak tanınmış imtiyazlar bu durumun istisnası oluşturmaktadır.⁵¹⁵

Paylara ilişkin olarak kârda imtiyaz tanınmak istemesi veya payda imtiyazlı pay ihraç edilmek istenmesinin iki ana sebebi bulunur:

- Şirket Kurucularının Mükâfatlandırılmak İstenmesi: Şirket kuruluşunda şirketin kurucu ortakları, diğer ortaklar gibi şirkete sermaye sağlamanın yanında şirketin kurulması için ayrıca emek ve gayret göstermişlerdir. Bu sebeple bazı şirketler kurucu ortaklarına göstermiş oldukları gayretin bir nebze de olsa karşılığı olarak kârda imtiyaz tanıyabilir.⁵¹⁶
- Teşvik Edici Olmak; Şirket büyük bir yatırım yapmak, gelecekte piyasaya hâkim olmak, piyasa içerisinde düştüğü durumdan kurtulmak, kendisini yenilemek veya çağa ayak uydurmak gibi farklı sebeplerle mali kaynaklara ihtiyaç duyabilir. Bu noktada şirket farklı yollarla kendisine finansman sağlamak isteyebilir. Şirket sağlayacağı özel yararlar ile kolay bir şekilde finansman sağlayabilir. Payda imtiyaz sağlanması özellikle yeni yatırımcılar için fazlasıyla caziptir. Şirkete yeni katılan ortak daha düşük sermaye ile diğer ortaklardan daha fazla kâra katılacağı bir yatırıma sahip olacağı yatırıma ilgi göstererek şirkete finansman sağlar.⁵¹⁷

B. KÂRDA İMTİYAZ ŞEKİLLERİ

Paylara kârda sağlanacak imtiyazlar çeşitlilik gösterir. Kanunda herhangi bir sınırlama bulunmamasına rağmen uygulamada kârda imtiyaz dört temel şekilde sağlanır.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan kârda imtiyaz yöntemlerinden ilki, kârdan daha fazla yararlanmaya yönelik imtiyazdır.⁵¹⁸ Sağlanan imtiyazla payın sahibi, diğer adi paylara kıyasla kârdan daha yüksek oranda yararlanır.⁵¹⁹ Ancak bu imtiyazın birinci kâr payı hakkını kapsayıp kapsamadığı tartışmalıdır.

⁵¹⁵ Bozgeyik, Karahan, *Şirketler Hukuku*, s. 642.

⁵¹⁶ Karahan, *İmtiyazlı Pay*, s. 58

⁵¹⁷ Karahan, *a.e.*, s.59.

⁵¹⁸ Tekinalp, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 569.

⁵¹⁹ 11. HD. T. 07.10.1993, E. 983/2577 K. 1983/4119 (Kazancı)

Bir görüşe göre, kâr payından daha fazla yararlanılmasını sağlayan imtiyaz, tüm pay sahiplerine birinci kâr payı ödendikten sonra kullanılabilir. Yani kârdan daha fazla yararlanmaya yönelik imtiyaz birinci kâr payı dağıtımını içermez. Kârda imtiyazın etkisi birinci kâr payı ödendikten sonra ortaya çıkar.⁵²⁰

Karşıt görüşe göre ise TTK'da belirtilen yüzde beş, kâr payı ödenmesine ilişkin asgari bir tutar belirtmez. Şirketin tüm ortaklarına kâr payı dağıtma zorunluluğu bulunmamaktadır.⁵²¹ Bu sebeple kâr payından daha fazla yararlanmak için sağlanan kârda imtiyaz, birinci kâr payı dağıtımında da uygulanır.⁵²²

TTK'da birinci kâr dağıtımını için belirlenen yüzde beşlik tutar, dağıtılması zorunlu asgari bir kâr payı oranını temsil etmez. Bu sebeple kârdan daha fazla yararlanmayı öngören imtiyazın birinci kâr payını da içine alacak şekilde değerlendirilmesi ve kâr payının buna göre dağıtılması gerekir.

HAAS'lerde kârdan daha fazla yararlanmaya yönelik imtiyazın tanınması halinde ise mesele SerPK m. 19/3'e göre değerlendirilmelidir. Anılan şirketlerde kanun koyucu kâr payı dağıtımında ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın kâr payının eşit bir şekilde dağıtılmasını öngörmüştür. KP Tebliğ m. 5/1 uyarınca "*Ortaklıklarda kâr payı, dağıtım tarihi itibarıyla mevcut payların tümüne, bunlara ihraç ve iktisap tarihleri dikkate alınmaksızın payları oranında eşit olarak dağıtılır. Kâr payı imtiyazına ilişkin haklar saklıdır.*". Yani SerPK'da tüm kâr payı dağıtımları imtiyazlı paylar dikkate alınarak yapılmalıdır.⁵²³

SPK tarafından yayınlanan Kâr Payı Dağıtım Tablosu ise, kârda imtiyazın birinci kâr payı sonrası ikinci kâr payı dağıtımında uygulanması gerektiğini öngörmüştür. Tarafların esas sözleşmelerinde imtiyazdan ne şekilde yararlanılacağını belirtmeleri de mümkündür. Bu durumda mesele, şirket esas sözleşmesindeki düzenlemeye göre çözülür.⁵²⁴

Uygulamada kâra ilişkin olarak sağlanan ikinci imtiyaz ise kâr payından öncelikli olarak yararlanmadır.⁵²⁵ İmtiyaz sahibi paylar, kârdan diğer adi paylara kıyasla daha önce

⁵²⁰ Erem, *Kâr Tevzi.*, s. 192, Bilgin, *a.g.e.*, s. 136; Birsal, *Kâr Kavramı*, s. 144.

⁵²¹ Tekinalp, *Bilanço*, s. 314.

⁵²² Arslanlı, *A.Ş. IV-V*, s. 93; Tekinalp, *Bilanço*, s. 319,320; Karahan, *İmtiyazlı paylar*, s. 64; Canözü, *a.g.e.*, s. 127.

⁵²³ Canözü, *a.g.e.*, s. 127.

⁵²⁴ Karacan/Erişir Karacan, *Kâr Dağıtımı*, s. 233.

⁵²⁵ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 569; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1301, Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 65.

yararlanır. Bu imtiyazın sağlandığı şirketlerde adi pay sahipleri kâr payını daha geç elde eder. Sonuç olarak, kârda imtiyazlı pay sahipleri de adi pay sahipleri de kâr paylarına kavuşmuş olur. Şirketin herkesi tatmin edecek miktarda kâr elde edememesi halinde ise, yeterli kâr elde edemeyen şirketlerde ilk olarak imtiyazlı pay sahipleri kâra elde eder. Eğer geriye dağıtılacak kâr kalırsa, adi pay sahipleri kâr paylarına kalan miktar⁵²⁶ üzerinden katılır.⁵²⁷ HAAŞ'lerde ise ratio legis ve halka açık anonim şirketlerin kendi nitelikleri dolayısıyla kâr payından öncelikli yararlanmaya yönelik imtiyaz tanınmaz.⁵²⁸

Kâra yönelik üçüncü temel imtiyaz ise tekrar iştirak hakkı tanınması⁵²⁹ ya da diğer bir söyleyişle arta kalanın ödenmesidir.⁵³⁰ Bu yöntem imtiyazlı pay sahibinin kâr payı dağıtıldıktan sonra da belirli tutarlar alabilmesi esasına dayanır. Ortak, yıllık kâr adi pay sahiplerine, imtiyazlı pay sahiplerine ve kâra katılan diğer kimselere belirli yüzdelerle dağıtıldıktan sonra kalan tutara sahip olur.⁵³¹ Tekrar iştirak hakkı, genellikle kârdan öncelikle yararlanmanın yanında ek imtiyaz olarak tanınmaktadır. Böylece imtiyazlı pay sahibi ilk olarak kârdan öncelikli olarak yararlanır, adi paylarla beraber kârdan pay alır ve en son kalan tutara katılır.⁵³²

Kâra katılmada tanınan dördüncü imtiyaz kâr payının birikir nitelikte olmasıdır. Bu kârda imtiyaz şekli özellikle uzun süreler kâr dağıtamayacak nitelikteki, yeni kurulmuş veya ıslah edilen şirketlerde uygulanır. Uzun süre kâr payı dağıtamayacağı anlaşılan bir şirkete yatırımcıların ilgi göstermesi pek olası değilken birikir nitelikte kâr payı ile şirket paylarına talep artırılabilir.⁵³³ Elde edilen kâr miktarının şirket sözleşmesinde belirlenen kâr payı miktarını karşılamaya yetmemesi halinde imtiyazlı pay sahibinin kâr hakları birikir. İmtiyazlı payın sahibi daha sonraki yıl veya yıllarda şirket kâr elde ettiğinde, geçmiş yıla veya yıllara ilişkin tutarın kendisine ödenmesini talep

⁵²⁶ Kârdan öncelikle yararlanma hakkına yönelik bu imtiyaz kârdan fazla yararlanma hakkına yönelik imtiyazla %5'lik birinci kâr payının niteliği noktasında meselesel olarak benzeşmektedir. Çünkü kâr payı dağıtımında daha önce belirtiliş olduğu üzere yüzde beş oranında birinci kâr payı oranının zorunlu bir asgari sınır olarak kabul edilmesi durumunda herkesi tatmin etmeyecek miktarda kısıtlı kâr elde edilmiş olması durumunda kârdan öncelikle yararlanma hakkının bir önemi kalmayacaktır. Bu kapsamda kârdan öncelikle yararlanma hakkı ancak diğerlerine oranla kısa bir süre önce kâr payına kavuşma noktasında bir önem arz edebilecektir. Kârdan öncelikle yararlanma hakkı yüzde beşlik oranın asgari bir kâr payı dağıtım tutarı değil, yedek akçenin hesaplanmasında bir anahtar olduğunu kabul eden görüş kapsamında asıl önemini gösterebilecektir.

⁵²⁷ Karahan, *İmtiyazlı Pay*, s. 65,66.

⁵²⁸ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 570.

⁵²⁹ Karahan, *İmtiyazlı Pay*, s. 67.

⁵³⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 569.

⁵³¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 569.

⁵³² Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 67.

⁵³³ Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 70.

edebilir. Esas sözleşmede biriken nitelikte imtiyazlı kâr paylarının hangi sıra ile ödeneceği hususunda düzenleme bulunmaması durumunda; ödemeler, mevcut bulunan yıla ait kâr payının ödenmesi daha sonra en eski yıldan başlanarak sırayla günümüze gelinmesi şeklinde gerçekleştirilir.⁵³⁴

Kâr payına birikir nitelikte tanınan imtiyazın süresiz olması genel kuraldır.⁵³⁵ Fakat istenirse geçmişe yönelik süreye sınır getirilmesi de mümkündür. Örneğin şirketin yalnızca geçmiş beş yıla ait kâr paylarının ödeneceği şeklinde bir sınırlama getirilebilir. Sınırlamanın geçerli olabilmesi için esas sözleşmede düzenlenmesi gerekir.⁵³⁶ Esas sözleşmede hiçbir düzenleme bulunmaması halinde genel kural dikkate alınarak bu imtiyaz süresiz uygulanacaktır.

Kâr payında imtiyazların paya tek başına birer ana tip olarak sağlanması mümkün olabileceği gibi birlikte sağlanmaları da mümkündür. Kanun koyucu kârda sağlanacak olan imtiyazların şekillerine ilişkin olarak sınırlama getirmediği için tercih hakkı tamamen şirkettir.⁵³⁷

İmtiyazın uygulanabilmesi için açıklanan yılsonu “sonuç açıklama bilançosu”nun kurallara ve ilkelere uygun şekilde düzenlenmesi gerekir. Sağlanan imtiyaz, kârın hesaplanmasında imtiyaz sahibine adi pay sahiplerinden farklı yöntemlerin kullanılmasını sağlayacak nitelikte olmaması gerekir. Kârda imtiyaz yalnızca şirketin kâr ettiği yıllarda uygulanabilir.⁵³⁸

IV. PAY SAHİBİ DIŞINDA KÂRA KATILACAK KİŞİLER

A. İNTİFA SENEDİ SAHİPLERİ

1. Genel Olarak İntifa Senetleri

Pay sahipliği haklarına muhatap olmanın koşulu, paya sahip olmaktır. İntifa senedi ile şirkete ortak olmaktan doğan ve pay sahibine özgü olan yönetime katılma hakkı

⁵³⁴ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1301.

⁵³⁵ Arslanlıya göre ise kâr payına yönelik olarak tanınan imtiyazların bütün yıllara etki edecek şekilde sağlanması mümkün değildir. Aksi takdirde sağlanmış olan imtiyaz diğer pay sahiplerinin kâr payı hakkına müdahale edecek olup hukuka aykırı olacaktır. Bu sebeple bu imtiyazın geçmişe yönelik süre sınırsız olarak uygulanması mümkün değildir bkz. Arslanlı, *A.Ş. C. IV-V*, s. 138, dp. 43.

⁵³⁶ Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 70.

⁵³⁷ Karahan, *İmtiyazlı Paylar*, s. 72.

⁵³⁸ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 570.

dışında, kâra katılma, tasfiye artığından yararlanma, şirket yeni paylarından alma ve şirket ortaklığının sağladığı birçok farklı imkândan yararlanmak mümkündür.

İntifa hakkı, kişi ile şirket arasında yapılan kendine özgü bir sözleşme ile sağlanır. İntifa hakkını temsil etmek üzere kıymetli evrak niteliğindeki intifa senedi çıkarılır.⁵³⁹ İntifa senedi çıkarılması için, şirket paylarının senede bağlanması zorunluluğu bulunmamaktadır.⁵⁴⁰

İntifa hakkı senetten önce var olsa da önemli olan hakkın kıymetli evrak niteliğinde olan senede bağlanmasıdır. TTK m. 502 ve m. 503 hükümleri intifa hakkı yerine “*intifa senedi*” ifadesi kullanılmıştır. İntifa senedine bağlı haklar ile MK m. 794 ve devamında düzenlenen intifa hakkının karıştırılmaması amacıyla; TTK “*intifa senedi*” terimini kullanmaya özen göstermiştir. Diğer intifa haklarından ayrılması sebebiyle ifadenin “*intifa senedi*” şeklinde kullanılması yerinde olmuştur.⁵⁴¹

İntifa senetleri, paya benzer şekilde sermayenin belirli bir oranını temsil etmedikleri için nominal değere sahip değildirler.⁵⁴²

İntifa senedinin çıkarılabilmesi için şirketin esas sözleşmesinde bu yönde bir düzenlemenin bulunması ve genel kurulun da intifa senedi çıkarılacağına ilişkin karar alması gerekir. Esas sözleşmede hüküm bulunmadan genel kurulun, kendiliğinden intifa senedi çıkarılmasına karar vermesi mümkün değildir. Fakat genel kurul esas sözleşmeyi değiştirerek, intifa senedi çıkartılmasına karar verebilir.⁵⁴³

İntifa senetleri sadece “*bedeli kanuna uygun olarak yok edilen payların sahipleri, alacaklılar veya bunlara benzer bir sebeple bir şekilde şirketle ilgili olanlar lehine*” çıkarılabilir (TTK m. 502/1). Çıkarılan intifa senetlerine TTK m. 348, yani kurucu intifa senetlerine ilişkin hükümler uygulanır.

İntifa senedi, sahibine net kâra ya da tasfiye sonucunda kalacak olan tutara katılma hakkı tanınabileceği gibi yeni çıkacak payları alma yönünde haklar tanınması da

⁵³⁹ Teoman Ömer, *Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri*, İstanbul Üniversitesi Kitap Evi, İstanbul , 1978, , s. 92,93.

⁵⁴⁰ Aydın Alber Yüce, “Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahiplerinin Şirkete Borçlanma Yasası”, *Regesta*, C. 2, S. 2, 2012, s. 66.

⁵⁴¹ Kendigelen Abuzer, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXV, s. 2, 2009, s. 58,59.

⁵⁴² İmregün Oğuz, “Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri”, *İÜHFMDoğumunun 100. Yılında Atatürk’e Armağan*, C. 45 Sa:1-4, s. 477,478.

⁵⁴³ Eriş, *Şerh C. III*, s. 2999.

mümkündür. Fakat sağlanacak menfaatin kâr payına yönelik olması halinde bunun mutlak şekilde şirket esas sözleşmesinde ifade edilmesi gerekir.⁵⁴⁴

İntifa senedi, sahibine kanunda sayılan tüm hakları birlikte sağlayabileceği gibi haklardan yalnızca birini veya birkaçını da sağlayabilir.⁵⁴⁵

Sahibine çeşitli haklardan yararlanma imkanı sağlayacak olan intifa senetleri, kurucu intifa senetleri olsa dahi ancak emre veya hamiline yazılı olarak çıkarılabileceklerdir(TTK m. 502/2).

İntifa senetleri kendi aralarında kurucu intifa senetleri, katılma intifa senetleri ve adi intifa senetleri olmak üzere üç ana sınıfa ayrılır.

2. Kurucu İntifa Senetleri

İntifa senetlerinin özel bir türünü oluşturan kurucu intifa senetleri “*Kurucu Menfaatleri*” başlıklı TTK m. 348/1’de ayrıca düzenlenmiştir. Hükme uygun olarak ilk önce kuruculardan bahsedilecek, kurucu intifa senetleri ise daha sonra açıklanacaktır.

a. Kurucular

Kanun koyucu TTK’da kurucuları iki gruba ayırmıştır. İlk grup TTK m. 337/1’de “*Pay taahhüt edip esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişiler*” olarak tanımlanmıştır.⁵⁴⁶

İkinci grup TTK m. 337/1’de anılan işlemi kurucunun kendi dışında başka bir kişi hesabına yapması halinde sorumluluk, bu üçüncü kişiye de yüklenmiştir. Üçüncü kişi, kendi hesabına işlem yapan kimsenin bildiği veya bilmesi gerektiği hususlardan sorumludur (TTK m. 337/2). Adına işlem yapılan kişi ile temsilci eşit durumda kabul edilerek, sorumlulukta özdeşlik ilkesi kabul edilmiştir.⁵⁴⁷

Birleşme, bölünme ve tür değiştirme gibi yapı değişiklikleri durumunda kuruculara ilişkin hükümlerin uygulanıp uygulanamayacağı durumu TTK’da çözüme kavuşturulmamıştır. Kanun koyucu bu meselenin çözümünü öğretmeye bırakmıştır.⁵⁴⁸

⁵⁴⁴ Usluel, *Kâr Payı*, s. 122.

⁵⁴⁵ İmregün, Oğuz, *Kurucu İntifa Senetleri*, s. 480.

⁵⁴⁶ Kanun koyucu kurucuyu tanımlarken pay kavramını kullanmış olmakla beraber kuruluştaki şirkete “pay” taahhüt edilmez. Kuruluştaki taahhüt edilen şey sermayedir. Bu sebeple TTK m. 337/1 ifadesi çok da isabetli değildir bkz. Ali Paşlı, Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (II) YTK Kitap 2 – Kısım 4- Bölüm 1 “Kuruluşa İlişkin Sisteme Yönelik Temel Değişiklikler ve Kuruluş İşlemleri”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, , C. XXVIII, S. 2, 2012, s. 156, dn. 40.

⁵⁴⁷ TTK m. 337/2 Kanun Gerekçesi.

⁵⁴⁸ TTK m. 337/1 Kanun Gerekçesi.

Öğretide görüşler ise yeniden yapılandırma işlemlerinde kuruculara ilişkin TTK m. 337 hükmünün uygulanabileceği yönündedir.⁵⁴⁹

b. Genel Olarak Kurucu İntifa Senetleri

Anonim şirketlerde kuruculara, kuruluş aşamasında göstermiş oldukları emek veya sermaye olarak şirkete koymuş oldukları mal ile hakların asıl değerlerinin kuruluş aşamasında belirlenememesi gibi sebeplerle esas sözleşmede bazı hak ve çıkarlar sağlanması mümkün değildir.⁵⁵⁰ Bunun yerine TTK 348’de özel bir şekilde düzenlenen kurucu intifa senedi verilebilir.⁵⁵¹

Kurucu intifa senetleri, şirket ile sahibi arasında düzenlenen kendine has bir sözleşmedir.⁵⁵² Sözleşmeyle sağlanan hakların şirket tarafından tek taraflı olarak kaldırılması ya da kısıtlanması mümkün olmayıp, senet sahiplerinin oybirliğiyle izin vermesi gerekir.⁵⁵³ Fakat şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunması veya kurucu intifa senedi sahipleri veya oluşturdukları kurul tarafından oybirliğiyle onaylanan esas sözleşme değişikliği ile sonradan, genel kurul kararıyla kurucu intifa senetlerinin tek taraflı olarak kısıtlanabilmesi ya da kaldırılabilmesi sağlanabilir.⁵⁵⁴

eTTK m 402/2’da kurucu intifa senetlerinin ihracı, şirketin ilk esas sözleşmesinde düzenlenme koşuluna tâbi idi. İlk esas sözleşmede hüküm bulunmaksızın kurucu intifa senedi ihracı mümkün değildi. TTK’da ise bu şekilde bir zorunluluğa ilişkin açık hüküm bulunmamaktadır. TTK m. 502 gerekçesinde, eTTK m. 402 ifadesinin tekrar edildiği ve yalnızca hisse senetlerinin emre ve hamiline yazılabilme imkânının açıkça hükme bağlandığı⁵⁵⁵ belirtilmiştir. Kanun gerekçesinden, eTTK m. 402 hükmünün TTK’da korunduğu ve aynen devam ettirildiği izlemi oluşmaktadır.⁵⁵⁶ Fakat kurucu intifa senetleri özel bir şekilde TTK m. 348’de özel olarak düzenlenmesi ve TTK m. 502’de kuruculardan ayrı şekilde bahsedilmemesi sebebiyle ilk esas sözleşmede bulunmasa bile daha sonra yapılacak bir esas sözleşme değişikliğiyle kurucu intifa senedi ihracı mümkündür. Böylece kuruluş işlemlerinin gerçekleştirildiği yoğun dönemde konunun

⁵⁴⁹ Paslı Ali, *Kuruluş İşlemleri II*, s. 157; Usluel, *Kâr Payı*, s.123.

⁵⁵⁰ Pulaşlı, *Şerh C II*, s. 1719.

⁵⁵¹ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 319; Pulaşlı, *Şerh C II*, s. 1719.

⁵⁵² Teoman, *İntifa Senetleri*, s. 92.

⁵⁵³ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1720, Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s.353.

⁵⁵⁴ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 323.

⁵⁵⁵ TTK m. 502 Kanun Gerekçesi .

⁵⁵⁶ Kendigelen, *İntifa Senetleri*, s. 68.

esas sözleşmede düzenlenmesinin unutulması veya meselenin ihmali halinde dahi sonradan kurucu intifa senedi düzenlenmesi sağlanarak kurucu menfaatleri korunmuş olur.⁵⁵⁷

Dikkatte alınması gereken bir husus ise, sermaye taahhüdü yoluyla sermaye artırımında kurucu intifa senedi ihracının yapıp yapılamayacağıdır. Genel kurulun yeni paylar çıkararak esas sermaye artırma yoluna gitmesi halinde anonim şirketin kuruluşuna ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.⁵⁵⁸ Fakat sermaye taahhüdü ile sermaye artırımını konusunu düzenleyen TTK m. 459’de kuruluşla ilişkin tüm hükümlerin değil yalnızca; TTK’nın nakdi sermaye taahhüdüne ilişkin m.341 hükmüne, aynı sermaye konulmasına ilişkin m. 342 ile 343 hükümlerine, bedellerin ödenmesiyle ilişkili olan m.344 ile m. 345 hükümlerine, halka arz edilecek paylara ilişkin m. 346 hükmüne ve son olarak ihraç edilecek primli paylara ilişkin m. 347 hükmüne atıfta bulunmuştur. Kurucu menfaatlerinin düzenlendiği TTK m. 348’e yönelik bir atıf ise bulunmamaktadır. Bu sebeple sermaye artırımında şirket tarafından çıkarılacak yeni payların sahiplerine, kurucu intifa senedi düzenlenmesi mümkün olmaz.⁵⁵⁹ Ayrıca sermaye artırımını, her ne kadar kuruluşla yönelik atıfta bulunsa da ek kuruluş olarak tanımlanması mümkün değildir. Sermaye artırımında olan şey şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesidir.⁵⁶⁰ Zira TTK m. 459 hükmü esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin maddeler arasında düzenlenmiştir. Hükmün kuruluşla ilişkin düzenlemelere atıfta bulunması ise sermaye artırımının ek kuruluş olarak kabulünden kaynaklanmaz; ortaklık, üçüncü kişiler ve pay sahiplerinin çıkarlarının korunmak istenmesinden kaynaklanır.⁵⁶¹

Yargıtay’a göre sermaye artırımını, ek kuruluş niteliğindedir. Şirketin kuruluşuna ilişkin hükümler sermaye artırımında uygulanacağı için sermaye artırımını ile şirket ortağı niteliği kazanan bu yeni ortaklara kuruculuk vasfı verilebilir. O halde bu ortaklara kurucu intifa senedi ihraç edilmesi mümkündür.⁵⁶²

Kurucu intifa senetlerine ilişkin bir diğer önemli mesele ise “*Bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler, pay senetlerini halka arz etmeden*

⁵⁵⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 126.

⁵⁵⁸ Teoman, *İntifa Senetleri*, s. 134.

⁵⁵⁹ İsmail Kırcı, Çelik Şehiralli, H. Feyzan, Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku, C.I, Temel Kavram ve İlkeler, kuruluş, Yönetim Kurulu*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2013, s. 290-291.

⁵⁶⁰ Arslan Kaya, “Sermaye Artırımı”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, Beta, İstanbul, 1997, s. 166.

⁵⁶¹ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 321.

⁵⁶² 11. HD. E. 85/158, K. 85/2344 (Batıder 1983 C. XII Sa. 4, s. 156 vd.)

önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemededen iptal ederler; aksi halde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır” şeklindeki TTK m. 348/2 hükmüdür. Paylarını halka arz etmemiş ve arz etme niyetinde bulunmayan şirketler TTK m. 348/2 hükmünün uygulama alanı dışındadır. Bu şirketlerin “pay senetlerini halka arz etmeden önce” şeklindeki ifade sebebiyle kendi iradesi ile hisselerini halka arz etmesi gerekir. Hisse senetlerini halka arz etmemiş olmakla birlikte, “hisse senetleri halka arz edilmiş sayılan” anonim ortaklıklara TTK m. 348/2 uygulanamaz.⁵⁶³ TTK m. 348/2 hükmü, 01.07.2012 yani TTK’nın yürürlüğe girmesinden önce var olan ve paylarını halka arz etmek isteyen şirketleri de etkilemeyecek olup yalnızca bu tarih sonrası kurulmuş ve paylarını halka arz etmek isteyen şirketleri ilgilendirir.⁵⁶⁴

TTK m. 348/2’ e göre, pay senetlerini halka arz etmek isteyen şirketler öncelikle kurucu intifa senetlerini iptal etmelidir. Şirketin iptal etmemesi halinde kurucu intifa senetleri hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden geçersiz sayılır. TTK m. 348/2’ de kurucu intifa senedi çıkarılması yasaklanmamış olup, yalnızca kurucu intifa senetlerinin, payların halka arzı öncesi bedelsiz iptali öngörülmüştür. Kurucu intifa senetleri iptal edilmeden payların halka arz edilmesi halinde ise kurucu intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır.

TTK m 348/2 hükmü kanun değişikliği önergesine sonradan eklenmiştir. Önerge gerekçesine göre, düzenleme kurucu intifa senetlerinin payları borsada işlem gören şirketlerde hoş karşılanmamasına dayanır. Özellikle menkul kıymet fonlarına yönelik sürekli şikâyetler TTK m. 348/2’nin öngörülmesine sebep olmuştur. Düzenleme, kazanılmış hakları korumak amacıyla yalnızca TTK’nın yürürlüğe girmesinden sonra kurulan şirketlere yönelik kaleme alınmıştır.⁵⁶⁵

Kurucu intifa senetlerine yönelik TTK m. 348/2’deki gibi bir korumaya gerçekten ihtiyaç duyulduğunu söylemek çok da mümkün değildir. Düzenleme ile kanun koyucu şirket ortağı olmayan yatırımcıyı korumak amacıyla şirketin kurucusu konumundaki ortakları kurucu intifa hakkından mahrum bırakmaktadır. Fakat şirket hisselerini almak isteyen kişi, kurucu intifa senetleri ile bu senetlerin hangi miktar, tür ve sınırdaki sahibine

⁵⁶³ Teoman Ömer, *Kurucu İntifa İptali.*, s. 9.

⁵⁶⁴ Teoman Ömer, “Yeni Ticaret Kanunu’nun Pay Senetlerini Halka Arz Eden Bir Anonim Ortaklığın Kurucu İntifa Senetlerinin İptal Edilmesini Öngören Düzenlemesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXVII, Sa. 2, 2011, s. 11.

⁵⁶⁵ Başak Şit, Murat Gürel, “Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’a ilişkin TBMM Genel Kurul Görüşmelerinde Verilen Önergeler ve Gerekçeleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXVI, Sa. 4, 2010, s. 263.

yarar sağladığını şirket esas sözleşmesinden kolayca anlayabilir. Yatırımcının kurucu intifa senetlerinden rahatsız olması halinde yapılacak olan kurucu intifa senetlerinin geçersiz sayılması yerine, şirkete yatırım yapılmamasıdır.⁵⁶⁶

Yatırımcının ilgisizliği durumunda yükü şirketin kurucuları olarak şirkete emek verenlere yüklemek doğru değildir. Ayrıca halka arz edilen paylar kesin olarak satılmayacağı için yalnızca payların halka arz edilmesinin kurucu intifa senetlerinin geçersiz sayılmasına sebep olması da yanlıştır. Çünkü kurucu intifa senetleri, halka arz edilen payların hiçbiri satılmasa dahi iptal edilecektir.

Diğer intifa senetlerine ilişkin TTK m. 348/2 benzeri bir yasak bulunmazken yalnızca kurucu intifa senetlerinin halka arzı engellediğinin kabulü de doğru değildir.⁵⁶⁷

Tüm eleştirilerin ötesinde TTK m. 348/2 hükmü, şirketlerin halka arz edilmelerini kolaylaştırmanın tersine, özellikle yeni kurulmuş şirketlerde, kurucu intifa senedi sahiplerinin haklarını kaybetmemek amacıyla halka arzı engellemeye çalışmalarına sebep olacaktır.⁵⁶⁸

Kurucu intifa haklarının kıymetli evrak niteliğindeki senetlere bağlanabilmesi için şirketin ticaret siciline tescil edilmiş olması gerekir. Tescilden önce kurucu intifa senedi düzenlenmesi mümkün değildir. Ayrıca şirket esas sözleşmesinde zorunlu kılınmadıkça, genel kurul kurucu intifa senedi ihraç etmeye zorlanamaz.⁵⁶⁹

c. Kurucu İntifa Senetlerinin Sağladığı Haklar

TTK m. 348/1 hükmüne göre, kurucu intifa senedi sahipleri belirli bir tutarda kâra ayrıca katılabilirler. Anonim şirket, gerekli kanuni yedek akçeleri ayırdıktan ve pay sahiplerine yüzde beşlik birinci kâr payı dağıtımını yaptıktan sonra kalan tutarın en fazla onda biri kadar kurucu intifa senedi sahiplerine ödemede bulunulabilir(TTK m. 519/2-c).

TTK m. 519'de kanuni yedek akçeye ve kâr payına ilişkin belirtilen yüzde beş oranı asgari sınırdır. Şirketin esas sözleşmesi ile bu oranların artırılmasına karar verilebilir. Böyle bir durum kurucu kâr paylarının azalmasına sebep olabilecektir.⁵⁷⁰

⁵⁶⁶Teoman Ömer, *Kurucu İntifa İptali*, s. 11.

⁵⁶⁷ Teoman, *Kurucu İntifa İptali*, s. 12.

⁵⁶⁸ Karacan/ Erişir Karacan, HAAOŞ Kâr Dağıtımı, s. 235.

⁵⁶⁹ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 324.

⁵⁷⁰ 11. HD. T. 10.2.1994, E. 94/4870, K. 94/898 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3021).

Ayrıca kuruluş esas sözleşmesinde kurucu kâr paylarından önce ayrılması gereken kalemler öngörülerek de kurucu kâr payları azaltılabilir.⁵⁷¹

TTK m. 348 kapsamında görüldüğü üzere kurucu intifa senedi sahiplerine kârdan yararlanabilme imkânı sağlanmıştır. Ancak bu yararlanmanın hangi tarihteki sermayeye gerçekleştirileceğine ilişkin olarak mesele eTTK döneminden beri tartışmalıdır. Mülga kanun döneminde meseleyi açıkça düzenleyen bir hüküm bulunmaması sebebiyle öğretide farklı fikirler öne sürülmüştü.⁵⁷² Bir görüşe göre, kurucu intifa senedi sahiplerine sağlanan kârdan yararlanma hakkı şirketin ilk sermaye miktarına göre belirlenecek ve sınırlanacaktır.⁵⁷³ Karşı görüşe göre ise; senet sahiplerine sağlanan kârdan yararlanma hakkı, şirketin kâr dağıtımına ilişkin karar aldığı tarihteki şirket sermayesine göre belirlenmelidir.⁵⁷⁴

TTK tasarı aşamasındayken konu TTK m. 348/1’de “*Ancak dağıtılabılır kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri mevcut sermayeye göre kuruculara ödenir*” şeklinde ifade edilmişti.⁵⁷⁵ Bu düzenleme ile meseleye ilişkin tartışma sona erdirilmek istenmiştir.⁵⁷⁶ Tasarıdaki hükme göre⁵⁷⁷, kurucu intifa senedi sahipleri kârdan ilk esas sözleşmedeki sermaye miktarı dikkate alınmaksızın yararlanırlar.⁵⁷⁸ Ancak tasarıda bulunan “*mevcut sermayeye göre*” şeklindeki ifade daha sonra hükümden çıkarılmıştır. Kabul edilen önerge gerekçesine göre anılan ifade Yargıtay’ın meseleye ilişkin verilmiş kararların oluşturmuş olduğu hukuki durumlar ile birikimin muhafazasını sağlamak ve nesnel adaletin sağlamak amacıyla tasarıdan çıkarılmıştır.⁵⁷⁹

Yargıtay’ın görüşü, zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. Yargıtay önceleri kurucu intifa senedi sahiplerinin kârdan şirketin ilk esas sermayesine göre yararlanacakları, sermayenin artırılması halinde ise kurucuların artırılan sermayeye göre kâr payından yararlanamayacakları şeklinde görüş bildirmiştir. Ancak 1993 yılı sonrası

⁵⁷¹ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 325.

⁵⁷² Pulaşlı, *Şerh C. II.*, s. 1720.

⁵⁷³ Domaniç, *TTK Şerh II*, s. 1073.

⁵⁷⁴ İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, s. 389,390, Moroğlu, *Kurucu İntifa Senetleri*, s.326.; Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1720,1721.

⁵⁷⁵ Pulaşlı, *Ş. C.II*, s.1720

⁵⁷⁶ Kendigelen, *İntifa Senetleri*, s. 61.

⁵⁷⁷ Teoman’a göre ise hükmün “*mevcut sermayeye göre*” şeklindeki ifadesi her ne kadar meseleyi çözmeyi amaçlamış olsa da çok yeterli değildi. Çünkü bu ifade ile kastedilmek isten açık bir şekilde ortaya konamamıştır bkz. Teoman, *İntifa Senedi*, s. 62.

⁵⁷⁸ Pulaşlı, *Şerh, C. II*, s. 1721.

⁵⁷⁹ Şit, Gürel, a.g.e., s. 263.

Yargıtay'ın bu yöndeki kararları yumuşamıştır.⁵⁸⁰ Bunun neticesinde kurucular ile şirketin zımni şekilde anlaşarak artırılmış sermayeye göre kâra katılmanın mümkün olduğunu⁵⁸¹ kabul edilmiştir. Daha sonrasında ise kurucu intifa senetlerinin şirket ile kurucular arasındaki bir sözleşme ilişkisinden kaynaklandığından bahisle kurucu intifa senedi sahiplerinin haklarını sınırlandıracak nitelikteki kararların sadece senet sahiplerinin onayı ile mümkün olacağına ve genel kurul tarafından tek taraflı bir karar ile kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı ilk esas sermayeye göre dağıtılamayacağına karar verilmiştir.⁵⁸² Bu karardan yola çıkarak kuruculara yapılacak kâr payı ödemesinin ilk esas sermaye göre yapılmasına yönelik zorunluluk bulunmadığı, Yargıtay'ın eski görüşlerinden farklı olarak son esas sermayeye uygun şekilde söz konusu ödemelerin gerçekleştirilmesini kabul ettiği düşünülebilir.⁵⁸³ Ödemenin şirket ilk esas sözleşmesi ile yapılacağı kabulü halinde özellikle eski tarihli şirketlerde kurucu intifa senetleri ekonomik olarak işlevsiz kalacaktır. Şirket kârından ödemede bulunan kurucu intifa senedi sahiplerinin elde ettikleri tutarlar zamanın etkisiyle anlamsız tutarlara dönüşecektir.⁵⁸⁴

Kurucu intifa senedi sahiplerine ödeme yapılabilmesi için kâr dağıtımına yönelik bir karar alınması şart değildir. Kâr payı dağıtılabilmemesi için genel kurulun karar alması zorunluluğu pay sahiplerine yöneliktir. Bu zorunluluk TTK m. 348/3 sebebiyle kurucu intifa senedi sahiplerine uygulanamaz. Anılan hükme göre; senet sahiplerine, kâr edilmesi şartıyla, genel kurul tarafından alınmış dağıtım kararı olmasa dahi ödeme yapılır.

Kârın belirlenebilmesi şirketin o yıl sonu itibari ile yayınlacağı bilanço miktarı belirlendikten sonra mümkün olduğundan; kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payı alacakları hesap yılı dönem sonu bilançosunun onaylanması ile muaccel hale gelecektir.⁵⁸⁵

Kuruculara kâr payı ödenebilmesi için şirketin kâr etmiş olması yeterli olmakla birlikte burada kastedilen kâr kavramı ile pay sahiplerine dağıtılacak olan kâr kavramları TTK'da farklı şekillerde ifade edilmiştir. Pay sahiplerine yapılan kâr payı ödemesi düzenlemesinde kanun koyucu kâr payının ancak net dönem kârından ve şirket serbest

⁵⁸⁰ 11. HD. 01.04.1993, E. 7645 K. 2018 (Eriş, A.Ş., s. 131-133).

⁵⁸¹ Moroğlu, Kurucu İntifa, s. 384 vd Yargıtay Kararları 11. HD. E. 1997/6789 K. 1997/8612; Y. 11. HD. E. 1997/7206 K. 1997/8822.

⁵⁸² 11. HD. T. 31.05.2011, E. 3163, K. 4878 (Kazancı)

⁵⁸³ Kendigelen, *İntifa Hakkı*, s. 62.

⁵⁸⁴ Moroğlu, *Kurucu İntifa*, s. 335.

⁵⁸⁵ Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1721; Usluel, *Kâr Payı*, s. 132.

yedek akçelerinden dağıtılabileceğini belirtmiştir. Kurucu intifa senetlerinin düzenlendiği TTK m. 348/1 hükmünde dağıtılabılır kâr ifadesi kullanılmıştır. TTK m. 348/3 ifadesinde ise yalnızca kâr ifadesi bulunmaktadır. Pay sahiplerine yapılacak olan kâr payı dağıtımını ile kurucu intifa senedi sahiplerine yapılacak olan kâr payı dağıtımında farklı kâr kavramların kullanılması yapılacak olan kâr payı ödemesini etkileyecektir.

Dağıtılabılır kâr kavramı net dönem karını da kapsar. Şirketin pay sahiplerine kâr payı dağıtılabılması için net dönem karının varlığı gerekmektedir. Fakat hesap döneminde net dönem kârı elde edilememiş olsa dahi serbest yedek akçelerden kâr payı dağıtılabılır. Bu sebeple TTK m. 348/3 hükmündeki kâr kavramının içinin ne şekilde doldurulacağı önemlidir.

TTK m. 348/3'daki ifadenin net dönem kârının kabul edilmesi halinde şirket net dönem kârı elde edemediği durumlarda kurucu intifa senedi sahiplerine kârdan ödemede bulunamazken, şirketin o dönemde pay sahiplerine varsa serbest yedek akçelerden kâr payı dağıtması mümkün olacaktır. TTK m. 348/3'deki ifadenin dağıtılabılır bilir kâr olarak kabulü halinde ise şirket yıl sonunda net kâr elde edememiş olsa dahi kurucu intifa senedi sahipleri kârdan yararlanabilecektir.

Kanun koyucu madde gerekçesinde TTK m. 348/3'de hangi kavramın kastedildiğini belirtmemiştir. Birbirinden bu kadar farklı terimlerin birbirine paralel iki kanun hükmünde kullanılmasını geçerli kılacak sebepler de bulunmamaktadır. Fakat kanun koyucunun TTK m. 348/1 ve m. 348/3'de bilinçli bir tercihte bulunduğunu iddia etmek çok da mümkün olmayacaktır.⁵⁸⁶ O halde meseleye ilişkin kanun maddelerinin birlikte yorumlanması ve gerçekleştirilecek amaçsal yorum sonucunda kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı ödenmesi için şirketin net dönem kârı elde etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmalıdır.⁵⁸⁷

Anonim şirketlerde kâr dağıtımına karar vermede yetkili organ genel kurul olmasına rağmen mevcut olan kâra rağmen, kâr payı dağıtılmaması yönünde alınana genel kurul kararları kurucu intifa senedi sahiplerinin kâr payı hakkının engellemez. Dağıtılacak kârın mevcut olduğu hallerde genel kurul kârın dağıtılmaması yönünde karar

⁵⁸⁶ Kendigelen, *İntifa Senetleri*, s. 60.

⁵⁸⁷ Domaniç, *TTK Şerh II*, s. 1063; Kırca, Şehirli, Çelik, Manavgat, *a.g.e.*, s. 296; Usluel, *Kâr Payı*, s. 129.

alsa dahi kurucu intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede öngörülen kâr payını almaları mümkündür.⁵⁸⁸

TTK kurucu intifa senedi sahiplerine dağıtılacak kâr payına için bir üst sınır belirlemiştir. Bu kapsamda kurucu intifa senedi sahiplerine ödenecek olan tutar TTK m. 519/1 uyarınca ayrılacak olan yedek akçeler ile pay sahiplerine yapılacak olan yüzde beş oranında birinci kâr payı ayrıldıktan sonra kalan tutarın en çok onda biri olabilecektir.

İntifa senedi sahiplerine yapılacak kâr payı ödemesine ilişkin HAAŞ'ler için de farklı bir sınırlama bulunmaktadır. KP Tebliği m. 5/4'e göre bu sınırlama kurucu intifa senedi sahipleri yanında tüm imtiyazlı pay sahipleri, intifa senedi sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ortaklık çalışanları ve pay sahibi dışında kârdan pay alan kişilere de getirilmiştir. Esas sözleşmede, anılan kişilere dağıtılacak kâr payının miktarı belirlenmemişse bunlara dağıtılacak kâr payı miktarı, imtiyaz kaynaklı yapılan kâr payı ödemeleri hariç, pay sahiplerine yapılacak kâr payı dağıtımının dörtte birinden fazla olamaz.

HAAŞ'lerde kurucu intifa senedi dağıtılmasına ilişkin farklı düzenlenen bir diğer nokta ise kurucu intifa senetlerinin ödenmesidir. SerPK m. 19/2'ye göre pay sahipleri için ayrılan kâr payı ödenmeksizin diğer kişilere kârdan pay dağıtılamaz. Kurucu intifa sahiplerine ödemede bulunulabilmesi için HAAŞ'lerin yedek akçe ayırması ve pay sahiplerine kâr payı dağıtması gerekir. Fakat ikincil düzenleme olan KP Tebliği m. 5/3'e göre pay sahiplerine kâr payı ödenmedikçe diğer kişilere kâr payı dağıtılamayacağı TTK m. 348/1,3 saklı tutularak kabul edilmiştir. Ancak iki düzenleme arasında bir uyumsuzluk bulunduğu iddia edilemez. SerPK m. 19/2'de kanun koyucu kurucu intifa senetlerine yönelik bir ayırma gitmemiştir. O halde KP Tebliği m. 5/3 sebebiyle, TTK m. 348/1,3 hükümleri saklı tutulacaktır. Yani halka açık anonim ortaklıklarda diğer pay sahiplerine kâr payı dağıtılmaksızın kurucu intifa senedi sahiplerine kâr payı ödemesinde bulunabilecektir.⁵⁸⁹

KP Tebliği m. 5/3 hükmü HAAŞ'ler için kurucu intifa senedi sahiplerine yapılacak dağıtımın sınırı açısından da önemlidir. KP Tebliği m. 5/3'e göre, TTK m. 348/1'in kurucu intifa senedi sahiplerine ödenecek olan tutarın üst sınırını çizen hükmü HAAŞ'lerde

⁵⁸⁸ Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 2. B., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015, s. 314,315.

⁵⁸⁹ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 236. Aksi yönde bkz, Manavgat, *HAAO*, s. 512.

uygulama alanı bulabilecektir.⁵⁹⁰ SerPK m. 19/2’de intifa senedi sahiplerine yönelik dörtte bir sınırı belirlenmişti. Ancak KP Tebliği m. 5/3 ile TTK m. 348/1’de belirtilen kurucu intifa senedi dağıtım sınırı HAAŞ’leri de etkileyecektir. Böylece SerPK’da kurucu intifa senedi sahiplerine uygulanan ile diğer intifa haklarına ilişkin olarak uygulanan dağıtım üst sınırı birbirinden farklı olacaktır.⁵⁹¹

3. Adi İntifa Senetleri

Adi intifa senetleri kurucu intifa senetleri aksine özel bir düzenlemeye olmaksızın TTK m. 502’e göre çıkarılabilen intifa senetleridir. Adi intifa senetlerine de TTK m. 348 hükümleri uygulanacaktır (TTK m. 502/1). Bu sebeple adi intifa senedi sahipleri de kurucu intifa senetlerinin sağlamış olduğu hakları erişecektir.⁵⁹²

TTK m. 502/1’da belirtildiği gibi adi intifa senetleri; bedeli kanuna uygun olarak yok edilen pay sahiplerine, şirket alacaklılarına veya benzer ilişkiler dolayısıyla şirketle ilgili olan kimselere yönelik çıkarılabilir.

4. Katılma İntifa Senetleri

Katılma intifa senetleri diğer intifa senetlerinden farklı olarak kanun koyucu ya da doktrin yerine uygulama ve ihtiyaçlar sebebiyle ekonomi tarafından ortaya çıkarılmıştır. Senetlerin doğumunda özellikle şirketin finansman ihtiyacını karşılama amacı aktif rol oynamıştır.⁵⁹³ SPK tarafından yayınlanan (VII-128.1) Pay Tebliği m. 4/1-k uyarınca katılma intifa senetleri(KİS) “*Ortaklıklar tarafından nakit karşılığı satılmak üzere ihraç edilen, net kardan pay alma, tasfiye sonucunda kalan tutara katılma veya halka açık olmayan ortaklık tarafından yeni çıkarılacak payları alma hakkı tanıyan pay benzeri menkul kıymet*” şeklinde tanımlanmıştır. Nakit karşılığı çıkarılmış olmaları katılma senetlerini diğer intifa senetlerinden ayıran en önemli unsurdur. Nitekim katılma intifa senedi sahipleri bu senetlerden yararlanabilmek için ödemede bulunarak bunun

⁵⁹⁰ Usluel, *Kâr Payı*, s. 135.

⁵⁹¹ SerPK tabi şirketlerde kurucu intifa senedi sahiplerine yapılacak olan kâr payı ödemelerine ilişkin sayılmış karışıklıklar bulunmasına rağmen BIST-30 kapsamında şirket esas sözleşmesinde kurucu intifa senedi veya intifa senedi sahiplerine yönelik kâr payı ödemesi hükmü bulunan yalnızca 3 şirket bulunmaktadır. Bu sebeple kurucu intifa senedi ve intifa senedi dağıtımına ilişkin ilgili çelişkiler şimdilik genel bir probleme sebep olmamaktadır bkz. Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 239.

⁵⁹² Pulaşlı, *Şerh C. II*, s. 1724.

⁵⁹³ Ünal Tekinalp, “Katılma İntifa Senetleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. VI, Sa.2, 1971, s. 297,298.

karşılığında ilgili senetlere sahip olacaklardır.⁵⁹⁴ Özel bir yere sahip bulunan KİS'ler asıl olarak halka açık anonim şirketlere yönelik olarak öngörülmüştür.⁵⁹⁵

Pay Tebliği'ne göre, KİS ihracı ancak şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunması ve şirket genel kurulun tarafından ihraç kararı alınması halinde mümkün olur. Genel kurul kararı, ihraç edilecek KİS'lerin nominal değerini, sağlayacağı hakları ve ihracın halka arz şeklinde mi yoksa halka arz edilmeksizin mi yapılacağını belirtmelidir (PT m. 36/1). KİS ile sağlanacak haklara ilişkin açıklamalar KİS sahiplerinin korunması ve aydınlatma ilkelerine uygunluk açısından önem arz eder. KİS'ler, esas sözleşmede hüküm bulunması şartıyla süresiz olarak çıkarılabilir. (PT m. 36/2).

Şirket tarafından ihraç edilebilecek KİS tutarları, toplamda şirketin ödenmiş veya çıkarılmış bulunan sermayesinin yüzde ellisini geçemeyecektir. Ancak ihraç limitinin belirlenmesi noktasında daha önceki KİS'lere ait ihraç tutarları bir indirim kalemi olarak ayrıca dikkate alınır (PT m. 36/3).

KİS'lere ilişkin PT düzenlemeleri de TTK sistematüğinden ayrı bir yapıya sahiptir.⁵⁹⁶ PT m. 36/1'e göre KİS'ler ile tasfiye sonucunda kalan tutara katılma, halka açık olmayan ortaklıklar tarafından çıkarılacak yeni payları alma ve net kârdan pay alma hakları tanınabilir. KİS anılan haklardan yalnızca birini ya da birden fazlasını içerecek şekilde ihraç edilebilir. Fakat kâr payına yönelik olarak bir hak tanınabilmesi için şirket esas sözleşmesinde hüküm bulunması gerekir (PT m. 36/1). Esas sözleşmedeki hükmün ayrıca kâr payı kapsamında tanınan haklara ilişkin bir oran göstermesi gerekir (PT m. 37/1).

KİS sahiplerine kâr payı hakkının nakit olarak dağıtılması gerekir. Bu kapsamda KİS sahiplerine kâr payı dağıtımını yapılmadıkça TTK m. 519/1 uyarınca ayrılması gerekli kanuni yedek akçeler hariç şirketin başka bir yedek akçe ayırmasına, ertesi yıla kâr aktarmasına ve intifa senedi sahipleri, yönetim kurulu üyeleri ile ortaklık çalışanlarına kârdan pay dağıtılmasına karar verilemez (PT m. 37/2). Böylece KİS sahipleri ile şirket pay sahiplerini kendilerine kâr payı ayrılmadıkça ve ödenmedikçe başka yedek akçe ayrılması, ertesi yıla kâr aktarılması ve intifa senedi sahiplerine, yönetim kurulu üyelerine, ortaklık çalışanlarına kâr ayrılabilmesi noktasında aynı seviyeye gelmiştir.⁵⁹⁷

⁵⁹⁴ Pulaşlı, *Şerh, C. II*, s. 1725.

⁵⁹⁵ Usluel, *Kâr Payı*, s. 136.

⁵⁹⁶ Oğuz Kürşat Ünal, "Katılma İntifa Senetleri (KİS)", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt XIX Sayı:3, 1998, s.82.

⁵⁹⁷ Karacan/Erişir Karacan, *a.g.e.*, s. 240.

KİS sahiplerine yapılacak kâr payı ödemelerinin en geç hesap döneminin bitimini izleyen beşinci ayın sonuna kadar yapılması gerekir(PT m. 37/3).

B. YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

Yönetim kurulu üyelerinin mali hakları; huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay olarak TTK m. 394’de sayılmıştır. TTK m. 394 gerekçesine göre, bu haklar sınırlı sayım ilkesi uyarınca gösterilmiştir. Anılan mali haklar yönetim kurulu üyelerine tek veya birkaçı birlikte verilebilir.⁵⁹⁸

1. Kazanç Payı

TTK m. 394’de sayıldığı gibi yönetim kurulu üyelerine kazanç payı⁵⁹⁹ verilebilir. Anonim şirketlerde başarılı olunması ve yılsonunda kâr edilmesinde yönetim kurulunun yadsınamaz etkisi vardır. Şirket kazanç payını düzenleyerek yönetim kurulunun çalışması ve verimi üzerinde olumlu etki yaratmak istemektedir. Yönetim kurulu üyesi sabit ücretine ek olarak şirketin ettiği kâra daha fazla katılmak için emek ve verimini artırmak zorunda kalacaktır.⁶⁰⁰

Yönetim kurulu üyelerine kazanç payı sağlanmasına uygulamada daha çok pay sahipliği yaygın olan, pay sahibinin etkin bir gözetim ve denetim gücünün olmadığı ve pay sahipleri arasındaki tüm beklentinin şirketin kâr etmesine dayandığı şirketlerde rastlanır. Bu sebeple Türkiye’de şirket yapısının genellikle hâkim ortakların yönetim kurulu üzerindeki etkilerine dayanması sebebiyle kazanç payı uygulaması çok fazla görülemez.⁶⁰¹

Türkiye uygulamasında çok fazla görülmemesine rağmen kazanç payları TTK m. 511’de ayrıca düzenlenmiştir. Anılan hükme göre, kazanç payları net kârdan kanuni yedek akçe ayrıldıktan ve pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranda kâr payı ödendikten sonra dağıtılabilir.

⁵⁹⁸ Gerekçe TTK m. 394.

⁵⁹⁹ Yönetim kurulu üyelerine kârdan pay verilmesine ilişkin olarak TTK’da farklı kavramlar kullanılmış olmasına rağmen doktrinde genel olarak kabul edilen kavram kazanç payıdır. Bu sebeple çalışmada yönetim kurulu üyelerinin aldığı kâr payına yönelik olarak kazanç payı ifadesi kullanılmıştır.

⁶⁰⁰ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 138.

⁶⁰¹ Manavgat, Kırca, Şehirli Çelik, *a.g.e.*, s. 733, 734; Usluel, *Kâr Payı*, s. 139.

2. Kazanç Payının Şartları

a. Esas Sözleşmede Hüküm Bulunması

TTK m. 511’de düzenlenmemekle birlikte mali haklar yönetim kurulu üyelerine esas sözleşme hükmü veya genel kurul kararıyla sağlanabilir. Ayrıca esas sözleşmede bulunması zorunlu hususların düzenlendiği TTK m. 339/2 hükmünde de yönetim kurulu üyelerine sağlanacak menfaatlerin esas sözleşmede düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

TTK m. 394’de her ne kadar esas sözleşme dışında genel kurul kararıyla mali haklar sağlanabileceği kabul edilse de TTK m. 339 hükmünün emredici niteliği sebebiyle bu durum kazanç payları için geçerli olmaz.⁶⁰²

Esas sözleşmede yönetim kurulu üyelerine her sene kazanç payı verilmesinin düzenlenmesi halinde ise bu üyelere her yıl kazanç yapı ödenemez.⁶⁰³ Çünkü kazanç payının verilebilmesi için esas sözleşme hükmü yanında geçerli bir hukuki sebebin bulunması gerekir. Fakat genel kurul, hukuki sebep gerçekleşmese bile başarılı geçirilen bir hesap dönemi sonunda esas sözleşme hükmü bulunması şartıyla kazanç payı dağıtılmasına karar verebilir.⁶⁰⁴

b. Net Kâr

TTK m. 511’e göre, kazanç payı net dönem kârından dağıtılabildiği için şirketin o yıl kâr etmesi gerekir. Şirket elde ettiği kârın şirketin önceki dönemlerden kalan zararı karşılayamaması halinde de kazanç payı dağıtılamaz.

Kâr payının ödenmesi her durumda kazanç payının dağıtılacağı anlamına gelmez. Kâr payının net dönem kârı bulunmamasına rağmen serbest yedek akçelerden dağıtılsa yönetim kurulu üyeleri kârdan pay alamaz. Yani yönetim kurulu üyeleri serbest yedek akçeden dağıtılan kâra katılamaz.⁶⁰⁵ Kazanç payının yönetim kurulu üyesinin yıl boyunca çalışmalarının karşılığı olması sebebiyle de kâr edilmediği bir dönemde serbest yedek akçelerden kazanç payı dağıtılması beklenemez.⁶⁰⁶

⁶⁰² Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 369; Bahtiyar, *a.g.e.*, s. 239; Manavgat, Kırca, Şehirli Çelik, *a.g.e.*, s. 733; Usluel, *Kâr Payı*, s. 141.

⁶⁰³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 141.

⁶⁰⁴ Karayalçın, *Muhasebe Hukuku*, s. 139.

⁶⁰⁵ İmregün, *Kâr Payı*, s. 422.

⁶⁰⁶ Manavgat, Kırca, Şehirli Çelik, *a.g.e.*, s. 730.

c. Kanuni Yedek Akçelerin Ayrılması ve Pay Sahiplerine Kâr Paylarının Dağıtılması

Kanun koyucu, kazanç payı karşısında kanuni yedek akçelere ve birinci kâr payına öncelik vermiştir. TTK m. 511'e göre kazanç payının verilebilmesi için kanuni yedek akçelerin ayrılması ve kâr payının ödenmesi şart koşulmuştur. O halde şirket ödenmiş esas sermayenin yüzde yirmisine ulaşıncaya kadar yıllık kârın yüzde beşini, yüzde yirmilik sınır aşılsa bile yeni payların çıkarılmasından sağlanan prim gelirlerinin masraflar, karşılıklar ve hayır amaçlı ödemeler için kullanılmamış kısmını, ıskat sebebiyle iptal edilen pay senetlerinin bedeli için ödenen tutardan bunlar yerine verilecek yeni senetlerin çıkarılma giderleri düşüldükten sonra kalan kısmını ve pay sahiplerine yüzde beş oranında kâr payı ödendikten sonra kârdan pay alacak kişilere dağıtılacak tutarın yüzde onunu ayırmadan kazanç payı verilemez.⁶⁰⁷

TTK m. 511'de doğrudan belirtilmemiş olmasına rağmen kazanç payının verilebilmesi için ayrıca esas sözleşmede öngörülen ihtiyari yedek akçelerin de ayrılması gerekir. Çünkü kazanç payının şartlarından olan kâr payının belirlenebilmesi için TTK m. 523/1 uyarınca esas sözleşmede öngörülen ihtiyari yedek akçelerin ayrılması gerekir. İhtiyari yedek akçelerin ayrılmadığı bir şirkette kâr payı belirlenip dağıtılamayacağı için kazanç payı da dağıtılamaz.⁶⁰⁸

TTK m. 511'de belirtildiği gibi kâr payı dağıtılmadan yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilmesi mümkün değildir. Şirket pay sahiplerine ödenmiş sermayenin yüzde beşi veya esas sözleşmede öngörülen daha yüksek bir oranı kâr payı olarak dağıtmadıkça kazanç payı verilemez. Bu şart gerçekleşmeden kazanç payı dağıtılması halinde pay sahibinin kâr payı hakkı ihlal edilmiş olur.⁶⁰⁹

Pay sahiplerine dağıtılan kâr payı oranının esas sermayenin yüzde beşinden daha düşük olması halinde ise yönetim kurulu üyelerine kazanç payı verilemez.⁶¹⁰

3. Kazanç Payının Oranı

Kazanç paylarının verilmesi TTK'da düzenlenmiş olmasına rağmen bunun hangi oranda gerçekleştirileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Esas sözleşmede oran

⁶⁰⁷ Usluel, *Kâr Payı*, s. 143.

⁶⁰⁸ Tekinalp, *Bilanço*, s. 314-316; Usluel, *Kâr Payı*, s. 143. Aksi görüş için bkz. Bilgin, *a.g.e.*, s. 128.

⁶⁰⁹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 144.

⁶¹⁰ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 369.

bulunmaksızın kazanç payı dağıtılacağı belirtilmesi yeterlidir. Esas sözleşmedeki kazanç payı hükmünün oran belirtmesi gerekmez.

Zorunlu olmadığı için esas sözleşmede oranı bulunmaz ise ödenecek kazanç payını genel kurul belirler.⁶¹¹ Fakat esas sözleşmede oran belirlenmiş ise buna uyulur. Genel kurul esas sözleşmede yapacağı değişiklikle kazanç payı oranını artırabilir ya da azaltabilir.⁶¹² Esas sözleşmede yapılan değişiklikle geçmişe etkili olarak kazanç payı oranı belirlenmesi ise mümkün değildir.⁶¹³

Kazanç paylarının yönetim kurulu üyelerine eşit oranda verilmesi gerekmez. Yönetim kurulu üyelerinin çalışma ve verimlilikleri dikkate alınarak her birine farklı oranda kazanç payı verilmesi mümkündür.⁶¹⁴ Kazanç payının haklı bir nedene dayanmaksızın farklı olarak verilmesi ise dürüstlük kuralına aykırı olacaktır.⁶¹⁵

Kazanç payı oranının belirlenmesinde yönetim kurulu üyelerinin performansları kısa vadeli olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü anılan şekilde bir tutum yönetim kurulu üyelerinin kısa sürede şirket kârını artırmak için gerektiğinden fazla riskli işlemlere sokmasına sebep olabilir. Yönetim kurulu üyesi yüksek riskli işlem sonucu kazanç payı aldıktan sonra şirketin uzun vade bu işleminden zarar etmesi halinde şirket sonucunda zarar ettiği bir işlem için kazanç payı ödemiş olur.⁶¹⁶

4. Kazanç Payının Talep Hakkı

Yönetim kurulu üyelerinin kazanç payını talep hakkı esas sözleşmede hangi oranda verileceği belirtilmişse o oranda doğar. Kazanç payı esas sözleşmede hangi oranda belirtilmişse genel kurul bu oranda dağıtım yapmak zorundadır.⁶¹⁷ Esas sözleşmede oran belirtilmesi sonrası genel kurulun alacağı kazanç payı dağıtım kararı yalnızca sözleşmedeki oranın onayı niteliği taşır.⁶¹⁸

Şirket esas sözleşmesinde kazanç payının oranı ve verilmesi düzenlenmiş ise yönetim kurulu genel kurul kararı bulunmasa bile ifa davası açarak talepte bulunabilir. Esas sözleşmede düzenlenmiş ve oranı belirlenmiş kazanç payının talebi için öncesinde

⁶¹¹ Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, s. 369.

⁶¹² 11. HD T. 27.11.1978 E. 7744, K. 6613 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3027).

⁶¹³ Usluel, *Kâr Payı*, s. 145.

⁶¹⁴ Domaniç, *Şerh C. II*, s. 483.

⁶¹⁵ Manavgat, Kırca, Şehirali Çelik, a.g.e., s. 742.

⁶¹⁶ Usluel, *Kâr Payı*, s. 147.

⁶¹⁷ Esas sözleşmede kazanç payı oranının artırılması ya da azaltılması hali müstesnadır bkz. 11. HD, T. 27.11.1978 E. 7744, K. 6613 (Eriş, *Şirketler C. III*, s. 3027).

⁶¹⁸ Usluel, *Kâr Payı*, s. 147.

iptal davası açılmasına gerek yoktur. Fakat esas sözleşmede oran belirtilmeden yalnızca kazanç payının dağıtılacağına düzenlenmesi halinde yönetim kurulu üyelerinin talebi için genel kurul kararına ihtiyaç vardır.⁶¹⁹

C. DİĞER MENFAAT SAHİPLERİ

TTK m. 339/2-f hükmünde belirtildiği gibi kurucular ve yönetim kurulu üyeleri dışında diğer kimselere de kârdan menfaat sağlanabilir. Zira şirket esas sözleşmesine koyulacak bir hükümlerle şirket personeline yıllık kârdan belirli bir oranda pay dağıtılabilir. Bu dağıtım şirketin üst düzey personeli için yapılabileceği gibi tüm personel için de yapılabilir. Esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde dağıtılacak kâr payı oranına genel kurul tarafından karar verilebileceği gibi bu yetki yönetim kuruluna devredilebilir. Genel kurulun esas sözleşmede belirlenmiş oranı değiştirmesi de mümkündür.⁶²⁰

Diğer menfaat sahipleri ifadesi altında değerlendirilebilecek bir husus ise TTK m. 523/3 uyarınca bilanço üzerinden ayrılan yardım ve hayır amaçlı yedek akçelerdir. Esas sözleşmede hüküm bulunmaması halinde bile genel kurulun alacağı kararlar şirket işçileri ve çalışanları için kurulan yardım sandıkları ve diğer yardım örgütlerinin kurulması ve sürdürülmesi için hayır amaçlı yedek akçe ayırabilir.⁶²¹

Şirket bağımsız denetçilerin diğer menfaat sahipleri arasında sayılarak bunlara kâr payı dağıtılıp dağıtılamayacağı belirli değildir. TTK m. 400/1-a'ya göre denetçinin pay sahibi olarak kârdan pay alması mümkün değildir. Pay sahibi olmayan denetçilere yönelik açık bir hüküm ise bulunmamaktadır. Fakat denetçilerin TTK m. 400/1-b uyarınca şirket çalışanı olmamasının ve TTK m. 400/1-d uyarınca ise denetlenecek şirketle bağlantılı olmasının düzenlenmesinden hareketle şirket ve denetçi arasında kurulacak bir menfaat ilişkisinin önlenmek istediği açıktır.⁶²² Bu sebeple şirket denetçilerinin kârdan pay alamaması gerekir.

⁶¹⁹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 147,148.

⁶²⁰ İmregün, *Kâr Payı*, s. 424.

⁶²¹ Usluel, *Kâr Payı*, s. 154.

⁶²² Abdüllatif Şener, İlhami Öztürk, "Anonim Şirketlerde Pay Sahibi Olmayan Denetim Kurulu Üyelerinde ve Denetçilerde Kâr Payı Ödenmesinin Hukuku ve Mali Analizi", *İnönü Üniversitesi Hukuku Fakültesi Dergisi*, C. 3, Sa.1, 2012, s. 164.

SONUÇ

Ortaklara, net dönem kârı ve serbest yedek akçelerden esas sermayeye ödedikleri tutarla orantılı yapılan ödemeye kâr payı dağıtımını denir. Dağıtılan tutara ise kâr payı denir. Kâr payının dağıtılabilmesi için kâr elde edilmesi mutlak bir şart değildir. Şirket kâr etmediği dönemlerde genel kurul tarafından uygun görülmesi şartıyla serbest yedek akçelerden kâr payı dağıtılabilir.

Kâr payı hakkı vazgeçilemez ve şarta bağlı nisbi müktesep haktır. Müktesep hak niteliği tartışmalı olmasına rağmen kavramın genel kurul ve esas sözleşme hükümleriyle hakkın özüne dokunulmadan sınırlandırılabilmesi mümkündür. Her ne kadar sınırlandırılabilse de kâr payı hakkının tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir. Uzun süreli olarak kâr payı dağıtılmaması müktesep hak niteliğinin ihlali anlamına gelir. Kâr payı hakkının müktesep hak niteliği SerPK’da, TTK’ya oranla daha güçlüdür.

Kâr payı dağıtımına karar verme yetkisi şirketin genel kurulundadır. Genel kurul bu yetkisini kanuna, esas sözleşme hükümlerine ve iyiniyet kurallarına uygun şekilde kullanarak kâr payı dağıtımına karar vermelidir. Genel kurulun kâr dağıtım yetkisi kesin nitelikte olup, devredilmesi mümkün değildir. Kâr payı hakkı genel kurulun aldığı kararla alacak hakkına dönüşür.

Genel kurulun hukuka aykırı olarak alınan kâr dağıtım kararı mahkeme tarafından iptal edilebileceği gibi butlan ve yokluk yaptırımlarına da maruz kalabilir. Mahkeme tarafından dağıtım kararının iptal edilmesi halinde kâr payı dağıtılabilmesi için genel kurulun tekrardan kâr dağıtım kararı alınması gerekir. Mahkeme genel kurul yerine geçerek kârın dağıtılmasına karar veremez. SerPK’ya tabi şirketlerde ise kâr payı genel kurul tarafından düzenlenen kâr payı dağıtım politikasına ve kanun hükümlerine göre genel kurul tarafından kararlaştırılır. Kâr dağıtım politikasını belirleme yetkisi şirket genel kurulundadır.

Kârdan yüzde beş oranına kadar dağıtılacak kâra birinci kâr payı denir. Kanunda birinci kâr payı için belirtilen oran bir sınır niteliğindedir. Bu sebeple kâr payının her yıl yüzde beş oranında dağıtılması gerektiği iddia edilemez. Genel kurul uygun görmesi halinde birinci kâr payını yüzde beşten aşağı bir oranda kararlaştırabilir. İstisnai şekilde, payları borsada işlem görmeyen HAAŞ’lerde ise kâr payı ise KP Tebliği m. 7/1’e göre bağışlar eklenmiş net dağıtılabilir dönem kârının yüzde yirmisinden az olamaz.

TTK'da nasıl ödenmesi gerektiğine ilişkin hüküm bulunmamasına rağmen halka açık olmayan şirketlerde kârın nakit olarak ödenmesi gerekir. Payları borsada işlem gören HAAŞ'ler ise kâr payını istemesi halinde tam dağıtabileceği gibi taksitle de ödenebilir. Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerin kâr payını hisse senedi şeklinde dağıtması da mümkündür. Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerin ise her türlü durumda kârı tam ve nakit olarak dağıtması gerekir.

Kanuni yedek akçeler ödendikten ve kârdan pay alacak kişilere birinci kâr payı ödendikten sonra dağıtılacak tutarın yüzde onunun yedek akçe olarak ayrılması şartıyla ikinci kâr payı dağıtılması mümkündür. İkinci kâr payının dağıtılabilmesi için şirket esas sözleşmesinde ya da genel kurul kararında yüzde beşten fazla bir oranda kâr payı dağıtılacağı belirtilmesi gerekir. Birinci kâr payının aksine, ikinci kâr payı müktesep hak niteliğine sahip değildir.

Kâr payı muaccel hale gelmesinden itibaren beş yıl içerisinde zamanaşımına uğrar. Zamanaşımına uğrayan tutarın yönetim kurulu tarafından üç ay içerisinde devlete intikal ettirilmesi gerekir. Aksi halde şirket ödenmeyen tutarın üç katına kadar tazminat ödemeye mahkûm edilebilir. Bu durum hem TTK'ya tabi şirketler, hem de SerPK'ya tabi şirketler için geçerlidir.

Haksız olarak dağıtılan kâr payının, şirket ortağı tarafından kötüniyetle elde edilmesi halinde bu tutarın iade edilmesi gerekir. Kâr payının iadesinde genel olarak kötüniyeti ispat yükümlülüğü şirkettedir. HAAŞ'lerde kâr payının iadesi düzenlenmediği için mesele genel hükümlere göre çözülür.

Pay sahibinin elde ettiği kâr payı tutarı, hesap dönemi içerisinde kâr payı avansı dağıtılması, yedek akçe ayrılması, imtiyazlı paylar, intifa hakları, kazanç payları ve menfaat sahibi diğer kişiler sebebiyle kısıtlanabilir.

Kâr payı avansı, hem TTK'ya tabi şirketlerde hem de SerPK'ya tabi payları borsada işlem gören şirketlerde dağıtılabilir. Payları borsada işlem görmeyen HAAŞ'lerde kâr payı avansı dağıtılması ise mümkün değildir. Kâr payı avansı yılsonunda dağıtılacak kârdan mahsuben dağıtıldığı için pay sahibinin elde ettiği kâr payı tutarını azaltabilir. Halka açık olmayan şirketler kâr payı avansı KPA Tebliği'ne, HAAŞ'lerde ise SerPK ve KP Tebliği'ne göre dağıtılır.

Kâr payı ayrılacak yedek akçelerle de kısıtlanabilir. Kanuni yedek akçelerin kâr payının kısıtlanmasına etkisi sınırlı olsa da ihtiyari yedek akçelerle kâr payı dağıtılması

büyük oranda kısıtlanabilir. Özellikle TTK m. 523/2 hükmü kâr payı dağıtımını engellemeye uygundur. Anılan hükme göre genel kurul aktiflerin yeniden sağlanabilmesi için gerekliyse ya da şirketin sürekli gelişimi ve olabildiğince kararlı kâr payı dağıtmasının sağlanması amacıyla kanun ve esas sözleşmede öngörülenler dışında yedek akçe ayırabilir.

Pay sahibi dışında imtiyazlı paylara, intifa hakları sahiplerine, diğer menfaat sahiplerine kârdan pay verilmesi sebebiyle de ortağın kâr payı hakkı sınırlanabilecektir. Yönetim kurulu üyelerine verilen kazanç payları da kâr payı hakkını sınırlayan unsurlardandır.

KAYNAKLAR

AKBULAK, Yavuz, “Sermaye Piyasası Kanunu Tasarısı ile Halka Açık Anonim Şirketlere Getirilen Yeni Esaslar”, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 86, S.6, İstanbul, 2012.

AKBULAK, Yavuz, “Yeni TTK Işığında Anonim Şirketlerde Yedek Akçeler”, *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı: 283, 2012.

AKDAĞ, Güney Necla, “Anonim Şirketlerde Eşitlik İlkesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVIII, S.3-4, 2014.

AKER, Halit, “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sıfatının Sone Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, *Batider*, C. XXXII, S. 1.

AKYAZAN, Sıtkı, “Anonim Ortaklıklarda Paydaşların Müktesep Hakları”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. VIII, S. 2, Ankara, 1975.

ALİHAN, Aydın “Kanuni Yedek Akçelerin Tamamının İç Kaynaklardan Esas Sermaye Arttırımında Kullanılması”, *Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Dergisi*, C. XXX Sayı:2, Ankara, 2014.

ALTAŞ, Soner, *Sermaye Şirketlerinde, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda, Kooperatiflerde Yedek Akçe Ayrımı ve Kullanımı*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

ALTAŞ, Soner, “Anonim Şirketlerde Kâr Payı Avansının Dağıtımı, İadesi ve Mahsubu”, *Mali Çözüm Dergisi*, Kasım-Aralık 2014, Sa. 126.

ARI, Zekeriyya, Karahan, *Şirketler Hukuku*, 2.B., Konya, Mimoza, 2013.

ARSLANLI, Halil, *Anonim Şirketler*, C. I, 2. B., Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1959.

ARSLANLI, Halil, *Anonim Şirketler IV-V*, Fakülteler Matbaası, 1961.

ARSLANLI, Halil, *Ticaret Kanunu Şerhi*, 2. Kitap, 7. Fasıl: Limited Şirketler, 2. Kısım, İstanbul 1963.

ARSLANLI, Halil, Hayri Domaniç, *Limited Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, C.III, İstanbul,1989.

ATEŞAĞAOĞLU, Erdem, *Vergi Hukuku Bakımından Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı*, XII Levha, İstanbul, 2012..

AYTAÇ, Zühtü, “Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Kâr Dağıtımı”, Sermaye Piyasası Kurulu 15. Yıl Sempozyumu Yayın No:119, 1998.

BAHTİYAR, Mehmet, *Ortaklıklar Hukuku*, 11. Bası, İstanbul, Beta, 2016.

BİRSEL, Mahmut Tefvik, *Anonim Şirketler Hukukunda Kar Kavramı*, C. I, İzmir, Ege Üniversitesi Matbaası, 1971.

BİRSEL, Mahmut Tefvik, *Yargıtay Kararlarının Işığında Şirket Karı Konusunda Anonim Şirket ile Pay Sahibi Arasındaki Menfaat Çatışması*, Ankara, Baka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1971.

BİRSEL, Mahmut Tefvik, 15. Yıl Sempozyumu, SPK Yayını No: 119,1998.

BOZGEYİK, Hayri, “Halka Açık Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C. XX, Sayı:3, Ankara , 2000.

BULUTOĞLU, Kenan, *Türk Vergi Sistemi*, Batu Türkeli Yayıncılık, 8. B., İstanbul, 2004.

CANÖZÜ, Salih, *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması*, İstanbul, Seçkin, 2015.

ÇAMOĞLU, Ersin, ”Azınlığın Bilanço Ertelemesi ve Gündem”, *Bilgi Toplumunda Hukuk Ünal Tekinalp’e Armağan*, İstanbul, 2003.

EMİNOĞLU, Cafer, “Anonim Şirkette Pay Sahipleri Açısından Eşit Şartlarda Eşit İşlem İlkesi”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, S.1, 2015.

ERDAMAR, Cengiz, *Anonim Ortaklıklarda Karın Dağıtımı ve Vergilendirilmesi*, İstanbul, Ekonomi ve Bilimsel Yayınlar, İstanbul, 1982.

ERDEM, Nuri, “6102 Sayılı “Yeni” TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Pay Sahiplerinin “Müktesep”(Kazanılmış) Hakları”, *Regesta*, C.2, S. 1.

TURGUT, Erem S., “Anonim Şirketlerde Kâr Tevzii Dolayısıyla Pratikte Karşılaşılan Bazı Meseleler”, *Banka Ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C. V, s. 2, Ankara, 1969.

EREM, Turgut S., *Ticaret Hukuku Prensipleri C. II Ticaret Şirketleri*, 7. B., Nihad Sayâr Yayın ve Yardım Vakfı Yayınevi İşletmesi Yayınları No. 308/535, İstanbul, 1979.

EREN, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. B., Ankara, Yetkin, 2015.

ERİMEZ, Rüştü, *Şirketlerde Kâr Dağıtımı ve Yedek Akçeler*, 2. Baskı, İstanbul, Ercivan Matbaası, 1976.

ERİŞ, Gönen, *Anonim Şirketler Hukuku*, Ankara, Seçkin, 1995.

- ERİŞ, Gönen, *Ticari İşletme ve Şirketler*, C. III, 2. B., Ankara, Seçkin, 2014.
- ERTAN, Füsün Nomer, "Anonim Ortaklığın Haklı Sebepçe Feshi Davası –TTK m. 531 Üzerine Düşünceler-", *İÜHFİM*, C. LXXIII, Sa. 1.
- GÜNEY, Necla Akdağ, " Anonim Şirketler Eşitlik İlkesi", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVIII, Sa. 3-4, 2014.
- GÜRBÜZ, Aslı E., *Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kâr Payı Alma Hakkı*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016.
- İMREGÜN, Oğuz, *Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasındaki Umumi Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilafları ve Bunları Telif Çareleri*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1962.
- İMREGÜN, Oğuz, *Anonim Ortaklıklar*, 4. B., Yasa Yayınları, İstanbul, 1989 s. 327.
- İMREGÜN, Oğuz, *Kara Ticareti Hukuku Dersleri*, 10. B., İstanbul, Filiz Kitap Evi, 1993.
- İMREGÜN, Oğuz, "Anonim Ortaklıklarda Kurucu Senetleri", *İÜHFİM Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan*, C. 45 Sa:1-4.
- İMREGÜN, Oğuz, "Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Kâr Payı(Temettü) Hakkı", *Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı*, Beta Yayınları, İstanbul, 2002.
- KARACAN, Ali İhsan, Esra Erişir Karacan, *Halka Açık Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı*, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2016.
- KARAHAN, Sami, *Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazların Korunması*, İstanbul, Kazancı Kitap Ticaret AŞ, 1991.
- KARAHAN, Sami, *Anonim Şirketlerde Tasfiye*, İstanbul, Mimoza Yayınları, 1998.
- KARAHAN, Sami, "Kâr Dağıtımına İlişkin Genel Kurul Kararını İptal Eden Mahkeme, Kârın Dağıtılmasına Karar Verebilir mi?", *Regesta*, C.3 S.1, 2013.
- KARASU, Raif, *Anonim Şirkette Emredici Hükümler İlkesi*, 2. B., Ankara, Yetkin Yayınları, 2015.
- KARAYALÇIN, Yaşar, "Mecburi Kanuni Yedek Akçeler ve Kullanılması", *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C.IV, S.3, 1968.
- KARAYALÇIN, Yaşar, *Muhasebe Hukuku*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988.

KAYA, Arslan, “Müktesep Haklar”, *40. Yılında Türk Ticaret Kanunu*, , Beta, İstanbul, 1997.

KAYA, Arslan, “Sermaye Artırımı”, *40. Yılında Türk Ticaret Kanunu*, Beta, İstanbul, 1997.

KAYA, Arslan, *Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara,2001.

KAYAR, İsmail, “Hisse Senedi Yatırımcısının Korunması Açısından HAAO’larda Kâr Dağıtımı”, *Ünal Tekinalp’e Armağan*, C. I, İstanbul, 2003.

KENDİGELEN, Abuzer, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısında İntifa Senetleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXV, Haziran, Sa. 2, 2009.

KENDİGELEN, Abuzer, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler*, 2. B., İstanbul, Oniki Levha, , 2012.

KENDİGELEN, Abuzer, Halil M Çonkar, “Zamanaşımına Uğrayan Kâr Payı Alacağı Konusundaki Özel Düzenleme”, *Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Armağan İÜHFİM*, , C. 71, Sa. 2, 2013.

KIRCA, İsmail, Feyzan Hayal Şehirli Çelik, Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku*, C.I, Temel Kavram ve İlkeler, kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, 2013.

KORKUT, Ömer, *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı*, Adana, 2012.

KÜRŞAT, Ünal Oğuz, “Katılma İntifa Senetleri (KİS)”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt XIX Sayı:3, 1998.

MANAVGAT, Çağlar, “Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Halka Açık Anonim Ortaklıklara Uygulanması ve Sınırlar”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. LXXI, Sa. 2, 2013.

MANAVGAT, Çağlar, *Hukuki Bakımdan Halka Açık Ortaklıklar ve Halka Arz*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016.

MOROĞLU, Erdoğan, “Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu”, *Sermaye Piyasası Kurulu 15. Yıl Sempozyumu*, Ankara, 1998.

MOROĞLU, Erdoğan, *Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı*, 2. B., İstanbul, Vedat, 2003.

MOROĞLU, Erdoğan, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*, 6. B., İstanbul, XII Levha Yayıncılık, 2012.

NALAN Akdoğan, Tenker Nejat, *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*, 12. Baskı, Ankara, Gazi Kitapevi, 2007.

ÖNCÜ, Ekrem, “Yeni TTK ve Kurumlar Vergisi Bakımından Tüm Yönleriyle Kâr Payı Avansı Dağıtımı”, *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 288.

ÖZKORKURT, Korkut, *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Kararlarının İptali*, Ankara 1996.

PASLI, Ali, *Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması* (II) YTK Kitap 2 – Kısım 4- Bölüm 1 “Kuruluşa İlişkin Sisteme Yönelik Temel Değişiklikler ve Kuruluş İşlemleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, , C. XXVIII, Sa. 2, 2012.

PASLI, Ali, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması(III) YTK Kitap 2- Kısım 4- Bölüm 1 “Kuruluşun Hükümleri””, *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C XXVIII, Sa. 3, 2012.

PULAŞLI, Hasan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XVII, S. 1-2, 2013.

PULAŞLI, Hasan, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. II, 2. B., Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.

SEVİ, Ali Murat, “Avans Kâr Payı Dağıtımı”, *Legal Mali Hukuk Dergisi*, No.32, 2007, s. 1908.

ŞENER, Abdüllatif, İlhami Öztürk, “Anonim Şirketlerde Pay Sahibi Olmayan Denetim Kurulu Üyelerinde ve Denetçilerde Kâr Payı Ödenmesinin Hukuki ve Mali Analizi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 3, Sa. 1, 2012.

ŞENER, Oruç Hami, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku*, 2. B., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015.

ŞİT, Başak, Murat Gürel, “Yeni Türk Ticaret Kanunu ile Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’a ilişkin TBMM Genel Kurul Görüşmelerinde Verilen Önergeler ve Gereçekleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXVI, Sa. 4, 2010.

TEKİN, Cem, “Bilanço Esasına Göre Defter Tutan Gelir Vergisi Mükelleflerine Ait Ticari Kârdan Mali Kâra Ulaşmak İçin Yapılan Hesaplamayı Gösterir Bildirim”, *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 162, 2002.

TEKİL, FAHİMAN, Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1993

TEKİNALP, Ünal, “İşçi ve Müstahdemler Yararına Yardım Akçeleri ve Yardım Vakıflar”, *Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü Dergisi*, C. IV, S. 3, 1968.

TEKİNALP, Ünal, “Katılma İntifa Senetleri”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. VI, Sayı:2, 1971.

TEKİNALP, Ünal, “Azınlığın Bilançonun Onaylanmasına İlişkin Müzakerenin Ertelenmesi İstemi”, *İÜHFM*, C. 42, S. 1-4, İstanbul, 1976.

TEKİNALP, Ünal, *Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri*, Fakülteler Matbaası, 2. Bası, İstanbul, 1979.

TEKİNALP, Ünal, *Ortaklıklar ve Koperatifler Hukuku*, 2. B., İstanbul, 1982.

TEKİNALP, Ünal, “Anonim Ortaklıkta Sermayenin Korunması İlkesi”, *Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan*, C. II, 1. Baskı, İstanbul, Oniki Levha, 2010.

TEKİNALP, Ünal, *Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek kişilik Ortaklığın Esasları*, 2. B., İstanbul, Vedat, 2011.

TEKİNALP, Ünal, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*, 3. B., İstanbul, Vedat, 2013.

TEKİNALP, Ünal, Reha Poroy, Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13. B., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2014.

TEKİNALP, Ünal, “Emredici Hükümler Açısından Genel Kurul Kararlarının İptali ve Butlanı Sorunu”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sa. 2, 2013.

TEOMAN, Ömer, “Tartışmalar”, *Ticaret Kanununa İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu*, 2014.

TEOMAN, Ömer, “Yeni Ticaret Kanunu’nun Pay Senetlerini Halka Arz Eden Bir Anonim Ortaklığın Kurucu İntifa Senetlerinin İptal Edilmesini Öngören Düzenlemesi”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXVII, Sa. 2, 2011..

TEOMAN, Ömer, *Anonim Ortaklıklarda İntifa Senetleri*, İstanbul Üniversitesi Kitap Evi, İstanbul, 1978.

TOPÇUOĞLU, Metin, *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Bağımsız Denetçi ve Sorumluluğu*, 2. B., , Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.

TÜRK, Ahmet, “Hukuka Aykırı Olarak Bilançoda Kârın Düşük Gösterilmesi Halinde Pay Sahiplerinin Hakları”, *İhsan Tarakçıoğlu'na Armağan Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.II, S. 1-2, Ankara, 1999.

TÜRK, Ahmet, “Anonim Ortaklıkta Gizli Yedek Akçeler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.IV, Sa. 2., 2002.

USLU, Ozan, Kâr Dağıtımı, E-Yaklaşım Dergisi, Mart, 2007.

ÜÇİŞİK, H. Güzin, “Türk Hukukunda Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Sakatlığı Konusunda Getirilen Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, , C. 3,S. 5, 2011.

ÜNAL, Oğuz Kürşat, *Sermaye Piyasalarında Halka Açık Anonim Ortaklıklar*, Ankara, Nobel, 1999.

ÜNAL, Oğuz Kürşat, *Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı*, Asil Yayın Dağıtım, 2005.

YASAMAN, Hamdi, *Menkul Kıymetler Borsası Hukuku*, İstanbul, 1992

YANLI, Veliye, “Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir mi?”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. LV, Sayı:4 ,İstanbul, 1997.

YANLI, Veliye, “Kâr Payı Avansı Dağıtımı Hakkındaki Düzenleme”, Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu, 2014.

YANLI, Veliye, “Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXX, S.1, Ankara, 2014.

YILDIZ, Şükrü, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi*, Ankara, Seçkin, 2004.

YÜCE, Aydın Alber, “Anonim ve Limited Şirketlerde Pay Sahiplerinin Şirkete Borçlanma Yasağı”, *Regesta*, C. 2, S. 2, 2012.

YÜKSEL Bilgin, *Anonim Ortaklıklarda Kar Dağıtımı ve Kara Katılan Kişiler*, Ankara, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No: 189, Ankara, 1982.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

TEZ ÇOĞALTMA VE ELEKTRONİK YAYIMLAMA İZİN FORMU

Yazar Adı Soyadı	Burak MEYDANCI
Tez Adı	ANONİM ŞİRKETLERDE KAR PAYI DAĞITIMI
Enstitü	SOSYAL BİLİMLER
Anabilim Dalı	ÖZEL HUKUK
Tez Türü	YL
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Zekerriya ARI
Çoğaltma (Fotokopi Çekim) izni	☐ Tezimden fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☐ Tezimin sadece içindekiler, özet, kaynakça ve içeriğinin % 10 bölümünün fotokopi çekilmesine izin veriyorum ☒ Tezimden fotokopi çekilmesine izin vermiyorum
Yayımlama izni	☐ Tezimin elektronik ortamda yayımlanmasına izin Veriyorum

Hazırlamış olduğum tezimin belirttiğim hususlar dikkate alınarak, fikri mülkiyet haklarım saklı kalmak üzere Uludağ Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından hizmete sunulmasına izin verdiğimi beyan ederim.

Tarih : 31/01/2017

İmza :